

ئەستايىدىل ئىزدەنگۈچىلەر ئۈچۈن

مۇندەرىجە

كىرىش سۆز

مۇندەرىجە

1-مۇزاكىرە

1-قىسمى: تەۋرات ۋە ئىنجىل - ھەقىقەتتۇر

2-قىسمى: ئەقلى ئىسپات

3-قىسمى: تارىخىي ئىسپات

4-قىسمى: ئارخېئولوگىيەلىك (قېزىپ چىققان) ئىسپات

2-مۇزاكىرە: تەۋرات ۋە ئىنجىلنى قۇرئان ئىناۋەتسىز قىلىۋەتكەنمۇ؟

3-مۇزاكىرە: ئىنسان بالىسى گۇناھكاردۇر، ھەتتا پەيغەمبەرلەرمۇ!

4-مۇزاكىرە: مەسىھ ئەيسانىڭ كرىستكە مەخلىنىشى

كىرىش سۆز

1-قىسمى: خۇدانىڭ ھەزرىتى ئەيسانى كرىستكە مەخلىشىدىكى مەقسىتى.

ئەيسا ئىناقلاشتۇرۇشنى قانداق ئەمەلگە ئاشۇرغان؟

2-قىسمى: پەقەت مەسىھ ئەيسالا ئاشۇ قۇربانلىق ۋەزىپىگە لايىقتۇر

3-قىسمى: مەسىھ ئەيسا ئۆز ئىختىيارى بىلەن كرىستكە مەخلىنىدىغانمۇ؟

4-قىسمى: قۇرئاندا مەسىھ ئەيسانىڭ كرىستكە مەخلىنىشى توغرىسىدا

يېزىلغانلىرى

5-قىسمى: مەسىھنىڭ كرىستكە مەخلىنىشىدىكى تارىخىي ئىسپاتلار

5-مۇزاكىرە: مەسىھنىڭ گۇناھسىزلىقى، خۇدالىقى ۋە ئوغۇللىقى

6-مۇزاكىرە: قۇرئاندا مەسىھنىڭ باشقىلاردىن ئۈستۈنلۈكى توغرىسىدا

يېزىلغانلىرى

7-مۇزاكىرە: خۇدادىكى ئۈچىنىڭ بىرلىكى يەنى ئۈچلۈك گەۋدە

8-مۇزاكىرە: ياردەمچى ۋە مۇھەممەد

9-مۇزاكىرە: ئىنجىلنىڭ قالايمىقان دۇنياغا بەرگەن نۇرى

كىرىش سۆز

مەن نۇرغۇن ۋاقتىمنى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىم بىلەن بىللە ئۆتكۈزدۈم، بۇ قېرىنداشلىرىم ئىچىدە، ئۆلىمالارمۇ ئاز ئەمەس ئىدى. بىز دىن توغرىلىق ئەستايىدىل، سەمىمىي ۋە دوستانە پاراڭلاشقانلىرىمىزدا، بۇ دۇنيادىكى بارلىق يوللارنى قىدىرىپ، ھەممە ئىشىكلەرنى چېكىپ چىقاتتۇق؛ شۇنىڭ بىلەن مەندە، بۇ سۆھبەتلىرىمىزنى يەكۈنلەپ يېزىپ، بىر كىتابچە قىلىپ چىقىرىش خىيالى تۇغۇلدى. ئاخىرى خىيالىم ئەمەلگە ئېشىپ، بۇ كىتابچە يېزىلىپ چىقتى. بۇ كىچىككىنە تىرىشچانلىقىمنى، ھەقىقەت يولىدىكىلەر ئۈچۈن پايدىلىق ھەم ئۇلارغا يېتەكچى بولسۇن دەپ، ھەقىقەتنى ئىزدەيدىغان ھەم ئۇنى نىشان قىلىدىغان كىشىلەر ئوتتۇرىسىغا قويماقچىمەن. ئەگەر ھەقىقەتنىڭ نېمە ئىكەنلىكى ئۇلارغا ئېنىق بولغان بولسا، ئۇلار ھەقىقەتكە ئېرىشىش ئۈچۈن، بارلىق دۇنيالىرىنى رازىلىق بىلەن سېتىۋېتىپ، ھەقىقەتنى خوشاللىق بىلەن سېتىۋېلىشنى سەمىمىي ئۈمىد قىلىمەن. ئەنە شۇنداق كىشىلەرلا بەخت ھەم روناق تاپالايدۇ.

بۇ كىتابتىكى مۇزاكىرىلىرىمدە، مەن ھەرقانداق بىر ئەھلى مۇسۇلمانغا ماس كېلىدىغان ئۇسۇلنى قوللاندىم، ھەرقانداق بىر ھۆرمەتلىك ئىزدەنگۈچىنىڭ ئۇنى ئىنكار قىلمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن. ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە، قۇرئان، ھەدىس ۋە ھەم تارىخلاردىن ئىسپاتلار ئالدىم. چۈنكى بۇلار مۇسۇلمانلار ئۈچۈن، تارازىدا توختايدىغان ھەم ھېچقانداق قارشىلىققا ئۇچرىمايدىغان ئىسپاتلاردۇر. مۇشۇنداق ئىسپاتلار بولغاندىلا، بىز گەپنىڭ پوسكاللىسىغا يېتەلەيمىز. شۈبھىسىزكى، ئالىملارنىڭ شەرھلىگەندەك ھەقىقەت ئىزدىنىشنىڭ قىزدۇر. ھەقىقەتنى ئىزدىگۈچى ئۇنى تېپىش ئۈچۈن مۇنازىرە ساھەسىدە يول كېزىشكە رازىدۇر. خېلى بۇرۇنلا ھەقىقەتكە ئېرىشكەن كىشىمۇ بۇ مۇنازىرىدىن باش تارتمايدۇ، چۈنكى بۇ مۇنازىرە ئۇنى تېخىمۇ مۇستەھكەملەيدۇ. شۇڭا قېرىندىشىم، ئىخلاسمەنلىك بىلەن بولىدىغان سۆھبەتكە تەكلىپ قىلىشىمنى ئېغىر كۆرمىسىڭىز، بۇ مۇنازىرىگە قاتناشقىنىڭىزدا، ئۆزۈڭىزگە ۋە ياكى باشقىلارغا پايدىسى تېگىدۇ؛ ھەر ئىككى ئەھۋالدا سىز غالىب كېلىسىز. مېنىڭ قۇرئاندىن ياكى ھەدىسلەردىن نەقىل كەلتۈرۈشۈم بۇلارنى ھەقىقەت دېگەنلىكىم ئەمەس. لېكىن لوگىكىلىق مۇنازىرىنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرى بويىچە، مېنىڭ مۇشۇنداق تەدبىرنى قوللانغىنىم تۈزۈك؛ بولۇپمۇ ئېھتىياج تۈپەيلىدىن مەجبۇرىي ئەھۋال ئاستىدا، ئۇنى قوللانماي بولمىدى. چۈنكى بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلار، قولۇمدىكى مۇقەددەس كىتاب (تەۋرات ۋە ئىنجىل) نىڭ پۈتۈنلەي ھەقىقىي ۋە تولۇق ھوقۇقلۇق ئىكەنلىكىنى قوبۇل قىلالمايدۇ. قوبۇل قىلالىغان بولسا ئىدى، مەن ئەنە شۇ مۇقەددەس كىتابتىن، ئۇلارنىڭ قەلبىدىكى بارلىق ئەندىشىلەر ۋە گۇمانلارنى تۈگىتىدىغان،

نۇرغۇن ئىسپاتلارنى تېپىپ چىقارغان بولاتتىم.

قېرىنداشلىرىم، سىلەردە ۋە بىزلەردە، ياراتقۇچىمىز خۇداغا ئىبادەت قىلىش، ئۆلۈمدىن كېيىنكى مەڭگۈلۈك بەختكە ئېرىشىشتەك ئېتىقاد ئورتاقلىقى بار ئەمەسمۇ؟ سىلەر بۇ نىشاننى باشقا بىر تەرىقىدە (يولدا) ئىزدەيسىلەر، بىز بولساق باشقا بىر تەرىقىدە ئىزدەيمىز. ئەمما بۇ ئىشلار ئۈستىدە كەمتەرلىك، ئىخلاسمەنلىك ۋە ئويىپىكتىلىق بىلەن تەپسىلىي مۇزاكىرە قىلساق، بىزگە نېمىمۇ زىيىنى بولسۇن؟ ھەقىقەت بىر ۋە بۆلۈنمەستۇر، شۇڭا ئىناقلىقتا بىرگە ماڭايلى، شۇندىلا ياراتقۇچىمىزنىڭ ئىلتىپاتىغا، ھەم ئاخىرى ئېرەن (ئېدەن) باغچىسىدىكىدەك مەڭگۈلۈك بەختكە ئېرىشەلەيمىز. پەقەت خۇدادىن كەلگەن سەمىمىي مۇھەببەت، بۇ كىتابنى سىلەر ئۈچۈن يازدۇردى. بىز سىلەرنىڭ بىز بىلەن بىللە مېڭىشىڭلارنى، بىز مەسىھ ئەيسانىڭ ئېرىشكەن نىجاتلىقتىن ھەم مەڭگۈلۈك ھاياتلىقتىن سىلەرنىڭمۇ ئورتاق بەھرىمان بولۇشىڭلارنى خالايمىز. بىز ئۆزىمىز ئېرىشمەكچى بولغان ئاشۇ بەخت، شادلىق ھەم نىجاتلىقنى سىلەردىمۇ بولسۇن دەپ تىلىگەن ئىكەنمىز، ئۇنداقتا ھەرگىزمۇ سىلەردىن نەپرەتلەنمەيمىز، بەلكى سىلەرنى سۆيىدىغان سەمىمىي دوستلاردىن بولىمىز. بىزدىن قىلچىلىكمۇ گۇمانلانماڭلار؛ خۇدا سىلەرنى توغرا يولدا يېتەكلىگەي. مۇزاكىرىنىڭ يۈزەكى بولۇپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك، شۇڭا بەزى بىر سۆزلىرىمگە چىداشلىق بېرىش تەس بولۇپ قالسا، قېرىنداشلىرىمىنىڭ يول قويۇشىنى ئۆتۈنمەن، چۈنكى مېنىڭ مەقسىتىم باشقىلارنىڭ ئېتىقادلىرىنى چۆكۈرۈش ئەمەس. ھالبۇكى بەزى پاكىتلار ھەم ھەقىقەتلەرنى ئايدىڭ قىلماقچىمەن، شۇنىڭ ئۈچۈن باشقىلارنىڭ كۆڭلىنى دەپ ئۆزۈمنىڭ ئېتىقاد ئەقىدىلىرىمنى بىر ياققا قايرىپ قويايلىمەن. باشقىلارنىڭمۇ ھەم شۇنداق قىلىشىنى تەلەپ قىلمايمەن. بۇ قانداقلا بولمىسۇن، سىز ئۈچۈن بىر قېتىملىق مۇزاكىرە پۇرسىتى بولۇپ قالىدۇ ئەمەسمۇ؟ لېكىن ۋەدە بېرىمەنكى، ھۆرمەتلىك كىتابخاننىڭ غۇرۇرىغا تېگىدىغان، مەسخىرە قىلىدىغان ياكى مازاق قىلىدىغان تۈستىكى ھەرقانداق بىر سۆزنىڭ چىقىپ قېلىشىدىن ساقلىنىمەن. ئاخىردا، يەنە شۇنى ئېتىراپ قىلىپ ئۆتمەكچىمەنكى، بۇ كىتابچىنى تۈزۈشتە، مەن ئىلگىرىكى باسما ماتېرىياللاردىن پايدىلاندىم. خۇدادىن ئىلتىجا قىلىدىغىنىم، بۇ كىتابچە، پايدا يەتكۈزگۈچى ھەم ئىناقلىقنىڭ قورالى بولۇپ چىققاي. خۇدا بولسا سەمىمىي ئىلتىجالارغا جاۋاب بەرگۈچىدۇر، مېنىڭ يار-يۆلەنچۈكۈم ھەم بارلىق مەدەت مەنبەيىمدۇر.

1-مۇزاكىرە

1-قىسمى

تەۋرات ۋە ئىنجىل - ھەقىقەتتۇر

ئىشىنىمىزكى، مۇقەددەس كىتاب (تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل) ھەقىقىي تەلىماتنىڭ ئۇلى ۋە مۇرىتلار ئۈچۈن بارلىق مەسىلىلەرنى ھەل قىلغۇچىدۇر. ئۇ بولسا ئادىل سوتچى، باشقىلارنىڭ ئەيىبلىشىدىن قورقمايدىغان، ھەقىقەتنى ئېنىقلاپ، يالغانچىلىقنى باسدىغان، بارلىق تالاش-تارتىشلاردىكى ئىشەنچلىك ۋە سادىق گۇۋاھچىدۇر. شۇڭا مۇزاكىرىمىدە، ئۇنى بىرىنچى ئورۇنغا قويدۇم. چۈنكى، مۇقەددەس كىتابنىڭ ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى قايىل قىلارلىق سۆز ۋە لوگىكىلىق ئىسپات بىلەن شەرھىلىيەلسەم، بىز بۇ ئۇلۇغ كىتابنىڭ ھۆكۈملىرىگە بويسۇنۇپ، ئۇنىڭدىن يوليورۇق ۋە بارلىق ئىشلىرىمىزدا نەسىھەت ئالالايمىز. بەرھەق ئۇ بىر پارلاق نۇر ھەم بارلىق جان ئىگىلىرىنىڭ توغرا يېتەكچىسىدۇر.

(1) قۇرئاندىكى سۈرە ئال-ئىمران 3-ئايەتتىن، بىز تۆۋەندىكىلەرنى كۆرىمىز: ئىلگىرى، كىشىلەرگە (ئىنسانلارغا) يول كۆرسەتكۈچى قىلىپ تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى نازىل قىلغانىدى.

خۇدا ئىنسانلارغا تەۋرات ۋە ئىنجىلنى يوليورۇق سۈپىتىدە چۈشۈرگەن. (2) سۈرە مائىدە، -ئايەتتە: (ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، ئى ئەھلى-كىتاب! (يەنى يەھۇدىلار ۋە ناسارالار) سىلەر تەۋراتقا، ئىنجىلغا ۋە سىلەرگە پەرۋەردىگارڭلاردىن نازىل قىلىنغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) تولۇق ئەمەل قىلمىغۇچە، سىلەر ئېتىبارغا ئالغۇدەك دىندا بولغان بولمايسىلەر

بۇ ئايەت، تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، ئۇنداق بولمىغىنىدا، مۇھەممەد ئۇلارغا ئەمەل قىلىش كېرەكلىكىنى دېمىگەن بولاتتى.

(3) يەنە سۈرە مائىدە، 47-ئايەتتە: ئەھلى ئىنجىللار (يەنى ناسارالار) ئاللا ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، ئاللا نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسقلاردۇر - دېمەك، ئىنجىل خۇدا تەرىپىدىن چۈشۈرۈلگەن، مۇھەممەد ئۇنى ھوقۇقلۇق دەپ بىلگەن.

(4) سۈرە نسا، 136-ئايەت: ئى مۆمىنلەر! ئاللاغا، ئاللانىڭ پەيغەمبىرىگە ۋە ئاللا ئۇنىڭغا نازىل قىلغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) ۋە

ئىلگىرى ئاللا نازىل قىلغان كىتابلارغا (يەنى قۇرئاندىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان ساماۋى كىتابلارغا) ئىمان كەلتۈرۈڭلار. كىمكى ئالانى، ئالانىڭ پەيغەمبىرىنى، كىتابلىرىنى، پەيغەمبەرلىرىنى ۋە ئاخىرەت كۈنىنى ئىنكار قىلىدىكەن، ئۇ قاتتىق ئازغان بولىدۇ. بۇ ئايەت، بىراۋنىڭ تەۋرات ۋە ئىنجىلغا ئىشەنمىگەنلىك، قۇرئانغا ئىشەنمىگەنلىكىگە ئوخشاش ئازغان بولىدۇ دەپ بېكىتىدۇ.

(5) سۈرە سەبەئ، 30-ئايەتتە: كاپىرلار: «بۇ قۇرئانغا ۋە ئۇنىڭدىن ئىلگىرىكى كىتابلارغا ھەرگىز ئىشەنمەيمىز - دەيدۇ. مەككىلىكلەر (كاپىرلار) مانا شۇنداق قۇرئاندىن خەۋەردار بولغاندەك تەۋرات ۋە ئىنجىلدىنمۇ خەۋەردار بولغانىكەن.

(6) سۈرە قەسەس، 49-ئايەتتە: ئېيتقىنىكى: «ئەگەر (ئۇ ئىككى كىتاب سېھىردۇر دېگەن سۆزۈڭلاردا) راستچىل بولىدىغان بولساڭلار، ئۇ ئىككى كىتابقا قارىغاندا، ئاللا تەرىپىدىن نازىل بولغان تېخىمۇ توغرا بىر كىتاب كەلتۈرۈپ بېقىڭلار، مەن ئۇنىڭغا ئەگىشەي»

دەرۋەقە، مۇھەممەد تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ توغرىلىقىنى ھەم قۇرئان بىلەن باراۋەر ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىغا گۇۋاھلىق قىلغان.

(7) سۈرە مائىدە، 43-ئايەتتە: - ئۇلارنىڭ يېنىدا ئالانىڭ ھۆكۈمىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان تەۋرات تۇرسا (يەنى تەۋراتتىكى ھۆكۈملەرنى كۆرۈپ تۇرۇپ ئەمەل قىلمايۋاتسا) (ئى مۇھەممەد) قانداقچە سېنى ھۆكۈم چىقىرىشقا تەكلىپ قىلىدۇ؟

يوقىرىقى ئايەتلەرنىڭ مەنىسى ئېنىق ھەم ئوچۇق تۇرۇپتۇكى، ئۇنى يەنە شەرھلەش ياكى چۈشەندۈرۈپ يۈرۈشنىڭ ھېچقانداق ھاجىتى يوق بولسا كېرەك.

بۇ ئايەتلەرنىڭ ئومۇمىي مەنىسى دەل شۇكى، دۇنياغا يورۇقلۇق ۋە يېتەكلىگۈچى بولسۇن دەپ، مۇقەددەس كىتاب (يەنى تەۋرات ۋە ئىنجىل)نى ھەممىگە قادىر دانا بىر خۇدا چۈشۈرگەن. كىتابنىڭ قائىدە-پىرىنسىپلىرىغا رىئايە قىلىش ۋە ئەگىشىش كېرەك. بىر مۇسۇلمان بۇ كىتابتىكى سۆزلەرگە ئىشەنمىسە، ئۇنداقتا ئۇنىڭدا ئېتىقادنىڭ كەمچىل ئىكەنلىكى ۋە ئۇنىڭ يولدىن بەكمۇ ئېزىپ كەتكەنلىكىدۇر. يەنە كېلىپ، مۇھەممەد دەۋرىدىكى مەككىلىكلەرگە نىسبەتەن تەۋرات بىلەن ئىنجىل، قۇرئانغا ئوخشاشلا تونۇشلۇق ئىدى.

قېرىندىشىم، مەنىسى ئېنىق تۇرغان بۇ ئايەتلەرنى ئوقۇپ تۇرۇپ يەنىلا مۇقەددەس كىتابقا ئىشەنمەي، ئۇنى ھاجەتسىز ياكى مۇناسىۋەتسىز دەپ قارىشىڭىز قانداق بولىدۇ؟ خۇدا، ئەمىرلىرىگە ئىتائەتسىزلىك قىلغانلارنى سۈرۈشتۈرۈپ ھېساب ئالدىغان كۈنىدە، كىتاب-دەپتەرلىرىنى ئاچقىنىدا، ئۆزىڭىزنى قانداقمۇ ئاقىللايسىز؟ سىزنىڭ شۇ كىتابىنى (تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل) نى ئوقۇپ، ئۇنىڭغا ئىشىنىشىڭىزنى ۋە پىرىنسىپلىرىغا ئىتائەت قىلىشىڭىزنى دەۋەت قىلىمەن. شۇنداق قىلغاندا، سىز بىرلا ۋاقىتتا خۇدانىڭ ھەم ئادالەتلىك (ھەر بىر گۇناھنى جازالەيدىغان) ھەم بىزگە رەھىم-شەپقىتىنى كۆرسىتىدىغان بىردىنبىر يولنى بايقىيالايسىز. گۇناھلىرىڭىزنى يۇيۇش ئىمكانىيىتىنى تاپالايسىز ھەمدە بۇ دۇنيا ۋە ئۇ دۇنيادىكى ئەڭ مۇھىم زات - ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق مەڭگۈلۈك شادلىققا ئېرىشەلەيسىز.

لېكىن مەلۇم بىر قېرىندىشىم مۇنداق دەپ رەددىيە بېرىشىمۇ مۇمكىن: - سىزنىڭ نەقىل كەلتۈرگەن ئايەتلىرىڭىز راست، خۇلاسىڭىزمۇ توغرا. بىراق سىز مېنىڭ ئىشىنىشىمنى تەلەپ قىلغان، قۇرئان گۇۋاھ بولۇپ تەستىقلىغان ئاشۇ تەۋرات ۋە ئىنجىل دېگەن كىتابىڭىز ئۆزگەرتىلگەن ۋە بۇرمىلانغان؛ ئۇنىڭغا بىر قارا قول تەگكەن. سىز بۈگۈن تەۋرات ۋە ئىنجىل دەپ ئاتاۋاتقان كىتابلار، قۇرئان گۇۋاھ بولۇپ تەستىقلىغان كىتابلارغا پۈتۈنلەي ئوخشىمايدۇ. مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇلارنىڭ قائىدە-پىرىنسىپلىرىدىن ۋاز كېچىپ، ئۇلاردىن داچىپ كەتكەنلىكى دەل شۇ سەۋەبتىن. بۇنى ئۇلاردىن كۆرگىلى بولامدۇ؟!

مۇشۇنداق رەددىيە قىلغۇچىلار ۋە شۇلارغا ئوخشاشلاردىن شۇنى تەلەپ قىلىمەنكى، ئۇلار جاۋابىمنى دىققەت بىلەن ئاڭلاپ، چوڭقۇر ئويلىنىپ بىتەرەپ ھۆكۈم چىقارسۇن.

سىز يۇقىرىدا قۇرئاندىن نەقىل كەلتۈرۈلگەن ئايەتلەردىن، مۇقەددەس كىتاب (تەۋرات، ئىنجىل) نىڭ مۇھەممەد دەۋرىدىلا تولۇق مۇكەممەل بولغانلىقى ۋە ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى ئوقۇپ ئۆتتىڭىز. شۇنداق بولمىغان بولسا، ئۇ ئۆزى ئۇنىڭغا گۇۋاھلىق قىلالمايتتى ۋە ياكى كىشىلەرگە ئۇنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا ئەمەل قىلىشنى بۇيرۇيالمايتتى. ھېچ بولمىغاندا، مۇقەددەس كىتابنىڭ مۇھەممەد دەۋرىدىنمۇ توغرا بولغانلىقىنى، ئۇنىڭ ئۆزگەرتىلگەن ۋە ئويدۇرمىچىلىقتىن خالىي ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشىڭىز كېرەك.

مەن يەنە سىزدىن تۆۋەندىكى ئايەتلەرنى ئوقۇشىڭىزنى تەلەپ قىلىمەن. ئۇلاردىن ئۆزىڭىز شۇنداق ئۆزگىرىش مۇمكىنچىلىكى ياكى ئىنسانلارنىڭ شۇنداق يول بىلەن ئۇنى ئۆزگەرتىش ئىمكانىيىتىنىڭ بار-يوقلۇقىنى كۆرەلەيسىز.

(ئى مۇھەممەد!) سەن پەرۋەردىگارنىڭ كىتابىدىن ساڭا ۋەھى قىلىنغاننى ئوقۇغىن، ئاللاننىڭ سۆزلىرىنى ھېچ كىشى ئۆزگەرتەلمەيدۇ 26- سۈرە كەھف،

....ئاللاننىڭ سۆزلىرىنى ھەرقانداق ئادەم ئۆزگەرتەلمەيدۇ 33- سۈرە ئەنئام،

پەرۋەردىگارنىڭ سۆزى ناھايىتى راستتۇر، ناھايىتى توغرىدۇر، ئۇنىڭ سۆزىنى ئۆزگەرتەلمەيدىغان ھېچ كىشى يوقتۇر. 115- سۈرە ئەنئام،

ئاللا ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلمايدۇ (يۇنۇس، 64-ئايەت)

ئاللاننىڭ يولىدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش تاپالمايسەن (يەنى ئاللاننىڭ تۇتقان يولى ئۆزگەرمەيدۇ) 22- سۈرە فەتھ،

....قۇرئان غالىب كىتابتۇر. بۇنىڭغا ئالدىدىنمۇ، ئارقىسىدىنمۇ (يەنى ھېچقايسى تەرىپىدىن) باتىل (ئىناۋەتسىز) يۈزلەنمەيدۇ. - سۈرە فۇسسىلات، 40-41

قۇرئاننى (ئەسكەرتىشنى) ھەقىقەتەن بىز نازىل قىلدۇق ۋە چوقۇم ئۇنى قوغدايمىز - سۈرە ھىجر، 9-ئايەت

يۇقىرقى سۈرلەردىن، خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ھېچكىمنىڭ ئۆزگەرتەلمەيدىغانلىقىنى كۆرەلەيسىز، چۈنكى خۇدا بىر كىتاب چۈشۈرگەندىن كېيىن ئۇنى قوغداشقا ۋەدە بەرگەن. ئەگەر بىرسى يۇقىرقى ھىجر سۈرىدىكى ئەسكەرتىش دېگەن سۆز پەقەتلا قۇرئاننى كۆرسىتىدۇ دەپ قارىسا، مەن: بۇ ئەسكەرتىش دېگەن سۆز تەۋرات ۋە ئىنجىلنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ _ دەپ جاۋاب بەرگەن بولاتتىم. مەسىلەن قۇرئاندىكى بايانغا قاراپ بېقىڭ: -

ئەگەر (بۇنى) بىلمىسەڭلار ئەھلى ئىلىمدىن (ئەھلى-ئەسكەرتىشتىن) (يەنە تەۋرات، ئىنجىللارنى بىلىدىغانلاردىن) سوراڭلار (سۈرە ئەنبىيا 7-ئايەت)

ئەمەلىيەتتە، تەۋراتنىڭ ئۆزى سۈرە ئەنبىيا 47-ئايەتتە قۇرئان (فۇرقان) دەپ ئاتالغان: -

بىز ھەقىقەتەن مۇسا بىلەن ھارۇنغا فورقانىنى (يەنى ھەق بىلەن باتىلنى) (ناھەقنى)، ھالال بىلەن ھارامنى، ھىدايەت بىلەن گۇمراھلىقنى (ئالدىنىپ كەتكەنلىكىنى) ئايرىغۇچى تەۋراتنى، نۇرنى، تەقۋادارلارغا (پايدىلىنىدىغان) ۋەز-نەسەھەتنى (ئەسكەرتىشنى) بەردۇق

مۇنداقچە ئېيتقاندا، قۇرئانغا قارىتىلغان ھەممە سۆز تەۋرات ۋە ئىنجىلغا قارىتىلغان ئەمەسمۇ؟ چۈنكى تەۋرات ۋە ئىنجىل خۇدانىڭ سۆزلىرى بولۇپ، ئېتىقادىڭىز بويىچە، قۇرئانمۇ خۇدانىڭ سۆزى بولىدۇ. قۇرئاندا خۇدا ئۆز سۆزلىرىدە ھېچقانداق ئۆزگىرىش، قوشۇلۇپ قىلىش ياكى ئېلىۋېتىلىشلارنىڭ مۇتلەق بولمايدىغانلىقىنى (جالالەين ئۆلىما دېگەندەك) ئېيتقانلىقىغا ئىشەنسەڭىز، ئۇنداقتا قانداقسىگە تەۋرات ۋە ئىنجىل ئۆزگەرتىلگەن دېگىلى بولسۇن؟ ئەگەر سىز يەنە ئۆزگەرتىلگەنلىكىنىڭ ئېھتىمالى بار دەپ قارىساڭىز، ئۇنداقتا قۇرئاننىڭمۇ ئۆزگەرتىلگەنلىكىنىڭ ئېھتىمالى بار بولغان بولىدۇ، چۈنكى تەۋرات ۋە ئىنجىل ئۈچۈن ئېھتىماللىقى بار بولغان ئىشلار، ئوخشاشلا قۇرئاندىمۇ بار بولۇپرىدۇ. ئۆلىما ئال رازىنىڭ دېگىنىدەك، ئىنسانلار خۇدانىڭ سۆزلىرىنى (تەۋرات ۋە ئىنجىلنى) ئۆزگەرتەلەيدىغان بولسا، شۈبھىسىزكى قۇرئاننىمۇ ئۆزگەرتەلەيدىغان بولىدۇ. سىز قۇرئاننى ئۆزگەرتىلگەن دەپ ئېتىراپ قىلمايسىز. شۇڭا، تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭمۇ ئۆزگەرتىلىشى مۇمكىن ئەمەسلىكىنى ئېتىراپ قىلىشىڭىز كېرەك. ئۇلارنىڭ ھەقىقىيلىقىنى ئېتىراپ قىلىپ، ئەمىر-پەرمانلىرىغا بويسۇنۇپ، يول، ھەقىقەت ۋە ھاياتلىق بولغان قۇتقۇزغۇچى-مەسھنى تونۇتىدىغان يېتەكلىگۈچى ئورنىدا تەۋرات ۋە ئىنجىلنى قوبۇل قىلىشىڭىز كېرەك.

ئەمدى، مەدەنىدە يېزىلغان سۈرىلەر يەنى ئاتالمىش ئايەتلەرنىڭ بۇزۇلۇشى توغرىسىدا توختىلىپ ئۆتسەك، بۇ ئايەتلەر پەقەتلا بەزىبىر يەھۇدىيلارغا قارىتىلغان ئىدى. تۆۋەندە باشقا بىر كىتابتىن سۆز ئالساق: -

.....ئال-ئىمران سۈرە، 78-ئايەتتە:

ئۇلاردىن (يەنى يەھۇدىيلاردىن) بىر تۈركۈمى كىتابتا بولمىغان نەرسىلەرنى، سىلەرنىڭ كىتابتا بار ئىكەن دەپ ئويلىشىڭلار ئۈچۈن، تىللىرىنى ئەگرى-بۈگرى قىلىپ ئوقۇيدۇ ۋە ئۇنى ئاللا تەرىپىدىن نازىل بولغان دەيدۇ.ئۇلار بىلىپ تۇرۇپ ئاللا نامىدىن يالغان ئوقۇيدۇ.

بىرەرسى بۇ ئايەت تەۋراتنىڭ ئۆزگەرتىلگەنلىكىنى دېمەكچىمۇ؟ دەپ سوراپ قالسا، ئەمەلىيەتتە بولسا، بۇ ئايەت دەل شۇنىڭ تەۋرىسىنى ئىسپاتلايدۇ. چۈنكى مۇشۇ يەردە، كىتابنىڭ ئۆزگەرتىلگەنلىكىنى دېمەي، بەلكى بىر تۈركۈم ئادەملەر ئوقۇغان ۋاقتىدا، خاتا تەلەپپۇز بىلەن مەنىسىنى ئۆز مەقسىتى ئۈچۈن

بۇرمىلىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلارنىڭ قولىدىكى كىتاب، دەل ئەسلىدىكى تەۋراتتىن باشقا كىتاب ئەمەستۇر.

سۈرە نسا، 46-ئايەت:

يەھۇدىلارنىڭ ئىچىدە كىتابنىڭ (يەنى تەۋراتنىڭ) سۆزلىرىنى ئۆزگەرتىۋېتىدىغانلارمۇ بار، ئۇلار سۆزۈڭنى ئاڭلىدۇق، بويسۇنمىدۇق، بىزگە قۇلاق سال، بىز ساڭا قۇلاق سالمايمىز - دەيدۇ، دىنغا تەنە قىلىش يۈزىسىدىن راتىنا دېگەن سۆزنى تىللىرىنى ئەگرى قىلىپ ئېيتىدۇ. بۇ يەنە يۇقىرقى مىسالغا ئوخشاش، يەنە بىر تۈركۈم ئادەملەرنىڭ تىللىرىنى ئەگرى قىلىپ خاتا تەلەپپۇز بىلەن تەۋراتنى ئوقۇيدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. بۇنىڭغا تۆۋەندىكى ئايەتمۇ (47-ئايەت) ئىسپات بېرىدۇ:

ئى كىتاب بېرىلگەنلەر! (يەنى يەھۇدىيلار)... ئۆزۈڭلاردىكى كىتابنى (يەنى تەۋراتنى) تەستىق قىلىدىغان، بىزگە نازىل قىلغان كىتابنى (يەنى قۇرئانغا) ئىمان كەلتۈرۈڭلار. - دېمەك، ئۇلارنىڭ ئۆزىدىكى كىتاب، دەل ئەسلى ئۆزگۈرتىلمىگەن ئەينەن تەۋراتتۇر.

سۈرە مائىدە 13-ئايەتنىڭمۇ يۇقىرىدىكى ئىككى ئايەتكە ئوخشاش مەنىسى بار. يەنە شۇ سۈرىدىكى 46، 47-ئايەتلەر، يۇنۇس، 49-ئايەتلەرمۇ شۇنى ئىسپاتلايدۇ:

-ئۇلارنىڭ (يەنى بەنى-ئىسرائىل پەيغەمبەرلىرىنىڭ) ئارقىسىدىن ئۆزىدىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان تەۋراتنى (يەنى ئۇنىڭ ئاللا تەرىپىدىن نازىل قىلىنغانلىقىنى) ئېتىراپ قىلغۇچى ئەيسا ئىبن-مەرىيەمنى ئەۋەتتۇق، ئۇنىڭغا ھىدايەت بىلەن نۇرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئىنجىلنى ئاتا قىلدۇق، ئىنجىل ئۆزىدىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان تەۋراتنى ئېتىراپ قىلغۇچىدۇر (يەنى ئۇنىڭغا مۇۋاپىقتۇر)، تەقۋادارلارغا ھىدايەت ۋە پەند-نەسەھەتتۇر. ئەھلى ئىنجىلدار (يەنى ناسارالار) ئاللا ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، ئاللا نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر مۇبادا سەن، ساڭا بىز نازىل قىلغان كىتابتىن شەكلىنىدىغان (شۈبھىلىنىدىغان، گۇمان قىلىدىغان) بولساڭ، سەندىن ئىلگىرى كىتاب ئوقۇغانلار (يەنى تەۋرات بىلەن ئىنجىل نازىل قىلىنغان يەھۇدىيلەر ۋە ناسارالار) دىن سوراپ باققىن..... سۈرە بەقەرە، 113-ئايەتتەمۇ:

-يەھۇدىيلار ناسارالارنىڭ ھېچقانداق ئاساسى يوق (يەنى ئۇلار توغرا دىندا ئەمەس دېدى. ناسارالارمۇ: يەھۇدىيلارنىڭ ھېچقانداق ئاساسى يوق (يەنى ئۇلار توغرا دىندا ئەمەس دېدى. ھالبۇكى، ئۇلار كىتابنى (يەنى يەھۇدىيلارنىڭ تەۋراتىنى، ناسارالار ئىنجىلنى) ئوقۇيدۇ - دېيىلگەن.

(ئەمەلىيەتتە، ناسارالار (مەسىھ مۇرىتلىرى) تەۋرات-زەبۇر بىلەن ئىنجىل دېگەن ئىككى كىتابقا ئىشىنىدۇ، بەزىدە ئۇلارنى كونا ئەھدە ھەم يېڭى ئەھدە

دەپ ئاتايدۇ) بىز مۇزاكىرىمىزدە مۇشۇ يەرگە كەلگىچە، ئىنجىل توغرىسىدا تېخى ئانچە سۆز ئاچمىغان ئىدۇق، لېكىن تەۋراتقا نىسبەتەن يۇقىرقى ئايەتلەرمۇ بىزنى ئوخشاش خۇلاسىگە كەلتۈرىدۇكى، يەھۇدىيلارنىڭ قولىدىكى تەۋرات ھەقىقىي تەۋراتتۇر، پەقەتلا بەزى يەھۇدىيلار (تەۋراتتىكى) ئايەتلەرگە مۇھەممەدنىڭ ئارزۇسىغا قارشى مەنىدە تەبىر بەرگەن. بۇ خۇلاسىگە ئۆلىما ئال-رازى، ئال-بايداۋىلارمۇ ئۇلارنىڭ بۇزۇلغان تېكىستلار دېگەن تەبىرىگە قوشۇلىدۇ. ئۇنداق بولمىغىنىدا، قۇرئاننىڭ مەدەنىدىكى سۈرىلىرى مەككىدىكى سۈرىلىرىگە زىت كېلىپ قالغان بولاتتى.

2-قىسىمى

ئەقلى ئىسپات

ئاسمان ۋە دۇنيانى ھەم بارلىق جانلىقلارنى بىرلا ئېغىز سۆز بىلەن ياراتقان خۇدانىڭ ھەممىگە قادر ئىكەنلىكىنى ھەربىر ئەقىل ئىگىسى بىلىدۇ. خۇدانىڭ كارامىتىدىن ۋە كائىناتنىڭ بارلىق ئۇنۋېرسال قانۇنىيەتلىرىنىڭ توپ-توغرا ئىكەنلىكىدىن ۋە مىڭلىغان يىللار بېرى ئۆزگەرمىگەنلىكىدىن، ئۇنىڭ دانالىقى ھەممىگە ئاياندۇر. خۇدا ھەم قادر ھەم دانا بولۇپ، ئەقىل ئىگىلىرى بولغان ئىنسانلارنىڭ ياراتقۇچىسىغا بولغان مۇناسىۋىتى، ۋە بىر-بىرىگە بولغان بۇرچلىرىنى ئۇلارغا چۈشەندۈرىدىغان بىر ئاساسىي نىزام ياكى تۈزۈلمىنى ئۆزى تۈزۈپ چىقىشى كېرەك ئىدى. ئىنسان ئۆزىنىڭ كەلگۈسى تەغدىرىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى - ئىتائەتسىزلەرگە جازا بېرىلىدىغانلىقىنى، ئېتىقاد قىلىپ ئىتائەت قىلغانلارغا ئىنئام بېرىلىدىغانلىقىنى بىلىشكە موھتاج ئىدى. ئۇنداق بولمىغاندا مالمانچىلىق، قانۇنسىزلىقلار ئىنسانلار ئارىسىدا ئەۋج ئېلىپ، چوڭ يېلىق كىچىك يېلىقنى يۇتۇۋالىدىغاندەك بولۇپ قالغان بولاتتى. بۇنىڭ ئاقىۋىتى ئىنسانلارنى بەزى مەدەنىيەتسىزلىكتىن يوقاپ تۈگىگەن مىللەتلەردەك ئۆزىنى ھالاك قىلىشقا ئېلىپ باراتتى. شۇنداق بولغاندا ئىنسانغا نىسبەتەن ئەخلاق بىلەن ئەخلاقسىزلىق ئوتتۇرىسىدا پەرق قالمايتتى. بۇ خىل ئەھۋاللارنى ھەممىگە قادر ۋە بىردىنبىر دانا بولغان پەرۋەردىگارمىزنىڭ قوبۇل قىلالىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس.

خۇدانىڭ ئىنسانغا چۈشۈرگەن بۇ نىزام بىلەن تۈزۈلمىنىمۇ، ئەگەر تەۋرات ۋە ئىنجىل ئەمەس دېسىڭىز، سىز دەپ بېقىڭ، ئۇنداقتا ئۇ نېمە؟ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئېھتىياجى قاندۇرالايدىغان، (ھەممە دەۋرلەرنى بېسىپ ئۆتكەن) باشقا بىر قەدىمىي مۇقەددەس كىتاب بارمۇ؟ بەرھەق، يوقتۇر!

شۈبھىسىزكى، ھەممىگە قادر ۋە بىردىنبىر دانا خۇدا، شۇنداق بىر كىتابنى ئىنسانلارغا نىزام ۋە يېتەكلىگۈچى بولسۇن دەپ چۈشۈرگەندە، ئۇنى ئۆزگەرتىش، قوشۇلۇپ قېلىش، ئېلىنىپ كېتىش ۋە بۇزۇلۇشتىن ساقلاشقا كاپالەتلىك

قىلغان. شۇنداق قىلمىغان بولسا، ئۇ كىتاب شەيتان ۋە ھەر بىر يامان نىيەتلىك ئادەمنىڭ زەربە نىشانىغا ئايلىنىپ قالغان بولاتتى، ۋە ياكى نۇرغۇنلىغان مۇقەددەس كىتابلار پەيدا بولغان بولاتتى، پىكىرلەر بۆلۈنۈپ، قايىمۇقۇش ۋە مالىمانچىلىق ئىچىدە ھەقىقەت يوقلاتتى. بۇنداق ئىشلار خۇدادىن ناھايىتىمۇ يىراق! چۈنكى ئۇ ئۆزىنىڭ كىتابلىرى، تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلنىڭ ھەر بىر قىسمىنى ئۆزگىرىشتىن، خاتالىق سادىر بولۇشتىن ئەسىرمۇئەسىر ساقلاپ كەلگەن. ئۇ بۇ كىتابلارنى، ئازغانلارغا يول كۆرسەتكۈچى مەشئەل سۈپىتىدە ساقلاپ كەلگەن.

مۇقەددەس كىتابلار، تەۋرات ۋە ئىنجىللارنى ئۆزگەرتىشتەك بىر سۈيىقەست ئۈچۈن نۇرغۇن يەردىكى نۇرغۇن كىشىلەر، بىرلا ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە بىرلىشىشى كېرەك ئىدى. ئەمما بۇنداق بىر بىرلىشىش ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. دەسلەپتە، قۇرئان پەيدا بولغان چاغدا (مىلادىدىن كېيىن 7-ئەسىردە) يەھۇدىي ئېتىقادچىلىرى ھەم خرىستىئان مۇرىتلىرى دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرى، مەسىلەن سۇرىيە، تۈركىيە، مىسىر، ئېفىئوپىيە، پارس، ھىندىستان، ئوتتۇرا ئاسىيا، قەشقەر، تۇرپان، جوڭگو ۋە ياۋروپالارغا تارقالغان ئىدى. مۇقەددەس كىتابلار، بولۇپمۇ ئىنجىل، ئەينى ئىبرانىي تىل ۋە يۇنان تىلىدىن نۇرغۇن مىللەتلەرنىڭ تىلىغا، جۈملىدىن ئەرەبچە، ئارمېنچە، ئامھارچە (ئېفىئوپىيە تىلى) كۆپىنچە، ۋە لاتىنچىغا ئاللىبۇرۇن تەرجىمە قىلىنغان. تۇرپاندىمۇ ئارخولوگىلار قېزىپ چىققان، ئىنجىلنىڭ قەدىمكى ئۇيغۇرچە تەرجىمىسىدىن بىر نەچچە قىسىملىرى بار. بۇ نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنىڭ ئۆزلىرى مۇقەددەس دەپ بىلگەن كىتابنى ئۆزگەرتىش سۈيىقەستىدە بىر يەرگە جەم بولالايدۇ دېگەنگە ئىشىنىش ئەقىلگە سىغامدۇ؟ ئارىلىقنىڭ يىراقلىقى بىر ياقتا تۇرسۇن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تىلى ۋە كۆز-قاراشلىرى، ھەرقايسى مەزھەپلەر ئۆزلىرىنىڭ تەكىتلەيدىغان ئىشلىرىدىمۇ نۇرغۇن پەرقلەر بولغان تۇرسا؟ ئەكسىچە، بۇ نۇرغۇنلىغان يەرلەردىكى، ئۆز تىلىغا تەرجىمە قىلىنغان ھەرقايسى مىللەت كىشىلىرىنىڭ قولىدىكى كىتاب، دەل ئەنە شۇ بىر تەۋرات ۋە ئىنجىلدۇر.

شۈبھىسىزكى، بەزىلەرنىڭ مۇقەددەس كىتابلار ئۆزگەرتىلگەن دەۋىلىشى ئىسپاتسىز، ئاساسسىز تۆھمەتتۇر. ئۆزگەرتىلگەن دېيىلسە، ئۇنداقتا ئۆزگەرتىلگەن تېكىستلەر قېنى؟ قايسى تېكىستلەر؟ ئەينى نۇسخا قانداق ئىدى؟ ئۇلارنى بۇرمىلاشتىكى مەقسەت نېمە ئىكەن؟ بۇلارغا كىم جاۋاب بېرەلەيدۇ؟ ئېھتىياتچان بىر ئالىم، ئۆز ھۆكۈمىنىڭ ئاساسى تولۇق بولماي تۇرۇپ، ئۇنى ھەرگىزمۇ ئوتتۇرىغا چىقارمايدۇ.

ھىجرادىن ئىلگىرىكى ئۆزلىرىنى خرىستىئان دەيدىغان بەزى ئەرەب قەبىلىلىرى، مەسىلەن: ھىمىيار، غاسان، رابىيە قەبىلىلىرى ۋە نىجرانلىق،

ھېرالىق قاتارلىقلار ئۈچۈن ئىنجىل ئەسلىدە ئەرەبچىگە تەرجىمە قىلىنغاندى. بۇنداق بولمىغىنىدا ئۇلار قانداقلارچە ئىنجىلغا ئىمان كەلتۈرسۇن؟ بۇ پاكىتلار ئال-ئاغانى (نەزمىلەر) دېگەن كىتابتا دەلىللىنىپ ئىسپاتلانغان، چۈنكى بۇ كىتابدا ۋاراکا بەن ناۋفال (مۇھەممەد دەۋرىدىكى ئەڭ داڭلىق يازغۇچى) ئۆزىنىڭ بۇ كىتابنى يازغانلىقىنى ھەم ئەرەبچىگە تەرجىمە قىلىنغان ئىنجىلدىن خالىغان يېرىدىن كۆچۈرگەنلىكىنى بايان قىلىدۇ. ئىنجىل ئۆزگەرتىلگەن دېگەنلەر، بۇ كىتابتىن مۇشۇ سۆزگە ئىسپات تاپالغان بولسا، ئۇ چاغدا شۇ كىتابتىن ئاسانلا ئىسپات ئالغان بولاتتى. ئەمما ئالمىغان.

يەھۇدىيلارغا كەلسەك، مۇقەددەس كىتاب (تەۋرات، زەبۇر)نى ساقلاشقا بولغان قىزغىنلىقى دۇنياغا ئايان. ئۇلارنىڭ ئۆلىمالىرى ۋە ئالىملىرى بىلەن ئارىلىشىپ كۆرگەن ھەربىر ئادەمگە ئۇلارنىڭ ھەتتا تەۋراتتىكى سۆزلەرنىڭ ۋە ھەرىپلەرنىڭ قانچە ۋە نەچچە ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلىدىغانلىقىمۇ ئايان. شۇڭا ئېيتالايمىزكى، مۇقەددەس كىتابنىڭ پۈتۈنلىكىدە ھېچقانداق شەك يوق ھەم كەلگۈسىدەمۇ ئۆزگەرمەيدۇ، بۇنىڭغا ئەڭ ئەقەللىي بىلىم ۋە بۇ كىتابنىڭ دەۋرىدىن-دەۋرگە قالدۇرۇلۇش جەريانىلىرى گۇۋاھ بولالايدۇ.

كىتابلارنىڭ كۆپىيىپ كېتىشى، ئۇلارنىڭ ھەقىقەت ئىكەنلىكى ئەمەس؛ تەكشۈرۈپ، ئىزدىنىپ، سېلىشتۇرۇپ كۆرۈڭ. شۇنداق قىلغاندا پاكىتلارغا ئېرىشىسىز. چۈنكى ئارزۇ-ھەۋەسلەر ۋە شەخسىيەتچىلىكنى ئاشكارىلاپ ئۇنى ئەيىبلەيدىغان، ئادەملەرنىڭ رەزىل كۆڭۈللىرىنى ئۆزگەرتىدىغان بۇ كىتاب -خۇدانىڭ ساپ، پاك، دانا خاراكتېرلىرىگە ھەممە جەھەتتىن ئۇيغۇن بولغان، مەدەنىيەتلىك تۇرمۇشقا ئۈندەيدىغان، خۇدانى، ۋە ھەرقانداق بىر ئىنسان ئوغلنى جۈملىدىن دۈشمەنلەرنىمۇ سۆيۈشكە ئۈندەيدىغان، يامانلىقنى قايتۇرۇشقا يول قويمىدىغان ۋە ئادەمئاتنىڭ بارلىق پەرزەنتلىرىنى قېرىنداشلار دەپ قارايدىغان بۇ كىتاب بەرھەق بارلىق مەۋجۇداتلارنىڭ ياراتقۇچىسى بولغان پەرۋەردىگارنىڭ جاھاندىكى بارلىق مەخلۇقاتلارنىڭ ئەمەل قىلىشى ئۈچۈن بەرگەن كىتابدۇر.

3-قىسمى

تارىخىي ئىسپات

مۇقەددەس كىتاب (ئىنجىل، زەبۇر ۋە تەۋرات)نىڭ دەۋرىسىزلىكى ۋە ھەقىقەتلىكىنى رەت قىلغىلى بولمايدۇ. پۈتۈن ئالەمدىكى ھەرقانداق بىر كىتاب ئۇنىڭغا ئوخشاش تولۇق ئىسپاتلانغان ئەمەس. تارىخ ئەڭ ئادىل گۇۋاھچى ھەم ئەڭ ئىشەنچلىك ئىسپات بولغاچقا، مۇزاكىرىلىرىمىزدە، گۇماننى تەل-تۈكۈس يوقىتىپ، ھەقىقەتنى ئوتتۇرىغا قويىدىغان تۆۋەندىكى ئىسپاتنى ئوتتۇرىغا قويماقچىمەن.

ئېنىقكى، مۇقەددەس كىتاب نۇرغۇنلىغان بېشارەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ بېشارەتنىڭ كۆپىنچىسى ئاللىبۇرۇن ئەمەلگە ئېشىپ بولغان. قالغانلىرى بولسا، ۋاقتى-سائىتى توشقاندا ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. خۇدا، مۇقەددەس بەندىلىرى بولغان پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق نۇرغۇن ۋەقەلەرنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان؛ مەسلەن، مەلۇم پادىشاھلارنىڭ كۈچىدىغانلىقىنى ۋە بەزىلىرىنىڭ گۇمران بولىدىغانلىقىنى، بۈيۈك شەھەرلەرنىڭ ھالاك بولىدىغانلىقىنى ۋە ئۆزىنىڭ ۋەيران بولۇشىنى ئويلاپ باقمىغان ئۇلۇغ ۋە شەرەپلىك دۆلەتلەرنىڭ يوقلىدىغانلىقىنى ئالدىن ئېيتقان ئىدى.

بۇنىڭغا مۇنداق بىر مىسال بار. ناھۇم پەيغەمبەر ئاسۇرىيەنىڭ پايتەختى بولغان نىنەۋەھنىڭ ھالاك بولىدىغانلىقىنى ئېنىق ئالدىن ئېيتقان. نىنەۋەھ شەھىرى بولسا، ئەسلىدە ئېگىزلىكى 30 مېتىر، ئايلىنىمىسى 95 كىلومېتىر كېلىدىغان سېپىل بىلەن قورشالغان بولۇپ، 60 مېتىر ئېگىزلىكتىكى 1500 مۇنارى بار ئۇلۇغ بىر شەھەر ئىدى. بۇ شەھەرنىڭ ھالاك بولۇشتىكى بېشارىتى خەتمۇخەت ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان.

يەشايا پەيغەمبەر بىلەن يەرەمىيا پەيغەمبەر، قالدىيە خەلقلەرنىڭ پايتەختى بولغان بابىل ياكى بابىلوننىڭ ۋەيران بولۇشىنى، ئۇنىڭ ئەڭ باياشات ۋە ئەڭ گۈللىنىۋاتقان دەۋرىدە ئالدىن ئېيتقان. بېشارەتلەردىن 160 يىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئاشۇ ئۇلۇغ شەھەر بابىلون پەيغەمبەرلەرنىڭ دېگىنىدەك ۋەيران بولۇپ كەتتى. خېرودوت ۋە شېنوفوندىن ئىبارەت ئىككى گىرىك تارىخشۇناسنىڭ بابىلوننىڭ گۇمران بولۇش ئەھۋالى توغرىسىدا يازغان بايانلىرى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئېيتقانلىرىغا ئاجايىپ ئوخشىشىدۇ.

مۇقەددەس كىتابتىكى باشقا بېشارەتلەر ئىچىدە، يەنە ئەزاكىيال پەيغەمبەرنىڭ تۈر شەھىرى توغرىسىدىكى مىسالمۇ بار. بۇنىڭدىن تارىخ بىز ئۈچۈن خاتىرىلىگەن تۆۋەندىكى پاكىتلارنى كۆرەلەيمىز:

- ئەزاكىيال 26-باب، 8-ئايەتتىن، نىبۇقادنىسار پادىشاھنىڭ تۈر دېگەن شەھەرنى ۋەيران قىلىدىغانلىقىنى ئوقۇيمىز. پەيغەمبەر، 3-ئايەتتە، كۆپ دۆلەتلەرنىڭ تۈر شەھەرگە قارشى تۇرىدىغانلىقىنى، 4-ئايەتتە، بۇ شەھەرنىڭ بىر تاقىر تاشقا ئايلىنىپ قالىدىغانلىقىنى، 5-ئايەتتە تاشنىڭ ئۈستىگە يېلىقچىلارنىڭ تورلىرى يېپىلىدىغانلىقىنى دەپ ئۆتكەن. 12-ئايەتتە، شەھەر خارابىلىرىنىڭ دېڭىزغا تاشلىۋېتىلىدىغانلىقىنى، 14-ئايەتتە شەھەرنىڭ قايتا قۇرۇلالمايدىغانلىقىنى ۋە 21-ئايەتتە، ئۇنىڭ مۇتلەق غايىب بولىدىغانلىقىنىڭ بېكىتىلگەنلىكىنى ئالدىن دېگەن.

ئەزاكىيالنىڭ بېشارىتىدىن ئۈچ يىل كېيىن، بابىلوننىڭ پادىشاھى تۈر شەھىرىنىڭ ئۆز شەرتلىرىنى قوبۇل قىلىپ تەسلىم بولۇشىغا قەدەر، يەنى 13 يىل ئۇنى قورشاپ تۇردى. ئاخىرى ئۇ بۆسۈپ كىرگەن، لېكىن ئۇ شەھەر

ئاھالسىنىڭ دېڭىزدىن ئۆتۈپ شەھەردىن يېرىم كىلومېتىر يىراقلىقتىكى بىر ئارالغا قېچىپ كەتكەنلىكىنى بايقىغان. بابىلوننىڭ پادىشاھى شەھەرنى ئەزاكىيال 8-ئايەتتە ئالدىن ئېيتقىنىدەك، يەر بىلەن يەكسان قىلغانىدى.

كېيىن بۈيۈك ئىسكەندەر (ئالىكساندىر) (گرېكلارنىڭ ئىمپېراتورى) كېلىپ، ئىسيان كۆتۈرگەن شۇ ئارالدىكى تۈر شەھىرىنى مۇھاسىرىگە ئېلىۋالدى. ئىسكەندەر كونا شەھەرنىڭ خارابىلىرىدىن ئىشلىتىپ، شۇ ئارالغا بارىدىغان 60 مېتىر كەڭلىكتىكى بىر يولنى ياساپ چىقتى. بۇنىڭ بىلەن ئەزاكىيالنىڭ بېشارىتى، 3-، 12-ئايەتتە دېيىلگىنىدەك، بۇ يەرنىمۇ بېسىۋالدى. كېيىن ئۇ 4-ۋە 5-ئايەتلەردە دېيىلگىنىدەك، ئۇ قايتا بىر تاقىر تاشقا ئايلىنىپ كەتكەن. تۈرنىڭ تارىخى ئىسكەندەرنىڭ دەھشەتلىك ئۇرۇش ئېلىپ بېرىشى بىلەن ئاياغلاشقان ئەمەس. كېيىن، ئاۋۋال ئانتىگون (مىلادىدىن ئىلگىرى 314-يىلدا)، ئاندىن پتولېماي فىلادېلفۇس (مىلادىدىن ئىلگىرى 247-285-يىللاردا) ئۇنىڭ سودىسىنىڭ ۋە دېڭىز ئۈستىدىكى ھاكىمىيىتىنىڭ ئۈستۈنلىكىنى بىتچىت قىلغان. ئاخىرى، مىلادىدىن كېيىن 1321-يىلى ئەرەب جەڭچىلىرى ئۇنى ئىشغال قىلىپ پۈتۈنلەي ھالاك قىلغان. ئۇ بىر ئەرەب ساياھەتچىسى ئىبن باتۇتانىڭ سۆزلىرى بىلەن ئېيتقاندا، بىر تەمسىل،.....پۈتۈنلەي بىر خارابە. بۇ، بېشارەتتىكى دېيىلگىنى، 14-ئايەتتە دەل ئالدىن ئېيتىلغان. ئەزاكىيالنىڭ دەۋرىدە تۈر بىر ئۇلۇغ، گۈللەنگەن شەھەر ئىدى. بۇ كۈچلۈك شەھەرنىڭ بايلىقلىرى ۋە شان-شەرەپلىرىنى كۆرگۈچى كىشىلەرگە بېشارەتلەرنى ئاڭلاش، بەك كۈلكىلىك سېزىلگەن بولسا كېرەك. ئىنسان تەپەككۈرى بويىچە بولغاندا، بۇ بېشارەتلەرنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش مۇمكىنچىلىكىنىڭ نىسبىتى 750 مىليوننىڭ بىرى بولاتتى. ھالبۇكى دېيىلگەن بېشارەتلەرنىڭ ھەممىسى، ھەتتا ئىنچىكە تەپسىلاتلىرىغىچەمۇ ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان!

شۇنىڭ بىلەن پەرۋەردىگار خۇدا شۇنداق دەيدۇ: ئى تۈر، مەن ساڭا قارشىمەن. دېڭىزدا دولقۇنلار پەيدا بولغاندەك مەن ساڭا قارشى تۇرىدىغان نۇرغۇن دۆلەتلەرنى مەيدانغا كەلتۈرىمەن. ئۇلار تۈرنىڭ سېپىللىرىنى ۋەيران قىلىدۇ، ئۇنىڭ مۇنارلىرىنى بۇزۇپ تاشلايدۇ. مەن ھەتتا ئۇنىڭ ئۈستىدىكى چاڭ-توزاڭلارنىمۇ ئۈستىدىن قىرىۋېلىپ، ئۇنى تاپ-تاقىر تاشلىق قىلىپ قويىمەن. (تەۋراتى: ئەزاكىيال 26-باب، 3-، 4-ئايەت)

تارىخنىڭ گۇۋاھچىلىرى بەزىدە قارشىلىققا ئۇچرىسىمۇ، لېكىن ئارخېئولوگىيىلىك ئىسپاتقا قىل سىغماس.

مۇقەددەس كىتاب قەدىمدىن ھازىرغىچە تەنقىد قىلغۇچىلارنىڭ ئويىپىكىتى ۋە خۇداسىزلار بىلەن ئېتىقادسىزلارنىڭ ھۇجۇم قىلىدىغان نىشانى بولۇپ كەلگەن. چۈنكى مۇقەددەس كىتاب ئاشۇ كىشىلەرنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە، نادان كۆز-قاراشلىرىغا، ۋە كىشىنى ھالاكەتكە باشلايدىغان پەلسەپىلىرىگە قارشى تۇرىدىغان كىتابتۇر. شۇنىڭ بىلەن ئۇلاردىن نۇرغۇنلىرى پەلەستىن، بابىلون، ئاسۇرىيە ۋە مىسىردىكى ئاسارەتلىقلەرگە كۆز تىكىپ، ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە بۇ ئىلھام-ۋەھى بىلەن كەلگەن مۇقەددەس كىتابلاردىن ئازراق بولسىمۇ خاتالىق ۋە ياكى نۇقسان تېپىۋېلىشنى مەقسەت قىلغان. ئۇلار مۇقەددەس كىتاب پەقەتلا بۇرمىلانغان تەمسىللەر ۋە ئەنئەنىلەرنىڭ ئارىلاشمىسى دېگەننى دۇنياغا ئىسپاتلىماقچى بولغان. ئەمما خۇدا ئۇلارنى نىيەتلىرىگە يەتكۈزمىگەن؛ ئۇلارنىڭ ئوقلىرى نىشاندىن ئېزىپ كەتكەن، ئۇلارنىڭ ئۈمىدلىرى يەردە قالدۇرۇلغان. چۈنكى ئابىدە تاشلار ۋە تارىخىي ھۆججەتلەر بۇتپەرەسلەر تەرىپىدىن يېزىلغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ ئاسارەتلىقلەردە يېزىلغان گۇۋاھلار، ۋەھى قىلىنغان مۇقەددەس كىتابلارغا مۇتلەق ماسلاشقان ئىدى.

بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەۋرات ۋە ئىنجىل كىتابلىرى قۇرئان سۈرىلەردىكى ئاساسلىق تەلىملىرىنىڭ تەتۈرى بولغانلىقىنى بايقىغىنىدا، بۇ كىتابلار خاتا، بۇزۇۋېتىلگەن دەپ شىكايەت قىلىشقان. ئەمما شىكايەتلىرىنىڭ ئويىپىكىتى دەلىل-ئىسپاتلىرى كەم بولغان. قەدىمىي ئارخېئولوگىيىلىك گۇۋاھلار نۇرغۇن ئېتىقادسىز ئىزدەنگۈچىلەرنى مۇقەددەس كىتابقا ئىشەندۈرگەن. شۇڭا، مەن بۇ يەردە، ئاشۇنداق ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ياردەم تاپقىنىدەك، ھازىرقى ئىزدىنىۋاتقان قېرىنداشلىرىمىزگە ياردەم تېپىشنى ئۈمىد قىلىپ، يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئاسارەتلىقلەر ھەققىدە ئانچە-مۇنچە توختىلىپ ئۆتمەكچىمەن. ئېتىقادسىزلارنىڭ مۇقەددەس كىتابلارغا ئىشەنمەسلىكى ۋە ئۇنىڭغا قاراتقان ئەشەددىي تەنقىدلىرى، ئاساسەن ئىككى ئامىلدىن كېلىپ چىققان دېيىشكە بولىدۇ. بىرىنچى ئامىل، بابىلون ئىمپېرىيىسى (مىلادىدىن ئىلگىرى 540-يىل)دىن ئىلگىرى پەلەستىندە يېزىق شەكىللەنمىگەن ياكى ئاز ئىشلىتىلگەن دېگەن ئۇقۇم. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مۇسا ياكى باشقا پەيغەمبەرلەر خەتنى قانداق يازغان؟ دەپ مازاق قىلىدىغان بولغان. ئىككىنچى ئامىل بولسا، ئۇلار تەۋرات چوقۇم قەدىمكى ئوتتۇرا شەرقىدىكى مەدەنىيەتنىڭ سەۋىيىسىنى بەكلا ئاشۇرۇۋەتكەن دېگەنگە ئىشىنىپ كەتكەن - چۈنكى شۇ چاغدىكى تارىخشۇناسلار شۇ مەدەنىيەتنىڭ سەۋىيىسى ئەسلىدە بەك تۆۋەن دېگەن

كۆز-قاراشتا ئىدى. لېكىن يېقىنقى مەزگىللەردىكى مىسىر، بابىلون، ئاسۇرىيەنىڭ ئىلغار مەدەنىيەتلىرىگە گۇۋاھچى بولغان يادىكارلىقلار، مۇقەددەس كىتابتىكى بايانلارنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەن. ئۇلارنىڭ مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى ۋە يىلنامىلىرى ئارقىلىق، ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھلىرى سېناقېرىب، تىگلاف پىلەسەر ۋە بابىلون پادىشاھى نېبوقادنەسار قاتارلىقلارنىڭ يۈرگۈزگەن ئۇرۇشلىرى ۋە ئۇلارنىڭ پادىشاھلىقنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى ئىگەلىيەلەيمىز. بىز ھازىر يەشايا پەيغەمبەر، يەرمىي پەيغەمبەر، ھەتتا مۇسا پەيغەمبەرنىڭ يازما كىتابلىرى ۋە مەكتۇپلىرىدە ئىشلىتىلگەن خەتلەرنىڭ شەكىللىرى ۋە ئۇسلۇبلىرىنى ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆرەلەيمىز. دېمەك، قەدىمكى ئابىدە تاشلار گەپ قىلماقتا. بۇ ئابىدە تاشلار، خۇدانىڭ يازغۇچىلارنى ئىلھاملاندۇرۇشى ۋە ئۇلارغا ۋەھى چۈشۈرۈشى بىلەن مۇقەددەس كىتابلار ۋۇجۇدقا كەلگەن دېمەكتە. بۇ ئاسارەتلىقلەر بىزگە، ئەمەلىيەتتە مىلادىدىن ئىلگىرى 2234-يىلدىن تارتىپ، يېزىش ئۇسۇللىرى مۇكەممەللەشتۈرۈلگەن، ئەزاكىيال، مۇسا ۋە ئىبراھىمنىڭ دەۋرلىرىدىن ئىلگىرىلا بىزنىڭ بۈگۈنكى سەۋىيىمىزگە يېقىنلاشقان، دېگەن پاكىتلارنى ئىسپاتلىغان. ئەمدى مەن تەۋراتتا تەسۋىرلەنگەن، يېقىندا، قەدىمكى ئاسارەتلىقلەر ھەقىقەتلىگەن مۇھىم ۋەقە ۋە ئىشلارنى تىلغا ئالماقچىمەن. ئەنگىلىيە مۇزېيىدا كۆرگەزمە قىلىنغان ئاسۇرىيەدىكى ئەينى تاش تاختىلار، تەۋراتتىكى يارىتىلىش قىسمى دۇنيانىڭ يارىتىلىشى توغرىسىدا دېگەنلىرىنى ئاجايىپ توغرا ئىسپاتلىغان. سەھىپە چەكلىمىگە ئۇچرىمىغان بولسا، مەن بۇ يەردە ئاشۇ تاختىلاردا يېزىلغانلارنى ئوقۇرمەن ئۈچۈن تەرجىمە قىلغان بولاتتىم. بۇ بايانلاردا، گەرچە رىۋايەت ئىزنالىرى بار بولسىمۇ، لېكىن ھەقىقىي ئەھۋال ئېنىق بايان قىلىنغان. دەسلەپتە ئىككىلا ئىنسان يارىتىلغان ئىدى، ئۇلار ئالىجاناپ يۈزلۈك رەب تەرىپىدىن يارىتىلغان دېگەن خاتىرە تاش، ئەسلىدە يەر يۈزىدە پەقەت بىرلا جۈپ ئەر-ئايالنىڭ بارلىقىغا گۇۋاھلىق قىلىدۇ. شۇ مۇزېيىدا يەنە بابىلوندىن ئېلىپ كېلىنىگەن تۈۋرۈكتە بىر سۈرەت بار. سۈرەتتە، ئادەم-ئاتا ۋە ھاۋا ئانىمىز ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر دەرەخ ۋە ھاۋا ئانىمىزنىڭ كەينىدە تۇرغان بىر يىلان تۇراتتى. بۇ، تەۋراتتىكى يارىتىلىش قىسمىنىڭ ئادەمنىڭ قانداق قىلىپ گۇناھ سادىر قىلغانلىقى توغرىسىدىكى بايانغا گۇۋاھلىق بېرىدۇ.

بۇرۇنلاردا، ئېتىقادسىز ئالىملار مۇقەددەس كىتابنىڭ نوھ پەيغەمبەر ۋاقتىدىكى چوڭ توپان توغرىسىدىكى باياننى پەقەتلا ئەپسانە، كۈنلارنىڭ رىۋايەتلىرىدىن بىرى، تەپسىلىي تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىلسە، ئۇنىڭ بىر ئويدۇرما ئىكەنلىكى چوقۇم پاش قىلىنىدۇ دەپ قارايتتى. ئەمما ئارخېئولوگلارنىڭ ئۇزۇن تەكشۈرۈشلىرىدىن كېيىنكى بايقاشلىرى، ئۆزلىرىنىڭ ئەسلىدە خاتالاشانلىقىنى ئىقرار قىلىشقا ۋە ئىلگىرىكى سۆزلىرىنى ياندۇرۇۋېلىشقا مەجبۇرلىغان. توپاننىڭ پاكىت ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغان. ئېتىقادسىز ئالىملار ئىچىدە، گېئولوگلار

گەۋدىلىك مىسال ئىدى. چۈنكى ئاسۇرىيەدىكى قېزىلمىلار ئارىسىدا، ھازىرمۇ ئەنگىلىيە مۇزىيىدا ساقلانغان ئاق تاشقا ئاسالغانلىقى، ئادەملەر ۋە ھەرخىل ھايۋانلارنىڭ توپاندىن قانداق ساقلانغانلىقى، قاتتىق يامغۇرنىڭ قانداق قىلىپ، نۇرغۇن ئادەم ۋە ھايۋانلار ياشاۋاتقان پۈتۈن يەر يۈزىنى بېسىۋېلىپ توپانغا ئايلانغانلىقى، ھەمدە بارلىق جان-جانىۋارلارنىڭ قانداق ھالاك بولغانلىقى ۋە باشقا تەپسىلاتلار بايان قىلىنغان.

ھەرقايسى قىتئەلەردىكى تاغلاردا، چوڭقۇر جىلغىلاردا، دېڭىز تاش قاتمىلىرى (تاشقا ئايلاندىرۇلغان دېڭىز ھايۋانلىرى) بايقالماقتا. ئۇلاردىن بەزىلىرىنى پەقەت مەلۇم دېڭىزلاردىنلا تاپقىلى بولىدۇ. يېلىق ھەم دېڭىز ئۆسۈملۈكلىرىنىڭ قالدۇقلىرى بىزگە تاش قاتما شەكلىدە تاغ قاتلاملىرىدا ئۇچرايدۇ. ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمى ھەرقايسى مۇزىيىلاردا ساقلانغان ئىدى. ئەگەر ئۇلارنى تەكشۈرۈپ كۆرۈشكە قىزىقسىڭىز، مۇزىيىلارغا بارسىڭىز بولىدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەس كىتابنىڭ چوڭ توپان توغرىسىدا يازغان باياننىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. ئۇنداق توپان بولمىغان بولسا، بۇ قۇلۇلە ۋە يېلىققا ئوخشاش دېڭىزدا ياشايدىغان ھايۋانلارنىڭ قالدۇقلىرى، قانداقمۇ ئۆزلىرى ياشىيالمىدىغان بۇنداق خىلۋەت ۋە ئېگىز تاغلارغا كېلىپ قالغان بولسۇن؟

سېمىت ئىسىملىك مەلۇم بىر ئالىم نىنەۋەھ شەھەرىنىڭ خارابىلىرىدىن بىر تاختىنى بايقىغان. ھازىر بۇ تاختا ئەنگىلىيە چوڭ مۇزىيىدا ساقلانماقتا. ئۇنىڭدا تەۋراتتىكى خاتىرىلەرنى ئىسپاتلايدىغان نۇرغۇن يەرلەر بار. يەنى، تەۋراتتىكى يارىتىلىش قىسمى (11-بابدا)، بابىل ياكى بابىلون مۇنارىنىڭ قۇرۇلۇشى ۋە شۇ قۇرۇلۇش سەۋەبىدىن ئىنسانلارنىڭ ئەسلىدە ئالاقىلىشىۋاتقان بىرلا تىلى نۇرغۇن تىللارغا ئايرىۋېتىلىشىگە ئوخشاش ئىشلار خاتىرىلەنگەن. كونا ئاسۇرىيانىڭ خارابىلىرىدىن تېپىلغان يەنە بىر تاختىدا، مۇقەددەس كىتابتا يېزىلغىنىدەك (تەۋرات: ئالەمنىڭ يارىتىلىشى 24-باب، 19-ئايەت) سودوم ۋە گومورا دېگەن شەھەرلەرنىڭ ئوت ۋە گۈنگۈرت بىلەن ھالاك قىلىنغانلىقى خاتىرىلەنگەن.

يەنە بىر قېزىۋېلىنغان تاختىدا، يارىتىلىشنىڭ 14-بابىدا توختالغان ئېلام پادىشاھى خېودېرلائومېر ۋە ئۇنىڭ ئىتتىپاقداشلىرىنىڭ پەلەستىنگە ھۇجۇم قىلغانلىقى خاتىرىلەنگەن.

ئۆتكەن دەۋرلەردىكى گرىك تارىخشۇناسلىرىدىن پلوتارخ ۋە خىرودىت، مۇسا پەيغەمبەرنىڭ تەۋراتتىكى خاتىرىلەشلىرىنى مازاق قىلىپ مۇسانىڭ دېگىنىدەك، مىسىردا ئۆز ۋاقتىدا شاراب دېگەن نەرسە بولغان ئەمەس - بۇ چوقۇم يالغانچىلىق دېيىشكەن. لېكىن ئۇلارنىڭ خاتا، مۇسانىڭ توغرا ئىكەنلىكى ھازىر ھەممە ئادەمگە ئايان. قەدىمكى مىسىرنىڭ بىر نەچچە قەبىلىرىدىن شاراب ئىشلەپ چىقىرىلىش، يەنى ئۈزۈم تاللىرىنى پەرۋىش قىلىشتىن ئۈزۈم

شېرىنسىنى ئىدىشقا قۇيۇپ ساقلاشقىچە بولغان پۈتۈن جەرياننى سۈرەتلىگەن تام رەسىملىرى بايقالغان. يەنە بىرنەچچە ئەرب (شاراب) دېگەن خەت يېزىلغان بوتۇلكىلار تېپىلغان. شۇ خارابىلاردىن يەنە، ھەزرىتى يۈسۈپ ۋاقتىدىكى ئاچارچىلىق توغۇرلۇق ئىسپاتلارمۇ ھەم تېپىلغان.

مىسىردىكى ئابىدە تاشلار شۇ زاماندىكى مىسىر ئىمپېراتورى ئۇلۇغ رامسىس فىرەۋن، فىتوم ۋە رامسىس دېگەن ئىككى شەھەرنى قۇرۇشتا مۇساپىر قۇللارنى ئىشلەتكەنلىكىنى بايان قىلغان. بۇلار تەۋراتتىكى مىسىردىن چىقىش قىسمىنىڭ 11-بابىدا دېيىلگەنلىرىگە ئىسپات بولالايدۇ. ئارخېئولوگلار يەنە، كونا شەھەر تېپىستىكى بىر قەبرىستاندىن ئىسرائىلىيە خەلقلەرنىڭ قۇل قىلىنىشى ۋە دۆلەتلىك قۇرۇلۇشلاردا ھاشارغا تۇتۇلغانلىقى بايان قىلىنغان پۈتۈكلەرنىمۇ قېزىپ تاپقان.

مۇشۇ مىساللارغا ئوخشاش، تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىللاردا تەسۋىرلەنگەن ئىش-ۋەقەلەر ۋە مىڭلىغان كىچىك تەپسىلاتلارنى بىۋاسىتە ياكى ۋاسىتىلىق ھالدا ئىسپاتلايدىغان نۇرغۇنلىغان قازما ئاسارەتلىقلەر، پۈتۈكلەر، تام رەسىملەر، خاتىرە تاشلار بار.

بۇلاردىن باشقا يەنە مۇقەددەس كىتابلارنىڭ نۇرغۇن قەدىمكى كۆچۈرۈلمە نۇسخىلىرىمۇ بۇ كىتابلارنىڭ توغرا ئىكەنلىكى ۋە ئۆزگەرتىلمىگەنلىكىگە ئىسپات بېرىدۇ. بۇ ماتېرىياللارنى ياۋروپىدىكى ئەڭ ئالىي كۈتۈپخانىلار ۋە مۇزېيلاردا كۆرگىلى بولىدۇ. ئۇلار، كونا يۇنان (گرېك) تىلى ۋە باشقا تىللاردىكى يېزىقتا، تېرە ۋە قەغەزلىرىگە يېزىلغان. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى پۈتۈن تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلنى، بەزىلىرى بولسا مۇقەددەس كىتابنىڭ مەلۇم قىسىملىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان. تۆۋەندە ئۇلاردىن بەزىلىرى كۆرسىتىلىدۇ.

1. سىز رىمدىكى ۋاتىكان ئوردىسىدىن كودېكس ۋاتىكانۇس (ۋاتىكان نۇسخا) دېگەن كۆچۈرۈلمىنى كۆرەلەيسىز. بۇ، ھىجرادىن تەخمىنەن 250 يىل ئىلگىرى كۆچۈرۈلگەن.

2. كودېكس سىنئاتىكۇس (سىنئاي نۇسخا). بۇ مىسىردىكى سىنئاي تېغىدىن تېپىلغان. ھازىر لوندوندىكى ئەنگىلىيە چوڭ مۇزېيىدا، ئىنجىل، زەبۇر ۋە تەۋراتتىن تەركىب تاپقان. بۇ، ھىجرادىن تەخمىنەن 200 يىل ئىلگىرى يېزىلغان.

3. كودېكس ئالېكساندىرنۇس (مىسىردىكى كونا شەھەر ئالېكساندىرىيەدە تېپىلغان). بۇ نۇسخا لوندوندىكى ئەنگىلىيە چوڭ مۇزېيىنىڭ خەزىنە ئۆيىدە كۆرگەزمىگە قويۇلغان. ئۇمۇ ھىجرادىن تەخمىنەن 200 يىل ئىلگىرى يېزىلغان، تەۋرات ۋە ئىنجىلنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

4. كودېكس ئەفرائىمۇس (ئەفرائىم نۇسخا) بۇ ھازىر پارىژدا، ھىجرادىن تەخمىنەن 150 يىل ئىلگىرى يېزىلغان. ئۇ ئىنجىلنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

5. يېقىندا پەلەستىندە ئىنجىل لۇقادىن بىر قىسمى تېپىلدى. بۇ ئاز دېگەندە ھىجرادىن 590 يىل ئىلگىرى يېزىلغانىدى.

6. شىنجاڭدا تۇرپاندىكى ئاستانىغا يېقىن بىر جايدىن كونا ئۇيغۇر تىلىدىكى تەرجىمىلەر تېپىلغان. ئۇلار بەلكىم ھىجرادىن 70-100 يىل ئىلگىرى تەرجىمە قىلىنغان. شۇ چاغدا ئۇيغۇرلاردا خېلى نۇرغۇن خرىستىئان مۇرىتلىرى بار ئىدى.

1948-يىلى بىر ئەھمىيەتلىك تارىخىي ۋەقە يۈز بەرگەن. تائامىراھ قەبىلىسىدىن بولغان مۇھەممەد ئال-دەبى باداۋى ئۆلۈك دېڭىز بويىدا قوي بېقىۋاتقان ئىكەن. بىردىنلا ئۇنىڭ بىر قوينا تاغ باغرىغا قاراپ يامشىشقا باشلاپتۇ. ئۇ قوينا ياندۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن بىر تال تاشنى قوي تەرەپكە قارىتىپ ئېتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن بىر ساپال نەرسىنىڭ چېقىلغان ئاۋازى ئاڭلىنىپتۇ. ئۇ يەنە بىر تال تاشنى ئاتقان ئىكەن - ھېلىقى ئاۋاز يەنە ئاڭلىنىپتۇ، ئۇ ئاۋاز چىققان تەرەپكە قاراپ مېڭىپتۇ، ئۇ شۇ يەردە بىر ئۆڭكۈرنىڭ بارلىقىنى بايقاپتۇ. ئۇ چوقۇم بىر گۆھەرنى تاپتىم! دەپ ئويلاپ ئۆڭكۈرگە كىرىدىغان بەك تار بىر تۆشۈكتىن ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئۆتۈپ كىرىپتۇ. ئۆڭكۈر ئىچىدىكىسى دەرۋەقە گۆھەر ئىكەن - لېكىن بۇ گۆھەر، ئۇنىڭ ئۆزى ۋە قەبىلىسى ئۈچۈنلا ئەمەس، بەلكى پۈتۈن دۇنيا ئۈچۈن تېپىلغان گۆھەر ھېسابلىنىدۇ.

ئۇ بايقىغان نەرسىلەر ئەمەلىيەتتە بىر يۈرۈش تەۋرات-زەبۇرنىڭ يۈگمە كىتابلىرى بولۇپ چىقتى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يەشايا پەيغەمبەرنىڭ بىر پۈتۈن كىتابى، بۇ كىتاب ئەسلىدە ئەيسا مەسىھنىڭ تۇغۇلۇشىدىن (مىلادىدىن) 700 يىل ئىلگىرى يېزىلغان. بۇ كىتابلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەس كىتابنىڭ توغرا ئىكەنلىكى ۋە ئۆزگەرمىگەنلىكىگە ناھايىتى ئېنىق گۇۋاھچى بولغان. چۈنكى ئۇنىڭ مەزمۇنى ھازىرقى ئىشلىتىلىۋاتقان كۆچۈرۈلمە نۇسخىلارغا ئوخشاش. شۇنىڭ بىلەن، كىتاب ئۆزگەرتىۋېتىلگەن دېگەن شىكايەتكە پۈتۈنلەي رەددىيە بېرىلگەن، بۇ ساختا شىكايەتلەرنىمۇ پاش قىلغان. بۇ يۈگمە كىتابلار ھازىر كۇمران ياكى ئۆلۈك دېڭىز يۈگمە كىتابلىرى دەپ ئاتالماقتا.

شۈبھىسىزكى، خۇدا، مۇقەددەس كىتابنىڭ كۆچۈرۈلۈشى ۋە دەۋردىن-دەۋرگە قالدۇرۇش جەريانىدا، مەسىھ مۇرىتلىرى جامائەتلىرىگە ئىزچىل ھالدا يېتەكچىلىك قىلىپ كەلگەن. بۇ قىممەتلىك كىتاب ئامبىرىنىڭ ئۆزى، بۇ پاكىتقا ئەمەلىي ۋە كۈچلۈك ئىسپاتتۇر. شۇڭا، ئەيسا مەسىھ

مۇرىتلىرى جامائىتىنى، خۇدانىڭ سىرلىرىنى ساقلاشتىكى خەزىنە دېڭىلى بولىدۇ.

يۇقىرقى نۇسخىلاردىن سىرت، مۇرىتلارنىڭ قولىدا يەنە نۇرغۇنلىغان باشقا نۇسخىلارمۇ بار، بەزىلىرى ئىسلام دىنىدىن ئىلگىرى يېزىلغان، بەزىلىرى ئۇنىڭ بىلەن زامانداش بولغان. بۇ بايىنى قىسقىراق يېزىش ئۈچۈن بۇ يەردە بىرمۇبىر يېزىپ ئولتۇرمىدۇق. خرىستىئان ۋە يەھۇدىيلار ئىشلىتىۋاتقان، 2000دىن ئارتۇق تىلغا تەرجىمە قىلىنغان ھازىرقى نۇسخىلارنى بۇ قەدىمكى نۇسخىلار بىلەن سېلىشتۇرساق، ئۇلاردىكى ئوخشاشلىق، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ. ئۇلار ھەرقانداق بىر ئادەمنىڭ ئۆزلىرىنى تەكشۈرۈپ كۆرۈشى ئۈچۈن ھازىر تۇرماقتا!

2-مۇزاكىرە

تەۋرات ۋە ئىنجىلنى قۇرئان ئىناۋەتسىز قىلىۋەتكەنمۇ؟

تەۋرات ۋە ئىنجىل ئۆزگەرتىلمىگەن ۋە ياكى بۇرمىلانمىغان دېگەن ئىسپات ئالدىدا، ھەممىگە دانا بىر خۇدا تەرىپىدىن بىزگە يېتەكچى ۋە يورۇقلۇق بولسۇن دەپ چۈشۈرۈلگەن بۇ كىتابلارنى ھەممە ئادەم ئېتىراپ قىلماي قالمايدۇ. ئەمما بەزى ئادەملەر ئېتىراپ قىلغاندىن كېيىنمۇ مۇزاكىرىدىكى يۈنۈلۈشلىرىنى دەرھال ئۆزگەرتىپ، ئىنجىل ۋە تەۋراتنىڭ ئورنىنى قۇرئان ئىگىلىۋېلىپ، ئۇلارنى ئىناۋەتسىز قىلىۋەتكەن دېيىشىۋالىدۇ. ئەمما بۇ ھېچقانداق ئاساسى يوق بىر تۆھمەت ھېسابلىنىدۇ. چۈنكى قۇرئاندا بۇنداق دېيىلمىگەن. ئەكسىچە قۇرئاندا، قۇرئاننىڭ ئۆزى، ئىنجىل ۋە تەۋراتنى تەستىقلىغۇچى ھەم قوغدىغۇچى بولسۇن دەپ چۈشۈرۈلگەنلىكى ھەممە ئادەمگە بەش قولىدەك ئايان بولغان ئەرەب تىلى بىلەن يېزىلغان. بۇنى تۆۋەندىكى ئايەتلەردىن كۆرۈۋالالايسىز:

- مەن نازىل قىلغان تەۋراتنى تەستىق قىلغۇچى قۇرئانغا ئىمان كەلتۈرۈڭلار (سۈرە بەقەرە، 41-ئايەت)

-.....ئۇلارغا (يەھۇدىلارغا) ئاللا تەرىپىدىن ئۇلاردىكى كىتاب (تەۋرات)نى تەستىقلايدىغان كىتاب (قۇرئان) نازىل بولغان... (سۈرە بەقەرە، 89-ئايەت)
-قۇرئان... ئۇلارنىڭ قولىدىكى كىتابىنى (يەنى تەۋراتنى) تەستىق قىلغۇچىدۇر (سۈرە بەقەرە، 91-ئايەت)

-...سىلەردىكى نەرسىلەرنى (يەنى كىتاب ۋە ھېكمەتنى) ئېتىراپ قىلغۇچى پەيغەمبەر (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام) كەلسە ئۇنىڭغا...ئىمان ئېيتىشىڭلار كېرەك..... (سۈرە ئال-ئىمران، 81-ئايەت)
-(ئى مۇھەممەد!) ئۆزىدىن ئىلگىرىكى كىتابلارنى تەستىق قىلغۇچى

ھەق كىتابىنى (يەنى قۇرئاننى) ئاللا ساڭا نازىل قىلدى. ئىلگىرى، كىشىلەرگە يول كۆرسەتكۈچى قىلىپ تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى نازىل قىلغان ئىدى. (سۈرە ئال-ئىمران، 3-ئايەت)

-ئى كىتاب بېرىلگەنلەر! (يەنى يەھۇدىيلار)....ئۆزۈڭلاردىكى كىتابىنى (يەنى تەۋراتنى) تەستىق قىلىدىغان، بىز نازىل قىلغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) ئىمان كەلتۈرۈڭلار. (سۈرە نىسا، 47-ئايەت)

-بۇ قۇرئاننى بىراۋنىڭ ئاللاغا ئىپتىرا قىلىشى ئەقلىگە سىغمايدۇ.... لېكىن قۇرئان ئىلگىرى كەلگەن (تەۋرات، ئىنجىل قاتارلىق ساماۋىي) كىتابلارنى تەستىق قىلغۇچىدۇر.... (سۈرە يۇنۇس، 38-ئايەت)

-ئۇلارنىڭ يەنى بەنى-ئىسرائىل پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئارقىسىدىن ئۆزىدىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان تەۋراتنى يەنى ئۇنىڭ ئاللا تەرىپىدىن نازىل قىلىنغانلىقىنى ئىپتىراپ قىلغۇچى ئەيسا ئىبن-مەرىيەمنى ئەۋەتتۇق، ئۇنىڭغا ھىدايەت بىلەن نۇرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئىنجىلنى ئاتا قىلدۇق، ئىنجىل ئۆزىدىن ئىلگىرى نازىل قىلىنغان تەۋراتنى ئىپتىراپ قىلغۇچىدۇر يەنى ئۇنىڭغا مۇۋاپىقتۇر، تەقۋادارلارغا ھىدايەت ۋە پەند-نەسەھەتتۇر. ئەھلى ئىنجىللار (يەنى ناسارالار) ئاللا ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، ئاللا نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر (ناسارالار مۇشۇ يەردە دېگەن خرىستىئانلار) (سۈرە مائىدە 46-47-ئايەت)

(ئى مۇھەممەد!) بىز ساڭا ئۆزىدىن ئىلگىرىكى (ساماۋىي) كىتابلارنى ئىپتىراپ قىلغۇچى ۋە ئۇلارغا شاھىت بولغۇچى (ياكى، قوغدىغۇچى) ھەق كىتابىنى (يەنى قۇرئاننى) نازىل قىلدۇق (سۈرە مائىدە 48-ئايەت)

(ئى مۇھەممەد!) ئىپتىقنىكى، ئى ئەھلى-كىتاب! (يەنى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالار) سىلەر تەۋراتقا، ئىنجىلغا ۋە سىلەرگە پەرۋەردىگارنىڭ نازىل قىلىنغان كىتابىغا (يەنى قۇرئانغا) تولۇق ئەمەل قىلمىغۇچە، سىلەر ئىپتىبارغا ئالغۇدەك دىندا بولغان بولمايسىلەر (سۈرە مائىدە، 68-ئايەت)

ئەقلى بار ئادەم، ئاساسى يوق گەپنى قىلمايدۇ. بىراق بەزى قېرىنداشلىرىمىز بۇ ئىشتا ئويلىماي گەپ قىلىپ سالىدۇ. بىرسى ئۇلاردىن سىزدە ھەقىقەت بولسا، ئىسپات كەلتۈرۈڭ دەپ تەلەپ قىلسا، ئۇلار پەقەت كېيىنكىسى بالدۇرقىسىنىڭ ئورنىنى باسدۇ دەپ جاۋاب بېرىدۇ. باشقىچە قىلىپ ئىپتىقاندا: قۇرئان تەۋرات ۋە ئىنجىلدىن كېيىنرەك كەلگەنلىكى ئۈچۈنلا، ئۇلارنى ئىناۋەتسىز قىلغان. يەنە بەزىلەر، قۇرئان، تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، شۇڭا بىزگە تەۋرات بىلەن ئىنجىلنىڭ كېرىكى يوق دەپ قارايدۇ. ئەمما قۇرئاننىڭ ئۆزى يۇقىرقى سۆزلەرنى قىلغان ئىكەن، ئۇنداقتا مەن ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئەقىللىقىگە بولغان ھۆرمىتىم يۈزىسىدىن، ئاشۇنداق تايىنى يوق ئىسپاتلارغا رەددىيە بېرىش بىلەن نۇرغۇن ۋاقىتنى ئىسراپ قىلىشنىڭ ھاجىتى يوق دەپ ئويلايمەن. چۈنكى ئالدىنقى ئون ئايەت، ۋە شۇ ئايەتلەرگە

ئوخشاش نۇرغۇنلىغان ئايەتلەردە، قۇرئاننىڭ تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى تەستىقلىغۇچى، ئۇلارنى قوغدىغۇچى ۋە تەكىتلىگۈچى سۈپىتىدە چۈشۈرۈلگەنلىكى ئوچۇق ئېيتىلغان. قۇرئان ئۆزىنىڭ ئىنجىل ۋە تەۋراتنىڭ ئەمىر-پىرىنسىپلىرىنى ئىناۋەتسىز قىلىش ئۈچۈن چۈشۈرۈلگەنلىكىنى ھېچقاچان ئېيتىمىغان. ئەمەلىيەتتە بولسا، ئۇنىڭ ئەكسىچە بولغان. چۈنكى قۇرئان ئىنجىل بىلەن تەۋراتنى تەستىقلىغۇچى بولغان ئىكەن، ئۇ يەھۇدىيلار ۋە خرىستىئانلارغا: ئى ئەھلى-كىتاب! (يەنى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالار) سىلەر تەۋراتقا، ئىنجىلغا ۋە سىلەرگە پەرۋەردىگارىڭلاردىن نازىل قىلىنغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) تولۇق ئەمەل قىلمىغۇچە، سىلەر ئېتىبارغا ئالغۇدەك دىندا بولغان بولمايسىلەر - ۋە ئەھلى ئىنجىللار (يەنى ناسارالار) ئاللا ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، ئاللا نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر - دېگەننى ئوچۇق دەۋەت قىلغان.

ئىناۋەتسىز قىلىش دېگەن ئۇقۇم توغرا بولغان بولسا، مۇھەممەد يەھۇدىيلار ۋە خرىستىئانلارغا تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىنى ئەمەل قىلىشقا نەسھەت قىلغانلىقىنى كۆرمىگەن بولاتتۇق. يەنە كېلىپ مۇسۇلمانلاردىن ئىنجىل بىلەن تەۋراتقا ئىمان كەلتۈرۈشنى تەلەپ قىلغانلىقىنىمۇ كۆرمىگەن بولاتتۇق. قۇرئان تەۋرات ۋە ئىنجىلنى ئۆز ئىچىگە ئالغانلىقىنى ھېچقاچان بايان قىلمىغان - ئەگەر ئالغان بولسا، مۇسۇلمانلار ئۇلارنى كېرىكى يوق دېسە بولاتتى. ئەمەلىيەتتە سۈرە شۇئەرا، 192-196-ئايەتتە، قۇرئان بۇنىڭ ئەكسىنى بايان قىلغان: ھەقىقەتەن قۇرئان ئىلگىرىكى (پەيغەمبەرلەرنىڭ) كىتابلىرىدا تىلغا ئېلىنغان. ئەمەلىيەتتە بۇ يەردە تىلغا ئېلىنغان دېگەن سۆزنى سۆزمۇسۆز تەرجىمە قىلساق، ئىچىدە بار، قۇرئان بويىچە ئېيتقاندا، ئىنجىل ۋە تەۋرات قۇرئاننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ دېگەن مەنە چىقىدۇ. قۇرئان، تەۋرات ۋە ئىنجىلنى تەستىقلىمىغانمۇ دەيلىق (گەرچە بۇ گەپ مەۋجۇت بولۇپ باقمىغان بولسىمۇ)، بۇنىڭدىن، قۇرئان ئىنجىل ۋە تەۋراتنى ئىناۋەتسىز قىلىۋەتكەن ھەم ئۇلارنى بىز ئۈچۈن ھاجەتسىز قىلىۋەتكەن دېگەن خۇلاسنى چىقارغىلى يەنىلا بولمايدۇ. چۈنكى قۇرئان ئۇنداق قىلمىغان، ئەكسىچە ئۇ تەۋرات ۋە ئىنجىلنى ئۆزىنىڭ سۆزلىرىنىڭ ئاساسى قىلىشقا ئىنتىلگەن ۋە ئۆزىنى تەۋرات ۋە ئىنجىل بىلەن تەڭ بىر ئورۇنغا قويغانىدى. قۇرئان ئېيتتىكى: «ئەگەر (ئۇ ئىككى كىتاب سېھىردۇر دېگەن سۆزۈڭلاردا) راستچىل بولىدىغان بولساڭلار، ئۇ ئىككى كىتابقا قارىغاندا، ئاللا تەرىپىدىن نازىل بولغان تېخىمۇ توغرا بىر كىتاب كەلتۈرۈپ بېقىڭلار، مەن ئۇنىڭغا ئەگىشەي» (سۈرە قەسەس، 49-ئايەت)

دەرۋەقە، مۇھەممەد مۇشۇ يەردە تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ توغرا ئىكەنلىكىگە ھەم قۇرئان بىلەن تەڭ ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىدۇ.

قۇرئان ئەرەبلەرنى مۇقەددەس كىتابىنىڭ خەۋىرىنىڭ راستلىقىغا ۋە ئۇلارنىڭ بۇ كىتابقا موھتاج ئىكەنلىكىگە ئىشەندۈرۈشكە كۆپ قېتىم ئىنتىلگەن. مۇشۇ يول بىلەن ئۇ تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ يات بىر قوۋمغا، يات بىر تىلدا چۈشۈرۈلگەنلىكى توغرىسىدا توختىلىپ، مۇنداق دېگەن ئىدى: - ئىلگىرى، كىشىلەرگە (ئىنسانلارغا) يول كۆرسەتكۈچى قىلىپ تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى نازىل قىلغان ئىدى. ھەق بىلەن باتىلنى ئايرىغۇچى كىتابى (يەنى بارلىق ساماۋى كىتابلارنى) نازىل قىلدى.... (ئال-ئىمران 3-ئايەت). ئەرەبلەر بۇ تىللارنى چۈشەنمىگەندىن كېيىن، ئۇلار خۇدا بىزگە ئۆز ئەرەب تىلىمىزدا يەنى ئېنىق ئەرەبچىدە (تەۋرات ۋە ئىنجىلغا ئوخشاش تەرىقىدە) قۇرئاننى چۈشۈرگەن دەيدۇ: قۇرئاندىن ئىلگىرى مۇسانىڭ كىتابى (يەنى تەۋرات) ئەھلى جاھانغا پېشۋا ۋە رەھمەت ئىدى. بۇ ئەرەب تىلىدىكى كىتابتۇر، (ئىلگىرىكى كىتابلارنى) تەستىق قىلغۇچىدۇر... (سۈرە ئەھقافى، 12-ئايەت)

3-مۇزاكىرە

ئىنسان بالىسى گۇناھكاردۇر، ھەتتا پەيغەمبەرلەرمۇ!

خۇدا ئەسلىدە ئادەمنى ساپ، پاك ياراتقان، خۇدا ئېرەن باغچىسىدا ئادەم ئۈچۈن بىر بەختلىك ماكان تەييارلىغان. بۇ ماكاندىكى ھېچقانداق بىر نەرسە، ئۇنىڭ خۇداغا ئىبادەت قىلىشىنى ئۆزىگە مەھلىيا قىلالمايتتى. ئەمما كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇ يېيشكە مەنئى قىلىنغان مېۋىنى يەپ رەيىنىڭ ئەمرىگە ئىتائەتسىزلىك قىلغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەممە نەرسىدىن مەھرۇم قىلىنغان. ئادەمئاتا ئۆزىنىڭ ئەۋلادلىرىغا ۋەكىللىك قىلاتتى، ئۇ خۇداغا ئاسىيلىق قىلىپ خۇدا بىلەن تۈزگەن ئەھدىنى بۇزۇپ تاشلىغاچقا، شۇ ۋاقىتتىن تارتىپ تا بۈگۈنگە قەدەر ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئۇنىڭ ۋەكىل بولغىنىغا بەك پۇشايمان قىلىپ كەلمەكتە. ئادەمئاتمىز ئازدۇرۇشقا ئۇچراپ گۇناھقا يىقىلىپ چۈشۈپ كەتكەن. بىز ئىنسان بالىسى بولغانلىقىمىز ئۈچۈن ئۇنىڭ ئاجىزلىقىغا ۋارىسلىق قىلىپ قالدۇق، ئىرسىيەت قانۇنىيەتلىرى بويىچە، بىز ئۇنىڭ گۇناھىغا بولغان مايىللىقى بىلەن تۇغۇلدۇق. ئەمما لېكىن ئادەمئاتمىزنىڭ گۇناھى ئۈچۈن جازاغا تارتىلمايمىز؛ خۇدانىڭ ئادەمئاتمىزنىڭ قىلغان شۇ گۇناھىدىن نارازى ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ بىزمۇ ئوخشاشلا ئىتائەتسىزلىك قىلغانلىقىمىزدىن ئۆزىمىزنىڭ گۇناھىمىز ئۈچۈن جازالىنىمىز. ئۆلىما تارماتھى ۋە باشقىلار مۇنداق دېگەن: ئادەمئاتا يىقىلىپ چۈشۈپ كەتكەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىمۇ يىقىلىپ چۈشۈپ كەتكەن؛ ئادەمئاتا خۇدانىڭ سۆزىنى ئۇنتۇپ شۇ دەرەختىن مېۋە يېگەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ پەرزەنتلىرىمۇ خۇدانىڭ سۆزىنى ئۇنتۇغان؛ ئادەمئاتا

تېپىلىپ چۈشۈپ گۇناھ قىلغان، شۇڭا ئۇنىڭ پەرزەنتلىرى گۇناھ قىلغان. بۇ ھۆكۈم ئادىل ۋە توغرىدۇر. قىسقىسى، مۇسۇلمان ئۆلىمالار ئارىسىدا، ئادەمئاتنىڭ ئۆز ئەۋلادلىرىغا بولغان ۋەكىللىكىگە رەددىيە قىلغىلى بولمايدۇ دەيدىغانلار ئاز ئەمەس. شەيخ مۇھەييى ئەد-دىن ئىبن ئەل-ئەرەبى بۇ تېما توغرىلۇق ئۆزىنىڭ كىتابى، 305-بابتا يېزىپ ئۆتكەن.

خۇدا ئۆزى ياراتقان پاك ئادەمئاتىمىز، خۇدانىڭ بۇيرۇقىغا خىلاپلىق قىلغان يەردە، ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى - ئىنسان بالىسى بولغان بىزلەرگە يەنە نېمە دېگۈلۈك؟ ئىنسان بالىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىغا يېتەلمەي، ئۇلۇغلىقىدىن ۋە رەھىمىدىن مەھرۇم بولغانلىقى ھەممىگە ئېنىق. ھەم تارىخ ھەم كەچۈرمىشلىرىمىز بىزگە شۇنى ئۆگىتىدۇكى، ئادەمنىڭ قەلبى رەزىل كېلىدۇ. ئۆزىمىزنىڭ قەلبىمىز بىزگە مۇنداق دەيدۇ: نەپىس دېگەن نەرسە ھەقىقەتەن يامان ئىشلارغا كۆپ بۇيرۇيدۇ (سۈرە يۈسۈف، 35-ئايەت). ياراتقۇچى خۇدانىڭ ھاي بېرىشى تەسىر قىلمىسا، ئادەم ئۆز نەپسىنى قانائەتلەندۈرىدىغان يول تاپسىلا، شۇ يولنى ماڭىدۇ. گۇناھ ۋە رەزىللىك مەنىنى قىلىنغانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، ۋىجدانىمىزغا خىلاپلىق قىلىپ، بۇزۇق تەبىئىتىمىزگە بويسۇنۇپ، مەنىنى قىلىنغان ئىشلارنى قىلىۋېرىمىز. ھاراقكەش ئۆز خۇمارىنىڭ سالامەتلىكىگە، تىرىكچىلىكىگە، ئائىلىدىكىلىرىگە ۋە ئېتىقادىغا قانداق زىيان يەتكۈزىدىغانلىقىنى بىلىمۇ، يەنىلا ھاراق ئىچىۋېرىدىغانلىقىنى بايقىغانسىز؟ ئۇنىڭ ئىچىدىكى كونترول قىلغىلى بولمايدىغان كۈچلەر، ئۇنى رەزىللىككە ئىتتەرمەكتە؛ پاھىشسۇز، ئوغرى، قىمارۋاز، تۆھمەتخور، ھەسەتخور، ئالدامچى ۋە تېرىككەك كىشىلەرمۇ ئەنە شۇ ھاراقكەشكە ئوخشاشدۇر.

شەخسىي كەچۈرمىشلىرىمىز بىزگە يەنە، ئىچىمىزدە غەيرىي يامان ھىسسىيات ۋە مايىللىقنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى ئۆگىتىپ كەلمەكتە. بۇلار ئىنسان تەبىئىتىنىڭ چىرىكلىشىشنىڭ نەتىجىسىدۇر. ئۇلار ۋىجدانلىرىمىز بىلەن كۈرەش قىلىدۇ، ياخشى نىيىتىمىزگە قارشىلىق كۆرسىتىدۇ. بىز مۇشۇنىڭدىن ئۆزىمىزنىڭ ياراتقۇچىمىز خۇدانىڭ ئىرادىسىگە خىلاپلىق ئىشلارنى قىلىدىغانلىقىمىزنى، يامان، رەزىل ئارزۇ-ھەۋەسلەرگە ئەسىر بولۇپ قالغانلىقىمىزنى تونۇۋالالايمىز.

بىز ھېچقانداق قۇسۇرى، ئەيىبى يوق ئادەمنى ئۇچرىتىپ باقمىغان. ھەزرىتى ئەيسادىن باشقا، ھېچقانداق بىر ئىنسان ئۆزىنى مۇتلەق پاك، گۇناھسىز دەپ ئېيتالمايدۇ. كېيىنرەك بىز مۇشۇ توغرىسىدا توختىلىمىز. تۆۋەندىكى ئايەت ھەربىر ئادەمنىڭ چىرىكلىشىپ كەتكەنلىكىنى كۆرسىتىپ: نەپىس دېگەن نەرسە ھەقىقەتەن يامان ئىشلارغا كۆپ بۇيرۇيدۇ - دەيدۇ. (سۈرە يۈسۈف، 53-ئايەت). ئال-رازى ئۆلىما بۇ ئايەت توغرىسىدا مۇنداق سۆز قىلغان: ئادەمنىڭ جېنى ئۆزىنى يامان ئىشلارغا بۇيرۇيدۇ ياكى كۈشكۈرتىدۇ: باشقىچە ئېيتقاندا، يامانلىققا مايىل قىلىدۇ، ئاسىيلىق قىلىشقا ئۈندەيدۇ، ۋە

كەيپ-ساپالىققا تەشنا بولىدۇ. ھازىرقى ماددىي دۇنيانىڭ تارتىش كۈچى ئۈستۈن بولغاچقا، يۇقىرى دۇنياغا كۆتۈرۈلۈش تەشنىلىقى كەمچىل بولىدۇ، شۇ ئايەتتە بىزنى يامان ئىشلارغا بۇيرۇغان دەپ ھۆكۈم قىلىنغان..

بۇ ئايەتنىڭ ئەرەبچە مەنىسى ئەسلى: (ئال-رازىنىڭ يۇقىرقى دېگىنى بويىچە) ئادەمنىڭ جېنى ھەقىقەتەن يامان ئىشلارغا قۇترىتىدۇ - بۇ ئايەت ھەر بىر ئىنساننىڭ جېنىغا مۇستەسناسىز قارىتىلىدۇ. شۇڭا دېگىلى بولىدۇكى، ھەر بىر جان ئىگىسى يامانلىققا مايىل. ئەرەبچە شۇ ئايەتتىكى لا-ئامارا (ئەينەن تەرجىمە قىلىنغان) لام دېگەن سۆزنىڭ كۈچەيتىلگەن شەكلى بولۇپ، بۇ ئىشنىڭ جەزمەنلىكىنى، مۇتلەقلىقىنى تەكىتلەيدۇ. بۇ يەردە، ھەربىر ئادەمنىڭ گۇناھلىق تەبىئىتى بار دېگەن خۇلاسىگە كەلسەك بولىدۇ. ھەر بىر ئادەمنىڭ گۇناھ سادىر قىلغانلىقىغا تۆۋەندىكى ئايەتمۇ ئىسپات بولىدۇ: _ئاندىن بىز دوزاخ ئازابىغا ئەڭ لايىق بولغانلارنى ئەلۋەتتە ئوبدان بىلىمىز. سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن دوزاخقا بارمايدىغان بىرەر كىشىمۇ قالمايدۇ، بۇ پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزگەرمەس ھۆكۈمدۇر. ئاندىن تەقۋادارلارنى (جەھەننەمدىن) قۇتقۇزىمىز، زالىملارنى جەھەننەمدە تىزلىنىپ ئولتۇرغان ھالدا قويىمىز (سۈرە مەرىم، 70-72 ئايەت)

ئال-رازى ئۆلىما بۇ ئايەت توغرىسىدا مۇنداق دېگەن: ھەر ئادەمنىڭ ئوتقا چۈشىدىغانلىقى بېكىتىلمىگەن بولسا، «ئاندىن تەقۋادارلارنى (جەھەننەمدىن) قۇتقۇزىمىز» دېگىلى بولمايتتى. باشقا ھەدىسلەردىمۇ ئوخشاش دېيىلگەنلىرى بار. ئۆلىما جابەردىن شۇ ئايەت توغرىلىق سورىغاندا، ئۇ: پەيغەمبىرىمىز (مۇھەممەد): «ئال-ۋورۇد (چۈشۈش) دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى، دوزاخقا كىرىشنى كۆرسىتىدۇ، ھەربىر ئادەم مۇستەسناسىز دوزاخقا كىرىپ كۆيدۈرۈلىدۇ دېگىنىنى ئۆز قۇلىقىم بىلەن ئاڭلىغان ئىدىم - دېدى. ئۆلىما جالال ئاددىن ۋارىدۇھا دېگەن سۆز (ئۇنىڭغا چۈشۈدىغان) دوزاخقا كىرىدىغان ۋە ئۇنىڭدا كۆيدۈرۈلىدىغان دېگەن مەنىسى بىلەن شەرھى قىلىدۇ. ئال-رازى يەنە شۇ تەبىرىنى تەستىقلاپ:

- تارازىسى ئېغىر كەلگەن (يەنە ياخشىلىقلىرى يامانلىقلىرىنى بېسىپ چۈشكەن) ئادەمگە كەلسەك...ئۇ جەننەتتە بولىدۇ (سۈرە قارىئە، 5-ئايەت)نى چۈشەندۈرگىنىدە گەرچە شۇنداق بولغان بولسىمۇ، ئېتىقاد قىلغۇچىنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ - دېدى.

بۇ ئايەتلەر ۋە تەبىرلەر ھەربىر ئادەمنىڭ گۇناھ ئۆتكۈزگەنلىكىنى ۋە بەزى ئادەملەرنىڭ ۋاقىتلىق جازاغا تارتىلىدىغانلىقىنى، يەنە بەزىلەرنىڭ ئوتتا مەڭگۈ كۆيدۈرۈلىدىغانلىقىنى ئىسپاتلىدى ئەمەسمۇ؟ ھەر بىر ئادەمنىڭ گۇناھ سادىر قىلغانلىقىغا يەنە مۇنداق بىر ئايەت ئىسپاتتۇر:

-كىمكى مېھرىبان ئاللانى ياد ئېتىشتىن (يەنى قۇرئاندىن) يۈز ئۆرۈيدىكەن، بىز ئۇنىڭغا شەيتاننى مۇسەللەت قىلىمىز (شەيتان ئۇنى ۋەسۋەسە

قىلىدۇ)، شەيتان ئۇنىڭغا ھەمىشە ھەمراھ بولىدۇ (سۈرە زۇخرىف، 35-ئايەت). ئەمەلىيەتتە ئىنسان بالىسىنىڭ ھەرۋاقت ھەردائىم ئاللانى ياد ئېتىپ تۇرۇشىغا ئىمكانىيىتى يار بەرمىگەچكە، شەيتاننىڭ ھەمىشە ۋەسۋەسە قىلىشى ھەيران قىلارلىق ئىش ئەمەس. بىرسى مۇھەممەدتىن: قايسى غازات (مۇقەددەس ئورۇش) ئەڭ ئەلا دەپ سورىغاندا، ئۇ جاۋابەن: ئارزۇ-ھەۋەسلىرىڭىز بىلەن قىلغان غازات دەپتۇ. بۇ ئورۇش يەنە ئەڭ دەھشەتلىك كۈرەش دەپمۇ ئاتالغان. يەنە مۇنداق دېگەن گەپمۇ بار: ئەڭ ئەشەددىي دۈشمىنىڭ ئۆزۈڭ بولسىەن، ئۇ ئىچىڭدۇر. بۇنىڭدىن تەبىئىيەتنىڭ چىرىكلىشىپ كەتكەنلىكىنى، قەلبىمىزدە رەزىللىكنىڭ پىستىرمىسى بارلىقىنى ۋە چوڭ-كىچىك ئىشلاردا بىزنىڭ نېمىگە مايىل بولغانلىقىمىزنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ.

گەپنىڭ مېغىزغا كەلسەك، ئىنسان بالىسى بۇزۇلۇپ كەتكەن ئېغىر گۇناھكار، خۇدانىڭ شاپائىتى ھەم رەھىم-شەپقىتى بولمىغان بولسا بىرمۇ ئادەم گۇناھتىن ئاقلانالمىغان بولاتتى.

شۇنىڭ بىلەن بىز ئىنكار قىلغۇسىز ئىسپاتلار ئارقىلىق، ھەربىر ئادەمنى گۇناھ سادىر قىلغان، دېگەن خۇلاسگە كەلدۇق. شۇڭا ھەربىر ئادەم، ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزلىرى ئۈچۈن قىلغان قۇربانلىقىغا موھتاج بولماقتا. بىر كىشى خۇدانىڭ بۇ ئەڭ چوڭ ئىلتىپاتىنى قوبۇل قىلمىغان بولسا، خۇدانىڭ ئادالەتلىكىگە قانائەت قىلىش ئۈچۈن دوزاخقا ئەۋەتىلىشى كېرەك. بىز كېيىنچە (4-مۇزاكىرىدە) گۇناھدىن كەچۈرۈم قىلىنىش توغرىسىدىكى ئىشلارنى تەپسىلىي ھالدا سۆزلەيمىز. ئۆز تەبىئىيەتىمىزگە كەلسەك، بىزدە ئادەمئادىدىن مىراس قالغان ئاجىزلىق ۋە گۇناھقا بولغان مايىللىق بولغاچقا، قەلبىمىز پاكلىنىش ئۈچۈن مۇقەددەس روھقا، يەنى خۇدانىڭ روھىمۇ موھتاجدۇر. پەقەت مۇقەددەس روھلا گۇناھقا بولغان مايىللىقنى قەدەممۇقەدەم يوقىتالايدۇ ۋە ئېزىتقۇ ئويلارنى، يامان غەرەزلەرنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن خىزمەت قىلالايدۇ. مۇقەددەس كىتاب بۇنى يېڭى تۇغۇلۇش، ياكى ئىككىنچى قېتىم تۇغۇلۇش دەپ ئاتايدۇ. بۇ توغرىلۇقمۇ بىز كېيىن يەنە تەپسىلىي ھالدا سۆزلەيمىز. خرىستىئان مۇرىتلىرى، مۇقەددەس كىتابتا دېيىلگىنىدەك ھەربىر ئىنساننىڭ گۇناھ ئۆتكۈزگەنلىكىگە، چىرىكلىكنىڭ بارلىق ئىنساننى بۇلغىۋەتكەنلىكىگە ئىشىنىدۇ. پەيغەمبەرلەرمۇ ئىنسان بالىسى بولغاچقا گۇناھكاردۇر. شۇنداقلا خرىستىئانلار خۇدانىڭ ئىنساننى ئاگاھلاندىرۇش ۋە ئۆزىنىڭ گەپ-سۆزلىرىنى ۋە بېشارەتلىرىنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن پەيغەمبەرلەرنى تاللىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ، ھەم ئۇلارنىڭ روسۇللۇق (ئەلچىلىك) ۋەزىپىسىنى ئۆتىگىنىدە، يەتكۈزگەن گەپلىرىنىڭ (مەيلى ئېغىزچە ياكى يازمىچە بولسۇن)، خاتالىقتىن ساقلانغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. شۇڭا خۇدا ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھى بىلەن ئۇلارنىڭ ئىنتىلىشلىرىگە يېتەكچىلىك قىلغان، ئۇلارنىڭ كىشىلەرگە ئۆزىنى تونۇشتۇرۇشىغا ئىلھام بېرىپ، ئۇلارنى شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە دېمەكچى بولغان

گەپ-سۆزلىرىنى ئۇنتۇپ قېلىش ھەم ئېزىپ قېلىشتىن ساقلىغان. ئەمما ئۇلار (پەيغەمبەرلەر ۋە روسۇللار) ئۆز ھەرىكەتلىرىدە ۋە ئاددىي تۇرمۇشلىرىدا گۇناھتىن ساقلانغان ئەمەس. مانا بۇ ئۇلاردىكى ئىنسانىي ماھىيەتنىڭ ئىرسىي ئاجىزلىقىدۇر. شۇنىڭ بىلەن گۇناھسىزلىق ۋە مۇكەممەللىك پەقەتلا ھەممىدىن قانداق ۋە ئۇلۇغ خۇداغا مەنسۇپ دېگەن پاكىت ئېنىقلاشتۇرۇلدى. ئۇنىڭدىن سىرت، گۇناھنىڭ قانچىلىك چوڭ ياكى كىچىك بولۇشىدىن قەتئىنەزەر، ئۇ خۇدانىڭ جازىلىشىغا، دوزاخ ئوتىدا كۆيۈشكە تېگىشلىك. شۇڭا، گەرچە قاتىللىق ئوغرىلىقتىن ياكى قاغاشتىن پەرقلىق بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ جازالىشىغا ئوخشاشلا مۇۋاپىق. چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسى، ئاسىيلىق ھەم ئىتائەتسىزلىكتىن كېلىپ چىققان. بۇ پاكىتنى تەۋرات ۋە ئىنجىلنىڭ نۇرغۇن ئايەتلىرىدە جاكارلانغان، مەسىلەن:

«ئادەملەرنىڭ ھەممىسى يولدىن چەتنىدى، ئەرزىمەس بولۇپ چىقتى. مېھرىبانلىق قىلغۇچى يوقتۇر، ھەتتا بىرىمۇ» (ئىنجىل: رىملىقلارغا يېزىلغان خەت 3-باب، 12-ئايەت).

«ئادەملەرنىڭ ھەممىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىغا يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى» (ئىنجىل: رىملىقلارغا يېزىلغان خەت، 3-باب، 23-ئايەت).

ھەدىسلەرمۇ بۇنى تەستىقلىپ، مۇنداق دېگەن:

«بىر ئادەم باشقا بىرىنىڭ ھەقىقىي ئوڭ قولى بىلەن تارتىۋالسا، خۇدا ئۇنى جەننەتتىن مەھرۇم قىلىپ، ئۇنى ئوتتا كۆيدۈرۈشى كېرەك.» (بۇنى مۇھەممەد دېگەن) بىرسى ئۇنىڭدىن: «ئى ئاللاننىڭ پەيغەمبىرى، ھەتتا كىچىككىنە ئىش بولسىمۇ شۇنداق بولامدۇ؟» - دەپ سورىدى. ئۇ جاۋابەن:

«ھەتتا بىرەر تال ئاراك (شاخچە) سەۋىبىدىن بولغان بولسىمۇ.» - دېدى.

بىز ئەمدى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئۆتكۈزگەن گۇناھلىرىغا كېلەيلى. مۇسۇلمانلار پەيغەمبەرلەرنىڭ گۇناھسىز ئىكەنلىكى توغرىسىدا، ھەرخىل پىكىرلەردە بولغان. بەزىلەر، ئۇلارنى مۇتلەق گۇناھسىز، بەزىلەر، ئۇلارنى بالىلىقىدا گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، چوڭ بولغاندا گۇناھسىز بولغان، دېگەن. يەنە بەزىلىرى، ئۇلارنى كىشىلەرگە نەسەت قىلغىنىدىلا گۇناھسىز بولغان، ئۇلاردا باشقا ۋاقىتلاردا ۋە باشقا جەھەتلەردە گۇناھ ئۆتكۈزۈش مۇمكىنچىلىكىنىڭ بارلىقىنى ئېتىراپ قىلغان. ئاخىرىدىكى بۇ كۆزقاراش، رەھمەتلىك شەيخ مۇھەممەد ئادونىڭ ئىدى. ھالبۇكى قۇرئاندا بولسا، پەيغەمبەرلەرنىڭ كۆپىنچىسى ئۆز ئىقارلىرى بويىچە ئېيتقاندا، ئۇلار ئۇششاق-چۈششەك سەۋەنلىكلەرنى ئەمەس، بەلكى ئېغىر ئىتائەتسىزلىكلەرنى قىلغانلىقى ئېنىق دېيىلگەن. بۇنى سىز تۆۋەندىكى ئابزاسلاردىن كۆرەلەيسىز.

مۇسۇلمان ئۆلىمالىرى گۇناھلارنى ئۇششاق-چۈششەك ۋە ئېغىر دەپ

ئىككى خىلغا بۆلگەن. خۇدا ئۇششاق-چۈششەك گۇناھلارنى كەچۈرىدۇ، لېكىن ئېغىر گۇناھلارنى كەچۈرمەيدۇ. ئۇلارنىڭ پىكرى بويىچە ئېغىر گۇناھلار مۇنۇلار: -

- (1) ۋاپاسزلىق
- (2) ئۇششاق-چۈششەك گۇناھلارنى سادىر قىلىپ تۇرۇش
- (3) خۇدانىڭ رەھىمىگە ئۈمىدسىز قاراش
- (4) خۇدايىم مېنى كەچۈردى، خۇدانىڭ غەزىپىدىن ساقلاندىم دېيىش
- (5) يالغان گۇۋاھلىق بېرىش
- (6) بىر مۇسۇلمانغا تۆھمەت قىلىش
- (7) يالغان قەسەم ئىچىش
- (8) سېھرىگەرلىك، جادۇگەرلىك
- (9) ھاراق ئىچىش
- (10) يېتىم-يېسىرلارنىڭ پۇلى ياكى ھەقىقىنى ئالداپ ئېلىش ياكى

تارتىۋېلىش

- (11) قەرزگە ئۆسۈم ئېلىش
- (12) زىنا ياكى پاھىشۋازلىق
- (13) بەچچىۋازلىق قاتارلىقلار
- (14) ئوغرىلىق
- (15) قاتىللىق
- (16) ئۇرۇشتا كاپىرلاردىن چېكىنىش
- (17) ئاتا-ئانىغا ئىتائەتسىزلىك قىلىش

شۇڭا، ئۇلارنىڭ كۆز-قارىشىچە، بۇ سەۋەنلىكلەرنىڭ ھەرقايسىنى سادىر قىلغان، توۋا قىلمىغان ھەر بىر مۆمىن دوزاخنىڭ ئوتلىرىدا جازالىنىدۇ. باشقا گۇناھلار بولسا ئۇششاق-چۈششەك دەپ ھېسابلىنىدۇ.

ئادەمئاتا گۇناھ ئۆتكۈزگەن. بۇ سۈرە تاھا، 121-ئايەتتە:
-ئادەم(ئاتا) پەرۋەردىگارىنىڭ (ئەمرىگە) خىلاپلىق قىلدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئازدى.

شەرھىچىلەر بۇنى، ئۇنىڭ چەكلەنگەن دەرەخ مېۋىسىنى يېيىش بىلەن ئىگىسىگە ئاسىيلىق قىلغانلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.

- (ئى ئادەم!).... بۇ دەرەخقە يېقىنلاشماڭلار (يەنى مېۋىسىدىن يېمەڭلەر)، بولمىسا (ئۆزۈڭلارغا) زۇلۇم قىلغۇچىلاردىن بولۇپ قالسىلەر - دېدۇق (سۈرە بەقەرە 35-ئايەت)

ئۆلىما بايدھاۋى مۇنداق دېگەن: ئۇ ئىگىسىنىڭ تەلپىدىن ئېزىپ كېتىپ، ناتوغرا يول بىلەن، ئۆلمەسلىك ئۈچۈن شۇ دەرەختىن مېۋە يېگەن؛ ۋە ياكى ئۇ، ئۆزىگە بۇيرۇلغان توغرا يولدىن، دۈشمەن تەرىپىدىن ئالدىنىپ ئازدۇرۇلغان ئۆلىما ئال-رازى ئادەمئاتا گۇناھ قىلغانلىقىغا ئىقرار قىلغان، لېكىن بۇ ئىش

ئۇنىڭ پەيغەمبەر بولۇشىدىن ئىلگىرى يۈز بەرگەن، دەۋالغان. ئۇ گېپىنى داۋالاشتۇرۇپ مۇنداق دېگەن: ئادەمئاتنىڭ ئىتائەتسىزلىك قىلىپ، ئېزىپ كەتكەنلىكى راست، لېكىن پەقەتلا دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېگەنلىكىدىن گۇناھكار بولغان. ئۇ بۇ گۇناھغا توۋا قىلغانلىقىدىن، بۇ ئىتائەتسىزلىكنىڭ ھېسابى ئۇنىڭغا يېزىلمايدۇ. بىز ئۇنىڭ ئاخىرقى جۈملىسىگە قوشۇلغىنىمىز بىلەن، لېكىن بۇ ئادەمئاتنىڭ ئىتائەتسىزلىك قىلىپ يولدىن ئازغانلىقىنى ئىنكار قىلغىنىمىز ئەمەس.

ئىتائەتسىزلىكىڭمۇ ئېغىر گۇناھلار ئىچىگە كىرىدىغانلىقىنى تۆۋەندىكى ئايەتتىن كۆرۈۋالالايمىز:

- كىمكى ئاللاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئاسىيلىق قىلىدىكەن (يەنى كىمكى ئاللانى ۋە ئاللانىڭ پەيغەمبىرىنى ئىنكار قىلىدىكەن، ئاللاغا مۇلاقات بولۇشقا ئىشەنمەيدىكەن، ئاللانىڭ ئايەتلىرىگە قۇلاق سلىشتىن يۈز ئۆرۈيدىكەن)، ئۇ دوزاخ ئازابىغا دۇچار بولىدۇ، دوزاختا مەڭگۈ قالىدۇ. (سۈرە جىن، 32 ئايەت)

يەنە، سۈرە تاھا، 120-ئايەتتە: ئاندىن پەرۋەردىگارى ئۇنى تاللىدى، ئۇنىڭ تەۋبىسىنى (توۋىسىنى) قوبۇل قىلدى ۋە ئۇنى ھىدايەت قىلدى. دېيىلگىنى، ئادەمئاتنىڭ گۇناھ قىلغانلىقىنى، ئاندىن توۋا قىلغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. توۋا قىلىش دېگەن بولسا، بىرىنچىدىن ئۆز گۇناھىغا ئۆكۈنۈش، ئىككىنچىدىن خۇداغا ئىقرار قىلىش، ئۈچىنچىدىن ئاشۇ گۇناھنى ئەمدى ئىككىنچى قىلماسلىققا بەل باغلاشتىن ئىبارەت. توۋا قىلىش دېگەن پەقەت گۇناھ ئۆتكۈزگەندىن كېيىنكى بىر ئىش. ئادەمئات ئۆزىنىڭ گۇناھىغا توۋا قىلغان، چۈنكى: ئۇلار: پەرۋەردىگارىمىز! بىز ئۆزىمىزگە ئۆزىمىز زۇلۇم قىلدۇق، ئەگەر سەن بىزگە مەغپىرەت قىلمىساڭ، بىز چوقۇم زىيان تارتقۇچىلاردىن بولىمىز _ دېدى. (سۈرە ئەئراف. 23-ئايەت)

بۇ يەردە، ئادەمئاتا، يەنى ئەڭ ئۇلۇغ پەيغەمبەرلەردىن بىرى ھېسابلانغان مۇشۇ ئادەمئاتىمىز، شەيتاننىڭ گېپىگە كىرىپ، ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىپ، ئۆزىنىڭ ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان ئىگىسىدىن گۇمانلانغانلىقى ۋە ناتوغرا يول بىلەن مەڭگۈ ئۆلمەسلىككە ئېرىشمەكچى بولغانلىقى ئېنىق كۆرسىتىلگەن. ئۇ گۇناھ قىلغان، بۇ گۇناھ ئېغىر گۇناھلار ئىچىگە كىرىدۇ. نوھ پەيغەمبەرمۇ گۇناھ قىلغان، بۇنى سۈرە نوھ، 42-82-ئايەتتىن كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ:

-ئۇلار ھەقىقەتەن نۇرغۇن كىشىلەرنى ئازدۇردى، زالىملارنى تېخىمۇ گۇمراھ قىلغىن.....نوھ ئىيتتى: پەرۋەردىگارىم يەر يۈزىدە كاپىرلارنىڭ بىرىنىمۇ قويمىغىن. ئۇ ئۆزى گۇناھ قىلغانلىقى ئۆزىگە ئېنىق بولغاندىن كېيىن شۇنداق دۇئا قىلغان: ماڭا، ئاتا-ئانامغا، مېنىڭ ئۆيۈمگە مۆمىن بولۇپ كىرگەن كىشىگە ۋە مۆمىن ئەرلەرگە، مۆمىن ئاياللارغا مەغپىرەت قىلغىن..... ئۇ ئېغىر بىر

گۇناھ قىلمىغان بولسا خۇدادىن مەغپىرەت تىلەشنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى. بەزى شەرھچىلەر بۇ ئايەتنىڭ مەنىسىنى يېنىكلەشتۈرمەكچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ مەنىسى پەقەت بىزنىڭ ئېيتقىنىمىزدەك، ئۇ گۇناھ قىلغان. ھەزرىتى ئىبراھىمۇ گۇناھ قىلغان، بۇ سۈرە ئەنئام، 77-78-ئايەتتە يېزىلغان: -ئىبراھىم كېچىنىڭ قاراڭغۇلۇقى باسقاندا بىر يۇلتۇزنى كۆرۈپ (قوۋمنىڭ سۆزىنى دەلىل كەلتۈرۈپ، ئۇلارنى مات قىلىش ئۈچۈن): بۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىمدۇر دېدى. يۇلتۇز پېتىپ كېتىۋېدى، مەن پېتىپ كەتكۈچىلەرنى (يەنى يۇلتۇزلارغا ئىبادەت قىلىشنى) ياقىتۇرمايمەن دېدى. ئۇ ئاينىڭ تۇغقانلىقىنى كۆرۈپ (يۇقىرى ئۇسۇل بويىچە) بۇ مېنىڭ پەرۋەردىگارىمدۇر - دېدى. ئاي پېتىپ كېتىۋېدى، ئەگەر پەرۋەردىگارم مېنى ھىدايەت قىلمىغان بولسا، مەن چوقۇم ئازغۇچى قوۋمنىڭ قاتارىدا بولىدىكەنمەن - دېدى. يۇقىرىدا بىز مۇھەممەد سالىھنىڭ تەرجىمىسىنى سۆزمۇسۆز ئالدۇق. ئۇ مۇشۇ يەردە ئىبراھىمنىڭ يۇلتۇز، ئاي ۋە قۇياشقا ئىبادەت قىلغىنىنى ئالدامچىلىق دەپ چۈشەندۈرىدۇ. (تىرىق ئىچىدىكى سۆزلىرى تېكىستتە يوق) شۇنىڭ بىلەن ئۇ يا قۇياشقا ئىبادەت قىلغان يا يالغانچىلىق قىلغان. ئىشقىلىپ ئىككىلىسى ئېغىر گۇناھ ھېسابلىنىدۇ.

يەنە سۈرە ئىبراھىم، 41-ئايەتتە:

-پەرۋەردىگارمىز! ھېساب ئالىدىغان كۈندە (يەنى قىيامەت كۈنىدە) ماڭا، ئاتا-ئانامغا ۋە مۆمىنلەرگە مەغپىرەت قىلغىن - دېدى. مەغپىرەت تىلەش پەقەت گۇناھ قىلغاندىن كېيىنكى بولىدىغان ئىش. يەنە سۈرە بەقەرە، 260-ئايەتتە:

-ئۆز ۋاقتىدا ئىبراھىم: پەرۋەردىگارم، ئۆلۈكلەرنى قانداق تىرىلدۈرىدىغانلىقىڭنى ماڭا كۆرسەتكىن - دېدى. ئاللا: (ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرەلەيدىغانلىقىمغا) ئىشەنمىدىڭمۇ؟ - دېدى. ئىبراھىم: ئىشەندىم، لېكىن كۆڭلۈم (تېخىمۇ) قارار تاپسۇن ئۈچۈن (كۆرۈشنى تىلەيمەن - دېدى. بۇنىڭدىن بىز ئىبراھىمنىڭ خۇدانىڭ كۈچ - قۇدرىتىگە شەك كەلتۈرگەنلىكىنى كۆرىمىز، بۇمۇ ئېغىر گۇناھدۇر. ھەدىسلەردىن: بىز شەك كەلتۈرۈشكە ئىبراھىمدىنمۇ مايلىمىز - دېگەننى ئوقۇيمىز.

يەنە سۈرە ئەنبىيا، 64-ئايەتتە:

-ئىبراھىم (ياق!) بەلكى ئۇلارنىڭ مۇنۇ چوڭى شۇنداق قىلدى. ئۇلار سۆزلىيەلسە (كىمنىڭ چاققانلىقىنى) ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىدىن سوراپ بېقىڭلار - دېدى. بۇ يەردە ئىبراھىم بۇتلارنى بۇزۇپ تاشلىۋەتكەن، باشقىلار ئۇنىڭدىن سورىسا، ئۇ يالغان ئېيتىپ، چوڭ بۇت كىچىكلىرىنى چۇل - چۇل قىلىۋەتكەن دېگەندى.

ئابى خۇرايرانىڭ دېيىشىچە، مۇھەممەد، ئىبراھىم پەقەتلا ئۈچ قېتىم

يالغان گەپ قىلغان دەپ بايان قىلغان. بىرىنچى قېتىم، مەندە كېسەل بار، دېگەن. ئىككىنچى قېتىم، ئۇلارنىڭ مۇنۇ چوڭى شۇنداق قىلدى. دېگەن. ئۈچىنچى قېتىم ساراھ مېنىڭ سىڭلىم دېگەن. (بۇ سۆزلەرنى ئۆلىمالاردىن بۇخارىي ۋە مۇسلىم نەقىل كەلتۈرگەن) مۇسا پەيغەمبەر گۇناھ قىلغان. بۇنى سۈرە قەسەس، 15-16 ئايەتتە كۆرىمىز:

- مۇسا ئۇنى مۇشت بىلەن بىرنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈپ قويدى. مۇسا ئېيتتى: بۇ شەيتاننىڭ ئىشىدۇر، شۈبھىسىزكى، شەيتان ئازدۇرغۇچى ئاشكارا دۈشمەندۇر! مۇسا ئېيتتى: پەرۋەردىگارم! مەن ھەقىقەتەن ئۆزۈمگە زۇلۇم قىلدىم. ماڭا مەغپىرەت قىلغىن ئاللا ئۇنىڭغا مەغپىرەت قىلدى. يەنە سۈرە شۇئەرا، 19-ئايەتتە:

- مۇسا ئېيتتى: مەن شۇ ئىشنى قىلغان چېغىمدا نادانلاردىن (ئازدۇرۇلغانلاردىن) ئىدىم سۈرە ئەئراف، 150-151-ئايەت:

- مۇسا غەزەبلەنگەن، غەمكىن ھالدا قايتىپ كېلىپ، قوۋمىگە: «مەن يوق چاغدا (موزايغا چوقۇنۇپ) نەقەدەر يامان ئىش قىلىدىڭلار. ھە! (كۈتۈپ تۇرماي) پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرىگە ئالدىراپ كەتتىڭلارمۇ؟» - دېدى ۋە (غەزەپلەنگەنلىكتىن تەۋرات) تاختىلىرىنى (يەرگە) تاشلىدى، قېرىندىشىنىڭ چېچىدىن تۇتۇپ ئۆز تەرىپىگە تارتتى. (ھارۇن) ئېيتتى: «ئى قېرىندىشىم! (بۇ) قوۋم مېنى بوزەك تاپتى، مېنى ئۆلتۈرۈۋەتكىلى تاس قالدى.....». مۇسا ئېيتتى: «پەرۋەردىگارم! ماڭا ۋە مېنىڭ قېرىندىشىمغا مەغپىرەت قىلغىن، بىزنى رەھىمىتىڭ دائىرىسىگە كىرگۈزگىن، سەن ئەڭ رەھىم قىلغۇچى زاتتۇرسەن» مۇشۇ ئايەتلەردىن مۇسا قاتىللىق قىلغانلىقىنى ۋە بۇنىڭ ئېغىر بىر گۇناھ ئىكەنلىكىنى ھېس قىلغان. شۇڭا ئۇنىڭغا ئىقرار قىلىپ مەغپىرەت تىلىگەن. شۇنىڭغا ئوخشاش، ئۇ غەزەپلىنىپ تاش تاختىلارنى تاشلىۋېتىپ، ئاكسىغا بەھۇرمەتلىك قىلغىنى گۇناھ قىلغانلىقى. شۇ گۇناھنى تونۇپ يەتكەندىن كېيىن، ئۆزى ۋە ئاكسى ئۈچۈن كەچۈرۈم سورىغان. ھارۇننىڭ گۇناھى بولسا، ئىسرائىلىيەلىكلەرنىڭ چوقۇنۇشى ئۈچۈن ئالتۇندىن بىر موزاي ياساپ بەرگەنلىكى.

قۇرئاندا دېيىشچە ئەقەللىسى ھەزرىتى يۈسۈپمۇ گۇناھقا مايىل بولغان. بۇنى سۈرە يۈسۈپ، 24-ئايەتتىن ئوقۇيالايمىز:

- ئۇ (يەنە زۇلەيخا) يۈسۈپكە (يېقىنچىلىق قىلىشقا) بەل باغلىدى، پەرۋەردىگارنىڭ روشەن دەلىلىنى كۆرمىگەن بولسا يۈسۈپمۇ ئۇنىڭغا مايىل بولغان بولاتتى. بىز يۈسۈپتىن گۇناھتىن ۋە سەت ئىشتىن يەنە شۇنداق ساقلىدۇق، شۈبھىسىزكى، يۈسۈپ بىزنىڭ سادىق بەندىلىرىمىزدىن ئىدى. تەۋرات: ئالەمنىڭ يارىتىلىشى قىسمى، 47-بابتا، يۈسۈپنىڭ ئۆز ئاتىسى

ھەزرىتى ياقۇب پەيغەمبەرنىڭ (يۈسۈپنىڭ ئىككى ئوغلى توغرىلىق) بەرگەن بېشارىتىگە دەسلەپتە ئىشەنمىگەنلىكى خاتىرىلەنگەن.

داۋۇد پەيغەمبەر گۇناھ قىلغان، بۇنى سۈرە ساد 24-25-ئايەتتىن كۆرۈۋالايلىمىز:

- داۋۇد بىزنىڭ ئۇنى سىنىغانلىقىمىزنى بىلدى. پەرۋەردىگارىدىن مەغپىرەت تەلەپ قىلدى، سەجدىگە باردى. بىز ئۇنى ئەپسۇ قىلدۇق، ئۇ بىزنىڭ دەرگاھىمىزدا ئەلۋەتتە يېقىنلىققا ۋە ياخشى ئاقىۋەتكە ئىگە بولدى. ئەمەلىيەتتە، تەۋراتتىكى سامۇئېل 1-قىسمى 11-12-بابتتىكى تەپسىلىي خاتىرىلەردىن قارىغاندا، ئۇنىڭ گۇناھى قاتىللىق ۋە زىنا بولغانىدى. ئەمما شۇ جىنايەتلەرنى تونۇپ يەتكەنلىكى ئۈچۈن، ئۇ خۇدادىن مەغپىرەت سوراپ ئەپسۇ قىلىنغان. بۇلارنىڭ ھەممىسى تەۋراتتا ئېنىق بايان قىلىنغان. شەرھىچىلەرنىڭ كىتابلىرىدا شۇ توغرىلىق نۇرغۇن ئۇزۇن ۋە ئۆز-ئارا زىت بولغان چۈشەندۈرۈشلەرنى ئوقۇپ چىققاندىن كۆرە، تەۋراتتىن بىۋاسىتە پايدىلانسىڭىز، نۇرغۇن ۋاقىتىڭىزنى تېجەپ قالسىز. ھالبۇكى ئانىس ئىبن مالىك، ئىبن ئابباس، ۋاھب ئىبن مۇنابىھ ۋە باشقا ئۆلىمالار تىلغا ئالغاندەك، ھەدىسلەردە داۋۇدنىڭ ئازدۇرۇلغانلىقى، قاتتىق ئۆكۈنگەنلىكى، ھەسرەت-قايغۇلىرى، ۋە كەچۈرۈمگە ئېرىشكەنلىكلىرى بايان قىلىنغان نۇرغۇن يەرلىرى بار.

سۇلايمان گۇناھ قىلغان. سۈرە ساد، 31-35 ئايەتتىن كۆرەلەيمىزكى:

- ئۆز ۋاقتىدا كەچقۇرۇنلۇقى ئۇنىڭغا ياخشى يۈگۈرۈك ئاتلار توغرىلاندى. سۇلايمان ئېيتتى: مەن ھەقىقەتەن ئاتلارنى پەرۋەردىگارىمنى ئەسلەش ئۈچۈن ياخشى كۆردۈم، ئۇلار (كۆزۈمدىن) غايىب بولغۇچە (ئۇلارنى كۆزدىن كەچۈرۈش بىلەن بولدۇم) سۇلايمان ئېيتتى: ئاتلارنى مېنىڭ ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار (ئاتلار ئېلىپ كېلىنگەندىن كېيىن) سۇلايمان ئۇلارنىڭ پاچاقلىرىنى، بويۇنلىرىنى سىلاشقا باشلىدى. بىز ھەقىقەتەن سۇلايماننى سىنىدۇق، ئۇنىڭ تەختى ئۈستىگە بىر جەسەتنى تاشلىدۇق، ئاندىن ئۇ (بۇنىڭ سىناق ئىكەنلىكىنى بىلىپ) تەۋبە (توۋا) قىلدى. سۇلايمان ئېيتتى: پەرۋەردىگارىم! ماڭا مەغپىرەت قىلغىن..... ئال-كاشاف، ئال-رازى ۋە باشقا شەرھىچىلەر نۇرغۇن خاتىرىلەرنى كۆرسىتىپ بۇ ئايەتلەرگە ھەرخىل ئۇسۇل بىلەن تەبىر بەرگەن، لېكىن يىغىشتۇرۇپ ئېيتقاندا، بۇ ئاتلار ئۇنىڭ خۇدانى سېغىنىشى ۋە دۇئا قىلىشىدىن ئېزىقتۇرغان. دېيىلىشلەرچە ئۇ ئاخىردا بۇ ئاتلارنى سويۇپتۇ. 34، 35-ئايەتلەردە ئۇنىڭ گۇناھ قىلغانلىقى ئېنىق يېزىلغان. ئۇنداق بولمىسا، ئۇ قانداقمۇ ماڭا مەغپىرەت قىلغىن..... دېگەن سۆزنى قىلسۇن؟

يۈنۈس پەيغەمبەرمۇ گۇناھ قىلغان. بۇنى سۈرە سافىيات، 140-144

ئايەتلەردىن كۆرۈۋالايلىمىز:

- يۈنۈس ھەقىقەتەن پەيغەمبەرلەردىندۇر. ئۆز ۋاقتىدا ئۇ (قوۋمىدىن)

قىچىپ (كىشىلەر بىلەن) توشقان بىر كېمىگە چىقىۋالدى. (كېمىدىكىلەر چەك

چىققان ئادەمنى دېڭىزغا تاشلاپ كېمىنىڭ يۈكىنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن) چەك تاشلاشتى، يۈنۈس (چەكتە) مەغلۇپ بولغانلاردىن بولۇپ (دېڭىزغا تاشلاندى)، ئۇنى چوڭ بىر بېلىق يۇتۇۋەتتى. ئۇ (قوۋمىنى تاشلاپ، پەرۋەردىگارىنىڭ ئىزناسىز چىققانلىقى ئۈچۈن) ئەيىبلەنشىكە تېگىشلىك ئىدى. ئەگەر ئۇ تەسبىھ ئېيتقۇچىلاردىن بولمىسا ئىدى، بېلىقنىڭ قارىدا ئەلۋەتتە قىيامەتكىچە قالاتتى.

بىز ئەيىبلەنشىكە تېگىشلىك ئىدى. دېگەن جۈملىدىن ئۇنىڭ گۇناھ قىلغانلىقىنى بىلىمىز. ئەجەبا، ئۇ ھەقىقەتەن پەيغەمبەرلەردىن بولۇپ تۇرۇپ يەنە ئىتائەتسىزلىك قىلغان. ئۇنىڭ قىلغان ئىشلىرىنى تەۋراتتىكى يۈنۈس قىسمىدىن تەپسىلىي ھالدا كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. ئۇ خۇدانىڭ بۇيرۇقىنى ئاڭلىماي، خۇدانىڭ نىپۇزى شەھىردىكىلەرنى توۋا قىلىشقا چاقىرغانلىقىنى ئۇلارغا يەتكۈزمەي قېچىپ كېتىپ، ئاخىرى ئاشۇ بېلىق تەرىپىدىن يۇتۇۋېتىلگەندى.

مۇھەممەد مۇ گۇناھ قىلغان. بۇنى سۈرە فەتھ، 2 ئايەتتىن كۆرۈۋالسىمىز:
- ئاللانىڭ سېنىڭ ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىڭنى كەچۈرۈش ئۈچۈن، ساڭا بەرگەن نېمىتىنى مۇكەممەللەشتۈرۈشى ئۈچۈن، سېنى توغرا يولغا باشلىشى ئۈچۈن، ساڭا كۈچلۈك ياردەم بېرىشى ئۈچۈن، ساڭا ھەقىقەتەن روشەن غەلبە ئاتا قىلدۇق يەنە سۈرە مۇھەممەد، 19-ئايەتتە:
- بىلىڭىكى، ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، گۇناھنىڭ ئۈچۈن، ئەر-ئايال مۆمىنلەر ئۈچۈن مەغپىرەت تىلىگىن،.... سۈرە غافىر، 55 ئايەتتە:

- (ئى مۇھەممەد!) مۇشۇرىكلارنىڭ يەتكۈزگەن ئەزىيەتلىرىگە سەۋر قىلغىن، ئاللانىڭ (ساڭا ۋە سېنىڭ تەۋەلىرىڭگە ياردەم بېرىش) ۋەدىسى ھەقىقەتەن ھەقتۇر، گۇناھىڭغا ئىستىغپار ئېيتقىن سۈرە نسا، 105-106 ئايەت - (ئى مۇھەممەد!) سېنى كىشىلەر ئارىسىدا ئاللانىڭ كۆرسەتكىنى بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن دەپ، ساڭا ھەقىقەتەن ھەق كىتابىنى نازىل قىلدۇق. خائىنلارنىڭ تەرىپىنى ئالمىغىن. ئاللادىن مەغپىرەت تىلىگىن. ئاللا ھەقىقەتەن ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىبانىدۇر. بىرىنچى ئايەت، مۇھەممەدنىڭ بۇ گەپتىن ئىلگىرىمۇ گۇناھ قىلغانلىقى ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنمۇ گۇناھ قىلىدىغانلىقىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ. ئەگەر بىرسى، (ئال-رازى، ئال-كاشاف ۋە باشقا ئۆلىمالاردەك) بۇ سۆز مۇھەممەدنىڭ ئۈممەتلىرى ئۈچۈنلا مەغپىرەت سورىغان دېگەن مەنىسى بار دېسە، يۇقىرقى ئىككىنچى ئايەت بۇنىڭغا رەددىيە بەرگەن بولىدۇ، ۋە ئۇنى ئۆزى ھەم ئەر-ئايال مۆمىنلەر ئۈچۈنمۇ مەغپىرەت تىلەشكە ئۈندەيدۇ.

بەزى مۇسۇلمان ئۆلىمالار: تەقۋادارلارنىڭ پەزىلەتلىرى خۇدانىڭ يېقىن تۇرغۇچىلىرى (مۇقەررىبۇنلار) نىڭ سەۋەبلىكلىرىدۇر دەپ شەرھىلىگەن. تەقۋادار،

ئىخلاسمەن ئادەم ئۇششاق - چۈششەك ئىشلاردا خۇداغا ئىتائەتسىزلىك قىلسا، خۇدا ئۇلارنى ئېغىر گۇناھ ئۆتكۈزگەن دەپ ھېسابلايدۇ. ئۇلارنىڭ گۇناھ ئەمەس دەپ قارايدىغان ئىشلىرىغا كەچۈرۈم سورىمىغۇچە خۇدا ئۇنى گۇناھكار دەپ قارايدۇ. بۇ ئۆلىمالار، مۇھەممەدنىڭ ئەھۋالى بولسا مانا شۇنداق تۇر دەيدۇ. لېكىن ئۇلارنىڭ ئۇنتۇپ قالغىنى شۇكى، بۇ ئايەتلەردە گەپ قىلغۇچى (ئۇلارنىڭ ئىشىنىشىچە) ئادەم ئەمەس، بەلكى پەرۋەردىگارنىڭ ئۆزىدۇر. گۇناھنىڭ ئۈچۈن، ئەر-ئايال مۆمىنلەر ئۈچۈن مەغپىرەت تىلىگەن،..... خۇدانىڭ نەدىمۇ، گۇناھ ئەمەس ئىشنى گۇناھ دەپ، ۋە بۇنداق ئىشقا كەچۈرۈم تىلەشنى تەلەپ قىلىدىغان بولمىغۇر خام خىيالى بولسۇن؟

سۈرە ئەھزاب، 37-ئايەتتە، مۇنداق دېيىلگەن:

-ئۆز ۋاقتىدا سەن ئاللا نېمەت بەرگەن، سەنمۇ ئىنئام قىلغان كىشىگە: خوتۇنۇڭنى نىكاھىڭدا تۇتقىن، ئاللادىن قورققىن! دېدىڭ، ئاللا ئاشكارىلىماقچى بولغان نەرسىنى كۆڭلۈڭدە يوشۇردۇڭ، كىشىلەرنىڭ تەنە قىلىشىدىن قورقتۇڭ. ئاللادىن قورقۇشۇڭ ئەڭ ھەقىقەت ئىدى. مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ بالا قىلىۋالغان ئوغۇللىرىنىڭ قويۇپ بەرگەن خوتۇنلىرىنى نىكاھلاپ ئالسا گۇناھ بولماسلىقى ئۈچۈن، زەينەبى زەيد قويۇۋەتكەندىن كېيىن ساڭا نىكاھلاپ بەردۇق، ئاللاننىڭ (سېنىڭ زەينەبى ئېلىشىڭ توغرىسىدىكى) ئەمرى چوقۇم ئورۇنلىنىدۇ.

بۇ ئىشتا، مۇھەممەد ئەسلى ئۆزىنىڭ قۇلى زەيدنى ھۆر قىلىپ، زەيد ئىمان قىلغاندىن كېيىن ئۇنى بالا قىلىۋالغان. ئۇ ئۇنى زەينەب ئىسىملىك ئالىجاناپ بىر ئايالغا ئۆيلەندۈرگەن. بىراق بىر مەزگىلدىن كېيىن مۇھەممەدنىڭ زەينەبكە كۆڭلى چۈشۈپ قېلىپ، ئۇنىڭغا نىيىتىنى بىلدۈرۈپ: كۆڭۈللەرنى ئۆزگەرتكۈچى مەدھىيەلەنسۇن! دېگەن. زەينەب بۇ سۆزنى ئېرى زەيدكە ئېيتىپ بەرگەن. مۇھەممەدنىڭ نىيىتىنى چۈشەنگەن زەيد، ئۇنىڭ يېنىغا كىرىپ، خۇددى ئۆزلىكىدىن ئايالىدىن ئايىلغۇسۇ باردەك: ئايال ھەمراھىمدىن ئايرىلغۇم بار - دېگەن. مۇھەممەد زەيدنىڭ گېپىنى چۈشەنمىگەن بولۇپلا ئۇنىڭدىن: نېمە بولدۇڭ؟ ئۇنىڭدىن گۇمانلىنىپ قالدىڭمۇ؟ - دەپ سورىغان. ئۇ جاۋابەن: ياق، ئۇ ئاقسۆڭەك بولغانلىقى ئۈچۈن مەندىن ئۈستۈن تۇرۇپ ماڭا ھۆكۈمرانلىق قىلغانلىقىدىنلا. مۇھەممەد ئۇنىڭغا: ئايالىڭنى ئۆز يېنىڭدا قالدۇرۇۋەرگىن. - دېدى.

(ئۆلىمالار - كاشاف بۇ توغرىلۇق ئۆزىنىڭ كىتابىدا (2-توم، 213-بەت) بۇ ئايەتلەرنى چۈشەندۈرگەنلىكىنى ۋە ئۆلىمالار بايىدھاۋى دېگەنلىرىنى كۆرۈۋېلىش) ئۇنىڭ مۇشۇ يەردە كىشىلەرنىڭ تەنە قىلىشىدىن قورقۇپ، ئاللا ئاشكارىلىماقچى بولغان نەرسىنى كۆڭلىگە يوشۇرۇۋالغانلىقى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ. ئۇ زەيدنىڭ ئايالىنى پەقەتلا خۇدانىڭ ئەمرى بويىچە ئالغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى. بىز بۇ تېكىستلەردىن، مۇھەممەدنىڭ زەينەبكە كۆڭلى چۈشكەنلىكىنى

يوشۇرۇۋاتقانلىقىنى، يەنى كۆڭلىدە ھېچقاچان بۇنداق ئىشنىڭ سادىر بولۇپ باقمىغاندەك قىياپەتكە كىرىۋالغانلىقىنى كۆرەلەيمىز. شۇنىڭ بىلەن ئۇ: ئاللا ئاشكارىلىماقچى بولغان نەرسىنى كۆڭلۈڭدە يوشۇردۇڭ - دەپ ئەيىبلەنگەن. بۇ ئايەتكە تەبىر بەرگىنىدە، ئۆلىما ئال-رازى ئاۋۋال: ئۇ زەينەبكە تەگمەكچى بولغانلىقىدىن.....ئەيىبلەنگەن دېدى. لېكىن كېيىن ئۇ خۇدادىن قورققان لېكىن يەنە ئادەملەردىنمۇ قورققان، شۇڭا خۇدا ئۇنى ئەيىبلىدى دېگەن، چۈنكى ئاللادىن قورقۇشۇڭ ئەڭ ھەقىقەت ئىدى. شۇڭا بۇ ئىشتىمۇ مۇھەممەد توغرا قىلىمىغان، چۈنكى ئۇ قورقماسلىققا تېگىشلىك بولغانلاردىن قورققان.

يەنە سۈرە بەنى ئىسرائىل (ئىسرا) 76-ئايەتتە:

- سېنى بىز (ھەقتە تۇرۇشتا) مۇستەھكەم قىلمىغان بولساق، ئۇلارغا مايىل بولۇپ كەتكىلى ھەقىقەتەن تاس قالغان ئىدىڭ - دېيىلگەن. ئۆلىما ئال-زاجاجىنىڭ پىكرىگە ئاساسلىنىپ، ئۆلىما ئال-رازىمۇ شۇ توغرىدا مۇنداق يازغان:

- (بىز ساڭا پاناھ بولمىغان بولساق) ۋە ئۇلارغا مايىل بولۇپ كەتكىلى ھەقىقەتەن تاس قالغان ئىدىڭ دېگىنى، گۇناھقا ئازراقىنە مايىللىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئۆلىما كاتئاداننىڭ دېگىنى بويىچە، مۇھەممەد بۇ ئايەتنى چىقارغاندىن كېيىن، مۇنداق دېگەن: ئى پەرۋەردىگار، مەندىن كۆز يۇمۇپ ئاچقۇچە ۋاقتىمۇ ئايرىلما. بۇ ئايەت ۋە ھەدىسلەر ئەقەللىسى مۇھەممەدنىڭ شۇنداق گۇناھقا مايىل بولغانلىقىنى كۆرسەتمەمدۇ؟

ئۆلىما مۇسلىم ۋە بۇخارىيلارنىڭ خاتىرىلىرىدە ئۇلار مۇھەممەدنىڭ مۇنداق بايانى بار دېگەن: ھېچقايسىڭلار خۇدانىڭ رەھىمسىز جەننەتكە كىرمەيسىلەر بىرسى: ئى پەيغەمبەر، ھەتتا سىزمۇ مۇستەسنا ئەمەسمۇ؟ - دەپ سورىدى؟ ئۇ جاۋابىن: خۇدا شاپائىتىنى ئۆپچۈرەمدە قويمىسا، ھەتتا مەنمۇ شۇنداق - دېدى. ئابۇ ھۇرايرا شۇنداق دېدىكى، ئۆزى مۇھەممەدنىڭ: شۇبھىسىزكى مەن خۇدانىڭ بىر كۈنىدە يەتمىش دۆرەم مەغپىرىتىنى تىلەپ توۋا قىلىمەن دېگىنىنى ئاڭلىدى. بەزى گەپلەر بويىچە ئۇ يەتمىشتىن كۆپ دېگەندى. ئۆلىما ئىبنات خالىد ۋە ئابۇ خۇرايرالار: ئاللانىڭ پەيغەمبىرىنىڭ دەۋاتىنى مۇنداق: ئى ئاللا، گۆرنىڭ ئازابىدىن، ئوتنىڭ ئازابىدىن سەندىن پاناھ ئىزدەيمەن (بۇخارىي، 1-قىسمى) بۇ باپتىكى گەپ-سۆزلەردىن ھەرقانداق بىر سەمىمىي بولغان كىشى، شۇنداق مۇتلەق بىر پاكىتنى ئېنىق كۆرەلەيدۇكى، بىزنىڭ ئاتىمىز بولغان ئادەمئاتا ئىتائەتسىزلىككە يىقىلىپ چۈشۈپ، ئوي-پىكىرلىرى رەزىللىشىپ، يامانلىققا مايىل بولۇشقا باشلىغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان بىزلەر، تەبئىي ھالدا ئۇنىڭ شۇ چىرىكلىكى ۋە گۇناھقا مايىللىقىنى ۋارىس قىلىپ كەلدۇق. ئۆزىمىزنىڭ شەخسىي كەچۈرمىشلىرىمىزمۇ بۇنى بىزگە ئىسپاتلاپ كېلىۋاتىدۇ.

ئۇلۇغ پەيغەمبەرلەر، ھەتتا ئىسلامىيەتنىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەدنىڭمۇ ئېغىر گۇناھلارنى سادىر قىلغانلىقىنى بىلىپ ئۆتتۇق. شۇڭا ھەرقانداق بىر يەردىكى ھەرقانداق بىر ئادەم، خۇدانىڭ ئەمر-قانۇنلىرىغا خىلاپلىق قىلغانلارنى ئازابدىن قۇتقۇزىدىغان بىر قۇتقۇزغۇچىغا موھتاجتۇر. ھەممىمىز ئۆزىمىزنىڭ روھىنى گۇناھتىن ھۆر قىلىدىغان، خۇدانىڭ ئادالەتلىكىنى ۋە رەھىم-شەپقىتىنى نامايەن قىلىدىغان قۇسۇرسىز بىر قۇربانلىققا موھتاجمىز. بۇ ئىش پەقەتلا ھەزرىتى ئەيسا مەسىھنىڭ كرىستكە مىخلنىشى، يەنى ئىنسان ئۈچۈن قىلغان ئۆلۈمى ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ. كىمدىكىم ئۇنىڭغا ئېتىقاد باغلىسا، شۇ كىشىنىڭ گۇناھلىرى خۇدانىڭ كەچۈرۈم قىلىشىغا ۋە مۇقەددەس روھنىڭ ۋاستىسى بىلەن پاكلىنىشقا ئېرىشەلەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ مەڭگۈلۈك ھاياتقا، مەڭگۈلۈك خۇرسەنلىككە ئېرىشكەن بولىدۇ.

بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ، نېمىشقا ئۆزلىرى مۇنزال (ۋەھى قىلىنغان) دەپ قارايدىغان كىتابلارنىڭ بايانلىرىغا قارشى تۇرۇقلۇق تۇرۇپ، پەيغەمبەرلەردىكى گۇناھلارنىڭ داغلىرىنى يۇيۇۋېتىشكە ئىنتىلىدىغانلىقلىرىنى چۈشەنمەيمەن. بولۇپمۇ پەيغەمبەرلەردىن ھېچقايسىسى ئۆزلىرىنى گۇناھسىز دەۋالغان ئەمەس، ئەكسىچە ئۆزلىرىنىڭ ئاجىز ئىكەنلىكىنى ۋە گۇناھكار ئىكەنلىكىنى ئىقرار قىلغان شارائىت ئاستىدا ئاشۇنداق كۆز-قاراشلارنىڭ بولۇشى تېخىمۇ ئورۇنسىزدۇر. بەرھەق خۇدا ھەممىدىن ئۈستۈن دانالىقى بىلەن كىتابلىرىنى چۈشۈرگەن، ئېتىقادنى بېكىتكەن. ئۇ بارلىق ئىشلىرىدا پۈتۈنلەي دانالىق كۆرسەتكەن، ئىنسانلارنىڭ ھەرقانداق موھتاجلىرىنى پۈتۈنلەي بىلىدىغاندۇر.

4-مۇزاكىرە

مەسىھ ئەيسانىڭ كرىستكە مىخلنىشى

كىرىش سۆز

مەيلى شەرئەت قانۇنلىرىدا ياكى دۆلەتنىڭ قانۇنلىرىدا بولسۇن، قانۇنغا خىلاپلىق قىلغۇچىلار ياكى جىنايەتچىلەرنىڭ ھەممىسىگە جازا بېرىلىدۇ دەپ بەلگىلەنگەن. بۇ قانۇنلارغا ئاساسەن جىنايەتچىگە بېرىلىدىغان جازانىڭ ئېغىر-يېنىكلىكى، زىيانكەشلىككە ئوچۇرغۇچىنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىگە قاراپ بېكىتىلىدۇ. مەسلەن: مەكتەپتىكى بىر ئوقۇغۇچى ئۆز ساۋاقداشنى ھاقارەتلىسە، بېرىلىدىغان جازا يېنىكرەك بولىدۇ. ئەمما ئوقۇتقۇچىسىغا شۇنداق قىلسا، مەكتەپتىن ھەيدىۋېتىلىشى مۇمكىن. قانۇن بويىچە، بىرسى ئادەتتىكى پۇقرانى ھاقارەتلىسە، ئەيىبلىك ئىش قىلغان بولىدۇ. بىر سوتچىغا شۇنداق قىلسا، ئۇنىڭغا ئېغىرراق جازا بېرىلىدۇ. ئەمما ئەگەر پادىشاھقا ھاقارەت قىلسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ ئېغىر جازا بېرىلىدۇ. ئۇلۇغلىقى، ھەيۋىسى ۋە مۇقەددەسلىكى جەھەتتە ھەممىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغان خۇداغا گۇناھ قىلسا، ئۇنىڭغا

بېرىلىدىغان جازا قانچىلىك ئېغىر بولار! شۈبھىسىزكى ئۇ كىشى ئەبەدىئەن تۈگىمەيدىغان قاتتىق ئازابقا مەھكۇم قىلىنىدۇ.
خۇدا ئەڭ ئادىل. ئۇ زەررىچىلىك سەۋەنلىكىنىمۇ كۆرمەسكە سېلىپ ئۆتكۈزۈۋەتمەيدۇ. ئۇ تېگىشلىك جازاسىنى بەرمەي قۇيمايدۇ. شۇڭا ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەككى، ھەممە ئادەم خۇداغا گۇناھ قىلغان :
«چۈنكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىغا يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى» (رىملىقلارغا يېزىلغان خەت 3-باب، 23-ئايەت).

گۇناھلىرىنىڭ جازاسى ئۈچۈن دوزاخنىڭ ئوتىدا ئازابلىنىپ، دوزاختىن چىقالمايدىغان بولدى. ئەمما مۇشۇنداق بولغىنىدا، خۇدانىڭ رەھىمدىللىقى نەگە كەتكەن بولىدۇ؟ يەنە كېلىپ، گۇناھكارلارغا رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىپ ئۇلارنى كەچۈرسە، ئۇنىڭ ئادىللىقى نەگە كەتكەن بولىدۇ؟ شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئۆزىنىڭ ئادىللىقىنىڭ تەلپىنى ھەم رەھىم-شەپقىتىنىڭ تەلپىنى بىرلەكتە تەڭ قانائەتلەندۈرەلەيدىغان بىر ۋاسىتىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ چىققان.

1-قىسىمى

خۇدانىڭ ھەزرىتى ئەيسانى كرىستكە مىخلشىدىكى مەقسىتى. ئەيسا ئىناقلاشتۇرۇشنى قانداق ئەمەلگە ئاشۇرغان؟
ئادەمئاتا خۇداغا ئاسىيلىق قىلىپ گۇناھ ئۆتكۈزگەنلىكتىن ئېرەن باغچىسىدىن قوغلىۋېتىلگەن. (تەۋرات: ئالەمنىڭ يارىتىلىشى 3-باب). بۇ ۋەقە سۈرە بەقەرە، 36-ئايەتتەمۇ بايان قىلىنغان:

- شەيتان ئۇ ئىككىسىنى تېپىلدۇردى (يەنى مەنى قىلىنغان دەرەخنىڭ مېۋىسىنى يېگۈزۈپ خاتالاشتۇردى)، تۇرۇۋاتقان جەننەتتىن چىقاردى. شۇنىڭ بىلەن ئادەمئاتا ئەۋلادلىرى بىلەن بىللە مەڭگۈلۈك ئۆلۈمگە مەھكۇم بولغان. ئۇنىڭدا رەزىل ھاۋايى-ھەۋەسلەر كۆپىيىپ، يامانلىق خاھىشى كۆڭلىدە يىلتىز تارتقان. ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئاتىنىڭ بۇ خاھىشلىرىغا ۋارىسلىق قىلىپ ئۇنىڭ ئىزىنى باسقان. شۇنىڭ بىلەن بۇ دۇنيا رەزىللىككە تولغان. مۇشۇ رەزىللىكلەر ئۈچۈن، خۇدادا ئىنسانلارنى ھاللاك قىلىشتىن سىرت، ئۆز ئادىللىقىنىڭ تەلپىنى قانائەتلەندۈرىدىغان ھېچقانداق يول قالمىغاندەك ئىدى. چۈنكى ئىنسانلار ئۆزلىرىنى ئۆزگەرتىپ، ئەسلىدىكى پاك ۋە مۇقەددەس ھالىتىگە قايتالايدىغان يولنى تاپالمىغان. پەقەتلا يارىتىلغان ۋاقتىدىكى ئەينى ھالىتى جەننەتكە لايىقتۇر _ يەنى ساپ، پاك ۋە مۇقەددەس ھالەتتۇر. خۇدا يەنە، ئۆزىنىڭ يېكەتكەن قانۇنلىرىدىن ئېزىپ كېتىشى مۇمكىن ئەمەس؛ خۇدانىڭ ئادىللىقى، ئۆزىنىڭ ئادىل يولىدا مېڭىشىنى، ھەربىر گۇناھكارنىڭ تېگىشلىك جازاغا ئۇچرىشىنى، ئۇلارنىڭ ئۆلۈم ئۈچۈن بەدەل تۆلىشىنى تەلەپ قىلىدۇ.

«گۇناھ سادىر قىلغۇچى جان ئىگىسى ئۆلىدۇ. ئوغۇلنىڭ گۇناھىنى ئاتىسىغا، ئاتىنىڭ گۇناھىنى ئوغلىغا كۆتۈرگۈزمەيدۇ. ئادىل ئادەمنىڭ ئادىللىقى ئۆزىگە تەۋە، يامان ئادەمنىڭ يامانلىقى ئۆزىگە تەۋەدۇر» (تەۋرات: ئەزاكىيال 18-باب، 20-ئايەت).

قانۇن چىقارغۇچىنىڭ ئۆزى، ئۆزىنىڭ چىقارغان قانۇنلىرىنى بەجا كەلتۈرمىسە، ئۇنداقتا ئادىللىق دېگەن نەدىمۇ مەۋجۇت بولغان بولسۇن؟! تەبىرى جەھەتتىن ئېيتقاندا، ئادىللىق دېگەن ئادىللىقنىڭ ئەكسى بولۇپ، ئۇ ھەققانىيەت، توغرا، خالىس، تەربىيە ۋە تۈزىتىش، ۋاپاغا ۋاپا، جاپاغا جاپا قايتۇرۇشلارنى كۆرسىتىدۇ. مېھرى-شەپقەت بولسا، كۆڭلى يۇمشاق، شاپائەت، خەير-ئېھسان، سېخىلىك ۋە ئەپۇ قىلىش دېگەنلەرنى كۆرسىتىدۇ. بەزىلەر: رەھىمدىللىق - جازالاشقا تېگىشلىك بولغانلارنى قويۇۋېتىشتىن ئىبارەت دەيدۇ. خۇدا ھەم رەھىمدىل ھەم ئادىل بولغانلىقتىن، ئۇ ئۆزىنىڭ ئادىللىق يولى بىلەن، ئادىل ھالدا كىشىلەرگە رەھىمدىللىق قىلىشنى خالايدۇ. شۇڭلاشقا ئۇ گۇناھتىن ھۆر قىلىش خىزمىتىنى ئەزەلدىنلا قىلىشقا باشلىغان. بۇ خىزمەتنى قىلىشتىكى بىر باسقۇچ، مۇساغا چۈشۈرۈلگەن تەۋراتتىن بولدى. تەۋرات ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى مۇقەددەس قانۇننىڭ ئاساسى بولسا، بىگۇناھ ھايۋانلارنى قۇربانلىق قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ قۇربانلىق قىلىنغان ھايۋانلارنىڭ تۆكۈلگەن قېنى گۇناھنى يېپىپ تۇرىدۇ دېيىلگەن.

ئادەمئاتىنىڭ ئوغلى ھابىل، مۇساغا چۈشۈرۈلگەن قانۇندىن ئىلگىرىلا قۇربانلىق قىلىشقا باشلىغانىدى. كېيىنكى ئەۋلادلارمۇ مۇقەددەس قانۇن چۈشۈرۈلۈپ يېزىپ چىقىلغىچە، ئوخشاشلا شۇنداق قۇربانلىقلارنى قىلىپ كەلگەن. مۇسا خۇدانىڭ بايانا تېجىسى بولۇپ، بۇ قۇربانلىق توغرىسىدىكى ئىشلارنى مۇقەددەس قانۇندا تەپسىلىي ھالدا ئېيتىپ بېرىدۇ. مۇقەددەس قانۇندا، خۇدا بۇ قۇربانلىق قىلىشتىكى ئىشلار ئارقىلىق، گۇناھنىڭ نەقەدەر يىرگىنىشلىك ھەم پاجىئەلىك ئىكەنلىكىنى ئىنسان قەلبىگە چوڭقۇر سىڭدۈرۈۋېتىش ئۈچۈن، ئۇلارغا بالىلارچە ئۆگىتىشكە باشلىغان. خۇدا ھايۋانلارنى ھالال ۋە ھارام دەپ ئىككى تۈرگە ئايرىغان، پەقەت ھالال ھايۋانلارنىلا قۇربانلىق قىلغىلى بولاتتى. ئۇ بۇ ئىشلار بىلەن ئۇلارغا: «دەرۋەقە، مۇقەددەس قانۇن بويىچە، ھەممە نەرسە دېگۈدەك قان بىلەن ياكلىنىدۇ. قان تۆكۈلمەي گۇناھلار كەچۈرۈم قىلىنمايدۇ» دەپ ئۆگەتكەن (ئىنجىل: ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت 9-باب، 22-ئايەت).

شۇنىڭ بىلەن ئۇ گۇناھكار بولغان ئادەمنى گۇناھى ئۈچۈن ھالال ھەم ھېچقانداق قۇسۇرى يوق بىر ھايۋاننى قۇربانلىق سۈپىتىدە كەلتۈرۈشكە بۇيرۇغان. گۇناھكار ئۆزىنىڭ ئۆلۈشكە تېگىشلىك ئىكەنلىكىنى ئۆزىگە ئەسكەرتىش ئۈچۈن، قۇربانلىقنى سويۇپ ئاندىن ئۇنى ئوت ئۈستىگە قويۇشى كېرەك. ھالبۇكى، گۇناھ ئورنىغا سويۇلغان بۇ قۇربانلىق ئارقىلىق، گۇناھنى

(ئىشەنچسى بولسا) خۇدا ئالدىدا يېپىلغان دەپ ھېسابلىغىلى بولاتتى. بۇ تۈرلۈك قۇربانلىقلارنىڭ ھەممىسى، خۇدانىڭ كەلگۈسىدە ئەۋەتمەكچى بولغان مەسھنىڭ (قۇتقۇزغۇچىسىنىڭ) ئۇلۇغ قۇربانلىقىنى كۆرسەتكەن. چۈنكى ئاشۇ قۇربانلىق قىلىنغان بارلىق ھايۋانلارنىڭ قىممىتى بىر مۇئادەمنىڭ گۇناھى ئۈچۈن بەدەل بولالمايتتى.

«مەسھ ئەيسا يېتىپ كەلگەندە، چۆمۈلدۈرگۈچى پەيغەمبەر يەھيا ئۇنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

- مانا بۇ پۈتۈن دۇنيادىكى ئىنسانلارنىڭ گۇناھىنى تۈگىتىش ئۈچۈن قۇربان قىلىنىدىغان خۇدانىڭ قوزىسىدۇر! - دەپ جاكارلىغان» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 1-باب).

يەھيانىڭ مۇشۇ گېيى بويىچە ئېيتقاندا، بۇ دۇنياغا كەلگىنى، گۇناھنى ياپىدىغان بىر قۇربانلىق ئەمەس، بەلكى بۇ پۈتۈن دۇنيادىكى ئىنسانلارنىڭ گۇناھىنى تۈگىتىدىغان بىر قۇربانلىقتۇر. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ چوقۇم ئەڭ ئاخىرقى قۇربانلىق بولغان بولىدۇ.

تېخىمۇ تەپسىلى قىلىپ چۈشەندۈرسەك، ۋاقتى-سائىتى توشقاندا، خۇدا ئۆز كالامى (سۆزى) مەسھ-قۇتقۇزغۇچىنى ئەۋەتكەن. ئۇ ئىنسان سۈپىتىدە تۇغۇلۇپ، بۇ دۇنيادا، بىزگە ئوخشاش ئادەم بولۇپ ياشىغان، ئەمما ئۇ بىزدەك گۇناھ سادىر قىلغان ئەمەس، ھېچقانداق ئالدامچىلىق قىلىپ باققان ئەمەس. (بۇ كىتابنىڭ 5-مۇزاكىرىسىدىكى مەسھنىڭ گۇناھسىزلىقى توغرىسىدىكى سۆھبەتنى كۆرۈڭ). بۇ كالام - يەنى مەسھ، گۇناھكار ئادەملەرنىڭ ئورنىدا ئەيىبلەنەن ئۈچۈن، ئۆزىنى كرىستكە (دارغا) مىخلىتىپ ئۆلۈشكە تۈتۈپ بەرگەن. ئۇ گۇناھسىز، مۇكەممەل ئادەم بولۇپ، چەكلىك ۋاقىت ئىچىدە بۇرۇنقى ۋە كېيىنكى ھەممە ئادەملەرنىڭ بارلىق گۇناھلىرىنى ئۈستىگە ئالغان، ئۇ بىزنىڭ ئورنىمىزدا خۇدانىڭ گۇناھ ئۈستىگە تۈكۈمەكچى (بەرمەكچى) بولغان غەزەپلىك جازالىرىنى قوبۇل قىلغان. گۇناھنىڭ جازاسى - خۇدادىن ئايرىلىشتۇر، شۇڭلاشقا ئۇنىڭ روھى خۇدادىن ئۈچ سائەتلىك ئايرىلغان. شۇ ئۈچ سائەتنىڭ ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتلىرىدا:

«- ھەزرىتى ئەيسا يۇقىرى ئاۋاز بىلەن ۋارقىراپ: «ئەلوھىي، ئەلوھىي! لەمە شەۋاقتانى؟ - دېدى» (مەنسى: خۇدايىم، خۇدايىم! نېمىشقا مېنى تاشلىۋەتتىڭ؟) (ئىنجىل: مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 27-باب، 46 -ئايەت؛ ماركۇس بايان قىلغان خۇش خەۋەر 15-باب، 24-ئايەت)

دېمەك ئۇ، دۇنيادىكى مىليونلىغان ئادەملەرنىڭ مەڭگۈلۈك دوزاخلىرىنى (دوزاخ - خۇدادىن ئايرىۋېتىلىشتىن ئىبارەت) چەكلىكلا ۋاقىت ئىچىدە بېشىدىن ئۆتكۈزۈۋەتكەن، بارلىق بەدەلنى تۆلۈۋەتكەن. خۇدا مانا مۇشۇ ۋاسىتىسى بىلەن بىرلا ۋاقىتتا، ھەم ئۆزىنىڭ ئادىللىقىنى قانائەتلەندۈرگەن ھەم ھەر بىر ئادەمنى ئۆزىنىڭ رەھىمدىللىكىگە مەڭگۈلۈك ئېرىشەلەيدىغان قىلىۋەتكەن.

خۇدا ئۆز كالامى مەسھنىڭ مۇكەممەل قۇربانلىقىنى قوبۇل قىلغان. مۇشۇنداق بولغانلىقتىن داۋۇد پەيغەمبەرنىڭ تۆۋەندىكى گېپى ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان: رەھىم-شەپقەت ۋە ھەقىقەت بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن؛ ھەققانىيەت ۋە تىنچلىق بىر-بىرىنى سۆيۈشكەن (زەبۇر 85-كۆي، 10-مىسرا). مەسھ ئەيسانىڭ كرىستتىكى ئۆلۈمىگە ئېتىقاد باغلىغان ھەممە كىشىلەر بۇ نىجاتلىققا ئېرىشىدۇ. بۇ نىجاتلىق - گۇناھ كەچۈرۈم قىلىنىشى بىلەنلا، يېڭى بىر ھاياتقا ئېرىشىشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ يېڭى ھايات، خۇدانىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنى ياخشى كۆرىدىغان روھ-قەلب بىلەن ئۆتىدۇ - بۇ ھايات، ئادەمنىڭ كۈچىگە تايانمايدىغان، خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنىڭ كۈچىگە تايىنىدىغان ھاياتتۇر. بۇ يېڭى ھايات توغرىسىدا تەۋراتتىكى ئىككى پەيغەمبىمىز يەرەميا ۋە ئەزاكىيالار ئاۋۋال بېشارەت بېرىپ مۇنداق دېگەن:

«ۋاقتى كەلگەندە، دەپ جاكارلىدى ئىگەم، مەن ئىسرائىل ۋە يەھۇدىيە قوۋملىرى بىلەن يېڭى ئەھدە تۈزۈمەن. بۇ ئەھدە ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرى بىلەن تۈزگەن ئەھدىگە (مۇقەددەس قانۇنغا) ئوخشىمايدۇ. چۈنكى ئۇلارنىڭ ئەجدادلىرىنى (مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق) مىسردىن ئېلىپ چىقىپ ئۆز قولىم بىلەن يېتەكلىگەندە، گەرچە مەن ئۇلارنىڭ يولدىشى بولغان بولساممۇ، ئۇلار مەن بىلەن تۈزۈشكەن ئەھدىگە بۇزغۇنچىلىق قىلدى. لېكىن مېنىڭ ئىسرائىل قوۋمى بىلەن تۈزىدىغان بۇ ئەھدەم شۇكى:

- شۇندىن باشلاپ،

مەن ئۆز قانۇنۇمنى ئۇلارنىڭ زېھنىگە سالىمەن،

ھەمدە ئۇلارنىڭ دىلىغا يازمەن.

مەن ئۇلارنىڭ ئىلاھى بولىمەن،

ئۇلارمۇ مېنىڭ خەلقىم بولىدۇ.

شۇندىن باشلاپ ھېچكىم ئۆز قوشنىسىگە

ياكى ئۆز قېرىندىشىغا: -

ئىگەمنى تونۇڭ دەپ ئۆگىتىپ يۈرمەيدۇ.

چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسى،

يەنى ئەڭ كىچىكىدىن چوڭغىچە

مېنى تونۇپ بولغان بولىدۇ.

چۈنكى مەن ئۇلارنىڭ يامانلىقلىرىنى كەچۈرىمەن،

ھەمدە ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئېسىمدە ساقلاپ يۈرمەيمەن.

- جاكارلىدى پەرۋەردىگار»

(تەۋرات: يەرەميا 31-باب، 31- ئايىتىدىن 34- ئايىتىگىچە)

«مەن (پەرۋەردىگار) سۈپ-سۈزۈك سۈنى ئۈستۈڭلارغا چاچمەن، بۇنىڭ

بىلەن سىلەر پاك بولىسىلەر. سىلەرنى ھەممە پاسكىنلىقتىن ئازاد قىلىدۇ ۋە

بۇتلىرىڭلاردىن پاكلايمەن. مەن سىلەرگە يېڭى قەلب بېرىمەن، يېڭى بىر روھ بېرىمەن؛ سىلەردىكى تاش يۈرەكنى ئېلىپ تاشلاپ، يۇمشاق قەلب ئاتا قىلىمەن. مېنىڭ روھىمنى ئىچىڭلارغا كىرگۈزۈپ، سىلەرنى ئەمىر-پەرمانلىرىم بويىچە ماڭغۇزىمەن، مېنىڭ ھۆكۈملىرىمنى ئېسىڭلاردا چىڭ ساقلاشقۇزىمەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇلارغا ئەمەل قىلىسىلەر... سىلەر مېنىڭ قوۋمىم بولسىلەر، مەن سىلەرنىڭ خۇدايىڭلار بولىمەن» (تەۋرات: ئەزاكىيال 36-باب 25-ئايىتىدىن 27-ئايىتىگىچە)

ئىنجىلدا يەنە، بۇ يېڭى ئەھدە توغرىسىدا روسۇل پېترۇس مۇنداق دېگەن: «توۋا قىلىڭلار،.....چۈنكى خۇدانىڭ ئۆز روھىنى ئادەمگە تەقدىم قىلىشقا بەرگەن ۋەدىسى، سىلەرگە، سىلەرنىڭ پەرزەنتلىرىڭلارغا، بارلىق يات يۇرتلۇق ھەممە مىللەتلەرگە، يەنى بىزنىڭ رەببىمىز خۇدا ئۆزىگە چاقىرغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسىگە بولىدۇ.... ھەممىسىگە ئۆزىنىڭ روھىنى تەقدىم قىلىدۇ» (ئىنجىل: ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى 2-باب، 38-ۋە 39-ئايەت)

بۇ يېڭى ئەھدىنى، مەسىھ ئەيسا ئۆزىنىڭ قېنى ۋە جېنى بىلەن ئىنسان ئۈچۈن قولغا كەلتۈرگەن.

خۇدادىن گۇناھلار ئۈچۈن كەچۈرۈم ئېلىش ۋە خۇدانىڭ قوبۇل قىلىشىغا ئېرىشىش ئۈچۈن قىلىنغان قۇربانلىقلارنىڭ ئىسلام دىنىدىكى تۇتقان ئورنى مۇھىم. (بۇ جەھەتتە ئىسلام دىنى باشقا دىنلارغا ئوخشاش.) بۇ توغرىلۇق تەپسىلىي ھالدا سۆزلىشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق. ھەربىر مۇسۇلمان قۇربان ھېيت ئۈچۈن قوي سويۇشنى، تائام ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ كەڭ قورساقلىقى ۋە بەخت ئاتا قىلىشىغا ئېرىشىشنىڭ بەدىلى دەپ ھېسابلايدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش، ھەزرىتى ئىبراھىمنىڭ قىلغان قۇربانلىق قوچقارى ئوغلنىڭ ئورنىدا سويۇلغان:

بىز ئۇنىڭ ئورنىغا چوڭ بىر قۇربانلىقنى (يەنى جەننەتتىن چىققان قوچقارنى) بەردۇق (سۈرە سافغات، 107-ئايەت).

شۇنىڭ بىلەن ھەربىر قىلىنغان قۇربانلىق، قۇربانلىق قىلغۇچىنىڭ ئورنىدا، كەچۈرۈمگە ئېرىشىشتىكى بىر خىل ۋاستە دەپ قارىلىدۇ. تۆۋەندىكى ھەدىسىدىن ھەتتا مۇھەممەدنىڭ ئۆزىمۇ قۇربانلىقنىڭ قېنىنى گۇناھنى يۇيۇش ۋە كەچۈرۈم قىلىشقا ئېرىشىشتىكى ۋاستە دەپ قارىغانلىقىنى بىلىمىز:

ئۇ قىزى فاتىماغا شۇنداق دېگەن: ئى فاتىما، قۇربانلىق قىلغاندا، ئۇنىڭ

بېشىدا تۇرغىن، چۈنكى قېنىنىڭ بىرىنچى تامچىسى يەرگە چۈشۈشى بىلەنلا گۇناھلىرىڭ كەچۈرۈم قىلىنىدۇ.»

مۇھەممەدنىڭ سۆزى تىلغا ئېلىنغان پۇلسرات دېگەن ھەدىسىدە مۇنداق دېيىلگەن: ئادەملەر ئىلگىرى قىلغان قۇربانلىق قويلارنىڭ ئۈستىگە مىنىپ، پۇلسرات سىم كۆۋرۈكتىن جەننەتكە ئۆتكۈزۈلىدىكەن.

بۇ قۇربانلىقلار، ئۇلارنى قۇربانلىق قىلغان ئادەملەرنىڭ جېنىغا باراۋەر ئەمەس؛ ئەمەلىيەتتە قۇربانلىق قىلىنغان بارلىق ھايۋانلارنىڭ يىغىندىسى بىر ئەقىل ئىگىسىگە تەڭ كېلەلمەيدۇ. ئۇلار گۇناھنى يۇيۇشقا بەدەل بولالمايدۇ، ئۇلار پەقەتلا ئالەمدىكى ئەڭ ئۇلۇغ بولغان مەسھنىڭ قۇربانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىشتىكى بىر سىمۋولدۇر خالاس. تەۋراتتا نۇرغۇن قېتىم، بۇ ئۇلۇغ قۇربانلىقنىڭ كەلگۈسىدە كېلىدىغانلىقى توغرىسىدا بېشارەت قىلىنغان ۋە ھەرخىل ئۇسۇللاردا ئالدىن ئېيتىلغان: ئىنجىلدا بولسا، بۇ بېشارەتلەرنىڭ ھەممىسى، مەسىھ ئەيسانىڭ كرىستكە مىخلانىشى بىلەن ئەمەلگە ئاشۇرۇلدى دېيىلگەن. خۇدا پەقەت مۇشۇ قۇربانلىقنىلا بارلىق ئىنسانىيەتنىڭ جېنىغا باراۋەر بولىدۇ دەپ ھېسابلايدۇ.

«چۈنكى خۇدا دۇنيادىكى ئىنسانلارنى شۇ قەدەر سۆيىدۇكى، ئۆزىنىڭ بىردىنبىر يېگانە ئوغلىغا ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنى ھالاک بولماي، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىشۈن دەپ، ئۇنى قۇربان بولۇشقا ئەۋەتىپ بەردى» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 3-باب، 16-ئايەت).

2-قىسىمى

پەقەت مەسىھ ئەيسالا ئاشۇ قۇربانلىق ۋەزىپىگە لايىقتۇر ئاشۇ ئۇلۇغ قۇربانلىققا لايىق ھەم ئۇنى ئورۇندىيالايدىغان كىشى پەقەت مەسىھ ئەيسالا بولۇشتىكى سەۋەبلەر تۆۋەندىكىدەك (تەۋراتتىكى قۇربانلىق قىلىش توغرىسىدىكى پرىنسىپلىرىغا ئاساسەن):

1. قۇربانلىق ساپ، پاك، قۇسۇرسىز بولۇشى كېرەك.

2. قۇربانلىقنىڭ قىممىتى، گۇناھىدىن ھۆر قىلىنىدىغان بارلىق ئىنسان جېنىنىڭ قىممىتىگە باراۋەر بولۇشى كېرەك.

3. قۇربانلىق پەقەت ئىنسان خىلىدىن بولۇشى كېرەك.

4. قۇربانلىق، خۇدا بىلەن ئىنسان ئوتتۇرىسىدا ئالاقىچى بولۇش
سالاهىيىتىگە ئىگە بولۇشى كېرەك.

بىرەرسى، مۇشۇ شەرتلەرگە يېتەلەيدىغان ئادەمنى پۈتۈن ئىنسان
ئارىسىدىن ئىزدەسە مەسھ ئەيسادىن باشقا ھېچقانداق ئادەمنى تاپالمايدۇ.
سەۋەبى شۇكى، ھەر بىر ئادەم، ھەتتا پەيغەمبەرلەرمۇ گۇناھ قىلغان، شۇنداقلا
ئۇلار ئۆزلىرىنى گۇناھتىن خالاس قىلىدىغان بىرسىگە موھتاج. خۇدانىڭ نەزىرىدە
ھېچقانداق ئادەم بۇ خىلدىكى زۆرۈر قىممەتكە ئىگە ئەمەستۇر. خۇدانىڭ كالامى
بولغان مەسھ ئەيسادىن باشقا ھېچكىم ئۆزلۈكىدىن بۇ سالاهىيەتكە ئىگە
بولالمايدۇ.

«ئى شەپقەتچىم،

جېنىم دەرد-ئەلەمدە، چىرىكلىكتىدۇر،

قولۇڭدا داۋالانسۇن، ئۆلۈمۈڭدىن شىپا تېپىپ،

ئامان-ئېسەن يەتكۈزگۈچى، پاناھ ئىزدەي كرىستىڭدىن،

مېنىڭ ئۈچۈن تىلىكىمنى سورا ئاڭلىغۇچى ئاتاڭدىن.

بىرلا خۇدا باردۇر، ئۇنىڭ بىلەن ئىنسان ئارىسىدا بىرلا ئەپلەشتۈرگۈچى

باردۇر، ئۇ

ئۆزى ئىنسان بولغان مەسھ ئەيسادۇر» (ئىنجىل: تىموتىيغا يېزىلغان

بىرىنچى خەت، 2-باب).

3-قىسمى

مەسھ ئەيسا ئۆز ئىختىيارى بىلەن كرىستكە مىخلانغانمۇ؟

بەزى مۇسۇلمانلار مەسھ ئەيسانىڭ ئەمەلىيەتتە كرىستكە
مىخلانغانلىقىغا ئىشەنمەيدۇ. ئۇلاردىن سەۋەبىنى سورىساق ئۇلار جاۋابەن: ئۇ
پەيغەمبەرلەر ئارىسىدىكى ئەڭ نادىرلاردىن بولغاندىن كېيىن، خۇدا قانداقمۇ ئۇنى
رەزىل يەھۇدىيلارنىڭ كرىست ئۈستىدە شۇنچە دەھشەتلىك ئۆلتۈرۈشكە يول
قويۇشقا تاپشۇرسۇن؟ بۇ ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. - دېيىشى مۇمكىن. لېكىن
ئاغزىدا شۇنداق دېگىنى بىلەن، ئۇلار قۇرئاندا خۇدانىڭ ئاشۇنداق ئىشقا يول
قويغانلىقىنىڭ بايان قىلىنغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالغان. بۇنى سۈرە نىسا،
155-ئايەتتىن كۆرۈۋالساق بولىدۇ:

-ئۇلار ئەھدىنى بۇزغانلىقلىرى، ئاللانىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار

قىلغانلىقلىرى، پەيغەمبەرلەرنى ناھەق ئۆلتۈرگەنلىكلىرى ئۈچۈن... (ئاللا)

....دىللىرىنى پېچەتلىۋەتتى... سۈرە بەقەرە، 91-ئايەت:

-ئۇلارغا (يەھۇدىيلارغا).....سىلەر (تەۋراتقا) ئىشىنىدىغان بولساڭلار،

ئىلگىرى نېمە ئۈچۈن ئاللاننىڭ پەيغەمبەرلىرىنى ئۆلتۈردۈڭلار؟ - دېيىلگەن.
سۈرە بەقەرە، 61-ئايەت:

- بۇ ئۇلارنىڭ ئاللاننىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلغانلىقىلىرىم
پەيغەمبەرلەرنى ناھەق ئۆلتۈرگەنلىكلىرى تۈپەيلىدىن بولدى. مۇھەممەد
سەكراتقا چۈشكەن ۋاقتىدا، (ئۆلىما ئالماغازنىڭ تارىخىدا، مۇھەممەد ئىمەن
ئىسھاقنىڭ تەرجىمىھاللىرى، ۋە ھەدىسلەرگە ئاساسەن) ئۆزىنىڭ مەلۇم بىر
ساتقۇن ئايالنىڭ قولىدا زەھەرلەنگەنلىكىنى ئېتىراپ قىلغان. ئۇنىڭدىن سىرت،
تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلنىڭ ئېنىق بايانلىرىغا ئاساسەن، مەسىھ ئەيسانىڭ
كرېستكە مىخلىنىشى، خۇدا ئەزەلدىن بۇرۇنلا بېكىتىپ قويغاندەك مەسىھنىڭ
پۈتۈنلەي ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن بولغان ئىشتۇر. مەسىھ ئەيسا ئۆزى ناھايىتى
ئېنىق قىلىپ ئېيتقانكى، ئۇنىڭ بۇ دۇنياغا كېلىشتىكى مەقسىتى - كرىستكە
مىخلانغان قۇربانلىق سۈپىتىدە ئۆزىنى خۇداغا ئاتا، ئىنسانلارنى گۇناھتىن ھۆر
قىلىشقا بەدەل تۆلەشتىن ئىبارەتتۇر. بىر قېتىم ئۇ شۇنداق دېگەندە، ئۇنىڭ بىر
مۇرىتى ئۇنى ئەيىبلەپ: - ئى رەب، شۇنداق ئىش ھەرگىز ساڭا بولمىسۇن! -
دېگەن ھەزرىتى ئەيسا ئۇنىڭغا قاراپ ئۇنى ئەيىبلەپ:

- شەيتان، نېرى كەت! سەن خۇدانىڭ ئەمەس، بەلكى ئىنساننىڭ
ئويلىرىنى ئويلاۋاتسەن - دېدى. (ئىنجىل مەتتا، 16-باب). كېيىن، يەھۇدىي
كاتتىباشلىرى ۋە موللىلىرى ئۇنى تۇتۇشقا كەلگەندە، ئۇنىڭ مۇرىتلىرىنىڭ بىرى
ئۇنى ئۇلاردىن قوغدىماقچى بولغىنىدا، ئەيسا ئۇنىڭغا:

«قىلىچىڭنى قىنىغا قايتۇرۇپ سېلىۋەت! ھەرقانداق قىلىچ
چىقارغۇچىلارنىڭ ھەممىسى قىلىچتا ھالداك بولىدۇ. سەن، ھازىر مەن ئاتامدىن
تېلىسەملا، ئۇ ماڭا ئون ئىككى تۈمەندىن كۆپ پەرىشتىلەرنى ئەۋەتەلەيدۇ دەپ
ئويلىمامسەن؟ لېكىن شۇنداق بولغىنىدا، شۇ ئىش توغرىسىدا ئېيتىلغان
تەۋراتتىكى بېشارەتلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلارمۇ؟ - دېدى» (ئىنجىل: مەتتا بايان
قىلغان خۇش خەۋەر 26-باب، 52- ۋە 53- ئايەت).

بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىز: خۇدا ئەيسا مەسىھنى باشقىلارنىڭ
گۇناھلىرى ئۈچۈن قانداقمۇ ئۆلۈم بىلەن جازالانسۇن؟ چۈنكى قولىڭىزدىكى
تەۋراتنىڭ پادىشاھلار 2-قىسمى 14-بايدا:

«ئۇ بۇ قاتىللارنىڭ پەرزەنتلىرىدىن ھېچبىرىنى ئۆلۈم جازاسىغا مەھكۇم
قىلمىغان، مۇسۇلماننىڭ قانۇن كىتابلىرىدا يېزىلغاندەك: ئاتىلارنى بالىلارنىڭ
جىنايەتلىرى ئۈچۈن، ئوخشاشلا بالىلارنىمۇ ئاتىلارنىڭ جىنايەتلىرى ئۈچۈن
ئۆلتۈرگىلى بولمايدۇ؛ ھەرقايسى ئادەم ئۆز گۇناھلىرى ئۈچۈن ئۆلۈم جازاسىغا
مەھكۇم بولۇشى كېرەك» - دەپ يېزىلغان ئەمەسمۇ؟ - دەپ سورايدۇ.

جاۋابىمىز شۇكى، ئەمەلىيەتتە خۇدا مەسىھ ئەيسانى ئىنساننىڭ

گۇناھلىرى ئۈچۈن ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلغان ئەمەس، بەلكى مەسھ ئەيسا بىزگە بولغان مۇھەببىتىدىن بىزنىڭ ئورنىمىزدا ئۆلۈش ئۈچۈن ئىختىيار قىلىپ ئۆزىنى تۇتۇپ بەرگەن. بۇنداق قىلىشى ھەقىقەتەن مۇھەببەتنىڭ ئەڭ يۈكسەك ئىپادىسى. ئۇ ئۆلۈڭلىنىشقا ئەڭ لايىق ئەمەسمۇ؟ ئىنساننىڭ قەرزىنى ئۆز ئىختىيارى بىلەن تۆلەشنى تەلەپ قىلغاندىن كېيىن، خۇدا قانداقمۇ ئۇنى قوبۇل قىلمىسۇن؟

يەھۇدىي ئالىي روھانىيلىرى، ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرىنىڭ باشلىقلىرى ۋە ئاقساقاللىرى ھەزرىتى ئەيسانى تۇتقىلى كەلگەندە، ئۇ ئۇلارغا:

«- سىلەر قىلىچ- توقماقلارنى كۆتۈرۈپ مېنى تۇتقىلى كەپسىلەر، مېنى قاراقچى دەمىسىلەر؟ مەن كۈندە سىلەر بىلەن چوڭ ئىبادەتخانىدا بىللە بولغىنىمدا، ماڭا قول سالىدىڭلار. بىراق بۇلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبەرلەرنىڭ يازغانلىرىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن يۈز بەردى - دېدى. ئاندىن ئۇنىڭ مۇرىتلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنى تاشلاپ قېچىپ كەتتى» (ئىنجىل: مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 26-باب، لۇقا 22-باب).

ئەيسا مەسھ ھېچقانداق جىنايەت ئۆتكۈزۈپ باقمىغان بولسىمۇ، جىنايەتچى دەپ ھۆكۈم قىلىنىپ كرىستكە مىخلانغان. يەھۇدىيلار يا ئۇنىڭ خاراكتېرىدىن يا قىلغان ئىشلىرىدىن ھېچقانداق قۇسۇر تاپالمىغان. ئەمما ئۇ بىزنىڭ ئورنىمىزدا قۇربانلىق بولغان، بىزگە مەھكۇم بولۇشقا تېگىشلىك جازانى ئۇ ئۆز ئۈستىگە ئالغان. مۇسۇلماننىڭ قانۇنى بويىچە، دارغا ئېسىلغان كىشى خۇدانىڭ لەنتىگە ئۇچرىغان دەپ ھېسابلىناتتى. شۇڭا ئۇ بىزنى دەپ خۇدانىڭ لەنتىگە ئۇچرىغان. ئۇ شۇنداق لەنتەتكە ھەرگىز لايىق ئەمەس، لېكىن لەنتەتكە لايىق گۇناھكار بولغان مېنىڭ ئورنىمدا ئۆز جېنىنى تۇتۇپ بەردى. شۇنىڭدىن كۆرگىلى بولىدۇكى، خۇدا ئەڭ ئالىي بولغان پىلانلىرى ئىچىدە ئۆز پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشىگە يول قويغان. ھەزرىتى ئەيسا خۇدانىڭ ئادىللىقىنى قانائەتلەندۈرگەن (چۈنكى گۇناھنىڭ جازاسىنى قوبۇل قىلغان) ۋە شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا بىزگە قۇتقۇزۇلۇش، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىشنىڭ يولىنى ئېچىپ بەرگەن. خۇدا مەسھ ئەيساسىز ھېچقانداق ئادەمنى كەچۈرمەيدۇ ۋە ئۇنىڭغا رەھىمدىللىقنى كۆرسەتمەيدۇ.

بۇ، خۇدانىڭ ھەم ئادىللىقى ھەم رەھىم-شەپقىتىنى بىرلا ۋاقىتتا كۆرسىتىش بىلەن، ئېتىقادچىلارنى قۇتقۇزۇشقا ئەزەلدىنلا بېكىتىپ قويغان بىردىنبىر يولىدۇر. سىز خۇدانىڭ ئادىللىقى ۋە رەھىم-شەپقىتىنى ئاشۇنداق بىرلەشتۈرۈۋەتكەنلىكىنى ئىسلام شەرىئىتىدىن تاپالارسىزمۇ؟ ۋە ياكى قۇرئاندىن يا ھەدىسلەردىن، سوت قىلىش، ھېساب ئېلىش ۋە كەچۈرۈم قىلىشنىڭ بىرلا ۋاقىتتا بىر تەرەپ قىلىنغان ياكى قىلىنىدىغان دېگەنلەرنى تاپالامسىز؟ بەزى

مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ بۇ مەسىلىگە نەقىل كەلتۈرىدىغان ئايىتى شۇكى: - دىلىڭلاردىكى (يامانلىقى) مەيلى ئاشكارا قىلىڭلار، مەيلى يوشۇرۇڭلار، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاللا سىلەردىن ھېساب ئالىدۇ. ئاللا خالىغان كىشىگە مەغپىرەت قىلىدۇ، خالىغان كىشىگە ئازاب قىلىدۇ. ئاللا ھەممە نەرسىگە قادىردۇر. (سۈرە بەقەرە، 284-ئايەت)

ئەگەر خۇدا شۇ ئايەت بويىچە ئادەملەردىن ھېساب ئالىدىغان بولسا، ئۇنداقتا نەدىمۇ خۇدانىڭ ئادىللىقى ۋە مېھرى-شەپقىتى بولغان بولسۇن؟ خۇدا ھەقىقەتەن ئۆزى خالىغانچە قىلىدىغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆزگەرمەس خاراكتېرى ۋە مۇقەددەس قانۇنىغا خىلاپلىق ئىشنى ھەرگىزمۇ ئىرادە قىلالمايدۇ. مەسىلەن ئىپتىلايۇق، مەلۇم بىر سوتچى، ئاكتىۋىزى ئۆلتۈرگەن قاتىلنىڭ جىنايىتى تولۇق ئىسپاتلانغاندىن كېيىن، ئۇ قاتىلنى يەنە كەچۈرۈم قىلىپ قويۇپ بەرسە، سىز بۇ سوتچىنى ئادىل سوتچى دەپ قارايتتىڭىزمۇ؟ ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس! سىز ئۇنى پۈتۈنلەي ئادىل ئەمەس دەپ ھېسابلايتتىڭىز، چۈنكى سوتچىنىڭ ئۆزى، قانۇنغا خىلاپلىق ئىش قىلغان تۇرسا. خۇدادىمۇ ئاشۇنداق ئىش مەۋجۇت دېگەن خىيال، ھەقىقەتەن ئەقىلگە سىغمايدىغان ئىش ھەم ئەڭ ئورۇنسىز گەپتۇر. (سۈرە قارئە) 6-9 - ئايەت:

- تارازىسى ئېغىر كەلگەن (يەنى ياخشىلىقلىرى يامانلىقلىرىنى بېسىپ چۈشكەن) ئادەمگە كەلسەك، ئۇ كۆڭۈللۈك تۇرمۇشتا (يەنە نازۇنمەتلىك جەننەتتە) بولىدۇ. تارازىسى يېنىك كەلگەن (يەنى يامانلىقلىرى ياخشىلىقلىرىنى بېسىپ چۈشكەن) ئادەمگە كەلسەك، ئۇنىڭ جايى ھاۋىيە (دوزاخ) بولىدۇ. ئايەتتىكى بۇ خىل ھېسابلاش سىستېمىسىنى قانداقمۇ ئىناۋەتلىك دېگىلى بولسۇن؟ مۇشۇ يەردە باشقا بىر كىتابتىكى گەپنى ئىشلەتسەك: «سەۋەب ۋە نەتىجە دېگەن ئۇنىۋېرسال قانۇنىيەتنى كىممۇ ئۆزگەرتەلسۇن؟ پەقەت بىرلا قېتىم گۇناھ ئۆتكۈزۈپ، ئاندىن كىيىن مىڭلىغان، ئون مىڭلىغان ساۋابلىق ئىشلارنى قىلىسىڭىز، بۇ ھەرگىزمۇ قەلبىڭىزدىكى بۇلغىنىشنى يۇيالىمايدۇ. قانداقمۇ يۇيۇلسۇن؟ مەن بۈگۈن پۈتۈن بىر كۈن، ھەممە ئىشتا ھەققانىيلىق قىلغان بولسام، بۇ پەقەتلا مۇتلەق پاك، مۇقەددەس بىر خۇدانىڭ ئالدىدىكى قىلىشقا تېگىشلىك بولغان بۇرچۇم، يەنى ياراتقۇچىم خۇداغا بولغان بۈگۈنكى قەرزىمدۇر خالاس. مەن يۈز كۈن ئىزچىل ھالدا يەنە ئاشۇنداق ھەققانىيلىق قىلغان بولسام، بۇمۇ مېنىڭ بۇرچۇمدۇر خالاس. ئون مىڭ كۈن ھەتتا ھازىردىن باشلاپ ئۆمۈرۋايەت ئاشۇنداق ھەققانىيەت ئىچىدە ياشاش، ھەربىر ئىنساننىڭ تېگىشلىك بۇرچىدۇر. لېكىن بۇنداق ياشاش ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. ھەرگىز مۇمكىن بولمىغان مۇشۇنداق ياشاش، ناۋادا مۇمكىن بولۇپ قالسا، ئۇنداقتا بىزنىڭ قىلغان يامانلىقلىرىمىزنى ئۇ خۇدا ئالدىدا قانداقمۇ يۇيالىسۇن؟ دېگەن سوئالنى سىزدىن سورايمەن.

باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا، ئىمتىھان بەرگەندە، 99 توغرا جاۋاب قانداقمۇ بىر خاتا جاۋابنى توغرا قىلالىسۇن؟ ئىمتىھاننىڭ تەلىپى پىرسەنت، مۇكەممەللىك بولسا، 99 پىرسەنت بولالامدۇ؟ 99 پىرسەنت، 50 پىرسەنت، 15 پىرسەنت، ھەممىسى ئوخشاشلا مۇكەممەللىككە يەتمەيدۇ. گۇناھ دېگەن گۇناھ.

«چۈنكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىغا يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى» (ئىنجىل، رىملىقلارغا يېزىلغان خەت 3-باب، 23-ئايەت) (گۇناھ - ئىنساندىكى بىردىنبىر مەسلەدىن).

سۈرە نسا، 44-ئايەت:

- ئاللا ھەقىقەتەن زەررىچە زۇلۇم قىلمايدۇ. ئەگەر كىشىنىڭ زەررىچە ياخشىلىقى بولسا، ئاللا ئۇنى ھەسسىلەپ زىيادە قىلىدۇ، ئۆز دەرگاھىدىن بۈيۈك ئەجىر (يەنى جەننەت) ئاتا قىلىدۇ. بىزنىڭ بۇ توغرىسىدا دېگەنلىرىمىز ئوخشاش - بىر ئادەمنىڭ ياخشىلىقىنى ھەسسىلەپ زىيادە قىلىشنىڭ ئادىللىق ئەمەسلىكىنى سىز بىلىسىز.

سۈرە بەنى-ئىسرائىل (ئىسرا) 13-14 ئايەت: ھەربىر ئىنساننىڭ ئەمىلىنى ئۇنىڭ بويىغا ئېسىپ قويىمىز (يەنى ئىنساننىڭ قىلغان ھەرقانداق ئەمەلى خۇددى بويۇنچاق بويۇندىن ئايرىلمىغىنىدەك ئۇنىڭدىن ھەرگىز ئايرىلمايدۇ، شۇنىڭغا يارىشا جازا بېرىلىدۇ)، قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ نامە-ئەمەلىنى كۆرسىتىمىز، ئۇ ئۇنى ئوچۇق كۆرىدۇ. (ئۇنىڭغا) نامە-ئەمەلىڭنى ئوقۇغىن! بۈگۈن ئۆزۈڭگە (يەنى بۇ قىلمىشلىرىڭغا) ئۆزۈڭ گۇۋاھ بولۇشۇڭ كۇپايە دېيىلىدۇ. بۇنىڭدا ھەربىر ئادەم ئۈچۈن قىيامەت كۈنىدىكى تىرىلىشتە ئېچىلىدىغان ھېساب دەپتىرىنىڭ بارلىقى كۆرسىتىلگەن. لېكىن بۇ كىتابنىڭ قانداق ئۇسۇل بىلەن ۋە ياكى قانداق قانۇن بويىچە يېزىلغانلىقى دېيىلمىگەن.

سۈرە ھۇد، 114-ئايەت: شۈبھىسىزكى، ياخشى ئىشلار ئارقىلىق يامان ئىشلار يۇيۇلىدۇ. بۇ چۈشەنگۈچىلەر ئۈچۈن ۋەز-نەسەھەتتۈر يۇقىرىدىكى بۇ ئايەتلەرنى ئومۇمىيلاشتۇرۇپ چۈشەندۈرۈپ بېرىش ئۈچۈن بەزى مۇسۇلمان ئۆلىمالار مۇنداق دېگەن: ھېچكىم خۇدا ياخشىلىقلىرىم ئۈچۈن ماڭا ئىئام بەرمىگەن، دەپ قاقشىيالمايدۇ؛ چۈنكى يامان ئادەملەرنىڭ قىلغان يامانلىقلىرى، ياخشىلىقلىرىدىن كۆپ (ئېغىر) بولسا، ئۇ چاغدا ئۇنىڭ قىلغان ياخشىلىقلىرى ئۈچۈن ئالغان ئىئامى، بۇ دۇنيادا بولغان بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.. مۇشۇ بويىچە ھېساب ئالىدىغان ئىش بولسا، ھەربىر ئېزىلگۈچى ئەزگۈچىدىن ھەقىقىنى ئالالايدۇ. ئۇلارنىڭ پىكرىچە يەنە: پەرىشتىلەر ئەزگۈچىنىڭ قىلغان ئادالەتسىزلىكلىرىگە باراۋەر دەپ ھېسابلىغان بىر نىسۋىسىنى ئېلىپ، بۇ نىسۋىنى ئېزىلگۈچىنىڭ ياخشىلىقلىرىغا قوشۇپ بېرىدۇ. ئاندىن يەنە بىرسىنىڭ ياخشىلىقلىرى يامانلىقلىرىدىن زەررىچە ئارتۇق (ئېغىر) بولسا، خۇدا ئۆزىنىڭ

رەھىمدىللىقىدىن، ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزۈش ئۈچۈن، ياخشىلىقلىرىنى ھەسسىلەپ زىيادە قىلىدۇ. بىرسىنىڭ ياخشىلىقلىرى يوق ھېسابتا بولسا، خۇدا ئۇنىڭ گۇناھلىرىنى، ئۇ زىيان يەتكۈزگەن ئادەملەرنىڭ گۇناھ يۈكلىرىدىن قوشۇپ ھەسسىلەپ زىيادە قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ گۇناھلىرى ۋە باشقىلارنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈن دوزاخقا تاشلىۋېتىلىدۇ. بۇ ئادىللىقمۇ؟

ئۇنىڭ ئۈستىگە خۇدا تۇرىدىغان جەننەت چوقۇم مۇتلەق ساپ، پاك يەردۇر. پەقەت پۈتۈنلەي پاكلانغان ۋە ئادىل قىلىنغانلارلا كىرەلەيدۇ. بىرلا قېتىم گۇناھ سادىر قىلغان ئادەم ئىتائەتسىزلىكىدىن ناپاك بولغان بولىدۇ. شۇ ھالى بىلەن جەننەتكە كىرىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. مەسىلەن ئالايلىق، مۇسۇلمان ھەج قىلغىلى ئاق تون كىيىپ، نامازغا كىرگىنىدە بىرەر داغ ئۇنىڭ ئاق تونغا تېگىپ كەتسە، بۇ ناپاك بولغان ھېسابلانمايدۇ؟ ئۇ ناماز ئوقۇش ئۈچۈن ئاق توننى قايتا تازىلىشى كېرەك ئەمەسمۇ؟ ئەمما ئىنجىلدا خۇدا ئىنساننىڭ ساپ ۋە پاكلىقى تاشقى كۆرۈنۈشىدە ئەمەس، بەلكى ئىچكى دۇنياسىدا دېيىلگەن. خۇدانىڭ نەزىرىدە بولسا، ئىنسان ساپ ياكى ساپ ئەمەس، پاك ياكى پاك ئەمەستۇر. خېلى پاك ياكى پاكراق دېيىشلەر قەتئى مەۋجۇت ئەمەستۇر. شۇڭا، ئىنسان بالىسى تامامەن ساپلىنىپ يېڭىلانمىغۇچە، جەننەتكە كىرىشكە بولمايدۇ. ئۇنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈم قىلىنغان دەيلىق، لېكىن ئۇنىڭ كۆڭلىدە يامانلىقنىڭ بىرەر تال ئۇرۇقى قالسىمۇ ئۇ يەنىلا يامان ھېسابلىنىدۇ، بۇنداق ئىنسان قانداقمۇ جەننەتكە مۇناسىپ بولالسىن؟

يەنە بەزىبىر ئادەملەر، ئادەم ئوتقا كىرىپ ئوتتا قىيىنلىنىشلىرى بىلەن گۇناھلىرىنى يۇيىدىغان بەدەلنى تۆلەپ، ئاندىن چىقىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ: - ئاندىن بىز دوزاخ ئازابىغا ئەڭ لايىق بولغانلارنى ئەلۋەتتە ئوبدان بىلىمىز. سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن دوزاخقا بارمايدىغان (كىرمەيدىغان) بىرەر كىشىمۇ قالمايدۇ، بۇ پەرۋەردىگارىڭىزنىڭ ئۆزگەرمەس ھۆكۈمىدۇر. ئاندىن تەقۋادارلارنى (جەھەننەمدىن) قۇتقۇزىمىز، زالىملارنى جەھەننەمدە تىزلىنىپ ئولتۇرغان ھالدا قويىمىز (- سۈرە مەرىم، 70-72 ئايەت)

يۇقىرىدىكى ئايەت ۋە ئۇنىڭغا ئاساسلانغان پىكىر توغرىسىدا، دېگەنلىرىمىزمۇ پەقەت يەنىلا ئوخشاش بىر سۆزدۇر - ئادەم ئۆزىنىڭ گۇناھىنى ئۆزى يۇيالىمايدۇ. بىرسىنىڭ يامان كۆڭلى ۋە خاھىشى ئۆزگەرتىلمىگەن بولسا، ئۇمۇ جەننەتكە، جەننەتمۇ ئۇنىڭغا مۇناسىپ ئەمەس. ئوغرى تۈرمىگە تاشلىنىشى ياكى قولى كېسىۋېتىلىشى بىلەن ئوغرىلىق قىلماسلىققا، زىناخور قامچىلىنىشى بىلەن زىناخورلۇق قىلماسلىققا بولغان خاھىشىنى ئۆزگەرتەلىشى ناتايىن. بەزى ئەھۋاللاردا ئاشۇنداق جازالار ئۇلارنى تېخىمۇ يامانلاشتۇرۇۋېتىدۇ، سۈرە يۈسۈف، 53-ئايەتتە دېيىلگىنىدەك: نەپسى دېگەن

نەرسە ھەقىقەتەن يامان ئىشلارغا كۆپ بۇيرۇدۇ

يۇقىرقى ھەرخىل ئۇقۇملار تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلدا دېيىلگەنلەرگە پۈتۈنلەي قارىمۇقارشىدۇر. بۇ يەردە بىز يەنە بىر قېتىم تەكرارلاپ ئۆتەيلى: -
(1) خۇدانىڭ ئادىللىقى، ھەر بىر گۇناھ ئۈچۈن گۇناھكارنىڭ جازالىنىشىنى تەلەپ قىلىدۇ؛

(2) بىرلا قېتىم ئۆتكۈزۈلگەن گۇناھقا تېگىشلىك بولغان جازا، مەڭگۈلۈك ئۆلۈمدۇر، يەنى خۇدادىن ئايرىلىشتۇر.

(3) شۇڭا بىر ئادەم ئۆمۈرۋايەت ياخشىلىق قىلىشىمۇ، بۇ پەقەتلا ئۇنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك بولغان ئىشىدۇر. بۇ ياخشىلىق ئۇنىڭ بىر مۇ گۇناھنى يۈيۈلمايدۇ.

(4) بىرلا قېتىملىق گۇناھنىڭ جازاسى خۇدادىن مەڭگۈلۈك ئايرىلىش بولغاندىن كېيىن، بۇ ۋە ئۇ دۇيادىكى ۋاقىتلىق ئازابلىنىشلار ئۇنى ھەرگىز پاك قىلالمايدۇ.

(5) ئادەمنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈلگەندىن كېيىن، قەلبىدە تېخىچە ئاشۇنداق گۇناھ خاھىشلىرى بولسا، ئۇ يەنىلا جەننەتكە لايىق ئەمەستۇر.

(6) خۇدا بىزنى كۈچلۈك ۋە چوڭقۇر سۆيگۈ بىلەن سۆيگەنلىكىدىن بىزنى قۇتقۇزۇشنى خالايدۇ.

(7) ئۆزىنىڭ ئادىللىقىنى قانائەتلىنىدۈرۈش ئۈچۈن خۇدا مەسھ ئەيسانى، بىزنىڭ ئورنىمىزدا گۇناھلىرىمىزنىڭ جازاسىنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىشى ئۈچۈن ئۇنى ئەۋەتكەن. شۇڭلاشقا ئۇ بىزگە كۆرسەتكەن مېھرى-شەپقىتىنى پۈتۈنلەي ئۆزىنىڭ ئادىللىقىغا ئاساسلىغان. (مەسھ ئەيسانىڭ ئۆلۈشى، ھەر بىر ئىنساننىڭ ھەر بىر گۇناھى ئۈچۈن تېگىشلىك بولغان جازانى ئۆز ئىچىگە ئېلىپ بولغان).

(8) مەسھ ئەيسا بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنىڭ ھەممىسىنى ئۆز رازىلىقى بىلەن ئۈستىگە ئېلىپ، كرېستكە مىخلىنىپ، ئۆزىنى قۇربانلىق قىلغان.

(9) خۇدا ئۇنىڭ قۇربانلىقىنى قوبۇل قىلغان ۋە شۇنداق قوبۇل قىلغىنىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئۇنى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگەن.

(10) خۇدا ئۇنىڭ قۇربانلىقىغا ئاساسەن، توۋا قىلىپ، مەسھ ئەيساغا ئۆزىنى تاپشۇرغان ھەربىر ئىشەنگۈچىنىڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرۈم قىلغان.

(11) خۇدا ھەربىر ئىشەنگۈچىگە يېڭى ئەھدە بويىچە يېڭى قەلب، يېڭى روھ بېرىشكە ۋەدە قىلغان.

(12) خۇدا ھەربىر ئىشەنگۈچىگە ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھىنى بېرىشكە ۋەدە قىلغان. پەقەت مۇقەددەس روھلا ئىنساننىڭ قەلبىنى پاكلىيالايدۇ ۋە ئۇنى مۇھەببەتلىك قىلالايدۇ. بۇلارغا تۆلەنگەن بەدەلنىمۇ مەسھ ئەيسا ئۆزىنى قۇربانلىق قىلغىنىدا تۆلەپ بولغان.

(13) مۇقەددەس روھنىڭ ئىنساننىڭ روھى دۇنياسىدا قىلغان خىزمىتى

بىلەن، ئىنسان جەننەتكە لايىق بولۇشقا، جەننەتتە مەڭگۈلۈك تۇرۇشقا تەييارلىنىدۇ.

(14) بۇلارنىڭ ھەممىسى خۇشخەۋەر دېيىلىدۇ. (ئىنجىل دېگەن سۆز، خۇشخەۋەر دېگەن مەنىدە)

خۇدا بۇ يولنى تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلدا بېكىتكەن. بۇ يولنى خۇدا بېكىتكەن ئىكەن، كىممۇ ئۇنىڭغا قارشىلىق بىلدۈرەلسۇن؟ بۇ يولغا كىم قارشىلىق كۆرسەتسە، ئۇ خۇدانىڭ ئۆزىگە قارشىلىق كۆرسەتكەن بولىدۇ.

4-قىسىمى

قۇرئاندا، مەسىھ ئەيسانىڭ كرىستكە مىخلنىشى توغرىسىدا يېزىلغانلىرى بەزى مۇسۇلمانلار، ئەيسانىڭ كرىستكە مىخلانغانلىقى، ھەقىقەتەن مەۋجۇت بولغان ئىش، ئەمما كرىستكە مىخلانغان كىشى مەسىھ ئەيسا ئەمەس، بەلكى خۇدا باشقا بىر كىشىنى ئەيسانىڭ قىياپىتىگە ئوخشىتىپ، ئۇنى مەسىھ ئەيسانىڭ ئورنىدا مىخلاتقۇزغان، دەپ ئىشىنىدۇ. بۇنداق كۆز-قاراشنىڭ بولۇشى بەلكىم سۈرە نسا، 157-158-ئايەتتىن كەلگەن:

يەنە ئاللانىڭ روسۇلى ئەيسا ئىبن مەريەمنى ئۆلتۈردۇق دېگەنلىكلىرى ئۈچۈن (ئۇلارغا لەنەت قىلدۇق). ۋە ھالەنكى، ئۇلارنىڭ ئەيسانى ئۆلتۈرگىنىمۇ يوق، دارغا ئاسقىنىمۇ يوق ۋە لېكىن ئۇلارغا شۈبھە سېلىندى (ئەيسانى ئاستۇق دەپ گۇمان قىلىپ، ئەيسا ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاپ قالغان باشقا بىرسىنى ئاستى)، ئەيسا توغرىسىدا ئىختىلاپ قىلىشقانلار ھەقىقەتەن ئۇنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكى (مەسىلىسى) دە شۈبھىدۇر. ئۇلار بۇ (ئىشنىڭ ھەقىقىتى) نى بىلمەيدۇ، گۇمانغىلا ئاساسلىنىدۇ، ئۇلار ئەيسانى جەزمەن ئۆلتۈرمىدى. بەلكى ئاللا ئۇنى ئۆز تەرىپىگە كۆتۈردى (يەنى ئەيسا ئەلەيھىسسالامنى ئاللا ئۇلارنىڭ شەرىدىن قۇتۇلدۇرۇپ تىرىك ھالدا ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كەتتى) ئاللا غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.

ئەمەلىيەتتە، مۇسۇلمان ئۆلىمالار مۇشۇ ئايەت توغرىسىدا ئوخشىمىغان خۇلاسىگە كەلگەن. بىرىنچى كۆز-قاراش بولسا، خۇدا يەھۇدىيلارغا ئۆز كۈچ-قۇدرىتىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ياكى ئۇلارنى گۇماندا قالدۇرۇش ئۈچۈن، ئەيسانى تىرىك پېتى بىۋاسىتە ئۆز يېنىغا ئېلىپ چىقىپ كەتكەن. ئىككىنچى كۆز-قاراش بولسا، بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى يەھۇدىيلارنىڭ ئەيسانىڭ نامىنى يوقىتىش، ھەتتا ئۇنى ئىنساننىڭ يادىدىن چىقىرىۋېتىش ئۈچۈن ئۇنى كرىستكە مىخلىتىپ ئۆلتۈرەيلى دېگەن مەقسىتىنى ئەمەلگە ئاشۇرمىغان، ئەكسىچە ئۇنىڭ كرىستكە مىخلنىشى ئۇنىڭ نامىنى پۈتۈن دۇنياغا تارقالدۇرغان دېگەنلىك. قۇرئاندىكى يۇقىرقى تەرجىمىدىن بۇنداق مەنە چىقمايدۇ. لېكىن قۇرئاننىڭ بەزى يەرلىرىدە مەسىھ

ئەيسانىڭ ئۆلۈمى تىلغا ئېلىنىپ ئۆتكەن. ئەمدى يۇقىرقى ئايەت، ئەيسا ئۆلتۈرۈلگەن دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالمىسا، ئۇنداقتا قۇرئاننىڭ ئۆزى بىر-بىرىگە زىت بولغان سۆزلەرنى قىلغان بولىدۇ ئەمەسمۇ؟ مەسلەن سۈرە ئال ئىمران، 55-ئايەت:

-ئۆز ۋاقتىدا ئاللا ئېيتتى: ئى ئەيسا! مەن سېنى (ئەجلىڭ يەتكەندە) قەبىزى روھ قىلىمەن، سېنى دەرگاھىمغا كۆتۈرىمەن (يەنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىمەن) سېنى كاپىرلاردىن پاك قىلىمەن (يەنى سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان يامانلارنىڭ شەررىدىن ساقلايمەن)،.....ئەسلى ئەرەبچە ئايەتتىكى مۇتاۋافىيكا دېگەن سۆزنى، تەرجىمان مۇھەممەد سالىھ قەبىزى روھ قىلىمەن دەپ تەرجىمە قىلغان. قەبىزى روھ قىلىمەن دېگەننىڭ مەنىسى ئۇيغۇرچىدا جېنىڭنى ئالىمەن. قارىغاندا مۇھەممەد سالىھ مۇشۇ يەردە ئەيسانى ئۆلدى، دەپ قارىغان. بەزى شەرھىچىلەر بولسا، بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى ئۇخلىتىش دەپ شەرھىلىگەن. لېكىن بىر ئىنساننى ئۆزىنىڭ دەرگاھىغا كۆتۈرۈشتىن ئىلگىرى، ئۇنى ئۇخلىتىپ قويۇشتا، خۇدانىڭ قانداق ئەقىل ئىشلەتكەنلىكىنى، ئۆتكەنكى ۋە ھازىرقى شەرھىچىلەرمۇ چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدۇ. ئەمەلىيەتتە بولسا، مۇتاۋافىيكا (قەبىزى روھ قىلىمەن) دېگەن سۆز (مۇھەممەد سالىھ تەرجىمە قىلغاندەك) ئۆلۈمنى كۆرسىتىدۇ. باشقا ئۆلىمالار، جۈملىدىن ئىبن ئابباس ۋە مۇھەممەد ئىبن ئىسھاقلار مانا مۇشۇنداق دەپ قارىغان. ئەمما يۇقىرقى بەزى شەرھىچىلەرنىڭ، مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈك ھالەتتە قانچە ۋاقىت تۇرغانلىقى توغرىسىدىكى پىكىرلىرى ھەرخىل. ئۆلىما ۋاھاب، مەسىھنى ئۈچ سائەت ئۆلۈپ، ئاندىن تىرىلدۈرۈلدى دېگەن. مۇھەممەد ئىبن ئىسھاق، يەتتە سائەت ئۆلۈپ، ئاندىن تىرىلدۈرۈلدى دېگەن. ئال-رابئى ئىبن ئانس، خۇدا ئۇنى ئاسمانغا كۆتۈرگىنىدە ئۆلتۈرگەن دېگەن. ئىمام ئال-بايدھاۋى بولسا مەسىھنى ئۈچ سائەتلا ئۆلگەن دەپ ئىشەنگەن. ئەرەبچە بىر لۇغەتتە، تاۋافىغا دېگەن پېئىلىنى مۇنداق دەپ چۈشەندۈرىدۇ: - خۇدا ئۇنى ئۆلۈمگە قويدى، دېمەك ئۇنىڭ جېنىنى ئالدى.

قۇرئاندا، مۇتاۋافىيكا ۋە تاۋافىغا دېگەن پېئىلگە مۇناسىۋەتلىك سۆزلەر، 32 قېتىم ئۆلۈش دېگەن مەنىدە ئىشلىتىلگەن. ئىككى يەردىن باشقا يەردىكىسى پۈتۈنلەي ئۆلۈمنىلا كۆرسىتىدۇ. ئىككىسىدىن باشقىسى، كونتېكىست بويىچىمۇ، كۆچمە مەنىسى بويىچىمۇ ئوخشاشلا ئۆلۈمنى كۆرسىتىدۇ:

-ئاللا سىلەرنى كېچىسى ئۇخلىتىدۇ، كۈندۈزدىكى قىلغان ئىشلىرىڭلارنى بىلىپ تۇرىدۇ، ئاندىن بەلگىلەنگەن مۇددەتكىچە ياشىشىڭلار ئۈچۈن، كۈندۈزدە سىلەرنى ئويغىتىدۇ، ئاندىن ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتىسىلەر، ئاندىن قىلغان ئەمەللىرىڭلارنى ئاللا سىلەرگە ئېيتىپ بېرىدۇ. - سۈرە ئەنئام، 60-ئايەت ئىنسانلار ئۆلىدىغان چاغلىرىدا، ئاللا ئۇلارنىڭ جانلىرىنى ئالىدۇ،

ئۆلمىگەنلىرىنىڭ جانلىرىنى ئۇخلىغان چاغلىرىدا ئالىدۇ
(سۈرە زۇمەر، 42-ئايەت)

يەنە بەزى شەرھىچىلەر سۈرە نىسادىكى مۇتاۋافىيكا دېگەن سۆزدىكى ۋاف (ۋە، ھەم) ئىككى بىسلىق بىر سىرلىق مەنىنى كۆرسەتكەن، مەسىھ بۇ دۇنياغا ئىككىنچى قېتىم كەلگىنىدە ئۆلۈپ كېتىدۇ، دەپ چۈشەندۈرگەن. ئەگەر ھەقىقەتەن شۇنداق مەنىدە بولغان بولسا، نېمىشقا ئېنىق دېيىلمىگەن؟ ئاشۇنداق ئىككى بىسلىق سۆزلەردىن مۇھىم ھەقىقەتنى چىقارغىلى بولامدۇ؟
سۈرە مەريەم 15-ئايەت:

-ئۇ (يەھيا پەيغەمبەر) تۇغۇلغان كۈنىدە، ۋاپات بولغان كۈنىدە، تىرىلىپ (قەبرىدىن) تۇرغۇزۇلغان كۈنىدە (ئاللاتائالا تەرىپىدىن بولغان) ئامانلىققا ئېرىشىدۇ سۈرە مەريەم 34-ئايەت:

- مەن (ئەيسا مەسىھ) تۇغۇلغان كۈنۈمدە، ۋاپات بولغان كۈنۈمدە، تىرىلىپ (قەبرىدىن) تۇرغۇزۇلغان كۈنۈمدە (ئاللاتائالا تەرىپىدىن بولغان) ئامانلىققا ئېرىشمەن مۇشۇ ئىككى ئايەتنىڭ بىرىنچىسى بويىچە ئېيتقاندا، ھەرقانداق بىر مۇسۇلمان، يەھيا پەيغەمبەرنىڭ تۇغۇلغانلىقى ۋە ئۆلگەنلىكىگە ئىشىنىدۇ-يۇ، نېمىشقا ئىككىنچى ئايەتتە ئېيتىلغان مەسىھنىڭ ئۆلۈمىگە ئىشەنمەيدۇ؟ ئىككى ئايەتتە ئېيتىلغان سۆزلەر ئاساسەن ئوخشاش بولغاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ مەنىلىرىمۇ ئوخشاش بولۇشى كېرەك-تە.
سۈرە مەريەم 31-ئايەتتە:

- (ئەيسا دېدى: -) قەيەردە بولاي مېنى بەرىكەتلىك قىلدى، ھاياتلا بولىدىكەنمەن، ماڭا نامازنى، زاكاتنى ئادا قىلىشنى تەۋسىيە قىلدى. شەرئەت بويىچە زاكات، نامرات (مۇسۇلمان)لارغا بېرىلىدىغان مەلۇم مىقتاردىكى پۇلنى كۆرسىتىدۇ. ئۆلىمالارنىڭ پىكرى بويىچە، قۇرئاندا ئېيتىلغان زاكات يەنىلا پۇل دېگەن مەنىنى كۆرسىتىدۇ. (پەقەتلا سۈرە مەريەم 13-ئايەتتە:

- بىز ئۇنىڭغا مەرھەمەت قىلىش ۋە ئۇنى (ناچار خىسلەتلەردىن) پاك قىلىش يۈزىسىدىن (شۇنداق قىلدۇق)، يەھيا تەقۋادار ئىدى - شۇ يەردىلا زاكات پاك قىلىشنى كۆرسىتىدۇ.)

ئەگەر مەسىھ ئەيسا ئۆلمەي ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن بولسا، زاكات بېرىش تېخى ئۇنىڭ بۇرچى بولىدۇ. ئۇ زاكاتنى كىمگە بېرىدۇ؟ ئۇ تېخى بۇ دۇنيادا بولسا، ئۇنداقتا ئۇ زادى نەدە؟ ئۇنىڭ زاكاتنى قوبۇل قىلغانلار يەنە نەدە؟ ئۇ بۇ دۇنيادا بولمىسا ۋە شۇنداقلا زاكات بېرىشنى توختاتقان بولسا، ئۇنى چوقۇم ئۆلدى، شۇڭلاشقا ئۇنى زاكات بېرىشتىكى بۇرچىنى تۈگەتتى، دېيىش كېرەك.
سۈرە مائىدە 117-ئايەتتە:

- مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بولغان مۇددەتتە، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى مەن كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىم، مېنى قەبىزى روھ قىلغىنىڭدىن كېيىن، ئۇلارنىڭ

ئەمەللىرىنى سەن كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىڭ، سەن ھەممە نەرسىدىن خەۋەردارسەن.

بۇ ئايەت توغرىسىدا ئال-رازى ۋە ئال-جالالەين مۇنداق دېگەن: بۇ ئايەتنى مەسھ ئەيسا خۇداغا قىيامەت كۈنىدە دېيىشى مۇمكىن. ئال-رازى بۇ قەبىزى روھ قىلغىنىڭ (مۇتاۋافىيكا) دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىنى كۆتۈرۈلۈش دەپ چۈشەندۈرگەندە، ئۇ بۇ سۆزنى ئەسلىدە ئۇخلىتىش دەپ چۈشەندۈرۈپ ئۆتكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالغان ئوخشايدۇ. چۈنكى ئۇ سۈرە ئال ئىمران، 55-ئايەتتىكى قەبىزى روھ قىلىمەن (مۇتاۋافىيكا) دېگەننى ئاشۇنداق مەنىدە (ئۇخلىتىش) دېگەندى:

- ئۆز ۋاقتىدا ئاللا ئېيتتى: ئى ئەيسا! مەن سېنى (ئەجىلنىڭ يەتكەندە) قەبىزى روھ قىلىمەن، سېنى دەرگاھىمغا كۆتۈرۈمەن (يەنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىمەن) سېنى كاپىرلاردىن پاك قىلىمەن (يەنى سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان يامانلارنىڭ شەرىپىدىن ساقلايمەن)،.....ئال-رازى ۋە باشقا تەرجىمانلارنىڭ ئىزاھاتلىرىنى (مۇتاۋافىيكا) (قەبىزى روھ قىلىش) دېگەن سۆزنى پەقەتلا كۆتۈرۈش دېگەن مەنىدە) قوبۇل قىلىدىغان بولساق، ئۇنداقتا، بۇ مەسھ ئەيسانى ئۆلمىگەن ۋە كەلگۈسىدە مەڭگۈلۈك ئۆلمەيدۇ دېگەنلىكتىن ئىبارەتتۇر. مۇشۇنداق بولسا، بۇ پىكىرلەر سۈرە رەھمان، 26-27-ئايەت، زېمىننىڭ ئۈستىدىكى ھەممە يوقلىدۇ! ئەزىمەتلىك ۋە كەرەملىك پەرۋەردىگارىڭنىڭ زاتى مەڭگۈ قالىدۇ!، ۋە: ئاللانىڭ زاتىدىن باشقا بارلىق نەرسە يوقلىدۇ! سۈرە قەسەس، 88-ئايەتلەرگە زىت كېلىدۇ.

ئەمەلىيەتتە مەسھ ئەيسانىڭ كرىستكە مېخلىنىپ ئۆلگەنلىكىگە ئىشەنگەن مۇسۇلمان ئۆلىمالار ئاز ئەمەس. بۇ نىسادىكى 158-ئايەتتە ئېيتىلغان مۇتاۋافىيكا دېگەن سۆزنىڭ راستىنلا ئۆلۈم دېگەن مەنىنى كۆرسىتىدىغانلىقىغا ئىشىنىشنىڭ نېمە زىيىنى بار؟ شۇنداق بولغاندىلا، بۇ ئايەت تەۋراتقا، ئىنجىلغا ۋە خرىستىئان مۇرىتلىرىنىڭ مەسھنىڭ ئۆلۈمى توغرىسىدا بولغان ئېتىقادىغا ئۇيغۇن كېلىدۇ.

ئى خۇدا، ھەقىقەتنى ئىزدىگۈچىلەرگە ھەقىقەتنى ئوچۇق كۆرسىتىپ بەرگەن، ھاجەتمەلەرگە نۇرۇڭنى چاچقىن! ئىلتىجا قوبۇل قىلغۇچىلارنىڭ ئارىسىدا سەن ئەڭ ئىلتىپاتلىقسەن، بەرگۈچىلەرنىڭ ئارىسىدا سەن ئەڭ سېخى بەرگۈچىدۇرسەن!

5-قىسمى

مەسھنىڭ كرىستكە مېخلىنىشىدىكى تارىخىي ئىسپاتلار

كرپىستكە مىخلىنىش ۋە قەسى كىشىلەرنىڭ ئويدۇرمىسى ئەمەس. ئاشۇنداق دەھشەتلىك ۋە قەيۈز بەرمىگەن بولسا، خرىستىئانلار ئۆزىنىڭ ئۇلۇغ يېتەكچىسى، پەيغەمبىرى، قۇتقۇزغۇچىسى، رەببىنى ئاشۇنداق خار قىلىنغان دېمىگەن بولاتتى. مۇسا پەيغەمبەرنىڭ مۇقەددەس قانۇنىدا مۇنداق دېيىلگەن: ياغاچ ئۈستىگە ئېسىلغانلىكى كىشى لەنتىدۇر. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىنجىلدا مۇنداق دېيىلگەن: بۇنىڭدىن كۆرگىلى بولىدۇكى، مۇقەددەس قانۇن لەنەتنى ئېلىپ كېلىدۇ. بىراق، قۇتقۇزغۇچى-مەسھ شۇ لەنەتنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىپ، بىزنى قانۇننىڭ لەنتىدىن قۇتقۇزۇپ ھۆرلۈككە ئېرىشتۈردى. چۈنكى مۇقەددەس كىتابتا: ياغاچ ئۈستىگە ئېسىلغانلىكى كىشى لەنتىدۇر - دەپ يېزىلغان. خرىستىئانلار ئەيسا كرىپىستكە مىخلانغان دېگەن پاكىتنى ئېتىراپ قىلىپلا قالماستىن، بەلكى ئاشۇ ۋەقەنى ئۆزلىرىنىڭ بارلىق روھىي بايلىقلىرى ۋە ساماۋىي بەختىيارلىقلىرىنىڭ مەنبەسى ھەم بارلىق نىجاتلىقنىڭ بۇلىقى دەپ قاراپ پەخىرلىنىپ كەلگەن. شۇنداقلا ئۇلار، ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئۆلۈمىدىن باشقىچە بولغان مەسھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمى، پەقەت ئۆزلىرىلا ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى بارلىق ئىشەنگۈچىلەر ئۈچۈنمۇ، گۇناھنىڭ چاڭگىلىدىن ھۆرلۈككە چىقىرىشتىكى ۋاستىدۇر دەپ ئىشىنىدۇ.

مۇزاكىرىلىرىمىزدە، مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزغا كرىپىست ۋە قەسىنىڭ تارىخىي ئىسپاتلىرى ئەسقىتىپ قالغاچقا، مۇشۇ يەردىمۇ شۇلاردىن ئازراق بىر قىسمىنى سۆزلەپ ئۆتمەكچىمەن.

دەسلەپتە قەدىمكى پەيغەمبەرلەردىن داۋۇد، يەشايا، دانيال ۋە باشقىلار، مەسھنىڭ ھاياتىدا بولىدىغان تۈرلۈك ئىشلىرى، بولۇپمۇ ئۇنىڭ ئۆلۈمى ۋە تىرىلدۈرۈلىشى توغرىسىدا ئالدىن بېشارەتلەر ئېيتقان. بۇ بېشارەتلەر رەسمىي ھالدا مىلادىدىن (يەنى ئەيسانىڭ تۇغۇلۇشىدىن) 1800 يىل ئىلگىرى مۇسا بىلەن باشلانغان. بۇ بېشارەتلەرنىڭ ئارىسىدا:

- (1) ئۇنىڭ نەدە تۇغۇلىدىغانلىقى (تەۋرات: مىكا 5-باب، 1- ۋە 2-ئايەت)
- (2) پاك قىزدىن تۇغۇلىدىغانلىقى (تەۋرات: يەشايا 7-باب، 14-ئايەت)
- (3) نەدە ئۆسۈپ چوڭ بولىدىغانلىقى (تەۋرات: يەشايا 53-باب، 2-ئايەت؛ 11-باب، 1-ئايەت)
- (4) ئۇنىڭ يارىتىدىغان مۆجىزىلىرى (تەۋرات: يەشايا 35-باب، 3-ئايەتتىن 7-ئايەتكىچە)
- (5) يەھۇدىي موللىلىرى بىلەن بولىدىغان زىددىيىتى (تەۋرات: يەشايا 82:61، زەبۇر 118-كۈبى، 22-مىسرا)
- (6) ئاخىردا يەھۇدىي موللىلىرى بىلەن رەھبەرلىرى ۋە رىم كاپىر

- رەھبەرلىرىنىڭ بىرلىشىپ سويقەست قىلىدىغانلىقى (زەبۇر 2-كۈيى
1-مىسىرىدىن 12-مىسىرىگىچە)
- (7) مەسھ ئەيسانىڭ ئېشەككە مىنىپ يېرۇسالېمغا غەلىبە، ئەمما كىچىك
پېئىللىق بىلەن كىرىدىغانلىقى (تەۋرات: زەكەرىيا 9-باب، 9-ئايەت)
- (8) ئەيسانىڭ ئۆز مۇرىتىنىڭ ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلىدىغانلىقى (زەبۇر
41-كۈيى 9-مىسرا)
- (9) ساتقۇنلۇق قىلىش باھاسى 30 كۈمۈش تەڭگە بولىدىغانلىقى
(تەۋرات: زەكەرىيا 11-باب، 12-ئايىتىدىن 14-ئايىتىگىچە)
- (10) ئۇنىڭ ئۆلۈمىنىڭ قايسى يىل، قايسى ئاي، قايسى ھەپتىدە
بولىدىغانلىقىنى ھېسابلىغان بېشارەت (تەۋرات: دانيال 9-باب 24-ئايىتىدىن
27-ئايىتىگىچە)
- (11) ئۆلۈمدە ئۇنىڭ پۇت-قوللىرىنىڭ تېشىلىدىغانلىقى (زەبۇر، 22:61)
- (12) ئۇنىڭ بارلىق ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئۆزىنىڭ ئۆلۈم جازاسىنى
قوبۇل قىلىشى ئارقىلىق ئۈستىگە ئالىدىغانلىقى (تەۋرات: يەشايا 53-باب،
4-ئايىتىدىن 12-ئايىتىگىچە)
- (13) ئۇنىڭ ئۆلۈمدە كىيىم-كېچەكلىرى سېلىۋېتىلىنىپ، باشقىلار
تەرىپىدىن ئۆزئارا ئۆلەشتۈرۈلىدىغانلىقى ۋە كىيىم ئۈچۈن چەك
تاشلىنىدىغانلىقى (زەبۇر 22-كۈيى، 18-مىسرا).
- (14) ئۆلۈمدە ئۇنىڭغا ئاچچىق سۇ بىلەن ئوت سۇيۇقلۇقى
ئارىلاشتۇرۇلغان سۇنىڭ ئىچكۈزۈلىدىغانلىقى (زەبۇر 96-كۈيى، 12-مىسرا)
- (15) ئۇنىڭ ئۆلۈمى جىنايەتچىلەر ئارىسىدا جازالىنىدىغانلىقى (تەۋرات:
يەشايا 53-باب، 9-ئايەت)
- (16) ئۇنىڭ جەستىنىڭ بىر باي ئادەمنىڭ قەبرىستانىغا دەپنە
قىلىنىدىغانلىقى (تەۋرات: يەشايا 53-باب، 9-ئايەت)
- (17) ئۈچىنچى كۈنىدە تىرىلدۈرۈلىدىغانلىقى (زەبۇر 16-كۈيى، 9-، 10-
مىسرا؛ تەۋرات: ھوشىيا كىتاب 6-باب 2-ئايەت)
- (18) تىرىلدۈرۈلگەندىن كېيىن، ئاسمانغا كۆتۈرۈلىدىغانلىقى (زەبۇر
47-كۈيى، 4-مىسرا، زەبۇر 24-كۈيى)

مەلۇم بىرسىنىڭ ھېسابلاپ چىقىشىچە، مەسھ ئەيسا بىز بىلەن بۇ
دۇنيادا بىللە بولغىنىدا، ئۇ 300دىن ئارتۇق بېشارەتلەرنى ئەمەلگە ئاشۇرغان.
خۇدا بۇيرۇسا بۇ بېشارەتلەرنىڭ بەزىلىرىنى بىز كەلگۈسىدە يازماقچى بولغان
يەنە بىر كىتابتا تەپسىلىي ھالدا كۆرسىتىپ بېرىمىز. بۇ يەردە پەقەت بىرسىنىلا
تەپسىلىي ھالدا كۆرۈپ ئۆتەيلى:

-تەۋراتتىكى يەشايا پەيغەمبەرنىڭ كىتابىدا، 52-باب، 13-ئايىتىدىن
53-باب، 12-ئايىتىگىچە:

«پەرۋەردىگار مۇنداق دېدى:

- كۆرۈڭلاركى، مېنىڭ قۇلۇم دانالىق بىلەن ئىش كۆرىدۇ، ئۇ خەلقنىڭ ئالدىدا يۇقىرى ئورۇنغا كۆتۈرۈلىدۇ، ناھايىتى يۇقىرى ئورۇنغا ئېرىشتۈرۈلىدۇ. لېكىن نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنى كۆرۈپ، ئىنتايىن ھەيران قېلىشتى، چۈنكى ئۇنىڭ چىرايى باشقىلارنىڭكىدىن كۆپ زەخمىلەنگەن، ئۇنىڭ تۇرقى شۇ دەرىجىدە بۇزۇۋېتىلگەنكى ئۇنىڭدا ھەتتا ئادەم سىياقىمۇ قالمىغان! شۇنداقسىمۇ ئۇ نۇرغۇن قوۋملارغا قان چېچىپ گۇناھلىرىنى يۇيىدۇ. - بىزنىڭ خەۋىرىمىزگە كىممۇ ئىشەنگەن؟ ھەم پەرۋەردىگارنىڭ بىلىكى بولغان كىشى كىمگىمۇ بىلىنگەن؟

- خۇدانىڭ قولى ئۆزىنىڭ ئالدىدا خۇددى يۇمران مايسىدەك ئۆسكەندى. ئۇ خۇددى قۇرغاق توپراقتا يىلتىز تارتىپ ئۆسكەن ئۆسۈملۈككە ئوخشىغانىدى. ئۇنى كۆرگىنىمىزدە، ئۇنىڭ جەلب قىلغۇدەك چىرايى ياكى سالىپتى يوق ئىدى، ئۇنىڭ تەقى-تۇرقىمۇ بىزنى ئۆزىگە مەھلىيا قىلالمايتتى. ئۇ كىشىلەر تەرىپىدىن كەمستىلىدى ھەم چەتكە قېقىلىدى. ئۇنىڭغا كۆپ دەرد-ئەلەم ۋە ئازاب-ئوقۇبەت يار بولىدى.

- ئەمەلىيەتتە بولسا، ئۇ بىزنىڭ قايغۇ-ھەسرەتىمىزنى كۆتۈرۈپ، ئازاب-ئوقۇبەتلىرىمىزنى ئۆز ئۈستىگە ئالدى. بىز بولساق، بۇ ئىشلارنى، ئۇنى خۇدانىڭ جازالىغانلىقى، ئۇرغانلىقى ۋە قىيىنغانلىقى دەپ قارىدۇق! لېكىن ئۇ بىزنىڭ ئىتائەتسىزلىكىمىز تۈپەيلىدىن يارىلاندى، بىزنىڭ گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن زەخمىلەندى، ئۇنىڭ جازالىنىش بەدىلىگە، بىز ئارام تاپتۇق، ئۇنىڭ قامچىدىن بولغان يارىلىرى بەدىلىگە بىز شىپا تاپتۇق.

- بىز ھەممىمىز خۇددى قويلاردەك يولدىن ئېزىپ چىقتۇق. ھەر بىرىمىز ئۆزىمىز تاللىغان يولمىزغا ماڭغان ئىدۇق. بىراق پەرۋەردىگار ھەممىمىزنىڭ گۇناھىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە يۈكلەيدى.

- ئۇ قىيىنلىپ، ئازاب چەككەن بولسىمۇ ئېغىز ئاچمىدى. ئۇ خۇددى بوغۇزلاشقا يېتىلەپ مېڭىلغان پاقلاندىك، بوغۇزلاشقا ئېلىپ مېڭىلدى، شۇنداقلا يۈك قىرغۇچىلار ئالدىدا ئون-تۈنسىز ياتقان قويدەك، زادىلا ئېغىز ئاچمىدى. مېنىڭ قوۋمىمنىڭ ئىتائەتسىزلىكى ئۈچۈن ئۇ ۋابا بىلەن ئۇرۇلدى. كىشىلەر ئۇنىڭغا رەزىل ئادەملەر بىلەن ئورتاق بىر گۆرنى بېكىتكەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇ ئۆلگەندە بىر باي بىلەن بىللە بولغانىدى، چۈنكى ئۇ ھېچقاچان زوراۋانلىق قىلىپ باقمىغان، ھەم ھېچقانداق ئالدامچىلىق، يالغانچىلىقمۇ قىلىپ باقمىغان. - بىراق ئۇنىڭ ئېزىلىشى ۋە ئازابلىنىشى، پەرۋەردىگارنىڭ ئىرادىسىدىن ئىدى. گەرچە ئۇنىڭ جېنى گۇناھنى يۇيىدىغان قۇربانلىق قىلىنغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ يەنىلا ئۆزىنىڭ ئۇرۇق-ئەۋلادلىرىنى چوقۇم كۆرۈپ تۇرىدۇ، شۇنداقلا ئۇنىڭ كۆرىدىغان كۈنلىرى ئۇزارتىلىدۇ. ئۇ ئۆز جېنىنىڭ تارتقان ئازاب-ئوقۇبەتتىن

كەلگەن مېۋىسىنى كۆرۈپ، كۆڭلى قانائەتلىنىپ مەمنۇن بولىدۇ. خۇدا يەنە مۇنداق دەيدۇ:

- مېنىڭ ھەققانىي قۇلۇم ئۆزىنىڭ بىلىملىرى بىلەن نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنى ھەققانىي قىلىدۇ، چۈنكى ئۇ ئۆزى، ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ئۆزىگە يۈكلىۋالىدۇ. مۇشۇ ئىشلىرى ئۈچۈن مەن پەرۋەردىگار ئۇنىڭغا ئۇلۇغلارنىڭ قاتارىدىن ئورۇن بېرىمەن، ۋە غەنىمەتتىكى نېسىۋىسىنى زور قىلىمەن. ئۇمۇ كۈچلۈكلىرىمگە ئولجىلارنى ئۆزى ئۆلەشتۈرۈپ بېرىدىغان بولىدۇ. چۈنكى ئۇ تا ئۆلۈشكە قەدەر ئۆزىنىڭ جېنىنى تۈكۈپ (تۈتۈپ) بېرىپ، جىنايەتچىلەرنىڭ قاتارىدا سانالدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ نۇرغۇنلىغان كىشىلەرنىڭ گۇناھىنى ئۆز ئۈستىگە ئالدى، يەنە گۇناھ قىلغۇچىلارنىڭ كەچۈرۈلۈشى ئۈچۈنمۇ دۇئا قىلدى» (تەۋرات: ياشايا كىتابى 52 -، 53 - باپ)

بۇ بېشارەت ھەزرىتى ئەيسانىڭ دۇنياغا كېلىشىدىن 700 يىل ئىلگىرى، يەشايا پەيغەمبەر تەرىپىدىن قىلىنغانىدى. بۇ بېشارەت مەسىھ ئەيسانى كۆرسەتمىگەن دېسەك، ئۇ چاغدا زادى كىمنى كۆرسەتكەن بولىدۇ؟ قېنى، ئۆزىڭىز بىر دەپ بېقىڭا.

(بۇ بېشارەتلەرنى ئوقۇۋاتقىنىڭىزدا، بەلكىم سىز بەزى سۆزلەرنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلىدە يېزىلغانلىقىغا قاراپ، بىر ئاز غەلىتە تۇيغۇدا بولۇشىڭىز مۇمكىن. بۇ بېشارەتلەر بولسا، (كەلگۈسى، يەنى تېخى يۈز بەرمىگەن ئىشلارنى ئالدىن ئېيتقان بولسا)، - نېمىشقا ئۆتكەن زامان شەكلىدە ئىپادىلەنگەن دەپ سورىشىڭىز مۇمكىن. ئىشىنىمىزكى، ھەممىدىن قانداق خۇدايىمىز ئالدىدا، كەلگۈسىدىكى، يەنى تېخى يۈز بەرمىگەن ئىشلار، خۇددى بۇرۇنقى ياكى بۈگۈنكى ئىشلارغا ئوخشاشلا روشەن ھەم ئېنىق تۇرىدۇ ئەلۋەتتە. بۇ بېشارەتلەردە، يەشايا پەيغەمبەر مۇقەددەس روھنىڭ قابىلىيىتى بىلەن كەلگۈسىدىكى مەلۇم بىر زاماندا بولۇپ ئۆتكىنىدەكلا، بېشارەت بېرىلگەن ئىشلارنى، ئاللىبۇرۇن يۈز بېرىپ بولغان ئىشلارنى كۆرگەندەك ئېنىق كۆرىدۇ. پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلىنى ئىشلىتىشنىڭ ئەھمىيىتى شۇنى ئىسپاتلايدۇكى، خۇدانىڭ نەزىرىدىكى ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆلۈمى، ئەلمىساقىتىن ئەڭ ئەھمىيەتلىك، ئەڭ مۇھىم ۋە ئەڭ ئۇلۇغ ئىش شۇنداقلا مەڭگۈلۈك بىر پاكىت.)

تەۋراتتا، مەسىھ ئەيسا توغرىسىدا بېرىلگەن بېشارەتلەردىن باشقا قالغان جەھەتتىكى بېشارەتلەر، يەنى يەھۇدىيلارنىڭ پايتەختى يېرۇسالېم ۋە چوڭ ئىبادەتخانىسىنىڭ ۋەيران قىلىنىشى، يەھۇدىيلارنىڭ قۇربانلىق قىلىشتىكى تۈزۈمى (مەسىھنىڭ ئۇلۇغ قۇربانلىقى بىلەن باشقا ھەرقانداق قۇربانلىق قىلىشنىڭ ھاجەتسىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن) ۋە يەھۇدىيلارنىڭ

پادشاھلىق تۈزۈمىنىڭ يوقىلىشى ۋە بۇ ئىشلاردىن كېيىنكى يەھۇدىيلارنىڭ دۇنيانىڭ ھەرقايسى يەرلىرىگە تارقىتىۋېتىلگەنلىكىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. (مەسىلەن، دانىيال 9-باب، 26-27، ھوشىيا 3-باب، 3-5 ئايەتلەرنى كۆرۈڭ) مەسىھ ئەيسا بۇ دۇنياغا كېلىشى بىلەن، ئۇ تەۋراتتا، ئۆزىنىڭ ئۆلۈمى ۋە ئىنسانلارنىڭ گۇناھلىرى ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىنىشى توغرىسىدىكى يېزىلغانلارنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى كېرەكلىكىنى يەھۇدىيلارغا ئېنىق ئېلان قىلغان. مەسىھ ئەيسا ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەندىن كېيىن، ئۆزىنىڭ تاللىغان روسۇللىرى (ئەلچىلىرى) ئۇنىڭ ئۆلۈمىدىن بەك پەخىرلەنگەن. ئۇلارنىڭ بىرسى چۈنكى ئاراڭلاردىكى ۋاقىتىدا پەقەت قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ئەيسا يەنى كرىستكە مىخلانغان مەسىھ ئەيسادىن باشقا، ھېچقانداق بىرسىنى ۋە ھېچقانداق بىر نەرسىنى ئېتىراپ قىلماسلىق ھەم تونۇماسلىق قەتئىي نىيىتىگە كەلدىم. دېگەن.

مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمىدىن بىر نەچچە كۈن كېيىن، ئۇنىڭ روسۇلى پېترۇس زور توپلانغان يەھۇدىيلارنىڭ ئالدىدا، ئۆزىدىن دەس تۇرۇپ ئۇلارغا: سىلەر ئۇنى قانۇنسىز تۇتۇۋېلىپ كرىستكە مىخلىدىڭلار دېگەن. ئۇنىڭ مۇشۇ خەۋەرنى جاكارلىشى بىلەن تەڭ، شۇ مەيداندىكى كىشىلەردىن 3000 چە كىشى مەسىھكە ئېتىقاد باغلىغان.

مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمى، روسۇللارنىڭ تەلىملىرىنىڭ ھالقىلىق نۇقتىسى بولغان. ئۇلارنىڭ مۇنداق بىر گېيى بۇنىڭغا تىپىك مىسال:

«ئەمما ئۆزۈمدىن ئېيتسام، مەن پەقەت رەببىم ئەيسانىڭ كرىستىدىن باشقا ھېچقانداق نەرسىنى ئۇلۇغلىمىغايمەن! چۈنكى ئۇنىڭ كرىستىنىڭ سەۋەبىدىن بۇ دۇنيا مەن ئۈچۈن ئۆلۈك، شۇنداقلا مەنمۇ بۇ دۇنيا ئۈچۈن ئۆلۈكتۈرمەن» (روسۇل پاۋلۇس) (ئىنجىل: گالاتىيالىقلارغا يېزىلغان خەت 6-باب)

مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمىنىڭ ھالقىلىق بولۇشىدىكى سەۋەب، يەشايا پەيغەمبەرنىڭ بېشارىتىدە ئېنىق دېيىلگەندەك، ئۇنىڭ ئۆلۈمى گۇناھلارنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىدىكى بىردىنبىر يول. ئىنجىل بويىچە ئاشۇ ئۆلۈم بۇ ئالەمدىكى ئەڭ ئۇلۇغ، ئەڭ مۇھىم، ئەڭ ھالقىلىق ۋەقەدۇر. تەۋراتتىكى بېشارەتلەرمۇ شۇنى تەستىقلايدۇ. كېيىنكى دەۋردىكى مۇرىتلارنىڭ كۆز-قارىشىمۇ روسۇللارنىڭكىگە ئوخشاش، چۈنكى مۇقەددەس كىتابتا بۇنىڭدىنمۇ ئېنىق بولغان پاكىت يوقتۇر.

قىسقىسى يەھۇدىي تارىخشۇناسلىرىدىن بەزىلىرى (گەرچە ئەيسانىڭ قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمىغان) ئۇنىڭ كرىستكە مىخلانغانلىقىنى تىلغا ئالغان. بىرىنچى ئەسىردىكى داڭلىق يەھۇدىي

تارىخشۇناسى يۈسۈفۇس مۇنداق دېگەن: ۋالىي پىلاتۇس باش روھانىيلىرىمىزنىڭ رايى بويىچە ئاشۇ مەسھنى كرىستكە مىخلاش ھۆكۈمىنى چىقارغان. لېكىن مەسھنى سۆيگەن ئارىمىزدىكى بەزى كىشىلەر ئۇنىڭدىن ۋاز كەچمەي تا بۈگۈنگە قەدەر ئۇنى ئېتىراپ قىلىپ كەلگەن. ئۇلار خرىستىئانلار دەپ ئاتىلىدۇ. (خرىستۇس يۇنان تىلىدا مەسھ دېگەن مەنىسىدە)

ھەتتا بۈگۈنكى يەھۇدىيلارمۇ مەسھنىڭ مىخلانغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىدۇ. خېلى بۇرۇنلا، رايىي يۇھاننان بىن زاككا، (داڭلىق يەھۇدىي موللىسى ھىللەلنىڭ مۇرىتى) ئىبرانىي تىلىدا بىر كىتاب يېزىپ، مۇنداق بايان قىلغان: مەسھ ئەيسانىڭ ئۆزىنى، خۇدانىڭ ئوغلى دەۋىلىشى كۆپۈرلۈك ھېسابلانغاچقا، كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا شىكايەت كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنى كرىستكە مىخلاشقا مەھكۇم قىلىپ، ھۆكۈمرانلارنىڭ بۇيرۇقى بىلەن يېرۇسالېم سىرتىدىكى بىر دەرەخنىڭ ئۈستىگە ئېسىلغان يەھۇدىيلارنىڭ ھەدىسلەرى بولغان تالمۇد دېگەن كىتابىدا مەسھنىڭ مىخلانغانلىقى تىلغا ئېلىنغان. رىملىق تارىخشۇناس تاكتۇس چوڭ ئەسىرنىڭ 51-بېتىدا، ئىسرائىلىيىگە ھۆكۈمرانلىق قىلغان رىملىق ۋالىي پونتيۇس پىلاتۇسنىڭ بۇيرۇقى بىلەن مەسھ ئەيسانىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكى تەسۋىرلەنگەن. بۇ ئەسەر، ئاشۇ ۋەقەدىن 40 يىل كېيىن يېزىلغان. ئۇ ئاشۇ ۋەقەنىڭ جەرياننى ئېنىق ھەم تەپسىلىي بىلىش ئۈچۈن، مەسھ دەۋرىدە ياشىغان كىشىلەر بىلەن خەت ئارقىلىق ئالاقىلاشقان. ئۇلار ئارىسىدا، مەسھنى مىخلانغان ۋاقىتتا نەق مەيداندا بولغانلارمۇ بولۇشى مۇمكىن ئىدى. ئۇ يەنە رىمدا ساقلانغان شاھنامىلاردىكى رىم ئىمپېرىيىسىنىڭ ھەرقايسى رايون ھۆكۈمدارلىرىنىڭ ئەينەن تەزكىرىلىرىدىن پايدىلانغان. تەزكىرىلەر ئارىسىدا، پەلەستىندىكى ھۆكۈمدارلارنىڭ كرىستكە مىخلانغان ۋەقەسىنى تەسۋىرلەپ يازغان خاتىرىلەرمۇ بار ئىدى. شۇڭا بۇ تارىخشۇناسنىڭ يازمىلىرى بەك ئەتۋارلىق ساقلنىپ كەلمەكتە.

مۇھىم پاكىتلاردىن يەنە بىرى شۇكى، پىلاتۇس مەسھنىڭ ئۆلۈم جازاسى توغرىسىدا ساقلنىپ كەلگەن بىر دوكلاتنى رىمغا يوللاپ ئەۋەتكەن. مۇشۇنداق دوكلاتلارنى ساقلاپ قويۇش بولسا، شۇ چاغدىكى ئىمپېرىيەنىڭ بىر مەدەنىي ئادىتى ئىدى. تاكتۇس تەتقىقات جەريانىدا ئەنە شۇ ساقلانغان دوكلاتتىن ھەم ھۆكۈمەتتىن كەلگەن مەنبەلەردىن پايدىلانغان. بۇ دوكلاتنىڭ مەزمۇنى، فلاۋيۇس يۇستۇس ئىسىملىك بىر پەيلاسۇپ، مىلادىدىن كېيىنكى 169-يىلى، ئىمپېراتور ئانتونىس پىئۇسقا يازغان خېتىدىمۇ تىلغا ئالغان. داڭلىق مەسھىي ئالىم تەرتۇليان، مىلادىدىن كېيىنكى 199-يىلىمۇ ئاشۇ دوكلاتنى تىلغا ئالغان. شۇنىڭ بىلەن مەسھنىڭ مىخلانغان ۋەقەسى كاپىرلار، يەھۇدىيلار ۋە خرىستىئانلار ئارىسىدا تىلغا كۆپ ئېلىنىدىغان گەپ بولغان، 600 يىل مەزگىل، پۇقرالار ۋە مەرتىۋىلىك تەبىقىلەر ئارىسىدا ئىسپاتلانغان ھەقىقىي پاكىت دەپ قارىلىپ كەلگەن. قۇرئان پەيدا بولغانغا قەدەر ھەرقانداق ئادەم، مەيلى قانداق

ئېتىقاددا بولۇشىدىن قەتئىنەزەر، ئاشۇ ۋەقەدىن گۇمانلىنىپ باققان ئەمەس. (مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆلۈمىدىن تىرىلگەنلىكىگە پەقەت خرىستىئانلارلا ئىشەنگەن، ئەلۋەتتە). قارىماققا، قۇرئاننىڭ كۆرۈنۈشتە مۇجمەل بولغان بەزىبىر جۈملىلىرى، بەزى مۇسۇلمانلارنى ئەيسانىڭ ئۆلۈمىدىن گۇمانلاندىرغان، ۋە بەزى مۇسۇلمانلارنى ئۇنىڭغا ئىشەندۈرگەن.

قەدىرلىك ئوقۇرمەن، زائىدىنىڭ ئامىرنى ئۆلتۈرۈۋەتكەنلىكىنى 50 كىشى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن، ۋە بۇ گۇۋاھچىلارنىڭ ھەممىسى ھەم قاتىل ھەم زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنى ئوبدان تونۇيدۇ دەيلىق. ھەم، بۇ ئىش يۈز بېرىپ 600 يىل بولغانغا قەدەر زائىد ئامىرنى ئۆلتۈرگەن دېگەن گەپ، ھەممە ئادەمنىڭ كاللىسىدا، رەت قىلغۇسىز دەرىجىدىكى پاكىت دەپ قارىلىپ كەلگەنمۇ دەيلىق. بۇ 600 يىل ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن، مەلۇم بىر كىشى ئوتتۇرىغا چىقىپ: مەن شۇنىڭغا گۇۋاھچىلىق قىلىمەنكى، ئۆلتۈرۈلگەن كىشى ئامىر ئەمەس، بەلكى باكىر ئىدى دېسە، كىشىلەر بۇنىڭغا قانداق پىكىردە بولار؟ مەيلى ئۇ گۇۋاھچىلىق قىلماقچى بولغان ئادەم باشقا تەرەپلىرىدە ئىشەنچلىك ھېسابلانسىمۇ، خەلقلەرنىڭ زائىد ئامىرنى ئۆلتۈرگەن دېگەن پىكىرىنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ؟! شۈبھىسىزكى ھەرقانداق بىر لىلا ئادەم، نۇرغۇنلىغان گۇۋاھچىلارنىڭ سۆزلىرىگە ۋە قاتىلنىڭ ئۆز ئىقرارنامىسىگە ئاساسەن، ئۆلتۈرۈلگەن كىشى بەزىبىر ئامىر ئىكەن دېگەن خۇلاسەدە تۇرۇۋېرىشى كېرەك. مەلۇم بىر سوتچى سوت قىلغان ۋاقتىدا، بۇنداق گۇۋاھچىلىقنى قوبۇل قىلىدىغان بولسا، ئۇنداقتا سوتچى ئۆزىنىڭ ئادالەتسىز، نادان ۋە قانۇنلاردىن بىخەۋەر ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىغان بولاتتى خالاس.

بۇ مىسالنى، مەسىھ ئەيسانىڭ مىخلىنىپ ئۆلتۈرۈلۈشى بىلەن ھەر جەھەتتىن زىچ باغلىنىشى بار دەپ ئولتۇرمىساممۇ، ئوقۇرمەنگە ئايان بولسا كېرەك.

بۇ ئىش ناھايىتى مۇھىم. مۇتلەق لىلا ھۆكۈم چىقىرىش، ھەقىقەتنى ئىزدەپ تېپىشتا كەم بولسا بولمايدىغان بىردىنبىر شەرت. شۇنداق لىلالىق بىلەن ئىزدەنسىڭىز، مەسىھ ئەيسانىڭ ئىنساننى گۇناھدىن ھۆرلۈككە ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن، كرىستكە مىخلىنىپ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى تونۇپ يېتەلەيسىز. ئۇ ئۆلۈمىدىن تىرىلدۈرۈلۈپ غەلىبە بىلەن ئاسمانغا چىقىپ كەتكەن. ئۆلۈم ھەرگىزمۇ ئۇنىڭغا ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى بولالمايدۇ!

«مەسىھ ئەيسا، شۇ سەۋەبتىن ئۆزى ئارقىلىق خۇداغا يېقىنلاشقانلارنى تامامەن قۇتقۇزۇش ئىقتىدارىغا ئىگە، چۈنكى ئۇ ئۇلار ئورنىدا خۇداغا دۇئا قىلىش ئۈچۈن مەڭگۈ ھاياتتۇر» (ئىنجىل: ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت 7-باب 25-ئايەت).

5-مۇزاكىرە

مەسھ خۇدانىڭ تەبىئىتىدە،
مەسھ خۇدا ئوغلى،
مەسھ گۇناھسىز.

خۇدا ئۆزىنىڭ قىممەتلىك كىتابىدا ئاشكارىلىغان سىزلىرىغا ئاساسەن، بىز خرىستىئانلار (مەسھ مۇرىتلىرى، ياكى مەسھ مۇسۇلمانلىرى) مەسھ ئەيسانىڭ خاتالىق سادىر قىلمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. پاك قىز مەريەمدىنلا تۇغۇلغانلىقى ئۈچۈن ئۇ ماھىيىتىدىن چىرىكلەشپ كەتكەن ئىنساننىڭ گۇناھلىق تەبىئىتىگە ۋارىسلىق قىلغان ئەمەس. قۇرئانمۇ بۇنىڭغا گۇۋاھچى بولىدۇ. (گۇناھلىق تەبىئىتى ئەر كىشى ئارقىلىق پەرزەنتكە قالدۇرۇلدىغان بولسا كېرەك. ئەمما مەريەمنى پاك قىز دېگىنىمىز، ئۇنى گۇناھسىز دېگىنىمىز ئەمەس، پەقەت ئۇ شۇ چاغدا تېخى يۈزى ئېچىلمىغان قىزلا ئىدى.) ئىنجىلنىڭ نۇرلۇق كۆرسىتىشى ئاستىدا، روسۇللارنىڭ ئىلھاملاندۇرۇشى بىلەن، بىز مەسھ ئەيسانىڭ بىرلا ۋاقىتتا ھەم خۇدا ھەم ئىنسان ئىكەنلىكىگەمۇ ئىشىنىمىز. بۇنى باشقىچە ئىپادىلەسەك:

«بىردىنبىر خۇدا ئۆزىنى ئىنسان بالىسى مەسھ ئەيسادا كۆرسەتكەن، خۇدا ئۆزىنىڭ بارلىقىنى مەسھكە مۇجەسسەملەشتۈرگەن (ماكانلاشتۇرۇلغان)»
(ئىنجىل: كولوسلىقلارغا يېزىلغان خەت 2-باب، 9-ئايەت)

«خۇدا قەدىمكى زامانلاردا، پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ئەجدادلىرىمىزغا ھەر خىل يوللار بىلەن نۇرغۇن قېتىم سۆز قىلغانىدى.
مۇشۇ ئاخىرقى كۈنلەردە بولسا، بارلىق مەۋجۇداتنىڭ مىراسخورى قىلىپ بېكىتكەن ۋە كائىناتنى يارىتىشتا ۋاستە قىلغان ئۆز ئوغلى ئارقىلىق بىزگە سۆز قىلدى.

خۇدانىڭ ئوغلى بولسا، خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىنىڭ پارلاق نۇرى ھەم ئۆز تەبىئىتىنىڭ ھەقىقىي ئەكسىدۇر، ئۇ قۇدرەتلىك سۆزى بىلەن پۈتكۈل مەۋجۇداتنى ئۆز ئورنىدا تۇرغۇزماقتا. ئۇ ئىنسانلارنى گۇناھلاردىن پاكلاشنى تاماملاپ بولغاندىن كېيىن، ئەرشتىكى شان-شۆھرەت ئىگىسىنىڭ ئوڭ يېنىدا ئولتۇردى» (ئىنجىل: ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت 1-باب، 1-ئايىتىدىن 3-ئايىتىگىچە).

شۇلارغا ئاساسەن مەسھنى، بىرلا ۋاقىتتا ھەم خۇدا ھەم ئىنسان دېگىلى بولىدۇ. چۈنكى ئادەم خۇدا ئەمەس، خۇدا دېگەن خۇدا، ئادەم دېگەن ئادەم. مەسھ مۇرىتلىرىنىڭ ئېتىقادىدا، بەزى مۇسۇلمانلارنىڭ تەسەۋۋۇر قىلغىنىدەك

ئىككى خۇدا مەۋجۇت ئەمەس، خۇدا پەقەت بىر. مەسىھ ئىنسان شەكلىدە بولۇش قازارغا قەتئى كەلگەنلىكىدىن كېيىن، ئىخلاسمەن بىر ئىنسان ئورنىدا بولۇپ، بارلىق ئىشلىرىدا خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىگە تايىنىپ كەلگەن. مۆجىزە يارىتىشىمۇ، ئۆزىدىكى خۇدالىق كۈچ-قۇدرەتكە تايانماي، ئىنسانغا ئوخشاش، (مۆجىزە يارىتىش ئۈچۈن) خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتىگە تايىنىپ كەلگەن. ئەمما بەزىبىر ئەھۋالدا، خۇدا ئۇنىڭغا ئۆزىدىكى خۇدالىق كۈچىنى ئىشلىتىشكە بۇيرۇغان: مەسىلەن، تۆۋەندىكىلەرنى ئالماق:

«ئىككى كۈندىن كېيىن جەللىيە ئۆلكىسىنىڭ كانا يېزىسىدا بىر توي بولدى. ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئانىسى مەريەم ئۇ يەردە ئىدى. ھەزرىتى ئەيسا ۋە ئۇنىڭ مۇرىتلىرىمۇ تويغا تەكلىپ قىلىنغانىدى. تويدا شاراب تۈگەپ قالغاندا مەريەم ھەزرىتى ئەيساغا: ئۇلارنىڭ شارابلىرى تۈگەپ كەتتى، - دېدى. خانىم، مېنى ئارىلاشتۇرمىسىڭىز. مېنىڭ ۋاقتىم تېخى كەلمىدى، - دېدى ھەزرىتى ئەيسا.

ئانىسى چاكارلارغا: ئۇ سىلەرگە نېمە قىل دېسە، شۇنى قىلىڭلار! - دېدى. شۇ ئۆيدە يەھۇدىيلارنىڭ پاكلىنىش ئادىتىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ھەربىرىگە سەككىز-توققۇز چىلەكتىن سۇ سىغدىغان ئالتە تاش كۆپ قويۇلغانىدى. ھەزرىتى ئەيسا چاكارلارغا: كۈپلەرگە سۇ تولدۇرۇڭلار، - دېدى. كۈپلەرنى ئاغزىغىچە تولدۇرۇشتى. ئاندىن ھەزرىتى ئەيسا يەنە ئۇلارغا: ئەمدى بۇنىڭدىن بىر چىنە ئېلىپ، زىياپەت باشقۇرغۇچىغا بېرىڭلار، - دېدى.

ئۇلار شۇنداق قىلىشتى. زىياپەت باشقۇرغۇچى سۇدىن ئۆزگەرگەن شارابنى تېتىپ كۆرۈپ ئۇنىڭ قەيەردىن كەلتۈرۈلگەنلىكىنى بىلمىدى، ئەمما ئەلۋەتتە سۇنى توشۇغانلار بىلىشتى. شۇنىڭ بىلەن زىياپەت باشقۇرغۇچى كۈيىغۇلنى چاقىرىپ، ئۇنىڭغا: بۇ شاراب بەك ياخشى ئىكەن! باشقا ساھىبخانلار ياخشى شارابنى تويىنىڭ بېشىدا قۇيىدۇ! مېھمانلار ياخشىسىنى ئىچكەندىن كېيىن، ناچىرىنى قۇيىدۇ. ئەجەب، سەن ئەڭ ياخشى شارابنى مۇشۇ چاغقىچە ساقلاپسەن! - دېدى. مانا بۇ ھەزرىتى ئەيسانىڭ دەسلەپكى بەلگە بەرگەن مۆجىزىسى بولۇپ، جەللىيەنىڭ كانا يېزىسىدا كۆرسىتىلگەنىدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلىقىنى ئايان قىلدى. ئۇنىڭ مۇرىتلىرى ئۇنى خۇدانىڭ ئەۋەتكەنلىكىگە ئىشەندى» (ئىنجىل يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 2-باب، 1- ئايىتىدىن 12- ئايىتىگىچە).

«جېنىمنى پىدا قىلىدىغانلىقىم ئۈچۈن ئاتام مېنى سۆيىدۇ. بىراق ئۆزۈمنى قۇربان قىلغاندىن كېيىن يەنە تىرىلمەن! جېنىمنى ھېچكىم مەندىن ئالمايدۇ، مەن ئۇنى ئۆز ئىختىيارىم بىلەن پىدا قىلىمەن. مېنىڭ ئۇنى بېرىشكە ھوقۇقىم بار ۋە قايتۇرۇۋېلىشقا ھوقۇقىم بار. ئاتام ماڭا شۇنداق قىلىشنى بۇيرۇغان» (يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 10-باب، 17-، 18-ئايەت).

يۇقىرقى ئايەت ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدۇ. بۇ دۇنيادا ھېچقانداق ئادەم ئۆزىنىڭ ئۆلىدىغان ۋاقتىنى بەلگىلىيەلمەيدۇ. ھەتتا ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالىدىغان ئادەملەرمۇ شۇنداق، چۈنكى ھېچكىم ئۆز جېنى ئۈستىدە ھۆكۈم سۈرەلمەيدۇ. لېكىن مەسىھ ئەيسا مۇشۇ يەردە، ئاتىسىنىڭ بۇيرۇقى بىلەن، ئۆزىدە جان بېرىش ھەم ئۆزىنى تىرىلدۈرۈش ھوقۇقى ۋە كۈچ-قۇدرىتىنىڭ بارلىقىنى ئېيتقان. دەرۋەقە، ئۇ كرىستكە مىخلانغاندىن كېيىن، ئاشۇ ئىلگىرى ئېيتقان ۋاقتى يېتىپ كەلگەندە:

«ھەزرىتى ئەيسا ئاچچىق سۇنى تېتىغاندىن كېيىن: ھەممە ئىشلار تاماملاندى! دەپ، يېشىنى تۆۋەن چۈشۈرۈپ، روھىنى تاپشۇردى» (يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 19-باب، 30-ئايەت).

ئادەتتە ئادەم تىنىقى ئۈزۈلگەندىن كېيىن يېشى تۆۋەن چۈشىدۇ، لېكىن مۇشۇ يەردە ئۇ يېشىنى تۆۋەن چۈشۈرۈپ ئاندىن ئۆلىدۇ. ئۇ ئۆزى، ئۆز روھىنى ئاتىسى خۇداغا تاپشۇرغان.

مەسىھ ئەيسا ئىنسان بولۇپ، ئىنسانغا ئوخشاش ئۇنىڭ قورسىقى ئاچقان، تاماق يېگەن، ئۈسسەنغان، سۇ ئىچكەن، ئىشلىگەن، ھېرىپ چارچىغان ۋە ئۇخلىغان ھەمدە شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىگە ئۇچرىغان. مەسىھ ئەيسا، بەزىدە ئۆزىنىڭ خۇدانىڭ سالاھىيىتىدە ئىكەنلىكىنى ۋە بەزىدە ئۆزىنىڭ ئىنساننىڭ سۈپىتىدە بولىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ ئېيتىپ ئۆتكەن. ئۇنىڭ بۇنداق ئېيتىشى، ئۇنىڭ ھەم خۇدا ھەم ئىنسان بولغانلىقىدىن ئىبارەت. بەزى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىز ۋە بەزى خرىستىئانلارمۇ مۇقەددەس كىتابتىكى مەسىھنىڭ ئىنسان ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدىغان نۇرغۇن تېكىستلەرنى كۆرۈپ، مەسىھنىڭ خۇدا ئىكەنلىكىدىن گۇماندا بولغان. ئەمما ئۇلار ئەيسانىڭ خۇدا ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەن نۇرغۇن تېكىستلەرنىمۇ ئەستايىدىللىق بىلەن ئىنچىكىلەپ كۆرۈپ چىقسا، كۆزلىرىنى غوۋلاشتۇرغان گۇمان تۇمانلىرى چوقۇم تارقاپ كېتىدۇ.

باش روھانىي ئۇنىڭدىن يەنە: «مەدھىيەلەشكە سازاۋەر بولىدىغان

خۇدانىڭ ئوغلى مەسھ سەنمۇ دەپ سورىدى.

«-ھەئە، مەن! - دېدى ھەزرىتى ئەيسا، - سىلەر ئىنسانئوغلىنىڭ ھەممىدىن قاتتىق ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇرىدىغانلىقىنى ۋە ئاسماننىڭ بۇلۇتلىرىدا كېلىدىغانلىقىنى كۆرسىلەر!» (ئىنجىل: ماركۇس بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14-باب، 61-63 ئايەت).

بۇ گەپتىن كېيىن يەھۇدىي موللىلىرى ئۇنى كۇيۇرلۇق قىلدى، دەپ ئەيىبلەپ ئۆلۈم جازىسىغا مەھرۇم قىلدۇرماقچى ئىدى.

«فلىپۇس، - دېدى ھەزرىتى ئەيسا، - سىلەر بىلەن بىرگە بولغىنىمغا تالاي ۋاقىت بولدى، مېنى تېخى تونۇمىدىڭمۇ؟ مېنى كۆرگەن كىشى خۇدا-ئاتامنى كۆرگەن بولىدۇ. شۇنداق تۇرۇقلۇق سەن نېمىشقا يەنە بىزگە ئاتىڭىزنى كۆرسىتىڭ دەيسەن؟» (ئىنجىل: يوحاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14-باب، 9-ئايەت).

مەسھنىڭ ئۆلۈمى ۋە تىرىلىشى بولسا، ئۇنىڭ ئىنسان تەبىئىتىگىلا خاس بولغانلىقىدىن بولغان.

ئۇنىڭ خۇدالىق تەبىئىتى بولسا، پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىرىدە، مەسھنىڭ ئۆز سۆزلىرىدە ۋە روسۇللانىڭ تەلىماتلىرىدا، تەۋرات ۋە ئىنجىلدا ئېنىق بايان قىلىنغان.

قۇرئاندا بولسا، سۇرە ئال-ئىمران، 45-ئايەت:
-ئۆز ۋاقتىدا پەرىشتىلەر ئېيتتى: «ئى مەريەم! ئاللا ساڭا (ئاتىنىڭ ۋاستىسىز) ئاللاننىڭ بىر كەلىمىسى (كلام - سۆزى) بىلەن خۇش خەۋەر بېرىدۇكى، ئۇنىڭ ئىسمى مەسھ مەريەم ئوغلى ئەيسادۇر، ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرويلىق ۋە ئاللاغا يېقىنلاردىن بولىدۇ»

شەرھىچىلەر بۇ ئايەتتىكى كەلىمە (كلام) دېگەن سۆزنىڭ، باشقا تېكىستلەردە بولماق دېگەن پېئىلنىڭ (ئەرەبچىدە كۇن) مەنىسىدە ياكى ئېغىزدىكى گەپ دېگەن مەنىدە كېلىدىغانلىقىنى ئېيتسىمۇ، بۇ يەردە ئۇنداق دېگەن مەنە چىقمىغان. سۆزمۇسۆز ئىپادىلىسەك: ئاللا ئۆزىدىن ياكى ئاللادىن ياكى ئۆزىنىڭ، ئاللاننىڭ بىر كلام بولغان مەسھ مەريەم ئوغلى ئەيسادىن خۇش خەۋەر ساڭا بېرىدۇ. بۇ يەردىكى ئۇنىڭدىن بىر كەلىم بولغان مەسھ، بۇ كەلىمىنىڭ بىر شەخس ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ. مۇشۇ يەردىكى كەلىمەنى

تەسۋىرلەيدىغان ئىسمى (ئۇنىڭ ئىسمى بولغان) دېگەن ئەرەبچە ئالماش، ئىركەك جىنسى كاتېگورىيىسىدە بولغان. ئەمما كەلىمە بولسا، ئاياللار جىنسى كاتېگورىيىسىدە بولغان - شۇڭا ئۇ چوقۇم بىر شەخسنى كۆرسىتىدۇ. (بۇ كەلىمە ياكى كالام دېگەن سۆز ئۇيغۇرچىنىڭ ئاۋۋال تائام، ئاندىن كالام دېگەن ماقالىسىدا تېپىلىدۇ.)

بەزى مۇسۇلمان ئۆلىمالار، خۇدا بىر ئېغىز سۆز بىلەن بارلىق مەخلۇقاتلارنى ياراتقان، شۇڭا بۇ مەخلۇقاتلارنى خۇدانىڭ كالاملىرى دېيىشكە بولىدۇ، دېگەننى ئوتتۇرىغا قويغان بولدى. لېكىن بۇ توغرا ئەمەس. ئەگەر شۇنداق بولغان بولسا، ئۇنداقتا سەۋەبىنىڭ ئۆزى، بىرلا ۋاقىتتا ھەم نەتىجەمۇ بولۇپ قالغان بولمامدۇ؟ شۇنداقلا كىتابنى قەلەم دېگىلىمۇ بولىدۇ بولۇپ قالمامدۇ؟ ئەمەلىيەتتە قەلەم، كىتاب تۈزۈشتىكى ۋاسىتە، بەلكى كىتابنىڭ ئۆزى ئەمەس. خۇدا (ئۇلارنىڭ دەۋالىغىندەك) مەسىھ ئەيسانى بىرلا بۇيرۇق (كۈن بول) بىلەن ياراتقان بولسا، ئۇنى كالام دېگىلى بولمايدۇ، چۈنكى ئۇ كالام ئەمەس، بەلكى كالامنىڭ نەتىجىسى بولۇپ قالاتتى. كالامنى ئىشلىتىپ بىر كىتاب يازسام، بۇ كىتابنى كاللا ياكى كاللام دېگىلى بولمايدۇ، بەلكى كاللامنىڭ ئىجادىيىتى بولىدۇ. مۇشۇنداق قالايمىقان سۆزلەپ كەتسەك، ھەقىقەتنى ساختىلىق بىلەن، زۆرۈر بولغان ئىشلارنى زۆرۈر بولمىغان ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار بىلەن ئارىلاشتۇرۇۋەتكەن بولىمىز ئەمەسمۇ؟

قۇرئاندىكى باشقا ئايەتلەردىمۇ ئېنىق تۇرۇپتۇكى، مەسىھ ئاللادىن كەلگەن بىر روھتۇر (مەسىھ، سۈرە نىسا 171-ئايەت). خۇدانىڭ ئۆزىدىن كەلگىنى، ئۆزى خۇدادۇر. شۇڭا خۇدانىڭ كالامى مەڭگۈ خۇدادۇر، خۇدانىڭ روھىمۇ خۇدادۇر، مەڭگۈلۈك ۋە ئۆلمەستۇر. بۇ ئىنجىلدىكى يۇھاننا قىسمىنىڭ بېشىدا يېزىلغانغا ئوخشاش:

«ھەممىدىن بۇرۇن كالام مەۋجۇت ئىدى. ئۇ خۇدا بىلەن بىللە ئىدى ھەم ئۆزى خۇدا ئىدى. ئۇ كائىنات يارىتىلىشتىن بۇرۇنلا خۇدا بىلەن بىللە ئىدى. ئۇ ئارقىلىق بارلىق مەۋجۇداتلار يارىتىلدى. مەۋجۇت بولغان ھەرقانداق نەرسە ئۇنىڭسىز يارىتىلغان ئەمەس. كالام ھاياتلىقنىڭ مەنبەسى بولۇپ، بۇ ھاياتلىق ئىنسانلارغا يورۇقلۇق ئېلىپ كەلدى. يورۇقلۇق قاراڭغۇلۇقنى يورۇتتى. قاراڭغۇلۇق بولسا يورۇقلۇقنى ھەرگىز بېسىپ چۈشەلمىگەن ئەمەستۇر» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 1-باب، 5-1-ئايەت)

مەسىھنىڭ خۇدانىڭ ئوغلى ئىكەنلىكىگە كەلسەك، بەزى مۇسۇلمانلاردا چوڭ بىر ئوقۇشماسلىق بار. ئۇلار بۇ سۆزلەرنى كۆپۈرلۈك دەپ قارايدۇ، خۇدانىڭ قانداقسىگە ئايالى بولسۇن؟ - دېيىشىدۇ. شۇنداق گەپلەرنى بىزمۇ كۆپۈرلۈك

دەپ قارايمىز. بۇ ئىشنى ئاۋۋال ئاددىراق قىلىپ ئويلىساق، ئوغۇل دېگەن سۆزنىڭ ئۇيغۇر تىلى ۋە باشقا تىللاردىمۇ كۆچمە مەنىسىنىڭ بارلىقى ھەممىمىزگە ئايان. مەسىلەن: ئۇ ئوغۇل بالا دېسەك، بۇنىڭدىن ئىككى خىل مەنە چىقىدۇ - بۇنىڭ كۆچمە مەنىسى بولسا، ئۇنىڭ بەك باتۇر، ئەزىزلىك پەزىلەتكە ئىگە، جۇرئەتلىك ئادەم ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

يەنە شۇنداقلا، تىلنىڭ ئانىسى قۇلاق زۇكام كېسەلنىڭ ئانىسى لوقمان تىبابەتنىڭ بىرىنچى ئاتىسى گەپ ئانىسى قاتارلىق ئىبارىلەر ياكى تەمسىللەرنىڭ ھەممىسى ئاتا، ئانا دېگەن سۆزنى كۆچمە مەنىسىدە ئىشلىتىدۇ. يەنە بىر مىسال، بۇ ئادەم ھەقىقىي لوقماننىڭ ئوغلى دېگەن جۈملىنىڭ ئىككىنچى مەنىسى، ئۇ لوقماننىڭ جىسمانىي ئوغلى ئەمەس، بەلكى ھەقىقەتەن راست ياخشى تىۋىپ بولغانلىقى ئۈچۈن، تىۋىپ لوقماننىڭ شۆھرەت-ئابرويغا سازاۋەر بولۇشقا لايىق ئادەم دېگەنلىكتۇر.

قۇرئاننىڭ ئۆزىدە ئەنە شۇنداق ئىبارىلەرنى ئىشلىتىدۇ:

(1) يولنىڭ ئوغلى (ئىبن ئەس-سەبىل) (سۈرە بەقەرە، 117-ئايەت). بۇ ئىبارە يولنىڭ بىر ئايالى بار دېگەنلىك ئەمەس.

(2) كىتابنىڭ ئانىسى (ئوم ئۇل-كىتاب) (سۈرە ئال-ئىمران 7-ئايەت ۋە باشقىلار)

(3) مەككە شەھەرلەرنىڭ ئانىسى (ئوم-ئۇل-كۇراھ) دەپ ئاتىلىدۇ (سۈرە ئەنئام 93-ئايەت ۋە باشقىلار).

(4) مۇھەممەدنىڭ ئاياللىرى مۆمىنلەرنىڭ ئانىلىرى دەپ ئاتىلىدۇ.

ھەدىسلەردە خۇداغا ۋە كالىتەن مۇنداق دېيىلگەن: كەمبەغەللىر مېنىڭ ئائىلەمدۇر. سۈرە زۇمەر، 4-ئايەت: ئەگەر ئاللا بالا تۇتۇشنى خالىسا ئىدى، ئەلۋەتتە، مەخلۇقات ئىچىدىن خالىغانى ئىختىيار قىلاتتى - دېيىلگەن ئىكەن. بۇ ئايەت توغرا بولسا، مەسىھ ئەيسانىڭ خۇدانىڭ ئوغلى بولغانلىقى، (ئەلۋەتتە ھەرگىزمۇ ئىنساننىڭ جىنسىي مۇناسىۋىتىدىن تۇغۇلغان ئەمەس) ئاجايىپ ئىش ئەمەستۇر. خۇدا مۆمىن بەندىلىرىنى پەرزەنتلىرىم دېگەن، لېكىن ئىنجىلدا مەسىھ ئەيسا خۇدانىڭ بىردىنبىر يېگانە ئوغلى دېيىلگەن. ئۇنىڭ ئوغۇللىقى، خۇدانىڭ مۆمىن بەندىلىرىنىڭكىدىن پەرقلىق.

ئۇنىڭ خۇداغا ئوغۇل ئىكەنلىكىنى بىز پۈتۈنلەي چۈشىنىپ يېتەلمەيمىز، چۈنكى بۇ ئادەمنىڭ چۈشەنچىسىدىن بەك ھالقىپ كەتكەن ئىشتۇر. بەزى كىشىلەرنىڭ سىز خۇدايىڭىزنى دائىم ئادەمگە ئوخشىتىسىز دېگەن شىكايىتى

پۈتۈنلەي توغرا ئەمەس. خۇدا ئادەمدەكتۇر دېمەيمىز، لېكىن ئادەم خۇدادەكتۇر دېيىش، ھەقىقەتكە يېقىنراق كېلىدۇ. تەۋراتنىڭ بىرىنچى قىسمى يارىتىلىش 1-باب، 26،-27-ئايەت:

«ئاندىن خۇدا: بىزنىڭ سۈرىتىمىزدەك، بىزگە ئوخشايدىغان ئىنسانلارنى ياسايسى، ئۇلار پۈتكۈل يەر شارىنى، شۇنداقلا دېڭىز-ئوكياندىكى يېلىقلار، ئاسماندىكى ئۇچار-قاناتلار ۋە بارلىق ئۆي ھايۋانلىرى، ياۋايى ھايۋاناتلار، قۇرۇت-قوڭغۇز قاتارلىق ھەر خىل جانلىق مەخلۇقاتلارنى باشقۇرىدىغان بولسۇن! دەپ ئەمر قىلدى.

شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئىنساننى ئۆز سۈرىتىدە ياراتتى،
شۇنداقلا ئۇنى ئۆزىگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتى،
ۋە شۇنداقلا ئۇلارنى ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى».

ئادەمنىڭ خۇدانىڭ سۈرىتى ياكى ئەكسى ياكى سىياقى ئىكەنلىكى توغرىسىدىكى گەپ-سۆز خېلى كۆپ. بۇنىڭ مەنىسى كۆپ تەرەپلىملىك؛ ئەمما ئىنسان خۇدانىڭ ئەكسى دېسەكمۇ، بۇ ھەرگىز خۇدانىڭ تېنى بار، ياكى خۇدا جىسمانىي ئىكەن دېگىنىمىز ئەمەس. ئادەم دېگەندە مۇھەببەت بولالايدۇ، ئۇ خۇرسەن بولالايدۇ، ئادىللىق قىلالايدۇ، ياخشىلىق قىلالايدۇ، مېھرىبانلىق قىلالايدۇ؛ يەنە چەكلىك ھالدا يارىتالايدۇ، يەنى ئىجاد قىلالايدۇ، ۋە ئىجاد قىلغان نەرسىلىرىدىن بىر خىل خۇرسەنلىك ئالالايدۇ. مۇشۇ جەھەتلەردە ئادەم ئەسلى خۇدانىڭ سۈرىتىدە ئىدى. گۇناھنىڭ سەۋەبىدىن ئەسلىدىكى چىرايلىق، مۇكەممەل سۈرەت بۇرمىلىنىپ كەتكەن. شۇنىڭ بىلەن بىز ھازىر ئادەم خۇدانىڭ سۈرىتىدۇر دېسەك، بۇ بىر تەرەپتىن توغرا، چۈنكى بۇ سۈرەتنىڭ بەزى ئىزنالىرى تېخى مەۋجۇت - بىز بەزىدە ئۆزئارا مېھرىبانلىق قىلىمىز، بەزىدە ئۆزئارا ياخشىلىق قىلىمىز، - بىراق بۇ دائىملىق ئەمەس. گەرچە خۇدانىڭ سۈرىتى مەۋجۇت بولسىمۇ، ئۇ ئەسلىدىكى چىرايلىقلىقىنى يوقىتىپ، بەك سەتلىشىپ كەتكەن. مەلۇم بىر دوستىمىزنىڭ ئەسلى ئوبدان تارتىلغان سۈرىتى، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن، مەلۇم سەۋەبلەرنىڭ تەسىرىدىن تۇتۇقلىشىپ، سەتلىشىپ كەتكەندىن كېيىنمۇ بىز دوستۇمىزنىڭ سۈرىتىنى يەنىلا تونۇۋالالايمىز. شۇڭا ھازىر ئادەمنى خۇدانىڭ بەك سەتلىشىپ كەتكەن سۈرىتى دېگىلىمۇ بولىدۇ. ھەزرىتى ئەيسانىڭ مۇكەممەل ئادەم بولغانلىقىغا ئىشىنىمىز. ئەمما مۇكەممەل ئادەم دېگەن، خۇدانىڭ مۇكەممەل سۈرىتى دېگەندىن ئىبارەت. شۇڭا، ئۇ مۇنداق دېگەن:

«مېنى كۆرگەن كىشى خۇدا ئاتامنى كۆرگەن بولىدۇ» (ئىنجىل: بوھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14-باب، 9-ئايەت)

ھەزرىتى ئەيسا مەسىھ بۇ دۇنيادا بىردىنبىر خۇدانىڭ ھەقىقىي سۈرىتى

بولغان ئادەم. خۇدانىڭ بىزگە ئاتا قىلماقچى بولغان قۇتقۇزۇشنىڭ جەريانى، بىزنى ئۆزىنىڭ سۈرىتىدىكى ئەسلىدىكى چىرايلىقلىقىغا كەلتۈرۈشنى، خاراكتېرىمىزنىڭ ئەيسا مەسھنىڭكىگە ئوخشاش بولۇشقا ئۆزىگە رەتلىشىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. سەھىپە چەكلىمىسى بولمىغىنىدا بۇ توغرىدا كۆپرەك توختالغان بولاتتۇق. خۇدا بۇيرۇسا كېيىن باشقا كىتابچىدا يەنە سۆزلەرمىز. خۇدانىڭ سۈرىتى يەنە ئىنسانلارنىڭ ئاتا-ئوغۇللىق مۇناسىۋىتىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. خۇدا ئادەملەرگە ۋە ھايۋانلارغا تۇغۇلۇش يولى بىلەن، نەسىل قالدۇرۇشتىكى قابىلىيەتنى ئاتا قىلغان. بۇ تۇغۇلۇش، نەسىل قالدۇرۇشنىڭ ئورنىدا، خۇدا، بارلىق يېڭى مەخلۇقاتنى دەۋردىن-دەۋرگە يېڭىلاشتىن، يەنى يوقتىن يارىتالايتتى، ئەلۋەتتە. لېكىن ئۇ شۇنداق قىلىشنى تاللىمىغان. روسۇل پاۋلۇس بۇ توغرىسىدا ئىنجىلدىكى ئەفەسلىكلەرگە يېزىلغان خەت 3-باب 14-ئايەتتە مۇنداق دەيدۇ:

«ئاسمان ۋە يەر يۈزىدە ئاتىلىق قىلغۇچىنىڭ ھەممىسى خۇدا ئاتامدىن ئاتا نامىنى ئالغان».

مۇشۇنداق دېيىلگەن بىلەن، خۇدادا بولغان بۇ ئاتا-ئوغۇللىق مۇناسىۋەت بىزنىڭ ئاتا-ئوغۇللىق مۇناسىۋىتىمىزدەك ئەمەس، بەلكى بىزنىڭ يەر يۈزىدىكى ھەرقانداق ئاتا-ئوغۇللىق مۇناسىۋىتىمىز، خۇدانىڭ سۆيۈملۈك ئوغلى بىلەن ئەزەلدىن بولغان ئەرشتىكى مۇناسىۋىتىنىڭ بىر خۇنۇك ئەكسىدۇر. يەر يۈزىدىكى ھەرقانداق بىر ئاتا-ئوغۇللىق مۇناسىۋەتنىڭ ئەھمىيىتى، ئەنە شۇ ئەزەلدىن بۇرۇن بولغان ئەرشتىكى ئاتا-ئوغۇللىق مۇناسىۋىتىدىن كېلىپ چىققاندۇر. بۇ ئىشلاردا، نۇرغۇن چوڭقۇر سىرلارنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىگە قىل سىغمايدۇ.

بىز يەنە تەۋراتنىڭ يارىتىلىش قىسمىدىكى سۆزلەرنى كۆرۈپ ئۆتەيلى:

«بۇنىڭ بىلەن خۇدا ئىنساننى ئۆز سۈرىتىدەك ياراتتى،

شۇنداقلا ئۇنى ئۆزىگە ئوخشايدىغان قىلىپ ياراتتى،

ۋە شۇنداقلا ئۇلارنى ئەر ۋە ئايال قىلىپ ياراتتى».

بۇنىڭدىن قارىغاندا خۇدانىڭ سۈرىتى پەقەت ئەردە تولۇق ئىپادىلىنىپ قالماستىن، بەلكى ئەر-ئايالدىلا تولۇق ئىپادىلەنگەن. ئىنجىلدىن خۇدا ئۆزى مېھرى-مۇھەببەتتۇر دېگەننى ئوقۇيمىز. مۇشۇنداق بولغىنىدا، بىر جۈپ ئەر-ئايال ئوتتۇرىسىدا (خۇدانىڭ خالىغىنىدەك) ساپ دىللىق، ھەقىقىي، چوڭقۇر مۇھەببەت مەۋجۇت بولسا، بۇ مۇھەببەت خۇدانىڭ ئۆزىدە بولغان مۇھەببەتنى ئەكس ئەتتۈرىدۇ. شۈبھىسىزكى بۇمۇ بىر كۆز يەتمەيدىغان چوڭقۇر سىردۇر. يەنىلا شۇ سەھىپە چەكلىمىسى تۈپەيلىدىن، بۇ توغرىلۇق مۇشۇنچىلىكلا سۆزلەشكە توغرا كەلدى. خۇدا بۇيرۇسا كېيىنكى يەنە بىر كىتابچىدە سۆزلىمەكچىمىز.

يۇقىرى دېگىنىمىزدەك، مەسھنىڭ خۇدا ئوغلى ئىكەنلىكىنى تولۇق چۈشىنەلمەيمىز، چۈنكى بۇ ئىش ئىنساننىڭ بىلىش دائىرىسىدىن ھالقىپ كەتكەن. بىراق مەسھ ئەيسانىڭ خۇدا ئىكەنلىكىنى، شۇنداقلا ئىنساندىن ئۈستۈن ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، خۇدانىڭ ئوغلى دەپ ئاتالغىنىدەك، ئۇنىڭ يەنە ھەقىقىي ئىنسان ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن (بولۇپمۇ خۇدا ۋە ئۆزىنىڭ تەرىپىدىن) ئىنسان ئوغلى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. سىز ئىنجىلنى ئوقۇغىنىڭىزدا، ئۇنىڭ ئۆزى ئۈچۈن، مۇشۇ ئىسمىنى ئىشلىتىشكە بەك ئامراق ئىكەنلىكىنى كۆرەلەيسىز.

دانيال پەيغەمبەر مەسھ ئەيسانىڭ كەلگۈسى پادىشاھلىقىدىن بېشارەت بەرگەندە، ئۇنى تەسۋىرلەش ئۈچۈن مۇشۇ ئىنسان ئوغلى دېگەن نامنى ئىشلىتىدۇ. مىلادىدىن ئىلگىرى 540-يىلىدىكى بۇ بېشارەت، مەسھنىڭ بىرلا ۋاقىتتا ھەم خۇدا ھەم ئىنسان ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ:

- كېچىدىكى غايىبانە ئالامەتتە مەن گۇيا ئىنسان ئوغلىدەك بىر زاتنىڭ بۇلۇتلىرى بىلەن كەلگىنىنى كۆردۈم. ئۇ بۇرۇندىن بولغان مەڭگۈ ھايات ياشىغۇچىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىنىپ، ھەر يۇرت، ھەر مىللەت، ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغانلارنىڭ ئۆز خىزمىتىدە بولۇشى ئۈچۈن، نوپۇز، ئىززەت، شەرەپ ۋە بىر پادىشاھلىق ھوقۇقى ئۇنىڭغا تەقدىم قىلىنغان. ئۇنىڭ پادىشاھلىق نوپۇزى مەڭگۈ ئۆلمەيدۇ، پادىشاھلىق ھوقۇقى مەڭگۈ داۋاملىشىدۇ. (تەۋرات: دانيال 7-باب، 13- ۋە 14-ئايەت)

ئىخلاسەنلىكتە تىلىمات بولغان زات (مەسھ) نىڭ ئىنتايىن ئۇلۇغلىقىغا قىل سىغمايدۇ:

«ئۇ ئىنسانىي تەندە كۆرۈنگەن،

مۇقەددەس روھتا ھەققانىي ئىسپاتلانغان،

پەرىشتىلەرگە كۆرۈنگەن،

يەھۇدىي بولمىغانلار (كاپىرلار) ئارىسىدا جاكارلانغان،

بۇ دۇنيادا ئېتىقاد قىلىنغان،

خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە كۆتۈرۈلۈپ قوبۇل قىلىنغان»

(ئىنجىل: تىموتىيغا يېزىلغان بىرىنچى خەت 3-باب، 16-ئايەت)

«بىز بۇ خېتىمىزدە، ئۆز قۇلىقىمىز بىلەن ئاڭلىغان، ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆرگەن ۋە قارىغان، ئۆز قولىمىز بىلەن تۇتقان، ئەزەلدىن بار بولغان ھاياتلىق كالامى توغرىسىدا بايان قىلىمىز» (ئىنجىل: يۇھاننا يازغان بىرىنچى خەت 1-باب)

پەيغەمبەرلەرنىڭ گۇناھلىرى، تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىللاردا بىر-بىرلەپ تىلغا ئېلىنغان. شۇنداقلا قۇرئاندىمۇ تىلغا ئېلىنىپ، بارلىق ئىنسانىيەتنىڭ چىرىكلىشىپ كەتكەنلىكى كۆرسىتىلگەن. ئەمما بۇ كىتابلارنىڭ ھېچقايسىسى، مەسىھ ئەيسانىڭ ھېچقانداق گۇناھىنى تىلغا ئالمايدۇ. ئەكسىچە ئۇلارنىڭ ھەممىسى، ئۇنىڭ باشقا ھەرقانداق ئىنساندىن ئۈستۈن تۇرىدىغان مۇقەددەسلىكى، ساپلىقى، مۇتلەق گۇناھسىزلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىدۇ. تۆۋەندىكى بايانلىرىمىزدىن كۆرەلەيسىزكى مۇشۇ تەرەپتىن ئۇنىڭ ئادەملەر ئارىسىدا تەڭدىشى يوقتۇر.

ھېچقانداق بىر پەيغەمبەر ياكى روسۇل، ئۆزىنىڭ قانچىلىك ئۇلۇغ بولۇشىدىن قەتئىنەزەر، ھەرگىزمۇ ئۆزىنى خاتالىقتىن خالىمەن، دېيىشكە پىتىنالمىغان. مەسىھ ئەيسانىڭ ھەم ئىنسانلىقى ھەم خۇدالىقى بار بولغاچقا، بارلىق پەيغەمبەر ۋە روسۇللاردىن ئۈستۈن تۇرۇپ، دادىللىق بىلەن دۈشمەنلىرىدىن:

«قايسىڭلار مېنىڭ گۇناھىم بارلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيسىلەر، قېنى؟ ھەقىقەتنى سۆزلىسەم نېمە ئۈچۈن ماڭا ئىشەنمەيسىلەر؟ دەپ سورىيالىغان» (ئىنجىل، يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 8-باب، 46-ئايەت)

«ئۇ يەنە مۇرتلىرىغا:

ئەمدى سىلەر بىلەن سۆزلىشىدىغانغا كۆپ ۋاقىت قالمىدى. چۈنكى بۇ دۇنيانىڭ ھۆكۈمدارى بولغان شەيتان، كېلىش ئالدىدا تۇرىدۇ. قەلبىمدە بولسا، ئۇنىڭغا قىل سىغىقۇدەك ئورۇنغۇ ئەسلا يوقتۇر» (ئىنجىل، يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14-باب، 30-ئايەت).

مەسىھنىڭ خاتاسىزلىقىغا ۋە گۇناھسىزلىقىغا، مۇقەددەس كىتابتا بۇنىڭدىن باشقا يەنە نۇرغۇن گۇۋاھلىق بېرىدىغان ئايەتلەر بار. ئۇنىڭ يېقىن كىشىلىرى ۋە ياكى دۈشمەنلىرى، ئۇنىڭ قىلغان ئىشلىرىدىن ھېچقانداق ئەيىب تاپالمىغان.

رىملىق ۋالىي پىلاتۇس يەھۇدىي رەھبەرلەرنىڭ ئەيسا ئۈستىدىن چىقارغان ئەرزلىرىنى تەكشۈرگەندە، ئۇنىڭدىن ھېچقانداق ئەيىب تاپالمىغانلىقىنى ئېلان قىلغان:

«ۋالىي پىلاتۇس ئۇنىڭدىن:

ھەقىقەت دېگەن نېمە؟ دەپ سورىدى. ئاندىن كېيىن، تاشقىرىغا، يەنى كۆپچىلىكنىڭ ئالدىغا چىقىپ ئۇلارغا:

مەن ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت تاپالمىدىم. - دېدى»

(ئىنجىل، يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 18-باب، 38-ئايەت).

«ۋالىي پىلاتۇس يەنە ئوردىسىدىن چىقىپ خالايققا:
دېققەت! مېنىڭ ئۇنىڭدىن ھېچقانداق جىنايەت تاپالمىغانلىقىمنى بىلىشىڭلار
ئۈچۈن، ئۇنى سىلەرنىڭ ئالدىڭلارغا ئېلىپ چىقىمەن! _ دېدى.
ئالىي روھانىيلار ۋە ئىبادەتخانا قاراۋۇللىرى ھەزرىتى ئەيسانى كۆرۈپ:
كېرىستكە مىخلانسۇن، كېرىستكە مىخلانسۇن! _ دەپ ۋارقىراشتى.
كېرىستكە مىخلايمىز دېسەڭلار، ئۆزۈڭلار مىخلاڭلار! مەن ئۇنىڭدىن بىرەر
جىنايەت تاپالمىدىم! _ دېدى پىلاتۇس» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش
خەۋەر 19-باب، 4-، ۋە 6-ئايەت).

پىلاتۇسنىڭ ئايالى (گەرچە ئېتىقادسىز بولسىمۇ) مۇشۇ سوت جەريانىدا
يولدىشىغا:

«ئاشۇ ئادىل كىشى بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن! چۈنكى ئۇنىڭ سەۋىيىدىن
ئاخشام كۆرگەن چۈشۈمدە جىق ئازابلار چېكىپتىمەن! دېگەن سۆزنى يەتكۈزگەن.
شۇنىڭدىن كېيىن پىلاتۇس يەھۇدىي رەھبەرلەرنىڭ ئالدىدا قولىنى يۇيۇپ
ئۇلارغا: مەن بۇ ئادىل ئادەمنىڭ قېنىنى تۆكۈشتىن خالىي بولدۇم. سىلەر
ئۆزۈڭلار خالىغانچە قىلىڭلار! _ دېدى. ئۇلار: ئۇنىڭ قان قەرزى بىزنىڭ ۋە
پەرزەنتلىرىمىزنىڭ ئۈستىگە قالسۇن! _ دەپ جاۋاب قىلدى» (ئىنجىل: مەتتا
بايان قىلغان خۇش خەۋەر 27-باب، 19 ۋە 24-ئايەت)

شۇنىڭ بىلەن مەسىھ ئەيسا مىخلىنىش ئۈچۈن ئۇلارنىڭ قولىغا
تاپشۇرۇلدى.

مەسىھنىڭ پۈتۈن ھاياتى ۋە قىلغانلىرى، ئۆزىنىڭ مۇتلەق پۈتۈن
پەزىلەتلىك، ساپلىق، قۇسۇرسىزلىق ۋە خاتالىقتىن خالىي ئىكەنلىكىنى
ئىپادىلەيدۇ.

پۈتۈنلەي ساپ، گۇناھسىز قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ، گۇناھقا چۆمگەن
ئىنسانلارغا، جۈملىدىن پەيغەمبەر ۋە روسۇللارغا نىجات يەتكۈزۈش ئۈچۈن ئۆزىنى
قۇسۇرسىز، مۇكەممەل، گۇناھلارنى يۇيىدىغان قۇربانلىق سۈپىتىدە خۇداغا
ئاتىيالىغان.

6-مۇزاكىرە

قۇرئاندا، مەسىھنىڭ باشقىلاردىن ئۈستۈنلۈكى توغرىسىدا يېزىلغانلىرى
پەيغەمبەرلەرگە، روسۇللارغا تۈرلۈك ئۇنۋانلار بېرىلگەن ۋە ئۇلار نۇرغان ئىشلارغا
قاتناشقان، بىراق مەسىھ ئەيسا ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن ئۈستۈن تۇرغان. ئەمدى

قۇرئاننىڭ بۇ ئىش توغرىسىدا ئېيتقانلىرىنى كۆرۈپ ئۆتەيلى.

1. مەسھنىڭ خۇدانىڭ كالامى (سۆزى) ۋە خۇدانىڭ روھى ئىكەنلىكىنى سۈرە نسا 171-ئايەتتىن كۆرىمىز:

مەسھ ئەيسا - مەريەمنىڭ ئوغلى، پەقەت ئاللانىڭ روسۇلىدۇر (سىلەر گۇمان قىلغاندەك ئاللانىڭ ئوغلى ئەمەستۇر)، مەريەمگە ئاللانىڭ ئىلقا قىلغان كەلىمىسىدۇر (يەنى ئاتىنىڭ ۋاستىسىز، ئاللانىڭ ۋۇجۇدقا كەل دېگەن سۆزىدىن يارىتىلغاندۇر)، ئاللا تەرىپىدىن كەلگەن بىر روھتۇر سىز بۇ يەردە ئىككى نۇقتىغا دىققەت قىلىشىڭىز كېرەك. بىرىنچىسى، مۇھەممەد سالىھنىڭ تەرجىمىسىدە تىرىق ئىچىگە ئېلىنغان سۆزلىرى (...). ئەسلى تېكىستتە يوق، ئۇ ئۇلارنى چۈشەندۈرۈش مەقسىتىدە قوشۇپ قويغان. مۇشۇ يەردىكى خۇدانىڭ كەلىمىسى ئاللانىڭ ۋۇجۇدقا كەل دېگەن سۆزىدىن يارىتىلغاندۇر دېگەن سۆزى توغرىلىق بىز ئالدىنقى مۇزاكىرىمىزدە ئىزاھات بېرىپ ئۆتكەن. خۇدانىڭ بىر كەلىمىسى ياكى كالامىنى ھەرگىزمۇ يارىتىلغان نەرسە دېگىلى بولمايدۇ. (چۈشەندۈرۈپ ئۆتكىنىمىزدەك، يارىتىشتىكى ۋاستە پەقەت ۋاستىدۇر، ئۇ ھەرگىزمۇ ئۆزى ياراتقان نەرسە بولالمايدۇ.)

ئىككىنچىسى، ئاللا (تەرىپى)دىن كەلگەن بىر روھتۇر روھ بولغاندا يەنە خۇدالىق تەبىئىتىدىن بولۇشى كېرەك.

سۈرە ئال-ئىمران، 45-ئايەت: - ئۆز ۋاقتىدا پەرىشتىلەر ئېيتتى: «ئى مەريەم! ئاللا ساڭا (ئاتىنىڭ ۋاستىسىز) ئاللانىڭ بىر كەلىمىسى (كالامى - سۆزى) بىلەن خۇش خەۋەر بېرىدۇكى، ئۇنىڭ ئىسمى مەسھ مەريەم ئوغلى ئەيسادۇر، ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابروپلۇق ۋە ئاللاغا يېقىنلاردىن بولىدۇ» قەدىرلىك ئوقۇرمەن، قۇرئاندا، مەسھ ئەيسادىن باشقا، بىرەر پەيغەمبەر ياكى بىرەر ئادەمنى خۇدانىڭ كەلىمىسى ياكى خۇدادىن كەلگەن روھ دېيىلگەن يەرلەر بارمۇ؟

خۇدا، بەزى ئادەملەرنى روسۇللار، بەزىلىرىنى پەيغەمبەرلەر، بەزىلىرىنى ئاگاھلاندىرغۇچىلار، بەزىلىرىنى يەنە تارقاتقۇچىلار قىلغان. لېكىن ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ كالامى ۋە روھىدىن تۈۋەن تۇرىدۇ. شۇڭا مەسھ شۇبھىسىز ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن ئۇلۇغ تۇرىدۇ، روھ بولسا روسۇلدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ، چۈنكى روھ خۇدانىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

ئال-رازى، ئال-جالالەين ۋە باشقا ئۆلىمالار، خۇدانىڭ كالامى دېگەننى، مەسھ ئاتىنىڭ ۋاستىسىز، بىرلا سۆز بىلەن تۇغۇلغان - دەپ چۈشەندۈرگەن. لېكىن شۇنداق بولغىنىدا، بىرلا ئېغىز بۇيرۇق سۆزى بىلەن يارىتىلغان ئادەمئاتىمىزنىڭمۇ خۇدانىڭ كالامى ۋە خۇدادىن كەلگەن روھ دېگەن ناملىرى بولۇشى كېرەك ئىدىغۇ؟

مەسھنىڭ ئۈستۈنلۈكى ۋە خۇدالىقنى كۆرسەتكەن ياكى ئاز دېگەندە پۇرتىپ ئۆتكەن كالام ۋە روھ دېگەن بۇ بايانلار، بىر ئۇقۇمۇشلۇق مۇسۇلماننىڭ ئاشۇ ئايەتلەردىن ئۇلارنىڭ مەنىسىنى ئوبدان ئىزدىشىنى ئۈندەيدۇ ئەمەسمۇ؟

2. مەسھ يارىتالايدۇ. بۇنى سۈرە ئال-ئىمران، 49-ئايەتتىن كۆرىمىز: -ئۇ (ئەيسا) دەيدۇ: شۈبھىسىزكى، سىلەرگە مەن رەببىڭلار تەرىپىدىن بولغان بىر مۆجىزە ئېلىپ كەلدىم، مەن سىلەرگە لايدىن قۇشنىڭ شەكلىدەك بىر نەرسە ياسايمەن، ئاندىن ئۇنىڭغا پۈۋلەيمەن-دە، ئاللانىڭ ئىزى بىلەن، ئۇ قۇش بولىدۇ.

خۇدا ئۆزى ياراتقان مەخلۇقاتلارنىڭ سېخىلىك، ئادىللىق، رەھىم-شەپقەت ۋە خەير-ساخاۋەتلەردە ئۆزى بىلەن ئورتاق بولۇشىغا يول قويغان. ئۇ يەنە پەيغەمبەرلىرىگە، مۆجىزىلەرنى يارىتالايدىغان ۋە كەلگۈسى يۈز يېرىدىغان ئىشلارنى ئالدىن ئېيتالايدىغان قابىلىيەتنى ئاتا قىلغان. بۇ مۆجىزىلەر ئىنساننى بەختكە ئېرىشتۈرۈش، پەيغەمبەرلەر يەتكۈزگەن ئەرشتىكى خەۋەرنى تەستىقلاش ئۈچۈن يېرىلگەندۇر. ھالبۇكى خۇدا ئۆزىنىڭ بەزى ئىشلىرىنى ۋە سۈپەتلىرىنى باشقىلار بىلەن ئورتاق قىلغان ئەمەس.

بىرىنچى، خۇدا بىرلا ۋاقىتتا ھەر يەردە ھازىردۇر. بۇ ھازىر بولۇش چەكسىزدۇر، ۋە ئىنسان سېزىمى يەتمەيدىغان دەرىجىدىكى ھازىردۇر. شۇڭا ھەممە ئىش ئۇنىڭ قولىدا، ئۇ بىرلا ۋاقىتتا دۇنيادىكى بارلىق جان ئىگىلىرىنىڭ تىلەكلىرىنى، ئارزۇ-ئارمانلىرىنى ئاڭلىيالايدۇ. ئەمما ئۇنىڭ مەخلۇقاتلىرى، جۈملىدىن پادىشاھلار ياكى پەيغەمبەرلىرى ئوخشاش بىرلا ۋاقىتتا ھەر يەردە ھازىر بولالمايدۇ، شۇنداق بولالىغان بولسا، ئۇلارمۇ خۇدا بولغان بولاتتى.

ئىككىنچى، ھەممىگە قانداق خۇدانىڭ ئەينى بولسا، خۇداغىلا خاس بولغان قابىلىيەتتىن ئىبارەتتۇر. ئۇنىڭدىكى بۇ قابىلىيەت باشقىلارغا يەتكۈزۈلگەن ئەمەس. پەيغەمبەرلەر كارامەت ئىشلارنى قىلغان، ئاجايىپ مۆجىزىلەرنى ياراتقان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ بۇ قابىلىيەتلىرى خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتى ئارقىلىق كەلگەن بولۇپ، ئەينى قابىلىيەت ئەمەستۇر.

ئۈچىنچى، خۇدا جان-جانىۋارلارنى يارىتالايدۇ. خۇدا پەيغەمبەرلەر ۋە روسۇللارغا ئىنساننى ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرۈش، گاچىنى سۆزلىتىش، قارغۇنى كۆرگۈزۈش، ھەرخىل كېسەللىكنى ساقايتىش ۋە ۋەقەلەرنى ئالدىن ئېيتىش قابىلىيىتىنى بەرگەن. لېكىن مەسھ ئەيسادىن باشقا، ھېچقانداق بىرسىگە يارىتىش ۋە ياكى روھ بېرىش قابىلىيىتىنى ئەزەلدىن بەرگەن ئەمەس. نېمىشقا؟ چۈنكى مەسھ چوقۇم ئلاھىدە بىر ئورۇندا تۇرغان. يۇقىرقى ئايەت: - (ئۇ) قۇشنىڭ شەكلىدەك بىر نەرسە ياسايمەن، ئاندىن ئۇنىڭغا پۈۋلەيمەن-دە، ئاللانىڭ ئىزى بىلەن، ئۇ قۇش بولىدۇ. قۇرئاندا ئەيسادىن باشقا بىرەرسىنىڭ مۇشۇنداق ئىش قىلىپ باققانلىقى دېيىلگىنى يوق. يۇقىرقى ئايەتتىن شۇنى

كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، مەسىھ ئەيسا، خۇدانىڭ ئەسلىدە ئادەمئاتىنى يەر-تۇپراقتىن ياساپ، ئىچىگە ھايات پۈۋلىگىنىگە ئوخشاش ئۇسۇل بىلەن بىر قۇشنى ياراتقان.

3. مەسىھنىڭ مۆجىزىلىك تۇغۇلۇشى.

سۈرە نىسا، 171-ئايەت: مەسىھ ئەيسا - مەريەمنىڭ ئوغلى، پەقەت ئاللاننىڭ روسۇلىدۇر (سىلەر گۇمان قىلغاندەك ئاللاننىڭ ئوغلى ئەمەستۇر)، مەريەمگە ئاللاننىڭ ئىلقا قىلغان كەلىمىسىدۇر (يەنى ئاتىنىڭ ۋاستىسىز، ئاللاننىڭ ۋۇجۇدقا كەل دېگەن سۆزىدىن يارىتىلغاندۇر)، ئاللا تەرىپىدىن كەلگەن بىر روھتۇر مەسىھ ئەيسا ئاتىنىڭ ۋاستىسىز، مۇقەددەس روھنىڭ ۋاستىسى بىلەن تۇغۇلغان. ئادەمئاتىمىزنىڭمۇ ئاتىسى يوق، بۇ چوقۇم شۇنداق بولۇشى كېرەك، چۈنكى ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ئادەم مەۋجۇت ئەمەس ئىدى. لېكىن مەسىھ تۇغۇلغان ۋاقىتتا ئۇنىڭغا ئاتا بولالايدىغان نۇرغۇن ئەرلەر بار ئىدى. شۇڭلاشقا، بۇ سەۋەبتىن ئاتىسىز تۇغۇلۇشنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى. ئۇنداقتا، نېمىشقا ئاتىنىڭ ۋاستىسىز تۇغۇلغان؟

سۈرە ئەنبىيە 91-ئايەت:

-نومۇسىنى ساقلىغان ئايالنىڭ (يەنى مەريەمنىڭ قىسىسىنى بايان قىلغىن). ئۇنىڭغا (يەنى كىيىمنىڭ ئىچىگە) بىزنىڭ تەرىپىمىزدىن بولغان روھنى پۈۋلىدۇق (پۈۋلىگەن روھ ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ، ئۇ ئەيساغا ھامىلدار بولدى)، ئۇنى ۋە ئوغلىنى (يەنى ئەيسا بىلەن مەريەمنى) ئەھلى جاھان ئۈچۈن (بىزنىڭ قۇدرىتىمىزنى كۆرسىتىدىغان) دەلىلى قىلدۇق

سۈرە مەريەم 21-ئايەت:

-جەبرىئىل ئېيتتى: ئەمەلىيەت سەن دېگەندەكتۇر، (لېكىن پەرۋەردىگارىڭ ئېيتتى: ئۇ ماڭا ئاساندۇر. ئۇنى كىشىلەرگە قۇدرىتىمىزنى كۆرسىتىدىغان) دەلىل ۋە بىز تەرەپتىن بولغان مەرھەمەت قىلدۇق، بۇ تەقدىر قىلىنىپ بولغان ئىشتۇر.

مەسىھنىڭ ئاشۇنداق كارامەت تۇغۇلۇشى، بىر ئۇقۇمۇشلۇق مۇسۇلماننى چوڭقۇر ئويلاندۇرمامدۇ؟ بۇ ئىنسانلارنىڭ ئارىسىدا ئۇنىڭ تەڭداشسىزلىقىنى ئىسپاتلىمامدۇ؟

ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ ئاتىنىڭ ۋاستىسىز تۇغۇلۇشى، ئىنجىلنىڭ چۈشەندۈرۈشىچە، ئۇنىڭ ئادەم ئاتىمىزنىڭ گۇناھلىق تەبىئىتىگە ۋارىس بولماي،

بەلكى گۇناھسىز پاك تەبىئەتلىك بولۇشى ئۈچۈندۇر. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاخىرىدا، ھەربىر ئىنساننىڭ گۇناھلىرىنى يۇيۇش ئۈچۈن، ئۆزىنى پاك، گۇناھسىز قۇربانلىق سۈپىتىدە خۇداغا ئاتىيالىغان.

4. مەسھنىڭ بۇ دۇنيا ۋە ئۇ دۇنيادىكى ئۈستۈنلۈكى.

سۈرە ئال-ئىمران، 45-ئايەت: - ئۆز ۋاقتىدا پەرىشتىلەر ئېيتتى: «ئى مەريەم! ئاللا ساڭا (ئاتىنىڭ ۋاستىسىز) ئاللاننىڭ بىر كەلىمىسى (كلام - سۆزى) بىلەن خۇش خەۋەر بېرىدۇكى، ئۇنىڭ ئىسمى مەسھ مەريەم ئوغلى ئەيسادۇر، ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرويلىق ۋە ئاللاغا يېقىنلاردىن بولىدۇ» ئال-كاشاف ئۆلىما بۇ توغرىدا مۇنداق دېگەن: ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرويلىق دېگەنلىرى، بۇ دۇنيادا پەيغەمبەرلىكى ۋە ئادەملەردىن ئۈستۈنلىكى، جەننەتتە باشقىلار ئۈچۈن دۇئا قىلىشتا بەك ئالىي ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئال-رازى ۋە جالال ئەد دىن ئال-سايۇتى بۇ ئايەتكە ئوخشاش ئىزاھات بەرگەن. مۇسامۇ ئاللاننىڭ دەرگاھىدا ئابرويلىق تەسۋىرلەنگەن. سۈرە ئەھزاب، 69-ئايەت:

-ئاللا مۇسانى ئۇلارنىڭ ئېيتقانلىرىدىن (يەنى تۆھمەتلىرىدىن) ئاقلدى، مۇسا ئاللاننىڭ دەرگاھىدا ئابرويلىق ئىدى ئۆلىما ئال-رازى مۇسانىڭ بۇ ئابرويلىقىنى، بىلىمى جەھەتتىن ئېيتقان. ئال-رازى يەنە مۇنداق دېگەن: «ھەربىر نوپۇزى بار ئادەمنىڭ ئابرويلىق بولىدىغانلىقى ناتايىن. چۈنكى جەننەتتىكى ئادەم ھەرخىل سەپلەر ۋە قاتارلاردا تۇرىدۇ. شۇنىڭ بىلەن سۈرە ۋاقىئە، 7-11 ئايەتتە دېيىلگەندەك: سىلەر (قىيامەتتە) ئۈچ پىرقىغە بۆلۈنسىلەر..... (ياخشى ئىشلارنى) ئەڭ ئالدىدا قىلغۇچىلار.... (ئۇلار جەننەتكە) ئەڭ ئالدىدا كىرگۈچىلەردۇر. بۇلار نازۇنپەتلەردە ئاللاغا يېقىن بولغۇچىلاردۇر.

قۇرئاندا مەسھ ئەيسادىن باشقا يەنە كىم، مەيلى پەيغەمبەر ياكى روسۇللار بولۇشىدىن قەتئىنەزەر ئۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئابرويلىق دېيىلگەن؟ ئويلاپ بېقىڭ، نېمە ئۈچۈن؟

5. قۇرئاندا مەسھنىڭ ھېسابىغا گۇناھ قوشۇلىدىغان ھېچقانداق گەپ يوق. (5-مۇزاكىرىمىزنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈپ چىقىڭ)

6. خۇدا مەسھ ئەيسانى ئاسمانغا كۆتۈرگەن.

سۈرە ئال ئىمران، 55-ئايەت: - ئۆز ۋاقتىدا ئاللا ئېيتتى: ئى ئەيسا! مەن سېنى (ئەجلىڭ يەتكەندە) قەبىزى روھ قىلىمەن، سېنى دەرگاھىمغا كۆتۈرىمەن (يەنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىمەن) سېنى كاپىرلاردىن پاك قىلىمەن (يەنى سېنى

ئۆلتۈرمەكچى بولغان يامانلارنىڭ شەرىپىدىن ساقلايمەن)،.....
بىز يۇقىرىدا مۇشۇ ئايەتتىكى مۇئاۋافىيكا (قەبىزى روھ قىلمەن)نىڭ مەنىسى توغرىسىدا مۇزاكىرە قىلدۇق، بۇ يەردە يەنە تەكرارلاشنىڭ ھاجىتى يوق. لېكىن كۆتۈرمەن دېگەن بىر ئەھمىيەتلىك سۆزمۇ بار. شۇ ئايەت توغرىسىدا ئۆلىما ئال-رازى: - مۇشۇ ئايەتتىكى كۆتۈرمەن، خۇدانىڭ شان-شۆھرىتىنىڭ سەۋىيىسىگە كۆتۈرۈشتىكى مەنىسىدە. دەرگاھىمغا ماڭا دېگەن شەكلى ئۇنىڭ شان-شۆھرىتلىك قىلىنغانلىقى، ئۇلۇغلىغانلىقىنى تەكىتلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن. پاك قىلمەن بولسا، قۇتقۇزۇش دېمەكچى - دېگەن. مۇئاۋافىيكا (قەبىزى روھ قىلمەن) توغرىسىدا ئۆلىما ئال-كاشاق: مېنىڭ دەرگاھىمغا پەرىشتىلەرنىڭ ئورنىغا كۆتۈرمەن دېگەنلىكتۇر - دېگەن. شۇ شەرھىچىلەرنىڭ دېگىنى بويىچە، قۇرئاندا مەسھنىڭ كۆتۈرۈلۈشى ئۇنىڭ شان-شۆھرىتىگە ئېرىشىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. نېمىشقا ئۇ باشقىلاردىن پەرقلىق دەرىجىدە ئاشۇنداق ئۇلۇغلىغان؟

ئىنجىل ئۇنىڭ كۆتۈرۈلۈپ ئۇلۇغلىنىشىدىكى سەۋەبىنى بىزگە ئېيتىپ بېرىدۇ.

فېلىپپىلىكلەرگە يېزىلغان خەت 2-باب، 6-ئايىتىدىن 11-ئايىتىگىچە:
«ئۇ، خۇدا تەبىئىتىدە بولسىمۇ، خۇدا بىلەن تەڭ بولۇشنى، تالىشىدىغان ئىش دەپ قارىمىغان.

ئەكسىچە، ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلىقىنى ئۆز ئىختىيارى بىلەن بىر تەرەپكە قويۇپ قويۇپ، ئىنسانغا ئايلىنىپ، ئەڭ تىپىك قۇلنىڭ تەبىئىتىنى ئالدى، ئىنسان قىياپىتىدە كۆرۈنۈپ، ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇپ، ئۆلۈشكە، ھەتتا كرېستكە مىخلىنىپ ئۆلۈشكە ئىتائەتمەن بولدى. شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ خۇدا ئۇنى ئەرشەلەپلا كۆتۈردى، ۋە ئۇنىڭغا ھەممە ناملاردىن ئۈستۈن نامنى تەقدىم قىلدى. شۇڭا، ئەيسانىڭ نامى ئاڭلانسىلا، ئاسمان-زېمىندىكى، يەر ئاستىدىكى پۈتكۈل مەۋجۇداتلار ئۇنىڭغا تىزلىنىپ باش قويدۇ، بارلىق تىللار ئەيسا مەسھنى رەببىمىز دەپ جاكارلايدۇ. بۇنىڭ بىلەن خۇدائاتىمىز ئۇلۇغلىنىدۇ».

مانا مۇشۇ ئىشلار بىزنى ئىنچىكە تەكشۈرۈشكە، چوڭقۇر ئويلىنىشقا ئۈندىمەسمۇ؟

«چۈنكى خۇدانىڭ سۆزى جانلىق ۋە ئۈنۈملۈكتۇر. ئۇ ھەرقانداق ئىككى بىسلىق خەنجەردىنمۇ ئۆتكۈر بولۇپ، جان بىلەن روھنى، يىلىك بىلەن ئۈڭلەرنى بىر-بىرىدىن ئايرىۋەتكۈدەك دەرىجىدە چوڭقۇر كىرەلەيدۇ. كىشىلەرنىڭ كۆڭلىدىكى يوشۇرۇن ئوي-پىكىر ۋە نىيەت-مەقسەتلەرنىمۇ ئۇلارغا بىلگۈزەلەيدۇ» (ئىنجىل: ئىبرانىيلارغا يېزىلغان خەت 4-باب، 12-ئايەت).

خۇدادىكى ئۈچىنىڭ بىرلىكى، ئۈچلۈك گەۋدە تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلغا ئاساسلانغان ئېتىقاد توغرىسىدا مۇزاكىرىلەشكىنىمىزدە، خۇدادىكى ئۈچىنىڭ بىرلىكى توغرىسىدا توختىلىپ ئۆتمىسەك، مۇزاكىرىمىز تولۇق بولمىغان مۇزاكىرە بولۇپ قالىدۇ.

ئاۋۋال بىز بىرنەچچە قېتىم نەقىل كەلتۈرگەن قۇرئاندىكى بىر ئايەتنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈپ ئۆتەيلى:

سۈرە نسا، 169-ئايەت: - ئاللاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان ئېيتىڭلار، (ئاللا، ئەيسا، مەريەمدىن ئىبارەت) ئۈچتۈر دېمەڭلار، (خۇدا ئۈچ دەيدىغان ئېتىقادتىن) قايتىڭلار، (بۇ) سىلەرگە پايدىلىقتۇر، ئاللا پەقەت بىر ئىلاھتۇر، ئۇنىڭغا شان-شەرەپ بولسۇن!

بۇ توغرىلۇق توختىلىدىغان بىرىنچى نۇقتىمىز شۇكى، مۇھەممەد سالىھنىڭ بۇ تەرجىمىسى، تەرجىمە قىلىنىش جەھەتتىن ئېيتقاندا سۈپەتلىك دەپ قارايمىز. ئۇ تەرجىمىسىدىكى بەزى يەرلىرىدە چۈشەندۈرۈش يولىدا بىرنەچچە سۆزلەرنى تىرىقچىلىق ئىچىگە ئېلىپ، ئىزاھات بېرىپ ئۆتكەن. بۇنىڭغا ئومۇمەن تەنقىد بەرگۈمىز يوق. ئەمما، مۇشۇ يەردە، ئۇ، كۆپ ساندىكى مۇسۇلمانلارغا ئوخشاش بۇ ئۈچىنى ئاللا، ئەيسا، مەريەمدىن ئىبارەت دەپ چۈشەندۈرگەن. بۇ چۈشەندۈرۈش پۈتۈنلەي خاتا. جەزملەشتۈرىمەنكى، ھەتتا مەسھنىڭ ئەڭ قايىمۇقۇپ قالغان مۇرىتىمۇ ھەرگىزمۇ ئەيسانىڭ ئانىسى مەريەمنى خۇدا ئىكەن دېيەلمەيدۇ. بەزى مۇسۇلمانلار ئۆز ئەجدادلىرىغا ياكى ئەنبىيەلەرگە، ئەۋلىيالارغا (مەسلەن ئەلى، ھۈسەين ياكى ھەتتا مۇھەممەدكە) دۇئا-تىلاۋەت قىلغىنىدەك، بەزى كاتولىكلارمۇ خوراپىي ھالدا مەريەمگە دۇئا قىلىشىدۇ. مۇشۇنداق ئىشلار تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلغا مۇتلەق خىلاپتۇر. شۇنىسى ئەنە شۇ كاتولىكلارمۇ مەريەمنى خۇدا دەپ بىلمەيدۇ. ئەمەلىيەتتە، تەۋرات ۋە ئىنجىلغا ئاساسلانغان مۇشۇ ئۈچىنىڭ بىرلىكى - خۇدا (ئاتا)، رەب ئەيسا مەسھ ۋە مۇقەددەس روھ (خۇدانىڭ روھى)دىن ئىبارەتتۇر.

ئىككىنچى نۇقتىمىز، بىز خۇدانى ھەرگىز ئۈچ دېمەيمىز. خۇدا بىر، بۇ بىزگە مۇتلەقتۇر. ئۈچلۈك گەۋدە، ئادەمئانىنىڭ پەرزەنتلىرى بولغان بىزلەرنىڭ چۈشىنىمىزدىن ھالقىپ ئۆتۈپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن مەلۇم بىر ئىشنى، چۈشىنىش تەس دېيىش بىلەنلا، ئۇ ئىشنىڭ ئەسلى مەۋجۇتلۇقىنى ئىنكار قىلىۋەتكىلى بولمايدۇ. بىزنىڭ ئاددىي تۇرمۇشلىرىمىزدا نۇرغۇنلىغان چۈشىنىش تەس بولغان ئىشلارمۇ بار، لېكىن بۇ ئىشلارنىڭ پاكىت ئىكەنلىكىدىن ھېچكىم گۇمانلانمايدۇ. بۇلاردىن بىرنەچچە مىساللار ئالايلىق:

- كالىلار ئۆت-چۈپ يېگەندىن كېيىن تەبىئىي ھالدا سۈت ئىشلەپچىقىرىدۇ. مۇشۇ جەريانلاردىكى تەپسىلاتلارنى، ئالىملار ئىككى يۈز يىلدىن بېرى تەتقىق قىلىپ كەلگەن بولسىمۇ، سۈت ئىشلەپ چىقىرىشتا تېخى يېشى چىقىلمىغان خېلى كۆپ سىرلار بار. گەرچە ئالىملارمۇ سۈت ئىشلەپ چىقىرىشنى چۈشىنىش تەس دېگەن بولسىمۇ، لېكىن بىز ھەممىمىز سۈتنىڭ ياخشى تەمىدىن ۋە مول ئوزۇقلۇقىدىن بەھرىمەن بولماقتىمىز ۋە بۇنىڭ ئۈچۈن خۇداغا رەھمەت ئېيتماقتىمىز. مەلۇم بىرەيلەن بۇ جەرياننى پۈتۈنلەي ئېنىقلاپ چىقىمىغۇچە، مەن سۈت ئىچمەيمەن دېسە، باشقىلارنىڭ ئۇنى ناھايىتى ئەخمەق دېيىشى تۇرغان گەپ. ۋە ياكى يەنە بىرەيلەن تېلېفوننىڭ ئاۋازىمىزنى قانداق قىلىپ يىراقلارغا يەتكۈزەلەيدىغانلىقىنى ماڭا ئويدان چۈشەندۈرۈپ بەرمىگۈچە، مەن ھەرگىز ئىشلەتمەيمەن دېسە، بۇ ھەممىمىزگە ھەم بەك كۈلكىلىك ھەم ئەپسۇسلىنارلىق تۇيۇلىدۇ. ئەمما شۇنىڭغا ئوخشاش، ئۈچلۈك گەۋدەنى چۈشەنمىگۈچە ھەرگىز قوبۇل قىلمايمەن دېيىلسە، بۇلارمۇ ئاسماندىكى پەرىشتىلەرگە، كۈلكىلىك ھەم ئەپسۇسلىنارلىق، ھەم ئەخمەقلىك قىلغان بولۇپ تۇيۇلىدۇ.

بەزى ئالىملار ئۆمۈر بويى پەقەت بىر خىل چۆپنىڭلا تەتقىقاتىغا بەند بولىدۇ. ئەگەر ئۇلاردىن: نېمىشقا شۇنچە ئىشلەيسىز، بۇ بىر ئاددىي چۈپ تۇرسا؟! دەپ سورىساق، ئۇلار: ياق، بۇ ئاددىي چۆپتە ناھايىتى ئاجايىپ، ناھايىتى ئەھمىيەتلىك، ئادەمنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان چوڭقۇر سىرلار بار. تەتقىق قىلغانسىرى بۇ سىرلار بىزگە تېخىمۇ چوڭقۇر تۇيۇلىدۇ دەپ جاۋاب بېرىشى مۇمكىن. بۇ خۇدا ياراتقان، يەردە ئۆسەيدىغان كىچىككىنە بىر تال چۆپتە ئادەم چۈشىنىپ يېتەلمەيدىغان شۇنچىلىك كۆپ سىرلار بار تۇرسا، ئۇنىڭ ياراتقۇچىسى خۇدانى كىممۇ تولۇق چۈشىنەلسۇن؟

فىزىكىدىنمۇ بىر مىسال ئالايلىق؛ ئالەمدىكى ئاساسىي زەررىلەر ئارىسىدىكى ئېلېكتروندىن ھەممىمىزنىڭ ئانچە-مۇنچە خەۋىرى بار. توك دېگەن، مىليونلىغان ئېلېكترونلاردىن تەركىپ تاپقان بىر ئېقىمدىن ئىبارەت. ئېلېكترونلار جىق ۋە ناھايىتى كىچىك بولغان بولسىمۇ، (بىر يىڭىنىڭ ئۈچىدىلا بەلكىم مىليون مىليونلار بار) ئۇنىڭدىمۇ نۇرغۇن سىرلار مەۋجۇت. ئېلېكترونلارنىڭ ھەرىكىتىدىن قارىغاندا، فىزىكىلار ئۇلارنى بەزىدە زەررىلىك (كىچىك توپدەك)، يەنە بەزى ئەھۋاللاردا (بوشلۇقتىكى ئېلېكترو-ماگنىتلىق) دولقۇن خاراكتېرىدە دەپ ئىپادىلەيدۇ. فىزىكىلاردىن: بۇ زادى نېمە ئىش؟ بۇ لوگىكىغا ئۇيغۇن ئەمەس! ئۇلار زەررىمۇ، ياكى دولقۇنمۇ؟! دەپ سورىساق، ئۇلار: بىرلا ۋاقىتتا ھەم زەررە ھەم دولقۇن بولىدۇ دەپ جاۋاب بەرگىنىدە، بىز چۈشەنمىدۇق دېسەك، ئۇلارمۇ كۈلكە بىلەن بىزمۇ چۈشەنمەيمىز دېيىشى مۇمكىن. بۇ ھەقىقەتەن ئادەمنىڭ كالىسىدىن ئۆتمەيدىغان ئىش بولسىمۇ، ئۇ

بەربىر رەت قىلغۇسىز پاكىت. رېئاللىق بىزنىڭ خىيالىمىز ياكى تەسەۋۋۇرىمىزغا ياقمايدىغان بولسىمۇ، ئۇ بەربىر رېئاللىق. لېكىن مۇشۇ يەردە دېمەكچى بولغىنىمىز، بىزنىڭ دۇنيامىزدا ئەڭ ئاددىي، ئەڭ ئومۇمىيلاشقان ئاساسىي زەررىنىڭ ئاشۇنداق مۇرەككەپلىكى، يەنى بىرلا ۋاقىتتا ھەم زەررە ھەم دولقۇن بولىدىغان ياكى باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا بىردە ئىككى بولسا، ئۇنىڭ ياراتقۇچىسى خۇدانى، ئىنجىلغا ئاساسەن، بىرلا ۋاقىتتا ئۈچلۈك گەۋدە ياكى ئۈچىنىڭ بىرلىكى دېسەك، ئۇنىڭغا ئەجەبلەنگۈدەك نېمىسى بار؟ بىرسى چۈشىنىش تەس دەپ قاقشايدىغان بولسا، بۇنىڭ نېمە ئەھمىيىتى؟ ھەقىقەت، ئادەمگە ياقمايدىغان تەقدىردىمۇ، ئۇ بەربىر ھەقىقەت-تە، رېئاللىق دېگەن رېئاللىق. كۈنى ئېتەك بىلەن ياپقىلى بولمايدۇ.

ئىسلامىيەت ھەدىسلىرىدە خۇدانىڭ تەبىئىتىنى تەكشۈرۈش ئىمانسىزلىق ھېسابلىنىدۇ دېگەن سۆز بار. بىز بۇنىڭغا قىسمەن قوشۇلىمىز. ئەگەر تەكشۈرۈشنىڭ مەقسىتى، خۇداغا بولغان گۇمانلىرىنى ئىسپاتلاش بولسا، بۇنداق تەكشۈرۈش ئېتىقادسىزلىقنىڭ ئىپادىسىدۇر خالاس. لېكىن خۇدانىڭ ئۇلۇغلىقىنى تېخىمۇ چۈشىنىش ۋە ئۇنىڭ شان-شەرىپىنى ئوبدانراق تونۇۋېلىش ئۈچۈن بولسا، تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىل مۇبۇنى قوللايدۇ. پەرۋەردىگارىڭنىڭ ئۇلۇغلىقى - ئۆزىنىڭ قىلغان ئىشىنى ئاشكارىلىمىغىنىدا؛ ئەمما پادىشاھلارنىڭ ئۇلۇغلىقى - بىر ئىشنىڭ سىرىنى يېشەلگىنىدە. (تەۋرات: سۇلايماننىڭ پەندى - نەسەھەتلىرى 25-باب، 2-ئايەت)

خۇدا نۇرغۇن ئىشلارنىڭ سىرلىرىنى، ئېتىقادسىز ئادەملەردىن يوشۇرغان ۋە يوشۇرىدۇ. بۇنداق ئادەملەر ھەرگىزمۇ ئاشۇ ئىشلارنىڭ ئاجايىپلىقىنى كۆرەلمەيدۇ. ئەمما ئىشنىڭ سىرىنى يېشىدىغان پادىشاھلار بولسا، خۇدانىڭ قىلغان ئىشلىرىنىڭ ئەھمىيىتىنى ئىزدىگۈچى مۆمىن بەندىلەردۇر. بۇ دۇنيادىكى كىشىلەرنىڭ بۇنداق كىشىلەرنى ئەقىللىق كىشى دېيىشى ناتايىن، نادان، قاتمال دېيىشى مۇمكىن. خۇدانىڭ سىرلىرىنى كۆرۈش ئۈچۈن ياكى چۈشىنىش ئۈچۈن ئەقىللىق بولۇش شەرت ئەمەس: شەرت دېيىش توغرا كەلسە، ئۇ پەقەت كىچىك پېئىللىق، سەمىمىيلىك، خۇداغا شەرتسىز ئىتائەت قىلىشتىن ئىبارەتتۇر. مانا مۇشۇنداق ئادەملەرنىڭلا، بۇ ئىشلاردا ئەستايىدىللىق بىلەن ئىزدىنىشىگە، كىچىك پېئىللىق بىلەن ئويلىنىشىغا ۋە تەپەككۈر قىلىشىغا توغرا كېلىدۇ. نەتىجىدە، ئۇلار خۇدانىڭ سىرلىرىنى كۆرەلەيدۇ ۋە كۆرگەندىن كېيىن تېخىمۇ چوڭقۇر ھالدا خۇداغا ئىبادەت قىلىدۇ. ئىشەنچ ۋە ئېتىقادلا مۇشۇنداق سىرلارنى قوبۇل قىلالايدۇ، لېكىن مۇشۇ دۇنيادىكى لوگىكاغا چىڭ ئېسىلىۋالدىغان ئېتىقادسىزلار، ھەرگىزمۇ ئۇلارنى چۈشىنەلمەيدۇ ھەتتا ئۇ دۇنيادىمۇ كۆرەلمەيدۇ.

پەقەت خۇدالا ئۆزىنى ئۆزى تولۇق چۈشىنىدۇ. لېكىن تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلغا ئاساسەن، بەزىلەر خۇدانىڭ ئۈچتە بىرلىكى، ياكى بىردە ئۈچلۈكىنى

زادى قانداق تەسۋىرلەش توغرىسىدا قاتتىق تىرىشىپ كەلگەن ۋە بىرنەچچە خىل شەكىلدە ئىپادىلىگەن. تۆۋەندە ئۇلاردىن بىرى: خۇدا بىر، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق خۇدا يوق. ئۇ ھايات، ھەقىقىي، مەڭگۈلۈك، ئۆز خاراكتېرىدا ئۆزگەرمەيدىغان، ئادىل، ئادالەتلىك، مۇھەببەتلىك، مېھرىبان، رەھىمدىل؛ ئۇ تەنسىز؛ ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى، ئاقىلانلىقى، دانالىقى، ۋە ياخشىلىقى چەكسىز. ئۇ ئالەمدىكى مەيلى كۆرۈنىدىغان، مەيلى كۆرۈنمەيدىغان بارلىق شەيئەلەرنىڭ ياراتقۇچىسىدۇر. بۇ بىر خۇدادا، ماھىيىتى ئوخشاش بولغان ئۈچ شەخس بار؛ ئۇلار ئاتا، ئوغۇل (كلام)، مۇقەددەس روھدۇر.

بۇ سۆزلەر تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىلغا ئاساسلانغان. ھالقىلىق مەسىلە شۇكى، بۇ كىتاب (تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل) خۇدادىن كەلگەنمۇ-ئەمەس؟ ئەگەر جاۋابىمىز خۇدادىن كەلگەن بولسا (ھەم بىز بۇنى ئېتىراپ قىلىمىز)، مەيلى بىزنىڭ پىكرىمىزگە ياقسۇن ياقمىسۇن، ئۇنىڭدىكى ھەممە سۆزلەرنى قوبۇل قىلىشىمىز ۋە ئۇلارغا ئىشىنىشىمىز كېرەك. بىز مۇقەددەس كىتابتىكى چۈشەنگەن يەرلىرىمىزنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنىڭغا ئىشىنىپ، چۈشەنمىگەن يەرلىرىمىزنى قوبۇل قىلماي، ئۇنى تاشلىۋەتسەك قەتئى بولمايدۇ. قۇرئاندىمۇ ئاشۇنداق قىلىقلار ئەيىبلەنگەن:

-.....سىلەر كىتابنىڭ (يەنى تەۋراتنىڭ) بىر قىسىم ئەھكاملىرىغا ئىشىنىپ، بىر قىسىم ئەھكاملىرىنى ئىنكار قىلامسىلەر؟ سىلەردىن شۇنداق قىلغانلارنىڭ جازاسى پەقەت ھاياتى دۇنياغا خورلۇققا قېلىش، قىيامەت كۈنى قاتتىق ئازابقا دۇچار بولۇشتۇر. ئاللا قىلمىشىڭلاردىن غاپىل ئەمەستۇر. (سۈرە بەقەرە، 85-ئايەت)

ئىنجىلدا خۇدا توغرىسىدا مۇنداق گەپلەر بار:

« ئەزىز بالىلىرىم، بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىيلى. چۈنكى مېھىر-مۇھەببەتنىڭ ئۆزى خۇدادىن كېلىدۇ. مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتكەن كىشى خۇدا تەرىپىدىن تۇغۇلۇپ، ئۇنىڭ پەرزەنتى بولىدۇ ۋە ئۇنى تونۇيدۇ. مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتمىگەن خۇدانى تونۇمايدۇ، چۈنكى خۇدا ئۆزى مېھىر-مۇھەببەتتۇر. خۇدا بىزنى بىردىنبىر يېگانە ئوغلى ئەيسا ئارقىلىق ھاياتلىققا ئېرىشىشۈن دەپ، ئۇنى دۇنياغا ئەۋەتتى ۋە بۇنىڭ بىلەن بىزگە بولغان مېھىر-مۇھەببىتىنى كۆرسەتتى. ھەقىقىي مېھىر-مۇھەببەت مانا شۇكى: بىزنىڭ خۇداغا كۆرسەتكەن مېھىر-مۇھەببىتىمىز ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ بىزگە كۆرسەتكەن مېھىر-مۇھەببىتىدۇر. چۈنكى ئۇ، گۇناھلىرىمىزغا بولغان غەزەپ ئوتىنى ئۆچۈرۈش ئۈچۈن ئوغلنى قۇربان بولۇشقا ئەۋەتتى. قەدىرلىك قېرىنداشلار، خۇدا بىزگە شۇ قەدەر مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتكەنكى، بىزمۇ بىر-بىرىمىزگە مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىشىمىز كېرەك. ھېچكىم ھېچقاچان خۇدانى كۆرگەن ئەمەس، لېكىن بىر-بىرىمىزگە

مېھىر-مۇھەببەت كۆرسەتسەك، خۇدا بىزنىڭ ئىچىمىزدە ياشايدۇ ۋە ئۇنىڭ مېھىر-مۇھەببىتى بىزدە مۇكەممەل قىلىنغان بولىدۇ» (ئىنجىل: يۇھاننا يازغان بىرىنچى خەت 4-باب).

بۇ ئەھمىيەتلىك سۆزلەر ئىچىدىن خۇدا ئۆزى مېھىر-مۇھەببەتتۇر. دېگەننى ئوقۇپ ئۆتتۇق. خۇدا ئۆزى مېھىر-مۇھەببەت ئىكەن، ئۇنداقتا ئۇنىڭدا چوقۇم مەلۇم بىر خىل مۇناسىۋەت بار دېگەن گەپ. ئەزەلدىن ئەزەل خۇدا دېگەن خۇدادۇر، خۇدا دېگەن مۇھەببەتتۇر. مۇناسىۋەت بولمىسا، مۇھەببەت نەدىن كېلىدۇ؟

بەزىدە مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىز، تەۋرات ۋە ئىنجىلدا يېزىلغان، خۇدانىڭ گەپ قىلغانلىقى، خۇدانىڭ ئاڭلايدىغانلىقى، خۇدانىڭ قولى بىلەن يازغانلىقى، خۇدانىڭ قايغۇرغانلىقى، خۇدانىڭ ئازابلانغانلىقى..... قاتارلىقلارنى ئىنسانغا قارىتىلىدىغان ئادەتتىكى سۆزلەر دەپ قاراپ، ئۇلارنى ئېغىر ئالدى ياكى ئۇلارغا گۇمانى قارايدۇ. ئەمما ئاشۇنداق پىكىردە بولغان ئادەملەر، قۇرئاندىمۇ مۇشۇ جەھەتلەرگە ئوخشاپ كېتىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلگەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالماسلىقى كېرەك. تۆۋەندىكىسى قۇرئاندا يېزىلغان مۇشۇ جەھەتتىكى تەرمىلەر:

-مۇسانىڭ قىسسىسىدىن خەۋىرىڭ بارمۇ؟ ئۆز ۋاقتىدا مۇسا (بىر جايدا) ئوتنىڭ يورۇقىنى كۆردى (1). ئۇ ئائىلىسىدىكىلەرگە: «تۇرۇپ تۇرۇڭلار، مەن ئوتنىڭ يورۇقىنى كۆردۈم، مەن (بىرىپ) ئۇنىڭدىن بىرەر پارچە چوغ ئېلىپ كېلىشىم ياكى ئوت بار يەردە بىرەر يول باشلىغۇچىنى ئۇچىرتىشىم مۇمكىن» - دېدى.

مۇسا ئوتنىڭ يېنىغا كەلگەندە نىدا قىلىندىكى، «ئى مۇسا! مەن ھەقىقەتەن سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭدۇرمەن، كەشىڭنى سالغىن، سەن ھەقىقەتەن مۇقەددەس ۋادى بولغان توۋادا سەن (سۈرە تاھا، 8-12 ئايەت)

(1) مۇھەممەت سالىھنىڭ ئىزاھاتى بويىچە.... بۇ ئوت ئەمەس، ئاللانىڭ

نۇرى ئىدى

ئاللا ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ نۇرىدۇر، ئاللانىڭ (مۆمىن بەندىسىنىڭ قەلبىدىكى) نۇرى خۇددى (چىراغ قويدىغان) تەكچىگە ئوخشايدۇ، ئۇنىڭغا چىراغ باردۇر، چىراغ شىشىنىڭ ئىچىدىدۇر، شىشە گۇيا نۇرلۇق يۇلتۇزدۇر، چىراغ مۇبارەك زەيتۇن دەرەخىنىڭ (يېغى) بىلەن يورۇتۇلغان.... (سۈرە نۇر، 35-ئايەت) شۇبھىسىزكى، (ئى مۇھەممەد! ھۇدەببەبىدە) ساڭا (رىزۋان) بەيئىتىنى قىلغانلار (ھەقىقەتتە) ئاللاغا بەيئەت قىلغان بولىدۇ، ئاللانىڭ قولى ئۇلارنىڭ قولىنىڭ ئۈستىدۇر... (سۈرە فەتھ، 10-ئايەت)

ئىبراھىم ئىپتىتى: مەن ھەقىقەتەن پەرۋەردىگارم مېنى بۇيرۇغان جايغا ھىجرەت قىلىمەن، ئۇ مېنى يېتەكلەيدۇ (ئەسلىدە پەرۋەردىگارم مېنى بۇيرۇغان جايغا ئەرەبچىدە پەرۋەردىگارمغا ئوقۇغىلى بولىدۇ). (سۈرە ساففات، 99-ئايەت)

كىمكى ئاللا يولىدا ھىجرەت قىلىدىكەن،.... (سۈرە نسا، 101-ئايەت)

(بەندىلەرنىڭ) ھەممە ئىش ئاللاغا قايتۇرۇلىدۇ (سۈرە بەقەرە، 206-ئايەت)

ئاللا....ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئالتە كۈندە ياراتتى، ئاندىن ئەرش ئۈستىدە قارار ئالدى (مۇشۇ يەردە قارار تۇرالغۇ ياكى تەختنى بىلدۈرىدۇ)

سۈرە ئەئراف، 54-ئايەت
نۇرغۇن ئايەتلەرمۇ ئوخشاشلا ئاللانىڭ تەختىنى تىلغا ئالىدۇ

سۈرە بەقەرە، 27-ئايەت ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلسىلەر (جېنىڭلار.....ئاللاغا قايتۇرۇلىدۇ) (سۈرە بەقەرە، 28-ئايەت)

ئۆز ۋاقتىدا ئاللا ئىپتىتى: ئى ئەيسا! مەن سېنى (ئەجلىڭ يەتكەندە) قەبىزى روھ قىلىمەن، سېنى دەرگاھىمغا كۆتۈرىمەن (يەنى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىمەن) سېنى كاپىرلاردىن پاك قىلىمەن (يەنى سېنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان يامانلارنىڭ شەرىدىن ساقلايمەن)،.....(سۈرە ئال ئىمران، 55-ئايەت)

ئەزىمەتلىك ۋە كەرەملىك پەرۋەردىگارنىڭ زاتى مەڭگۈ قالىدۇ! (مۇشۇ ئايەتتىكى زاتى يەنە چىرايى بىلدۈرىدۇ) (سۈرە رەھمان، 27-ئايەت)

ئاللانىڭ زاتىدىن باشقا بارلىق نەرسە يوقلىدۇ! (مۇشۇ ئايەتتىكى زاتى يەنە چىرايى بىلدۈرىدۇ) (سۈرە قەسەس، 88-ئايەت)

قۇرئاندىمۇ خۇدانىڭ مۇھەببىتى، غەزىبى، خۇرسەنلىكى، راھىتى قاتارلىق ھېسسىياتلىرىنىڭ بارلىقى يېزىلغان ئايەتلەر بار؛ شۇنداقلا ھەسرەتى ۋە ئۈمىدىغانلىقلىرى ھەققىدە يېزىلغان ئايەتلەرمۇ بار:

-ئۇلارنىڭ (كاپىرلارنىڭ) بۈگۈنكى كۈنگە مۇلاقات بولۇشىنى ئۈمىدلىغانلىقلىرى ۋە بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزنى ئىنكار قىلغانلىقلىرىغا ئوخشاش، بىز بۈگۈن ئۇلارنى ئۈمىمىز (سۈرە ئەئراف، 51-ئايەت)

بۇ ئايەتلەرنى سۆزمۇسۆز چۈشەنسەك خۇدا يا ئوت ۋاستىسى بىلەن ئۆزىنى ئىپادىلىگەن يا ئوت ئىچىدە بولغان. لېكىن ئۇ ئوتتۇمۇ ئەمەس، ئوت ئىچىدىمۇ ئەمەس، بۇ ئوت مۇسانىڭ بىر دىققىتىنى تارتىش ئۈچۈن بولغان دېسىڭىز، نېمىشقا مۇساغا كەشكىنى سالغىن، سەن ھەقىقەتەن مۇقەددەس ۋادى بولغان توۋادا سەن دېيىلگەن؟ مۇشۇ يەردە نېمىشقا مۇقەددەس دېيىلگەن؟ خۇدانىڭ بىر نۇر ئىكەنلىكىنى، ئاندىن خۇددى چىراغ قويدىغان تەكچىگە ئوخشايدۇ، ئۇنىڭغا چىراغ باردۇر..... دېگەننى ئېتىراپ قىلغان ئىكەنسىز، ئۇنداقتا تەڭلىكتە قالغان بولمامسىز؟ بۇ ئايەتلەرنىڭ مەنىسىنى سۆزمۇسۆز چۈشەندۈرسەك، خۇدانىڭ جايى بار، چىرايى بار دېگەنلىكتۇر. شۇڭا تەۋرات، ئىنجىلنىڭ ئاشۇنداق ئىپادىلەشلەرنى ئىشلەتكەنلىكىنىڭ ئېغىر كۆرگىچىلىكى يوق.

مۇسۇلمان ھەم خرىستىئانلار ئۆز مۇقەددەس كىتابلىرىغا تايىنىپ، نۇرغۇن ئىشلارغا ئىشىنىدۇ. مەسىلەن، ھەر بىر مۆمىن، قىيامەت كۈنىدىكى تىرىلىشكە ئىشىنىدۇ؛ دېمەك، مەيلى دەپنە قىلىنغان بولسۇن ۋە ياكى بېلىقلار، ياۋايى ھايۋانلار تەرىپىدىن يۇتۇۋېلىنغان بولسۇن، ئىشقىلىپ ئادەمئاتىمىزدىن تارتىپ دۇنيادىكى ئەڭ ئاخىرقى ئادەمگىچە بولغان بارلىق جان ئىگىلىرى تىرىلدۈرۈلىدۇ. گەرچە ئادەملەرنىڭ تەنلىرى چىرىپ كەتكەن، تۇپراق، ئۆسۈملۈك ياكى باشقا خىل ماددىغا ئايلىنىپ كەتكەن بولسىمۇ، سوراققا تارتىلىش ئۈچۈن، بارلىق ئادەمنىڭ روھى، يېڭىباشتىن ئۆز تېنىگە كىرگۈزۈلۈشى بىلەن تىرىلىدۇ. لېكىن مەلۇم بىر ئېتىقادسىز ئادەم، سىزدىن ياكى مەندىن: بۇنىڭغا قانداق ئىسپات بار دەپ سورىسا، سىز قۇرئاندا شۇنداق دېگەن دەيسىز، مەن بولسام تەۋرات، ئىنجىل شۇنداق دېگەن دەيمەن. ئەمەلىيەتتە مۇقەددەس كىتابتىن باشقا، ھېچقانداق نەرسە بۇنىڭغا ئىسپات بېرەلمەيدۇ. قىيامەت كۈنىگە ئوخشاش نۇرغۇنلىغان ئاشۇنداق ئىشلار بار. ئىنساننىڭ يارىتىلىشى (توپراقتىن ياسالغان، مايىمۇنلاردىن پەيدا بولغان ئەمەس) توغرىسىدا نۇرغۇن دەلىللەر مەۋجۇت بولسىمۇ، بىر مۆمىن ئۈچۈن مۇقەددەس كىتابنىڭ ئاشۇ ئىش توغرىلۇق قىلغان سۆزلىرىنىڭ ئۆزىلا كۇپايە.

مەلۇم بىرەيلەن مۇقەددەس كىتابتىن سىرت، باشقا ئىسپات يوق دەپ، خۇدانىڭ ئۈچىنىڭ بىرلىكى دېگەن تەلىمىنى رەت قىلسا، ئۇنداقتا بىز ئىسپاتلىيالمىدىغان ھەممە ۋەھىلەرنى، جۈملىدىن خۇدانىڭ ئۆزلىكىدىن بار بولغانلىقى، مەڭگۈلۈك تەبىئىتى، بارلىق مەۋجۇداتلارنىڭ مەنبەسى بولغانلىقى، ھەممە يەردە بولىدىغانلىقى، ھەرقانداق ئىشنى (ئۆتكەنكى، ھازىرقى، كەلگۈسى) مۇكەممەل بىلىدىغانلىقى - بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ۋە باشقىلارنى ئوخشاشلا قەتئى رەت قىلىدۇ. بۇلار رەت قىلىنسا، ئېتىقادنىڭ بارلىق مەسلىكىدىن (ئەقىدىسىدىن) بىرمۇ ئاساسى قالمىتتى.

تەۋرات ۋە ئىنجىلغا ئاساسەن، بىز خۇدانى تېڭى ۋە تەبىئىتى بىر، ئۈچ شەخسلىك دەپ چۈشىنىمىز. ئۇ، ئالەمدە ھەر جەھەتتىن تەڭدىشى بولمىغاچقا، ئۇنىڭ تەبىئىتىدە ياكى تېڭىدە ئادەمنىڭ چۈشىنىشىدىن ھالقىپ كەتكەن دەرىجىدە، ئاشۇنداق بولۇشى ئاجايىپ ئىش ئەمەس. ھەر بىر ئىشنىڭ ئۆز ماھىيىتىگە خاس بولغان بىر خىل ئىسپاتى بار. تارىخى ساھەلەردە چوقۇم تارىخىي ئىسپات بولۇشى كېرەك. بۈيۈك ئالىپكساندىر (ئىسكەندەر) نىڭ مىسىر، سۈرىيە، پارىس ۋە ھىندىستانغا يۈرگۈزگەن ئۇرۇشلىرىغا بولغان پاكىتلارنى تېپىش ئۈچۈن، مەلۇم بىرەيلەن خىمىيە، گېئومېترىيە ياكى لوگىكا جەھەتتىن ئىسپات تاپماقچى بولسا، بۇ ھەر بىر ئادەم ئۈچۈن بەك كۈلكىلىك تۇيۇلمايدۇ؟ چۈنكى بۇ ئۇرۇشلار باشقا ساھەگە ئەمەس، پەقەت تارىخ ساھەسىگە مەنسۇپ. بىر پۈتۈنلۈك، ھەر بىر بۆلەكنىڭ بىرلەشتۈرۈلۈشىدىن زىيادە دېگەن پەلسەپىلىك كۆز-قاراشنى، خىمىيىلىك يول بىلەن ئىسپاتلىغىلى بولامدۇ؟ بۇ پىرىنسىپ ھەقىقەت بولسا، ھەر بىر ئىشنىڭ ئۆز ماھىيىتىگە ماس كېلىدىغان ئىسپاتى بار بولۇشى كېرەك. روھقا ئائىت ئىشلار روھىي ماھىيەتكە ئىگە بولغان شەيئەلەر، ۋەھى قىلىنغان كىتابلار ئارقىلىق، ماتېماتىكىلىق مەسىلىلەر، ماتېماتىكا ئۇسۇللىرى ئارقىلىق (ئارىفمېتىكا، ئالگېبرا، گېئومېترىيە ئارقىلىق) ئىسپاتلىنىدىغان ياكى ئېنىقلىنىدىغان بولىدۇ. شۇڭلاشقا روھىي مەسىلەكلەرنى (ئەقىدىلەرنى) ئىلمىي ياكى لوگىكىلىق ئىسپاتلار ئارقىلىق ھەقىقەتلەندۈرۈش، ئادەمنى يىراق جايلارغا ئازدۇرۇۋېتىشى مۇمكىن. بىز خىرىستىئانلار بىلەن مۇسۇلمانلار ئوتتۇرىسىدىكى ئارىلىق ئاشۇ جەھەتتىن بەلكىم ئانچە يىراق ئەمەستۇر. چۈنكى سىز: خۇدا، كالامى ۋە روھى، بۇلار ئۈچ بولىدۇ. دەيسىز. مەن بولسام: ئاتا، ئوغۇل، مۇقەددەس روھ بار دەيمەن - لېكىن ئاللاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان ئېيتىڭلار، ئۇچتۇر دېمەڭلار: قايتىڭلار، (بۇ) سىلەرگە پايدىلىقتۇر، ئاللا پەقەت بىر ئىلاھتۇر، ئۇنىڭغا شان-شەرەپ بولسۇن! دەيسىلەر. (سۈرە نىسا، 169-ئايەت). خۇدانىڭ بىر كالامغا ۋە بىر روھقا ئىگە ئىكەنلىكىگە، شۇنداقلا ئۆزىنىڭ كالامى ۋە روھى بىلەن بىر ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. سىزنىڭچىمۇ خۇدانىڭ ئۆزىدىكىسىنىڭ ھەممىسى خۇدا بولىدۇ. شۇڭا خۇدانىڭ كالامى - خۇدانىڭ ئۆزلىكىدىن بار بولغانلىقى (ياراتىلمىغانلىقى)، چەكسىزلىكى شۇنداقلا ھەممە سۈپىتىگە ئىگە بولغانلىقى ئۈچۈن ئۆزى خۇدادۇر. خۇدانىڭ روھىمۇ خۇدادۇر ۋە ۋۇجۇددا ئەبەدىلەن بەدەتتىن ئەبەدىلەن بەدەتكىچە ئۇنىڭغا مەڭگۈ ھەمراھدۇر.

ئەمدى ھەممىدىن ئۇلۇغ بىردە ئۈچ بولغان خۇدادىن، سىزگە مۇقەددەس روھنى ئاتا قىلىپ، ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلىقىنى ئاشكارلىغاي دەپ دۇئا قىلىمەن. دۇئايم ئىجابەت بولسا، سىزنىڭ خۇدانىڭ ھەممە ئىشقا قادىر ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنىڭ ئۈچۈن سىزنىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدڭىز بىلەن ئىبادەت ۋە خىزمەت

قىلىشىڭىزنىڭ لايىق ئىكەنلىكىگە ئىشىنىپ كەلگىنىڭىزدەك، بۇ ئاجايىپ ھەقىقەتكىمۇ مۇتلەق ئىشىنىسىز.

8-مۇزاكىرە

ياردەمچى ۋە مۇھەممەد

مۇسۇلمان ئۆلىما قېرىنداشلىرىمىزنىڭ دېيىشىچە ئىسلامىيەتنىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئىنجىلدا تىلغا ئېلىنغان. ئۇلارنىڭ بۇ پىكىرى قۇرئاندا، سۈرە سەپ، 6-ئايەت:

-ئۆز ۋاقتىدا مەريەمنىڭ ئوغلى ئەيسا: ئى بەنى-ئىسرائىل ئەۋلادى! مەن سىلەرگە ھەقىقەتەن ئاللا ئەۋەتكەن، مەندىن بۇرۇن كەلگەن تەۋراتنى تەستىق قىلغۇچى، مەندىن كېيىن كېلىدىغان ئەھمەت ئىسمىلىك پەيغەمبەر بىلەن خۇش خەۋەر بەرگۈچى پەيغەمبەرمەن دېدى. گە ئاساسەن ئېيتىلغان. ئۇلارنىڭ دېيىشىچە يۇنان تىلىدا يېزىلغان ئىنجىلدىكى پاراكلىپتوس (ياكى پاراكلىپت) دېگەن سۆز مۇھەممەدكە قارىتىلغان. چۈنكى ئۇلارچە پاراكلىپت دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ماختالغان دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئەھمەد دېگەن سۆز بىلەن ئوخشاش، ھەم ئەھمەد بىلەن مۇھەممەد ئوخشاش بىر ئادەمدۇر. گەرچە ئىنجىلنىڭ يۇنان تىلىدىكى پاراكلىپتوس توغرىسىدىكى ھازىرقى خاتىرىلىرى مۇھەممەدنىڭ دەۋرىدىكى خاتىرلەنگەنلىرىگە ئويمان-ئوخشاش بولسىمۇ، يەنە بەزى ئادەملەر مۇنداق مەنىدىكى جۈملىنىڭ ئىنجىلدا يوقلۇقىدىن، ئىنجىل ئۆزگەرتىلگەن دەۋالدى.

ئەمما قۇرئاندا ئەھمەد دېگەن مەنىدە چۈشەندۈرۈلگەن سۆز، پاراكلىپتوس دېگەن سۆز ئەمەس، بەلكى پېرىكلۇتوس دېگەن سۆزدۇر. پاراكلىپتوس دېگەن سۆز ياردەمچى دېگەن مەنىدە، پېرىكلۇتوس بولسا، داڭلىق، ماختالغان دېگەن مەنىدە. مۇشۇ سۆزگە مۇناسىۋەتلىك ئايەت ئىنجىلدا ھازىرمۇ مەۋجۇت، شۇڭا ئۇ ئىنجىلنىڭ ئۆزگەرتىلمىگەنلىكىگە ئىسپات بېرىپ تۇرماقتا. بىز ھازىر ئىنجىلدىكى پاراكلىپتوسقا ئائىت ئايەتلەردە، مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ دېگىنىدەك مۇھەممەد دېگەننى كۆرسەتكەن مەنىسىنىڭ بار-يوقلۇقىنى تەكشۈرۈپ باقايلى.

«مەنمۇ ئاتام خۇدادىن سىلەرگە ماڭا ئوخشاش باشقا بىر ياردەمچى تەقدىم قىلىشنى تىلەيمەن. ئۇ سىلەر بىلەن مەڭگۈ بىرگە تۇرىدۇ. ئۇ بولسىمۇ ھەقىقەتنى ئۆگىتىدىغان خۇدانىڭ روھى بولىدۇ. ئۇنى بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرى قوبۇل قىلالمايدۇ، چۈنكى ئۇنى كۆرمەيدۇ، تونۇمايدۇ. بىراق سىلەر ئۇنى

تونۇيسىلەر، چۈنكى ئۇ دائىم سىلەر بىلەن بىللە تۇرىدۇ ھەم سىلەردە (سىلەرنىڭ ئىچىڭلادا) ياشىماقچى» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 14-باب، 16- ۋە 17-ئايەت).

«مەن سىلەرگە ئاتامنىڭ يېنىدىن ياردەمچى، يەنى خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى ئەۋەتمەن. ئۇ ئاتامدىن چىقىپ، ھەقىقەتنى ئۆگىتىدۇ ھەمدە ماڭا گۇۋاھلىق قىلىدۇ» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 15-باب، 26-ئايەت).

«بىلىپ قويۇڭلاركى، مېنىڭ كېتىشىم سىلەرگە پايدا. كەتمىسەم، سىلەرگە ياردەمچى كەلمەيدۇ. ئەمما كەتسەم، ئۇنى سىلەرگە ئەۋەتمەن. ئۇ كەلگەندە، بۇ دۇنيانىڭ ئادەملىرىنى گۇناھنىڭ نېمە ئىكەنلىكىگە، ئادىللىقنىڭ نېمە ئىكەنلىكىگە ۋە تاڭلا قىيامەتتە سوراققا تارتىلىشنىڭ جەزمەن بولىدىغانلىقىغا ئىشەندۈرىدۇ» (ئىنجىل: يۇھاننا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 16-باب، 7-، 8-ئايەت).

(ئۆلۈمدىن تىرىلگەندىن كېيىن،) ھەزرىتى ئەيسا بىر قېتىم ئۇلار بىلەن جەم بولغىنىدا، ئۇلارغا يوليورۇق بېرىپ مۇنداق دېدى:

«يېرۇسالېم شەھىرىدە كۈتۈپ تۇرۇڭلار! مەن سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك، خۇدا-ئاتام سىلەرگە بېرىشنى ۋەدە قىلغان ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھىنى كۈتۈڭلار. يەھىيا پەيغەمبەر پۇقرالارنى سۇغا چۆمۈلدۈردى، سىلەر بولساڭلار، بىرنەچچە كۈن ئىچىدە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا چۆمۈلدۈرۈلسىلەر» (ئىنجىل: ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى 1-باب، 4- ۋە 5-ئايەت)

«يەھۇدىيلارنىڭ بىرنەچچە كۈندىن كېيىن كەلگەن ھوسۇل يىغىش ھېيتىدا، ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى يېرۇسالېمدا بىر يەرگە جەم بولغانىدى. تۇيۇقسىز ئاسماندىن گۇيا كۈچلۈك شامال چىققاندا بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپ، ئۇلار ئولتۇرغان ئۆيىنى قاپلىدى. ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى ئۆزلىرىنىڭ ئۈستىگە خۇددى ئوت يالقۇنىدەك بىر نەرسىنىڭ چېچىلىپ چۈشكەنلىكىنى كۆردى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا چۆمۈپ، ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ئۆزلىرى ئۆگەنمىگەن تىللاردا خۇداغا مەدھىيە ئوقۇشقا باشلىدى» (ئىنجىل: ھەزرىتى ئەيسا ئەلچىلىرىنىڭ پائالىيەتلىرى 2-باب، 1-ئايىتىدىن 4- ئايىتىگىچە)

(يۇقىرقى ئايەتلەردە ئاستىغا سىزىلغان ياردەمچى دېگەن سۆز، پاراكلېتوس دېگەن سۆزنىڭ تەرجىمىسى)

ئېنىقكى مەسھ ئۇلار بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىدا مۇرىتلىرىنىڭ ئۇستازى بولغان. ئۇ ئۇلارغا ھەم يېتەكلىگۈچى ھەم ھىمايە قىلغۇچى ھەم تەسەللى بېرىدىغان ياردەمچى بولغان. ئۇ ئۇلاردىن ئايرىلسا ئۇلارنىڭ قايغۇدا قالىدىغانلىقىنى، يۈنۈلۈشسىز قالىدىغانلىقىنى ۋە كۈچسىز بولۇپ قالىدىغانلىقىنى ئالدىن ئوبدان بىلگەچكە، ئۇ ئۇلارغا ماڭا ئوخشاش ئەرىشتىكى يەنە بىر ياردەمچى ئەۋەتىشكە ۋەدە قىلغان. بۇ ياردەمچىنىڭ شۇ ئايەتلەردىن كۆرگىنىڭىزدەك مۇقەددەس روھ ئىكەنلىكى ئېنىق تۇرىدۇ.

4-مۇزاكىرە، 3-قىسمى، مەسھ ئەيسا ئۆز ئىختىيارى بىلەن كرىستكە مىخلانغانمۇ؟ دا مۇزاكىرە قىلىنغان يەرىمى ۋە ئەزاكىيال پەيغەمبەرلەر پىشارەت قىلغان يېڭى ئەھدە تېخى ئېسىڭىزدە بولسا، مۇقەددەس روھ دەل شۇ ئادەمنىڭ كۆڭلىنى يېڭىباشتىن پاكلايدىغانلىقى بىلەن يېڭى ئەھدىنى ئەمەلگە ئاشۇرغۇزىدىغان ياردەمچىدۇر.

بۇ تېكىستلەرنى تەپسىلىي تەكشۈرۈش ئارقىلىق شۇنى كۆردۈڭىكى، ۋەدە قىلىنغان بۇ شەخسنىڭ مۇھەممەد بولۇشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس. تۆۋەندە بۇنىڭ سەۋەبلىرىنى بىر-بىرلىپ بايان قىلىپ چىقىمىز. بىرىنچى، ۋەدە قىلىنغان شەخسنىڭ جىسمى يوق، ئۇ پەقەت روھتۇر. (ھەقىقەتنى ئۆگىتىدىغان خۇدانىڭ روھى). شۇنىڭ بىلەن بۇ دۇنيا ئۇنى قوبۇل قىلالىمىغان، چۈنكى ئۇنى كۆرەلمىگەن.

ئىككىنچى، كېلىدىغان ياردەمچى، مۇرىتلىرى بىلەن مەڭگۈ بىللە بولىدىغان بولاتتى. مۇھەممەد شۇ ۋاقىتتىن 600 يىل كېيىن كەلگەنلىكى ئۈچۈن ئۇ مۇرىتلار بىلەن بىللە بولالمىغان ئەلۋەتتە، مەڭگۈ بىللە بولۇش تېخىمۇ ئۇ ياقتا تۇرسۇن.

ئۈچىنچى، ۋەدە قىلىنغان شەخس ھەققىدە مەسھ ئەيسا مۇرىتلىرى بىلەن سۆزلەشكەن ۋاقتىدىمۇ: ئۇنى تونۇيسىلەر، چۈنكى ئۇ دائىم سىلەر بىلەن بىللە تۇرىدۇ..... ھەم سىلەردە (سىلەرنىڭ روھىڭلاردا) ياشماقچى. دېگەن. بۇ بەك مۇھىم، خۇدا مۇقەددەس روھ ئارقىلىق بىز بىلەن بىللە بولغۇسى بولۇپلا قالماي، بىزنىڭ ئىچىمىزدە، يەنى ئۆزى پاكلىغان يېڭى قەلبىمىزدە تۇرغۇسى بار. تۆتىنچى، مەسھ ئەيسا مۇرىتلىرىغا يېرۇسالېم شەھىرىدە كۈتۈپ تۇرۇڭلار! مەن سىلەرگە ئېيتقىنىمدەك، خۇدا-ئاتام سىلەرگە بېرىشنى ۋەدە قىلغان ئۆزىنىڭ مۇقەددەس روھىنى كۈتۈڭلار. دەپ يوليۇرۇق بەرگەن. ئۇلار بۇ يوليۇرۇققا رىئايە قىلىپ دەل شۇ ۋەدە قىلىنغان ياردەمچى بولغان مۇقەددەس روھ كەلمىگۈچە يېرۇسالېمدا ئون كۈن تۇرغان. شۇنىڭ بىلەن بارلىق كۈتۈپ

تۇرۇۋاتقان مۇرىتلار خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا چۆمگەن. بۇ مەسھنىڭ ئۇلارغا بەرگەن ۋەدىسى يەھىيا پەيغەمبەر پۇقرالارنى سۇغا چۆمۈلدۈردى، سىلەر بولساڭلار، بىرنەچچە كۈن ئىچىدە خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىغا چۆمۈلدۈرۈلسىلەرنىڭ ئىشقا ئاشۇرۇلۇشى ئىدى. سىزمۇ ئۇنىڭ ۋەدە قىلغان مۇقەددەس روھىغا بەك موھتاج.

پەقەتلا مەسھ ئەيسا ئادەمگە شۇ مۇقەددەس روھ، شۇ كارامەت ياردەمچىنى ئەۋەتەلەيدۇ. مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمغىمۇ، توغرا يولنى پەرقلەندۈرۈش، كۆڭلىنى يورىتىپ نىجاتلىق تېپىش، يېڭى تۇغۇلۇشنىڭ ئۇلاردا ئەمەلگە ئاشۇرۇشۇلۇشى، مەسھنىڭ ئۇلۇغلىقىنى ئاشكارلاش ئۈچۈن، خۇدانىڭ، مەسھنىڭ ئۆز مۇقەددەس روھىنى ئەۋەتىپ بېرىشىنى تىلەيمەن!

9-مۇزاكىرە

ئىنجىلنىڭ بۇ قالايمىقان دۇنياغا بەرگەن نۇرى يۇقىردىكى مۇزاكىرىلىمىزدە، بىز تەۋرات، زەبۇر ۋە ئىنجىل ئارقىلىق، مەسھ ئەيسادىن بولىدىغان شاد-خوراملىق توغرىسىدا سۆز قىلدۇق. شۇنداقلا بۇ شاد-خوراملىقتىن بەھرىمان بولۇشقا توسالغۇ بولغان بەزى مەسىلىلەر، يەنى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىز ئۇچرىتىپ تۇرىدىغان ئوقۇشما سىلىقلار ۋە بەزى قىيىنچىلىقلار ئۈستىدە توختىلىپ ئۆتتۇق.

بۇ يەردە ئالاھىدە توختىلىپ ئۆتمەسەم بولمايدىغان يەنە بىر نۇقتا بار. بۇ، مەسھ ئەيساغا ئىشەنچ باغلاشقا توسالغۇ بولغان توسالغۇنى باشقا توسالغۇلارغا سېلىشتۇرغاندا، (بۇ توسالغۇدىن ھېچقانداق خەۋىرى بولمىغان كىشى ئۈچۈن) تېخىمۇ ئېغىر كېلىشى مۇمكىن. چۈنكى بىرىنچىدىن، نۇرغۇن كىشىلەر ئۆزلىرىنى خرىستىئان ياكى مەسھ مۇرىتى دەيدۇ-يۇ، بىراق ئۇلارنىڭ قىلغان قىلىقلىرى قىلىقسىز، ئەخلاقسىز ھەم چەكتىن ئېشىپ كەتكەن. ئىككىنچىدىن، تېخىمۇ ئېغىر بىر ئەھۋال شۇكى، مىلادى ئۈچىنچى ئەسىردىن باشلاپ تا بۈگۈنگە قەدەر، بەزى تۈردىكى گۇرۇھلار ۋە تەشكىلاتلار، «ئەيسا نامىدىكى ھەرىكەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىپ كېلىۋاتىدۇ، ئەمەلىيەتتە بولسا، بۇ ھەرىكەتلەر ئالدامچىلىقلار، نومۇسسىزلىقلار، ھەتتا ئىنسان قېلىپىدىن چىقىپ كەتكەن رەھىمسىزلىكلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

تېلېۋىزورلاردىن غەربىي دۆلەتلەردە ئىشلەنگەن ھەرخىل فىلىملارنى كۆرگەن كۆرەرمەنلەر، ئاشۇ فىلىملارغا ئوبرازلاشتۇرۇلغان غەربىي دۆلەتلەرنىڭ تۇرمۇشلىرىغا قاراپ: مانا خرىستىئانلار ۋە ئۇلارنىڭ تۇرمۇش ئىستىللىرى دەپ ئويلىشى مۇمكىن. دەرۋەقە، ئاشۇ فىلىملاردىكى پېرسوناژلار ئۆزلىرىنى خرىستىئان ياكى كاتولىك دەپ ئاتاش بىلەن بىرلا ۋاقىتتا مىلتىقلىرىنى كۆتۈرۈشۈپ زور ۋەيرانلىق قىلىدۇ، شۇنداقلا زىناخورلۇق، ھاراقكەشلىك ۋە باشقا ھەرخىل

ئەخلاقسىز قىلقلاردا بولىدۇ. بەزى ئەھۋاللاردىمۇ مەلۇم بىر دۆلەتنىڭ رەھبەرلىرى ياكى پۇقرالىرى ئۆز دۆلىتىنى خرىستىئان دۆلىتى دەپ ئاتايدۇ، ئەمما ئاغزىدا شۇنداق دېگىنى بىلەن ئەمەلىيەتتە بولسا، بەزىدە تاجاۋۇزلۇق قىلسا، بەزىدە ئېكسپىلاتاتسىيە قىلىۋاتقان. بۇنداق ئەھۋاللارنىڭ ھەممىسى ھەقىقەتنى ئەستايىدىل ئىزدىنىۋاتقانلارنىڭ كۆڭلىنى كىر قىلىشىمۇ مۇمكىن ۋە ياكى كاللىسىنى قايماقتۇرۇشىمۇ مۇمكىن.

ئەمما مەلۇم بىر ئېتىقادنى قوبۇل قىلغان ياكى ئېتىراپ قىلغان كىشىدە، ئۆزىنىڭ ئاشۇ ئېتىقادىغا خىلاپلىق قىلىق ياكى مەلۇم جەھەتلەردە ئەخلاقسىزلىقلار بار بولسا، ئەمەلىيەتتە ئاشۇنداق قىلىقى ئۇنىڭ ئېتىراپ قىلىدىغان ئېتىقادىنىڭ ناتوغرا ئىكەنلىكىگە ئىسپاتىمۇ ئەمەس، بەلكى بۇ ئادەمنىڭ ھەربىر ئىنسانغا ئوخشاش گۇناھكار ئىكەنلىكىنى، شۇنداقلا ساختىپەز گۇناھكار ئىكەنلىكىنىمۇ ئىسپاتلايدۇ. ھەربىر تەقۋادار سەمىمىي مۇسۇلمانمۇ، مۇسۇلمانلاردا ئەخلاقسىز قىلقلارنىڭ بارلىقىنى، شۇنداقلا موللىلار ۋە مۇسۇلمان دىنىي ئەربابلاردىمۇ ئاچكۆزلىك، ساختىپەزلىك، ۋە خىيانەتچىلىكلەرنىڭ بارلىقىنى ئىقرار قىلىدۇ. ئەمما ئۆزىنى مۇسۇلمان (خۇداغا بويسۇنغان، دېمەكچى) دەۋالغان بەزىبىر كىشىلەرنىڭ ئەخلاقسىز قىلقلارنىڭ ئۆزى، ئۇلارنىڭ ئېتىراپ قىلغان يول-ئېتىقادىنى خاتا ياكى توغرا دېگىنى ئەمەس. مۇشۇنىڭغا ئوخشاش، تەۋرات ۋە ئىنجىلنى ئېتىراپ قىلغان بەزىبىر كىشىلەرنىڭ يامان قىلقلارنىڭ ئۆزىمۇ، بۇ كىتابلار خۇدانىڭ ئىنسان ئۈچۈن تەييارلىغان نىجات يولىنى راست ئاشكارىلىغان ياكى ئاشكارىلىمىغان دېگىنى ئەمەس.

بىراق تەۋرات ۋە ئىنجىللارنىڭ بۇ مەسىلە توغرىلىق يەنە نېمە تەلىملىرى بارلىقىنى كۆرۈپ ئۆتەيلى. بۇ تېكىستلەرنى ئىنچىكلەپ كۆرۈپ چىقساقلا باش قايىمۇقىدىغان ئىشلارمۇ تامامەن تۈگىشى مۇمكىن.

مەسىھ ئەيسانىڭ بۇغداي ۋە مەستەك (كۈرمەك) توغرىلىق تەمسىلى. مەسىھ ئەيسانىڭ ئۆز روسۇللىرىغا ئېيتىپ قالدۇرغان، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى چۈشەندۈرىدىغان مەخسۇس يەتتە تەمسىلى ئىنجىلدىكى ماتتا قىسمىدا خاتىرىلەنگەن. پەيغەمبەرلەرنىڭ تەۋرات ۋە زەبۇرلاردا دېيىشىچە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقى يەر يۈزىگە يېتىپ كەلگىنىدە، ھەربىر ئىنسان چىن كۆڭلىدىن خۇداغا ئىتائەت قىلىپ، بۇ دۇنيا يەنىلا ئېرەن باغچىسىدەك چىرايلىق، ئامانلىق ۋە خۇشاللىققا چۆمگەن بولىدىكەن. پەيغەمبەرلەر يەنە مەسىھ-قۇتقۇزغۇچى بۇ دۇنياغا كەلگىنىدە، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنى باشلايدۇ، دېگەن. شۇنىڭ بىلەن ئەيسانىڭ مۇرىتلىرى، خۇدانىڭ بۇ دۇنياغا ئەۋەتمەكچى بولغان مەسىھ-قۇتقۇزغۇچىسى دەل ھەزرىتى ئەيسانىڭ ئۆزى ئىكەن دەپ ئىشەنگەن، شۇڭلاشقا پادىشاھلىق دەرھال پەيدا بولىدۇ، دەپ ئويلاپ يۈرگەن. مەسىھ ئەيسانىڭ بۇ يەتتە تەمسىلنىڭ مەقسىتى بولسا، ئاشۇ مۇرىتلارنىڭ

ئويلىدىغىنىدەك بۇ پادشاھلىق ئوچۇق-ئاشكارا پەيدا بولمايدۇ، بەلكى دەسلەپتە قىسمەن يوشۇرۇن ھالدا، ئىشەنگۈچىلەرنىڭ قەلبىدە بولىدۇ دەپ چۈشەندۈرىدۇ. شۇڭا خۇدانىڭ پادشاھلىقىنىڭ ئاشۇ پەيغەمبەرلەرگە ئاشكارىلىمىغان، ئەمما بۇ تەمسىللەردە ئايان قىلىپ چۈشەندۈرۈلگەن بىر تۇنجى باسقۇچى، يەنى يېرىم-يوشۇرۇن باسقۇچى بار. بۇ باسقۇچتىن كېيىن، مەسھنىڭ بۇ دۇنياغا قايتىپ چۈشۈشى بىلەنلا بارلىق كىشى سوراققا تارتىلىدۇ ۋە خۇدانىڭ پادشاھلىقى ئوچۇق-ئاشكارا پەيدا بولىدۇ. ئىككىنچى تەمسىلى بولسا، تۆۋەندىكىدىن ئىبارەت:

(ئىنجىل: مەتتا 13-باب، 24-ئايىتىدىن 30-ئايىتىگىچە)

ئاسمانلار پادشاھلىقى خۇددى ئېتىزغا ياخشى ئۇرۇقنى چاچقان بىر ئادەمگە ئوخشايدۇ. ئەمما كىشىلەر ئۇخلاۋاتقان چاغدا، دۈشمەننى كېلىپ بۇغداي ئارىسىغا مەستەك (كۈرمەك) چېچىۋېتىپ، كېتىپتۇ. بۇغداي غول تارتىپ، باش سۈرگەن چاغدا، مەستەكمۇ ئاشكارلىنىپ چىقىپتۇ. خوجاينىڭ ماللىرى كېلىپ ئۇنىڭغا ئېيتىپتۇ: ئەپەندى، سىز ئېتىزىڭىزغا ياخشى ئۇرۇق چاچقان ئەمەسمىدىڭىز؟ مەستەكلەر نەدىن كېلىپ قالغاندۇ؟ خوجاين ئېيتىپتۇ: بۇنى بىر دۈشمەن قىلغان. ماللار دەپتۇ:

سىز بىزگە ئۇنى ئوتتۇرىتىڭلار دېمەكچىمۇ؟ ياق، - دەپتۇ خوجاين، مەستەكلەرنى يۇلۇپ تاشلىساق، بۇغدايلارمۇ يۇلۇنۇپ كېتەر. بۇ ئىككىسى ئورما ۋاقتىغىچە بىللە ئۆسسۈن، ئورما ۋاقتىدا مەن ئورمىچىلارغا: ئالدى بىلەن مەستەكلەرنى يۇلۇپ، كۆيدۈرۈۋېتىش ئۈچۈن باغلاپ قويۇڭلار، بۇغداينىلا يىغىپ ئامبىرىمغا ئەكىرىڭلار. دەيمەن.» بۇ تەمسىل 36-43-ئايەتلەردە چۈشەندۈرۈپ بېرىلىدۇ: -.....كېيىن، ھەزرىتى ئەيسانىڭ مۇرىتلىرى ئۇنىڭدىن: -ئېتىزلىقتىكى مەستەك ھەققىدە ئېيتقان تەمسىلنىڭ بىزگە چۈشەندۈرۈپ بەرسەڭ دەپ سورىدى. ئەيسا ئۇلارغا جاۋاب بەردى:

-ياخشى ئۇرۇق چاچقان كىشى ئىنسانئوغلىدۇر. ئېتىزلىق - دۇنيا. ياخشى ئۇرۇق بولسا ئاسمانلار پادشاھلىقىنىڭ پەرزەنتلىرىدۇر. مەستەك بولسا رەزىللىكنىڭ پەرزەنتلىرىدۇر. مەستەك چاچقان دۈشمەن - ئىبلىس. ئورما ئورۇش ۋاقتى - ئاخىرقى زامان كۈنى. ئورمىچىلار - پەرىشتىلەردۇر. مەستەكلەر يۇلۇنۇپ، ئوتتا كۆيدۈرۈۋېتىلگىنىدەك، ئاخىرقى زامان ئەنە شۇنداق بولىدۇ.

ئىنسانئوغلى پەرىشتىلەرنى، ئىنسانلارنى ئازدۇرغان، يامانلىق قىلغانلارنى ئۆز پادىشاھلىقىدىن شاللاپ چىقىپ، ئوتنىڭ ئىچىگە تاشلاشقا ئەۋەتىدۇ. ئۇ يەردە ھەسرەت-نادامەت ئاسمان-پەلەككە يېتىدۇ. ئۇ چاغدا ئادىل كىشىلەر ئۆز ئاتىسىنىڭ پادىشاھلىقىدا، خۇددى قۇياشتەك جۇلالىنىدۇ. ئاڭلاشقا قۇلىقى بارلار بۇنى ئاڭلاپ قويسۇن!»

بۇ تەمسىل، بۇ دۇنيادا، خۇداغا ۋە ئىنسانىيەتكە قارشى تۇرىدىغان بىر دۈشمەننىڭ بارلىقىنى، بۇ دۈشمەننىڭ بەزى ئىشلارغا قول سالىدىغانلىقىنى بىزگە كۆرسىتىدۇ. مەستەك (كۈرمەك) دېگەن بۇ ئۆسۈملۈك، بەزى يەرلەردە يەنە مۇنداقمۇ بىر خىل ئالاھىدىلىكى بار. بىخ تارتىشتىن باشقا چىقارغۇچە بولغان ئارىلىقتا بۇ ئۆسۈملۈك بۇغدايغا ئاجايىپلا ئوخشاپ كېتىدۇ. پەقەت پىشىپ ۋايىغا يەتكەندىلا، بۇغداي بىلەن بولغان پەرقى ئېنىق ئايرىلىدۇ. ئىنسانغا پايدىلىق يەتكۈزىدىغان پەقەت بۇغدايدۇر، مەستەك بولسا بىر خىل زەھەرلىك ئۆسۈملۈكتۇر. شۇڭا بۇ تەمسىل بېشارەت. بۇ بېشارەت، خۇدانىڭ پادىشاھلىقىنىڭ باشلىنىشىدا، ئەسلىدە بۇغدايدەك سەمىمىي ئادەملەرنىڭ پاك-ساپ كۆڭۈللىرىدىن يىلتىز تارتىدىغانلىقىدىن، ئەمما بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، خۇدانىڭ سۆز-كلامىنى ئېتىراپ قىلىدىغان، ئۆزىنى خىرىسىيان دەپ ئاتايدىغان نۇرغۇنلىغان مەستەكتەك كىشىلەرنىڭ پەيدا بولىدىغانلىقىدىن دېرەك بەرگەن. بۇنداق كىشىلەرنىڭ يا ئىنسانغا يا خۇداغا ھېچقانداق پايدىسى يوق، بەلكى دەل ئەكسىدۇر. چۈنكى خۇدانىڭ سۆز-كلامى ئۇلارنىڭ كۆڭۈللىرىدە يىلتىز تارتىپ باققان ئەمەس. لېكىن ئۇلار شۇ كۈنلەردە سوراققا تارتىلمايدۇ، ئۇلارغا ئورما ۋاقتى بولغان قىيامەت كۈنىگىچە ھەقىقىي بۇغداينىڭ قېشىدا ئۆسۈشكە يول قويۇلغان. تەمسىلدە نېمە ئۈچۈن ئاشۇنداق يول قويۇلغانلىقىنىڭ سەۋەبى ئېنىق دەپ بېرىلمىگەن، ئەمما تەۋرات ۋە ئىنجىلدىكى باشقا تەمسىل ۋە بايانلار بىزگە خۇدانىڭ ساختا مۇرىتلارنىڭ پەيدا بولۇشىغا يول قويۇشى، ئۆزىگە سادىق بولغانلارنىڭ ئېتىقادىنى ۋە سەۋر-تاقىتىنى تېخىمۇ تاۋلاش ئۈچۈندۇر، دەپ پۇرىتىپ ئۆتكەن. خۇداغا يەنىمۇ شۈكرى، ئۇنىڭ مېھرى-شەپقىتى ۋە كۈچ-قۇدرىتى بىلەن ساختا مۇرىتلارنىڭمۇ توۋا قىلىپ، ھەقىقىي راست ئىشەنگۈچى بولۇشقا ئىمكانىيىتى باردۇر.

مۇقەددەس كىتابتا، كىشىنىڭ يېشىنى قايماقتۇرىدىغان بۇ دۇنيانى چۈشەندۈرۈشكە مەدەت بېرىدىغان يەنە بىر يەر بار، بۇ يەر ئىنجىلدىكى ۋەھىي دېگەن قىسىمدا. مۇشۇ يەردە مەسھنىڭ روسۇلى بولغان يۇھاننا مۇقەددەس روھنىڭ قۇدرىتى بىلەن ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈپ، كەلگۈسىدە بولىدىغان ۋەقەلەر توغرىسىدىكى بىر قاتار غايىبانە كۆرۈنۈشلەرنى كۆرگەن. تۆۋەندىكى ئايەتلەر (17-ۋە 18-باب) بۇ بېشارەتلىك كۆرۈنۈشلەردىن بىرى. بۇ ئايەتلەرنى مۇشۇ يەردە تولۇق نەقىل كەلتۈرمىز. بەزى تەپسىلاتلىرى سۆزلەۋاتقان مۇزاكىرىمىزنىڭ دائىرىسىدە بولمىغاچقا، بىز بۇلارنى چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرمايمىز. ئەمما بۇ

بېشارەتتىكى ئاساسىي پېرسوناژ بولغان، قىزىل رەڭلىك كىيىم كىيگەن داڭلىق پاهىشە ئايالغا، يەنى ئۇنى تەسۋىرلەيدىغان، شۇنداقلا ئۇنىڭ كىملىكىنى ئېنىقلايدىغان تەپسىلاتلارغا دىققەت قىلىشىڭىز:

17-باب

(1) شۇنىڭدىن كېيىن، يەتتە چىنە كۆتۈرگەن يەتتە پەرىشتىنىڭ بىرى كېلىپ ماڭا: ماۋۇ يەرگە كەل، سانسىزلىغان دېڭىزلار ئۈستىدە ئولتۇرغان داڭلىق پاهىشە ئايالنىڭ تارتىدىغان جازاسىنى ساڭا كۆرسىتىپ قوياي. (2) دۇنيا پادىشاھلىرى ئۇنىڭ بىلەن زىنا قىلىشتى، يەر يۈزىدە ياشايدىغانلار ئۇنىڭ بۇزۇقلۇقىنىڭ شارابى بىلەن مەس بولۇشتى - دەيدۇ.

(3) ئاندىن پەرىشتە مېنىڭ روھىمنى بىر چۆلگە ئېلىپ كەتتى. ئۇ يەردە يەتتە باشلىق، ئون مۇڭگۈزلۈك ۋە پۈتۈن ۋۇجۇدى كۆيۈرلۈك ناملىرىغا تولغان بىر قىزىل دىۋىننىڭ ئۈستىدە ئولتۇرغان بىر ئايالنى كۆردۈم. (4) ئايال ئۆزىنى قىزىل ۋە سۆسۈن رەڭ كىيىملەر بىلەن پۈركىگەن، ئالتۇن، ياقۇت ۋە ئۈنچە-مەرۋايىتلار بىلەن بېزىگەنكەن. قولىدا جىنسىي يىرگىنچلىكلەرگە ۋە ئۆزىنىڭ ئەخلاقسىزلىقىنىڭ مەينەتچىلىكلىرىگە تولغان بىر ئالتۇن جام تۇراتتى. (5) پىشانىسىگە: كاتتا بابىلون، دۇنيا پاهىشلىرىنىڭ ۋە پۈتۈن يىرگىنچلىكلەرنىڭ ئانىسى دېگەن سىرلىق نام يېزىلغانىدى. (6) ئايالنىڭ مۇمىن بەندىلىرىنىڭ ۋە ئەيساغا شاھىتلىق قىلىپ قۇربان بولغانلارنىڭ قېنى بىلەن مەس بولغانلىقىنى كۆردۈم. ئۇنى كۆرۈپ ئىنتايىن ھەيران قالدىم. (7) پەرىشتە مەندىن: نېمىگە ھەيران بولۇۋاتىسەن؟ - دەپ سورىدى، ئاندىن: بۇ ئايالنىڭ، ۋە ئۇنى كۆتۈرۈپ تۇرغان يەتتە باشلىق ئون مۇڭگۈزلۈك دىۋىننىڭ سىرنى ساڭا ئېيتىپ بېرەي. - دېدى. (8) سەن كۆرگەن بۇ دىۋە بىر زامانلاردا تىرىك ئىدى، ھازىر ئۇ ئۆلۈك، ئەمدى ئۇ ئۇزۇن ئۆتمەي تېڭى يوق ھاڭدىن چىقىدۇ ۋە ھالاكەتكە قاراپ ماڭىدۇ. يەر يۈزىدە ياشايدىغانلار، يەنى دۇنيا بىنا بولۇشتىن ئىلگىرى ناملىرى ھاياتلىق دەپتىرىدە يېزىلمىغانلار دىۋىننى كۆرۈپ ئىنتايىن ھەيران قالدى، چۈنكى ئۇ بىر زامانلاردا تىرىك ئىدى، ھازىر بولسا يوق، لېكىن كېيىن يەنە پەيدا بولىدۇ.

(9) بۇنى چۈشىنىشتىكى ئەقىل-پاراسەت تۆۋەندىكىدەكتۇر: ئۇ ئايال ئولتۇرغان يەتتە باش، يەتتە تاغدۇر، شۇنداقلا يەتتە پادىشاھدۇر. (10) بۇ يەتتەسىنىڭ بەشى يىقىلىپ تۈگىگەن، بىرى بولسا ھازىر بار، يەنە بىرى تېخى كەلمىدى. ئۇ كېلىپ بىر ئاز ۋاقىتلا تۇرالايدۇ. (11) بۇرۇن ھايات، لېكىن ھازىر يوق بولغان دىۋىننىڭ ئۆزى سەككىزىنچى پادىشاھدۇر. ئۇ شۇنداقلا ئۇ يەتتەسىنىڭ بىرى بولۇپ، ھالاكەتكە قاراپ ماڭىدۇ.

(12) سەن كۆرگەن ئون مۇڭگۈز تېخى ھۆكۈم سۈرمىگەن ئون پادىشاھدۇر. لېكىن بۇلارغا دىۋە بىلەن بىللە بىر سائەتلىك ھۆكۈم سۈرۈش ئۈچۈن ھوقۇق

بېرىلىدۇ. (13) بىر ئوي، بىر مەقسەتتە بولغان بۇ پادشاھلار قۇدرىتى ۋە ھوقۇقلىرىنى دىۋىگە بېرىشىدۇ. (14) دىۋە ۋە پادشاھلار قوزغا (مەسھ ئەيساغا) قارشى جەڭ قىلىدۇ، لېكىن قوزا ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلىدۇ، چۈنكى ئۇ رەببەرنىڭ رەببى، پادشاھلارنىڭ پادشاھىدۇر. ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان كىشىلەر چاقىرىلغان، تاللانغان ۋە ئۇنىڭغا سادىق بولغانلاردۇر. (15) پەرىشتە ماڭا يەنە: سەن كۆرگەن دېڭىزلار، يەنى پاھىشە ئايال ئولتۇرغان سۇلار بولسا، قوۋملار، ئىرقىلار، دۆلەتلەر ۋە ھەر خىل تىلدا سۆزلىشىدىغان كىشىلەردۇر. (16) سەن كۆرگەن دىۋە ۋە ئون مۇڭگۈز پاھىشە ئايالدىن نەپرەتلىنىدۇ، ئۇنى تالان-تاراج قىلىپ يالىڭاچلاپ قويىدۇ، ئۇنىڭ گۆشىنى يەپ، ئۆزىنى ئوتتا كۆيدۈرىدۇ. (17) چۈنكى خۇدا ئۆز ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش نىيىتىنى شۇ ئون پادشاھنىڭ قەلبىگە سالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بۇ پادشاھلار خۇدانىڭ سۆز-كلاملىرى ئەمەلگە ئاشقۇچە، ھۆكۈمرانلىق ھوقۇقىنى دىۋىگە ئۆتۈنۈپ بېرىشتە بىرلىككە كېلىدۇ. (18) سەن كۆرگەن ئايال، دۇنيانىڭ پادشاھلىرى ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدىغان كاتتا شەھەردۇر.

18-باب

بابىلوننىڭ گۇمران بولۇشى

(1) ئۇنىڭدىن كېيىن، چوڭ ھوقۇققا ئىگە بولغان يەنە بىر پەرىشتىنىڭ ئەرىشتىن چۈشكىنىنى كۆردۈم. يەر يۈزى ئۇنىڭ نۇرىدا يورۇپ كەتتى. (2) پەرىشتە قاتتىق ئاۋاز بىلەن شۇنداق ۋارقىردى: گۇمران بولدى، كاتتا بابىلون گۇمران بولدى! ئەمدى ئۇ جىنلارنىڭ، ھەر خىل پاسق روھلارنىڭ ماكانى، ھەر خىل ئىپلاس ۋە يىرگىنچلىك قۇشلارنىڭ ئۈۋىسى بولدى. (3) چۈنكى ھەرقايسى يۇرتتىكىلەر ئۇنىڭ جىنسىي ئەخلاقسىزلىقىدىن كېلىپ چىققان غەزەب شارابىدىن ئىچىشتى. دۇنيانىڭ پادشاھلىرى ئۇنىڭ بىلەن زىنا قىلىشتى. دۇنيادىكى سودىگەرلەر مۇ ئۇنىڭ ئەيش-ئىشىرتى بىلەن بېيىشتى. (4) ئاسماندىن يەنە بىر ئاۋاز ئاڭلىدىم:

ئەي بەندىلىرىم!

ئۇ شەھەردىكىلەرنىڭ گۇناھلىرىغا ئورتاق بولماسلىق، ھەم ئۇ ئۇچرايدىغان بالايئاپەتلەرگە ئۇچرىماسلىق ئۈچۈن، شەھەردىن چىقىپ كېتىڭلار!

(5) چۈنكى ئۇنىڭ ئۈستى-ئۈستىگە يىغىلغان گۇناھلىرى پەلەككە يەتتى ۋە خۇدا ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى يادىغا ئالدى»

ئىنجىلنىڭ ۋەھىي دېگەن قىسمىدا، ئالاھىدە كۆزگە كۆرۈنەرلىك بىر قىز ۋە بىر ئايال تەسۋىرلەنگەن. بىرىنچىسى قىز بولۇپ، ئۇنىڭغا ئاپئاق لباس كىيىم

كيدۈرۈلگەن، ئۇ مەسھ ئەيساغا سادىق، ساپ، پاك قىز، بۇ قىزنى مەسھ ئەيسانىڭ دۇنياۋىي جامائىتى دەپ بايان قىلغان. ئىككىنچىسى، ئايال بولۇپ، يۇقىرىدا ئېيتىلغان ھېلىقى پاهىشە ئايالدىر. ئۇنى، ئۆز ئېرىگە سادىق بولغان ئاق كىيىم كىيۈۋالغان پاك قىزنىڭ پۈتۈنلەي ئەكسى بولۇپ، ئۆز مۇھەببىتىنى دەپسەندە قىلغان، ساداقەتسىز، پاهىشە ئايال دەپ بايان قىلغان. پاهىشە ئايال پۈتۈن ۋۇجۇدى كۇپۇرلۇق ناملىرى بىلەن تولغان بىر قىزىل دىۋەننىڭ ئۈستىگە ئولتۇرغان. ۋەھى دېگەن قىسمىنىڭ باشقا يەرلىرىدە، بۇ دىۋەننىڭ پۈتۈن دۇنيانىڭ سىياسىي كۈچىگە ۋەكىللىق قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن تۆۋەندىكىدەك خۇلاسىگە كېلىمىزكى، بۇ پاهىشە ئايال سىياسىي ھوقۇق ۋە بۇ دۇنيادىكى مال-مۈلۈك ئۈچۈن، ئۆزىنى ساتىدىغان بىر خىل ساختا جامائەتكە ۋەكىللىق قىلىدۇ. بۇ ئايالنى، يەنە داڭلىق شەھەر، بابىلون دەپ بايان قىلغان. شۇڭلاشقا بۇ بېشارەتتە (مىلادىدىن كىيىن 1-ئەسىردە يېزىلغان) بىر ساختا دىنىي سىستېمىنىڭ بارلىققا كېلىدىغانلىقى دېيىلگەن. ساختا دېيىلىشى، چوقۇم مەسھ ئەيسانىڭ نامىدا قۇرۇلىدىغان بىر سىستېمىنى كۆرسىتىشى كېرەك. ئۇنداق بولمىسا، قانداقمۇ ساختا بولسۇن؟ شۇنىڭ بىلەن خۇدا ئۆزىنىڭ مۆمىن بەندىلىرىگە، ئاشۇ شەھەرلەرنىڭ گۇناھلىرىنى يۇقتۇرۇۋالماسلىق ئۈچۈن، ئۇنىڭدىن بارلىق مۇناسىۋەتنى ئۈزۈشكە بۇيرۇغان:

- ئەي بەندىلىرىم!

ئۇ شەھەردىكىلەرنىڭ گۇناھلىرىغا ئورتاق بولماسلىق، ھەم ئۇ ئۇچرايدىغان بالايىئاپەتلەرگە ئۇچرىماسلىق ئۈچۈن، شەھەردىن چىقىپ كېتىڭلار! (18-باب، 4-ئايەت)

بۈگۈنگە قەدەر بۇ ئۇلۇغ بېشارەتنىڭ يېرىمى دېگۈدەك ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان؛ يەنى بۇ پاهىشە ئايال پەيدا بولۇپ بولغان. پەقەت ئەڭ ئاخىرقى قىسىملىرى، يەنى ئون مۇڭگۈزلۈك دېۋەننىڭ پەيدا بولۇشى ۋە خۇدا ئۈچۈن يىرگىنىچلىك بولغان بۇ دىنىي سىستېمىنىڭ ھامان پۈتۈنلەي بىتچىت قىلىنىشى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنى كۈتمەكتە.

بېشارەتنىڭ ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇش جەريانى مىلادى 5-ئەسىردە باشلانغان. مەسھ مۇرىت جامائەتلىرى شۇ ۋاقىتقا قەدەر، ھەردائىم رىم ئىمپېرىيەسى ھۆكۈمىتىنىڭ قاتتىق زىيانكەشلىك قىلىشىغا ئۇچراپ تۇراتتى. ئويلىمىغان يەردىن، شۇ چاغدىكى رىم ئىمپېراتورى كونستانتىن خرىستىئان ئېتىقادىنى قوبۇل قىلىمەن دەپ جاكارلايدۇ. ئەمما ئۇنىڭ ئەھۋالىدىن قارىغاندا، ئۇ ھەم راست توۋا قىلمىغان ھەم ئېتىقادنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشەنمىگەن. شۇبھىسىزكى، ئۇنىڭدا يېڭى تۇغۇلۇش مەۋجۇت بولۇپ باققان ئەمەس ئىدى. چۈنكى ئۇ ئۆزى

ئېتىقادقا نىسبەتەن يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقتەك، كىچىك پېئىللىق بىلەن تۇنجى قەدەملىرىنى بېسىشقا توغرا كەلگەن ۋاقىتتا بولسا، ئۇ يەنىلا ئۆزىنىڭ ئىمپېراتورلۇق سالاھىيىتى بىلەن مېنىڭ مەسىھ جامائەتلىرىنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىش ھوقۇقىم بار دەپ تۇرۇۋېلىشقا باشلىدى. جامائەتلەردىكى نۇرغۇن يېتەكلىگۈچىلەر بولسا، ئۇنىڭغا تەنبە بېرىشنىڭ ئورنىغا، ئىمپېراتورنىڭ دوستلۇقىدىن پايدىلىنىپ، ئۆزىنىڭ شەخسىي مەنپەئىتىگە يېتىش، ھەتتا سىياسىي جەھەتتە ھوقۇققا ئېرىشىپ قالارمەنمىكەن دەپ، ئىمپېراتورنىڭ ئاشۇنداق ئارىلىشىۋېلىشىغا چىدىغان، ھەتتا بەزىلىرى ئۇنىڭ ئارىلىشىۋېلىشىنى خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلغان. مۇشۇنداق ئۆز ئېتىقادىغا ساتقۇنلۇق-پاھىشۋازلىق قىلىشلىرىغا قارشى چىققان يېتەكلىگۈچىلەر ۋە ئاددىي مۇرىتلار بولسا، ئاشۇ جامائەتنىڭ زىيانكەشلىك قىلىشىغا ئۇچراپ، ئاخىرى جامائەتتىن ھەيدىۋېتىلگەن. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋەزىيەت شەكىللەندىكى، ئاشۇ جامائەتنىڭ مەلۇم بىر يېتەكلىگۈچىسى ئوتتۇرىغا چىقىپ، ئۆزىگە پاپا (ئاتا) دېگەن ئۇنۋاننى قوبۇللىغان. بۇ كىشى ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن، يەنى بىرسى ئۇنىڭ ئورنىغا چىقىپ، ئۇمۇ ئۆزىنى پاپا دەپ ئاتىۋالغان. بۇ ۋەزىيەت بۈگۈنگىچە داۋاملىشىپ كەلمەكتە. رىم شەھىرىدە ھازىرمۇ ئۆزىنى پاپا دەپ ئاتىۋالغان بىر ئادەم بار. بۇنداق قىلىق مەسىھ ئەيسانىڭ: يەردىكى ھېچقانداق ئادەمنى ئاتا دەپ ئاتاپ يۈرمەڭلار، چۈنكى سىلەرنىڭ ئەرشتە بىردىنبىر ئاتاڭلار بار، ئۇ بولسا خۇدادۇر دېگەن تەلىمىگە ئوچۇق-ئاشكارا قارشى تۇرغانلىق. (بۇ ئايەت ئىنجىل ماتتا قىسمىدا، 23-باب.) پوپ بىلەن پاپا دېگەن ئۇنۋاننىڭ مەنىسى ئوخشاش، خاتالىقىمۇ ئوخشاش). ئاشۇ پاپانىڭ ھوقۇقى بارغانسېرى چوڭىيىپ، ئۇ ئاخىرى (ئوتتۇرا ئەسىرلەردە) ياۋروپادىكى نۇرغۇن پادىشاھلارنىڭ ئۈستىدىكى ھوقۇقلىرىنى ئىگىلىۋېلىپ، خۇدا ئالدىدا كۆيۈرلۈك قىلىپ ئۆزىنى پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى، رەببىلەرنىڭ رەببى دەپ ئاتىۋالغان. تا بۈگۈنگە قەدەر، رىمدىكى ئاشۇ پاپالار بۇ ئۇنۋاننىڭ خاتالىقىنى ئېتىراپ قىلماي، ئۆزىنى تېخىچىلا ئاشۇنداق ئاتاپ يۈرمەكتە. نۇرغۇن مۇرىتلارنىڭ ئۇلارنى مەسىھنىڭ رەقىبى ياكى دەججال دېيىشى غەلىتە ئىش ئەمەس. (ئوتتۇرا ئەسىرلەردىكى پارس، ئوتتۇرا ئاسىيا ۋە جۇڭگودىكى مەسىھ مۇرىتى (نەستورىيىلىك) جامائەتلىرى پاپا دېگەننى ئەزەلدىن ئېتىراپ قىلىپ باقمىغان.) بۇ غايىبانە كۆرۈنۈشتە ھېلىقى پاھىشە ئايال يەتتە تاغ ئۈستىدە ئولتۇرغان. دۇنيادىكى بىرنەچچە شەھەرلەر يەتتە تاغنىڭ ئۈستىگە ئورۇنلاشقىنى بىلەن، بۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ داڭلىق، كۆزگە ئەڭ كۆرۈنەرلىك بولغىنى دەل ئۆزىنى مەسىھ ئەيسانىڭ ۋەكىلى دەپ ئاتىۋالغان، ئاشۇ پاپا ئولتۇرغان رىم شەھىرىنىڭ ئۆزىدۇر. بۇ پاھىشە ئايال قىزىل ۋە سۆسۈن رەڭ كىيىملەرگە پۈركەنگەن، ئالتۇن، ياقۇت ۋە ئۈنچە-مەرۋايىتلار بىلەن بېزەلگەندى. ئوقۇرمەنلەر، تېلېۋىزورلاردىن نۇرغۇن ھەيۋەتلىك مەسىھ ئىبادەتخانىلىرىنىڭ (چېركاۋلارنىڭ) نەپىس

بېزەلگەنلىكلىرىنى، ھەتتا مۇشۇ بېشارەتتە دېيىلگەندەك ئالتۇن، ياقۇت ۋە ئۈنچە-مەرۋايىتلار بىلەن بېزەلگەنلىكلىرىنى ئۆز كۆزلىرى بىلەن كۆرگەندۇ. بەلكىم بۇ ئىبادەتخانىلاردىمۇ نۇرغۇن مەبۇد (مەيلى ئەيساغا، مەريەمگە ياكى ئەۋلىيالارغا ۋەكىل بولغان) ۋە ياكى چاپلاقلىق ۋەكىللىك رەسىملەر (ئەيكونلار) بار. نۇرغۇن كىشىلەرمۇ كرىست ياكى باشقا شەكىللەردە ياسالغان ھەرخىل تۇمارلارنى ئېسىۋالىدۇ. كۆزى ئوچۇق ھەر بىر ئادەم ئۈچۈن ئايانكى، بۇنداق ئىشلار تەۋرات ۋە ئىنجىلغا مۇتلەق خىلاپتۇر. شۇنىڭغا ئوخشاش، نۇرغۇن پوپلارمۇ دەرۋەقە ئاجايىپ چىرايلىق قىزىل ۋە سۆسۈن رەڭلىك كىيىملەرنى كىيىۋېلىشقا ئامراق. پاپانىڭ ۋەزىرلىرى بولغان كاردىناللارمۇ قىپ-قىزىل تونلارنى كىيىشىۋالىدۇ ۋە كاتتا سارايلاردا تۇرۇشىۋالىدۇ. مۇشۇنداق ھەشەمەتلىك تۇرمۇش، بايلىقلارنى توپلاش، ھەيۋەتلىك ۋە كاتتا ئىبادەتخانىلار ياكى ئىمارەتلەرنى قۇرۇش، مەسىھ ئەيسانىڭ: ئۆزۈڭ ئۈچۈن يەر يۈزىدىكى بايلىقلارنى توپلىماي، ئەرشتىكى بايلىقلارنى توپلا دېگەن ئاددىي تەلىمىگە پۈتۈنلەي خىلاپ. سىياسىي ھوقۇققا ئىنتىلىش ۋە ياكى ئەيسانىڭ نامىدا ھوقۇقنى قوبۇل قىلىشمۇ ئوخشاشلا ئۇنىڭ: مېنىڭ پادىشاھلىقىم بۇ دۇنياغا مەنسۇپ ئەمەس دېگەن تەلىمىگە خىلاپ.

ئاخىرى، بۇ پاهىشە ئايال مۇقەددەس مۇخلىسلار ۋە ئەيساغا شاھىتلىق قىلىپ قۇربان بولغانلارنىڭ قېنى بىلەن مەس بولغان (6-ئايەت). - بېشارەتتىكى مۇشۇ يەردە بۇ دىنىي سىستېما ئەيسانىڭ نۇرغۇن ئىخلاسمەن مۇرىتلىرىغا زىيانكەشلىك قىلىپ، ئۇلارنى رەھىمسىزلىك بىلەن ئۆلتۈرۈۋېتىپ قانخورلۇق قىلىدىغانلىقى كۆرسىتىلگەن.

تارىختا نۇرغۇن ئاجايىپ پاكىتلار بار. ئەمما ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ ئاجايىپ بولغانلاردىن بىرى چوقۇم شۇكى، خۇدانىڭ مۇھەببىتىنى ئېتىراپ قىلىدىغان بىر گۇرۇھ كىشىلەرنىڭ، ئاشۇ مۇھەببەتنىڭ نامىدا، يەنى ئەيسانىڭ نامىدا، نۇرغۇنلىغان گۇناھسىز، جىنايەت ئۆتكۈزۈپ باقمىغان، خۇداغا سادىق، ئەيسانىڭ مۇلايىم، ئىخلاسمەن مۇرىتلىرىنى قاراپ تۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋەتكەنلىكىدۇر. تارىخشۇناسلارنىڭ پەرەزلىرىچە، خۇدانى ئېتىراپ قىلمايدىغان رىم ئىمپېرىيىسى بىرنەچچە مىليون خرىستىئانلارنى (ئاساسىي سەۋەبى، ئىمپېراتورغا چوقۇنۇشنى رەت قىلغانلىقتىن) دەھشەتلىك ھالدا ئۆلتۈرۈۋەتكەن. ئەمما شۇ گۇرۇھتىكى دىندار كىشىلەردىن تەركىپ تاپقان سىستېما بولسا، (رىم ئىمپېرىيىسى ئۆلتۈرۈۋەتكەن كىشىلەرنىڭ سانىدىن) ئۈچ-تۆت ھەسسە ئارتۇق كىشىلەرنى (خۇداغا سېغىنىدىغان، ئىخلاسمەن كىشىلەر)نى ئۆلتۈرۈۋەتكەن. بۇنداق پاكىتلار بىزنى شۇ خۇلاسىگە كەلتۈرىدۇكى، بۇ دۇنيادىكى ئەڭ دەھشەتلىك گۇناھكارلار بولسا دىن بىلەن ئۆزلىرىنى

نقايلىۋالغان كىشىلەردۇر، ئەڭ يامان ساختىپەزلىك بولسا دىنىي ساختىپەزلىكدۇر.

مانا بۇ ئۆزىنى مەسھنىڭ جامائىتى دەپ ئاتىۋالغان ھېلىقى داڭلىق پاهىشە ئايالنىڭ دەھشەتلىك تارىخىدۇر. ئۇلار ئەيسانىڭ نامىدا ئۇرۇشلارنى قوزغىغان، ئالدامچىلىق ۋە خىيانەتچىلىك قىلىپ، نۇرغۇنلىغان بايلىقلارنى توپلىۋالغان، سىياسىي ھوقۇققا ئېرىشىش ئۈچۈن ھېچقانداق ئىشتىن ئەيمەنمەستىن سۇيىقەست قىلغان ۋە ئاشۇ رەزىل قىلمىشلارغا قارشىلىق كۆرسەتكەن، خۇداغا سادىق، نۇرغۇنلىغان ئىخلاس مەن كىشىلەرنى ئۇجۇقتۇرۇۋېتىش ئۈچۈن، ئۇلارنى قاماققا تاشلىغان، قىيىنغان ۋە ئۆلتۈرگەن. سىز بۇ پاكىتلارنىڭ تەپسىلاتلىرىنى ھەرقانداق ماتېرىيالى تولىق كۈتۈپخانىلارنىڭ تارىخ كىتابلىرىدىن تاپالايسىز. مەسىھ ئەيسانىڭ: دوستلىرىڭلارغا ئەمەس، دۈشمەنلىرىڭلارغىمۇ مېھىر-مۇھەببەت كۆرسىتىڭلار! سىلەرگە ئۆچمەنلىك قىلغانلارغا ياخشىلىق قىلىڭلار! سىلەرنى قارغىغانلارغا بەخت تىلەڭلار! سىلەرگە يامان مۇئامىلىدە بولغانلارغىمۇ دۇئا قىلىڭلار! بىرسى سىلەرنىڭ ئوڭ يۈزۈڭلارغا ئۇرغان بولسا، سول يۈزۈڭلارنىمۇ تۇتۇپ بېرىڭلار! بىرسى سىلەرنىڭ چاپىنىڭلارنى ئېلىپ كەتسە، كۆڭلىكىڭلارنىمۇ يېشىپ بېرىڭلار! دېگەن مۇشۇنداق تەلىمى ناھىيىتى ئېنىق دېيىلگەن تۇرسا، ئۇلار يەنە ئاشۇنداق بولمىغۇر رەھىمسىزلىك رەزىل قىلمىشلارنى قىلىپلا قالماستىن، بەلكى يەنە كېلىپ ئەيسانىڭ نامىدا قىلغان. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشلىرى كىشىلەرنىڭ كاللىسىدىن قانداق ئۆتدۇ؟ ھەي ئىنسان، سەن كىم؟!

مۇسۇلمان-خىرىستىئان ئۇرۇشلىرى، يەنى ھەر ئىككى تەرەپتىن نەچچە ئون تۈمەنلىگەن كىشىلەر ئۆلگەن دەھشەتلىك ئەھسەپلىنىڭ شەرقكە يۈرۈش قىلىش، (پەلەستىن مۇقەددەس زېمىنىنى ئىشغال قىلىش ئۈچۈن قىلغان ئۇرۇشلىرى) دەل ئاشۇ داڭلىق پاهىشە ئايالنىڭ ئالدامچىلىقىدىن كېلىپ چىققان ئۇرۇشلار. (ئۇ ئۇرۇشلارنى مۇسۇلمانلار قوزغىغان ئەمەس.) قۇرئاندا، ئاشۇنداق زوراۋانلىقلار مەنى قىلىنغان ئەمەس، (بەزى مۇسۇلمانلار بارلىق كاپىرلارغا غازات (مۇقەددەس ئۇرۇش، جىھاد) ئېلىپ بېرىشنى، قۇرئان بۇيرۇغان، بۇنداق قىلىشنى ئۆز بۇرچۇم دەپ قارايدۇ) - ئەمما ئىنجىلنىڭ پۈتۈن تەلىمى بۇنى قەتئى مەنى قىلىدۇ. ئۇنداقتا، ھەقىقەتنى ئەستايىدىل ئىزدەنگۈچىلەر: ئەمدى مەن، مەسھنىڭ يولىدا ھەقىقىي ماڭدىغانلارنى نەدىن ئىزدەپ تاپمەن؟ ئۇلارنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى قانداق بىلەلەيمەن؟ دەپ سورىشى مۇمكىن. جاۋابىنى دەرۋەقە، دەل مۇشۇ دەھشەتلىك ۋەقەلەرنى ۋە پاهىشە ئايالنىڭ رەزىل قىلمىشلىرىنى ئالدىن ئېيتىپ بېشارەت بېرىدىغان ئىنجىلنىڭ ئۆزىدىن ئاسانلا تاپالايسىز. ھەرقانداق ئاددىي بىر ئادەم ئىنجىل تەلىملىرىنىڭ ئاددىي مەنىلىرىنى ئېسىدە چىڭ تۇتۇپ، ئەمەل قىلىدىغان

بولسلا، ئېزىپ كەتمەيدۇ. ئىنجىلنى ئوقۇپ ئۇنىڭغا ئىشىنىش، ئۇنىڭ پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلىش (جۈملىدىن، سەممىيلىك بىلەن ئۆزىنىڭ كەمچىلىكلىرىنى ئۈزلۈكسىز ئېتىراپ قىلىش)، ئۆزىنىڭ ئالدىنى كېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىشى ئۈچۈن، خۇدا ئىنسانىيەتكە مۇداپىئە بولسۇن دەپ بەرگەن ئەڭ كۈچلۈك مۇداپىئەدۇر.

ئەيسا مۇنداق دېگەن: -

يالغان پەيغەمبەرلەردىن ئېھتىيات قىلىڭلار، ئۇلار ئالدىڭلارغا قويى لىباسدا كېلىدۇ، لېكىن ئۇلار ئىچىدە يىرتقۇچ بۆرىلەردۇر. ئۇلارنى مېۋىلىرىدىن تونۇۋالغىلى بولىدۇ. تىكەندىن ئۈزۈم ساپىقى، يانتاقتىن ئەنجۈر ئالغىلى بولاتتى؟ دېمەك، ياخشى دەرەخ ياخشى مېۋە، ئەزىمەس دەرەخ يامان مېۋە بېرىدۇ. ياخشى دەرەخنىڭ يامان مېۋە بېرىشى مۇمكىن ئەمەس، ئەزىمەس دەرەخنىڭ ياخشى مېۋە بېرىشى مۇمكىن ئەمەس. ياخشى مېۋە بەرمەيدىغان ھەرقانداق بىر دەرەخ كېسىۋېتىلىپ ئوتقا تاشلىۋېتىلىدۇ. شۇڭا، ئۇلارنى مېۋىلىرىدىن تونۇۋالغىلى بولىدۇ.

مېنى رەب، رەب دەۋاتقان كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئەرشتىكى پادىشاھلىققا كىرەلشى ناتايىن، پەقەت ئەرشتىكى ئاتامنىڭ ئىرادىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ تۇرىدىغان كىشىلەرلا كىرەلەيدۇ. شۇ كۈنى يېتىپ كەلگەندە، نۇرغۇن كىشىلەر ماڭا: رەب، رەب، سېنىڭ نامىڭدا بېشارەت بەرگەن ئەمەسمدۇق؟ سېنىڭ نامىڭ ئارقىلىق جىن-شەيتانلارنى ھەيدىۋەتكەن ئەمەسمدۇق؟ سېنىڭ نامىڭ ئارقىلىق نۇرغۇنلىغان ئاجايىب قۇدرەتلىك ئىشلارنى قىلغان ئەمەسمدۇق؟ دەيدۇ. ئەمما مەن ئۇلارغا: مەن سىلەرنى ھېچقاچان تونۇپ باقمىغان. مەندىن نېرى تۇرۇش، ئىتائەتسىز يۈرگەنلەر! - دەپ ئېيتىمەن.

مېنىڭ بۇ گەپلىرىمنى ئاڭلاپ، مۇشۇ بويىچە ئىش قىلغانلار ئۆيىنى مەزمۇت تاش ئۈستىگە سالغان ئەقىللىق كىشىگە ئوخشايدۇ. يامغۇر يېغىپ، كەلكۈنلەر كېلىپ، بوران-چاپقۇنلارمۇ كېلىپ بۇ ئۆيىنى ئۇرغاندا، ئۇنى ئۈرۈۋېتەلمەپتۇ، چۈنكى ئۇنىڭ ئۈلى مەزمۇت تاشتا. مېنىڭ گېپىمنى ئاڭلاپ شۇ بويىچە ئىش قىلمىغانلارنىڭ ھەممىسى، ئۆيىنى قۇم ئۈستىگە سالغان نادان كىشىگە ئوخشايدۇ. يامغۇر يېغىپ، كەلكۈنلەر كېلىپ، بوران-چاپقۇنلارمۇ يېتىپ كەلگەندە، بۇ ئۆيىنى ئۈرۈۋېتىپتۇ، ئۇ گۈممىدە يىقىلىپتۇ. (ئىنجىل: مەتتا بايان قىلغان خۇش خەۋەر 7-باب، 15- ۋە 27-ئايەت)

بۇ ئالىيجاناب تەلىمىدە رەببىمىز بىزگە، پەقەت كىشىلەرنىڭ ئېتىقادىنى

ئېتىراپ قىلىشىغىلا ياكى دېگەنلىكلىرىگىلا ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ مېۋىسىگە قاراپ يۈرۈشىمىز ئۈچۈن تەربىيە بەرگەن. مۇشۇ يەردىكى مېۋە نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟ يەنە كېلىپ، بۇ مەلۇم بىر كىشىنىڭ قىلغان ئىشلىرىدىنلا ئەمەس، بەلكى بۇ ئىشلارنىڭ ئاقىۋىتىنى، ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكى ئەھۋالىنى، ئۇنىڭ خىزمەتتە كۆرسەتكەن تۆھپىسىنى، ئىنسانىيەتكە يەتكۈزگەن پايدىسىنى ۋە ئاخىرقى ھېسابتىكى ئەڭ مۇھىمى بولغان، ئۇنىڭ روھىدىن چىققان نەرسىلەرنىڭ تەمىنى كۆرسىتىدۇ. ھەربىر ئادەمدە ئۆزىگە چۈشلۈك ئاشۇنداق بىر خىل تەم بار بولىدۇ. بۇ تەم بولسا، ئاشۇ ئادەمنىڭ روھىدىن چىقىدۇ، باشقىلار بولسا، ئۆزلىرىنىڭ روھىدا مۇشۇ تەمنى پۇراپ سېزەلەيدۇ. بىز بەلكىم مەلۇم بىر كىشىنى تۇنجى قېتىم ئۇچراتقىنىمىزدا، كۆڭلىمىزدە دەرھال بىرخىل ناھايىتى ئازادلىك تۇيغۇ پەيدا بولۇشى مۇمكىن. ئەكسىچە باشقا مەلۇم بىر كىشىنى ئۇچراتقىنىمىزدا، نېمە ئۈچۈندۇر دەرھال بىئاراملىق ھېس قىلىشىمىزمۇ مۇمكىن. بۇنداق ھېسسىياتلىرىمىز بەزىدە بىزنى ئازدۇرۇپ كېتىشىمۇ مۇمكىن، ياكى ھەتتا ئۆزىمىزگە زىيان يەتكۈزۈشىمۇ مۇمكىن، ئەمما مۇشۇ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان مېۋە بولسا، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن تېخىمۇ ئىسپاتلانغان، ئىزچىل، بىر پۈتۈن، ئۆزگەرمەس مۇھەببەتتىن ئىبارەتتۇر. بۇنداق مۇھەببەت ئىزچىل ھالدا باشقىلارنىڭ مەنپەئىتىنى ئىزدەمەكتە.

ئىنجىلدىكى كورنېلىقلارغا يېزىلغان بىرىنچى خەت 13-بابتا دېيىلگەندەك: -

مۇھەببەت سەۋرى - تاقەتتۇر، مۇھەببەت مېھرىبانلىقتۇر:
مۇھەببەت ھەسەتخورلۇق ئەمەس: مۇھەببەت ئۆزىنى ماختىمايدۇ،
تەكەببۇرلۇق قىلمايدۇ،
نومۇسسۇزلىق قىلمايدۇ، ئۆز مەنپەئىتىنى كۆزلەپ يۈرمەيدۇ،
تېرىكتۈرۈلمەيدۇ، كۆڭلىدە ئۆچ ساقلمايدۇ:
ئەخلاقسىزلىقتىن خوشال بولمايدۇ، بەلكى ئەمەلىي - ھەقىقەتتىن خوشال بولىدۇ:

ھەممە ئىشقا كۆڭلىنى كەڭ قىلىدۇ، ھەممىگە يۈزلىنىپ خۇداغا ئىشىنىدۇ،

ھەممە ئىشقا ئۈمىد باغلايدۇ، ھەممىگە چىدايدۇ.
مېھىر - مۇھەببەت ھەرگىز تۈگىمەيدۇ.

ئىنجىلنىڭ يەنە بىر قىسمى بىزگە: -

مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشىساق، ھاياتىمىزدىن مېھىر - مۇھەببەت، خۇشال - خۇراملىق، تىنچ - ئامانلىق، سەۋر - تاقەتلىك، مېھرىبانلىق، ياخشىلىق، ئىمان - سادىقلىق، مۇلايىملىق ۋە ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش دېگەن مېۋە كېلىپ چىقىدۇ. (گالاتىيالىقلارغا يېزىلغان خەت 5-باب)

ئاشۇنداق ھەر تەرەپلىملىك ئىزچىل مۇھەببەتنى يالغان كۆرسىتىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس، چۈنكى بىر خىللىق مۇھەببەت، ھەرگىزمۇ ئىنسان قەلبىدىن ئۆزلۈكىدىن چىقىپ قالمايدۇ، پەقەت خۇدادىنلا، يەنى شۇ ئىنساننىڭ خۇدا بىلەن بولغان ھەقىقىي ئالاقىسىدىنلا كېلىدۇ.

يۇقىرقى ماتتا قىسمىدىن نەقىل كەلتۈرگەن ئايەتلەرگە دىققەت قىلىشىمىزغا تېگىشلىك بولغان ئىككىنچى نۇقتا شۇكى، قىيامەت كۈنىدە نۇرغۇن كىشىلەر ئۆزىنى مەسھنىڭ نامىدا مۆجىزىلەرنى ياراتقانلىقىغا كۆرسىتىدىغان: نۇرغۇن كىشىلەر ماڭا: رەب، رەب، سېنىڭ نامىڭدا بېشارەت بەرگەن ئەمەسمدۇق؟ سېنىڭ نامىڭ ئارقىلىق جىن-شەيتانلارنى ھەيدەۋەتكەن ئەمەسمدۇق؟ سېنىڭ نامىڭ ئارقىلىق نۇرغۇنلىغان ئاجايىب قۇدرەتلىك ئىشلارنى قىلغان ئەمەسمدۇق؟ (22-ئايەت) بۇ بىزگە شۇنى ئۇقتۇرىدۇكى، مۆجىزىلەرنى يارىتىشتىكى ئىقتىدارنىڭ بولۇشى، ھەرگىزمۇ پۈتۈنلەي خۇدادىن كەلگەن ئەمەس. مۇقەددەس كىتاب بىزگە خەۋەر قىلىدۇكى، جىن-شەيتانلارنىڭمۇ (مەلۇم دەرىجىدە) بىر خىل مۆجىزىلەرنى يارىتالايدىغان قۇدرىتى بار، شەيتان ئۆزىنىڭ بۇ قۇدرىتىنى ئىنسانىيەتنى ئالداش ئۈچۈن كىشىلەرگە بېرىدۇ. (مەسىلەن، پالچىلارغا، سېھىرگەرلەرگە، جادۇگەرلەرگە، خەنزۇلار ئارىسىدىكى چىڭگوڭ ئىشلىتىدىغانلارغا) (يارىتىش ۋە تىرىلدۈرۈش پەقەت خۇدانىڭ قولىدىنلا كېلىدۇ. شەيتان كەلگۈسىدە بىرلا قېتىم، خۇدانىڭ يول قويۇشى بىلەن بىر كىشىنى (دەججال يەنى مەسھنىڭ رەقىبى) ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرىدۇ. بۇ ئىش ئىنسانىيەت ئۈچۈن ئېغىر سىناقلارنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ). مۇھىمى شۇكى، مەلۇم بىر كىشىنىڭ خۇدا تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەنلىكىگە، خاتالاشمايدىغان بىردىنبىر ئىسپات بۇ كىشىدە ئىزچىل، ساپ، مۇقەددەس مۇھەببەت بار بولغانلىقىدىندۇر. بۇنداق مۇھەببەت پەقەت ئائىلىدىكىلەرگىلا ياكى ئۆز جامائىتىگىلا ئەمەس، بەلكى ھەممەيلەنگە تەڭ بولۇشى كېرەك. ئېتىقاد يولىدا سىز سىرداش ياكى ياردەمچى بولغۇچى مۇرىتلارنى ئىزدىگەن ۋاقتىڭىزدا، ئاشۇنداق مۇھەببەتكە ئىگە كىشىلەرنى ئىزدەڭ. باشقىلارنىڭ پۇلى ياكى مال-مۈلۈكىنى كۆزلەپ يۈرىدىغان ياكى خەلقنى مەسھكە ئەمەس، بەلكى ئۆزىگە تارتىپ يۈرىدىغان كىشىلەردىن قەتئى نېرى بولۇڭ.

شۇڭا، مەسھكە تايىنىشنى ھەرگىز غەرىپچە بولۇش ياكى يېڭى بىر دىنغا كىرىش دەپ ئويلاپ يۈرمەڭ. بىز ئىلگىرى ئېنىق بايان قىلغىنىمىزدەك، مەسھكە تايىنىش دېگىنىمىز ھەقىقەتكە، رېئاللىققا، خۇدانىڭ روھى كىشىلەر قەلبىدە ئۆز خىزمىتىنى قىلىپ، مۇھەببەتنى يېتىشتۈرۈپ، خۇدا بىلەن بولغان ھەقىقىي ئالاقىغا ۋە مۇناسىۋەتكە كىرىشىشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ دىن ئەمەس.

نۇرغۇن كىشىنىڭ دىنى بار بولغىنى بىلەن، ئەمەلىيەتتە مۇھەببەتتى يوقتۇر. خۇدا بىلەن باغلىغان بۇنداق مۇناسىۋەت، يەنى ئېتىقاد دېگەن، ئاتا-ئانىدىن مىراس قالدىغان ئىش ئەمەستۇر. ھەربىر دەۋردىكى كىشىلەر ئۆزلىرى خۇدانىڭ يېنىغا كېلىشى كېرەك. ھەربىر ئادەم يېڭىدىن تۇغۇلۇشى كېرەك. شۇڭا ئەنئەنە دېگەن ئىنجىلنىڭ دۈشمىنىدۇر. خۇدا ئىنساندىن ھەربىر ئىشنى قىلىشتا، تولۇق ئاڭلىق ھالدا، چىن كۆڭلىدىن بۇنى خۇدا ئۆزى ماڭا بۇيرۇغان بىر ئىش دېگەن ئىشەنچتە ياشاشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئەنئەنىمىز شۇ دەپلا ئىش قىلساق، قىلغان شۇ ئىشىمىزنىڭ خۇدا ئالدىدا ھېچقانداق ئەھمىيىتى بولمايدۇ.

ئەستايىدىل كىشىلەرنىڭ ئويلىرى ئۇلارنى پەقەت مولچىلىققا يېتەكلەيدۇ؛ چېچىلاڭغۇلارنىڭ ئويلىرى بولسا، ئۇلارنى پەقەت يوقسىزلىققا (تەۋرات: سۇلايماننىڭ پەندى-نەسەتلىرى 21-باب)

خاتىمە

يۇقىرىقى مۇزاكىرىلەردىن، گۇناھلارنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشى ۋە كۆڭۈلنىڭ يۇيۇلۇپ پاكلىنىشىدا، ئەيسا مەسھسىز ھېچقانداق يولنىڭ يوقلۇقىنى، شۇنداقلا تەۋرات، زەبۇر ئىنجىلدىن باشقا شۇ نىجاتلىق يولنى كۆرسىتىدىغان ھېچقانداق كىتابنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈپ چىققانىمىز. مۇقەددەس ۋە مۇتلەق ئادىل خۇدانىڭ ئۆز ئادىللىقىنى قانائەتلەندۈرۈشتە، ئادەمنى خۇدا بىلەن ئىناقلاشتۇرۇشتا، مەسھ ئەيسانىڭ ئۆزىنىڭ قۇربانلىق قىلىنىشىدىن سىرت باشقا يولمۇ يوقتۇر. بۇ پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇڭ، بۈگۈنكى كۈن نىجاتلىق كۈن، مېھرى-شەپقەت كۆرسىتىلىدىغان ۋە قوبۇل قىلىنىدىغان كۈن بولىدۇ.

مۇزاكىرىمىزنى مۇشۇ يەردە ئاياغلاشتۇرۇپ تۇرماقچىمەن. تېخى سۆزلەنمىگەن ئىشلار خېلى نۇرغۇن. يۇقىرىدىكىلەرنى مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ ھەقىقەتكە ئېرىشىشى، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئىگە بولۇشىنى مەقسەت قىلىپ يازدۇق. خۇدانىڭ قەدىرلىك ئوقۇمىمىزغا مۇقەددەس روھ ئاتا قىلىپ ئىزدىنىشلىرىگە، دۇئالىرىغا يورۇقلۇق بېرىشىنى تىلەيمەن. خۇداغا ئۆز ئانا تىلىڭىزدا چىن دىلىڭىز بىلەن دۇئا قىلىڭ. خۇدا سىزنى رەب مەسھ ئەيسادا بولغان تۈپ-تۈز نىجاتلىق بەخت يولىدا يېتەكلىگەي.

(ئەسلى نۇسخىنى، (ئەرەب تىلىدا) نىكولا ياقۇب غابرىل يازغان. قوشۇمچە ماتېرىيال، خېلىل ئەيسادىن)

«دۇنيانىڭ نۇرى مەن ئۆزۈمدۈرمەن. ماڭا ئەگەشكەنلەر قاراڭغۇلۇقتا ماڭمايدۇ. ھاياتلىق نۇرىغا مۇيەسسەر بولىدۇ» (ئىنجىل: يۇھاننا 8-باب، 21-ئايەت).

«ئەستايىدىل كىشىلەرنىڭ ئويلىرى ئۇلارنى پەقەت مولچىلىققا
يېتەكلەيدۇ: چېچىلاڭغۇلارنىڭ ئويلىرى بولسا، ئۇلارنى پەقەت يوقسىزلىققا»
(تەۋرات: سۇلايماننىڭ پەندە-نەسەتلىرى 21-باب)